शिवळ पाड्युं. अनुक्रमे मोटो थतां एकवार वसंतोत्सवमां समान वयवाळा बाळकोनी साथे क्रीडा करतां ते अति चपळ होवाथी बीजा बाळकोनी तर्जना करेछे. कारणके वाळकोनो ए स्वभाव ज छे. कह्युं छे के—

न सहंति इक्कमिक्कं, न विणा चिठ्ठंति इक्कमिक्केण ।
रासह वसह तुरंगा, जूआरी पंडिया डिंभा ॥ १ ॥

"रासभ, वृषभ, घोडा, जुगारी, पंडितो ने बालको एक बीजाने सहन करी शकता नथी अने पाछा एक बीजा शिवाय एकला रही शकता नथी."

पछी घणा वाळकोए मळीने हरिकेशिवलने पोताना मंडळमांथी हांकी काढ्यो. हवे ए अवसरे एक झेरी सर्प नीकळ्यो. तेने घणा माणसोए मळीने मारी नाख्यो, तेवामां एक बीजो सर्प नीकळ्यो; पण ते निर्विष हतो तेथी लोकोए विचार्युं के 'आ सर्प विष वगरनो छे तेथी तेने मारवो न जोइए, एम विचारी तेने जीवतो छोडी दीधो. ए स्वरूप जोइने लघुकर्मी हरिवळ वाळके विचार्युं के– 'अरे ! आ अगाध भवकूपमां आ जीव पोताना कर्मथीज दुःखी थायछे, अन्य तो निमित्त मात्र छे, कह्युं छे के—

रे जीव सुहदुहेसु, निमित्तमित्तं परं वियाणाहि ।
सकयफलं भुंजंतो, कीस मुहा कुप्पासि परस्स ॥

"हे जीव! सुख अने दुःखनी अंदर अन्य तो निमित्त मात्र छे एम तुं जाण. स्वकृत एटले पोतानां करेलां कर्मना फळने भोगवतां तुं शामाटे बीजा उपर गुस्से थाय छे ?"

वळी आ जीव पोताना गुणथीज सुखी थाय छे. सुख अने दुःखनुं मूळ कारण पोतानो आत्माज छे; माटे निर्विषपणुंज वधारे सारुं छे. विषय रूप विषवाळा पुरुषो मरण पामेछे; तेथी जेओ विषयरूप विषथी रहित छे तेओने धन्य छे. ए प्रमाणे जेनां हृदयचक्षु विकस्वर थयां छे एवा हरिकेशीने अनादि भवप्रपंचने चिंतवतां भवतापने हरनार जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं. तेणे सम्यक् प्रकारे पूर्व भवनुं स्वरूप जोयुं. 'अरे ! में पूर्वे सोमदेवना भवमां चारित्र पाळ्युं छे, परंतु जातिमद करवाने लीधे में तेने सदोष करेलुं छे. अहो ! विशुद्ध एवो आ चारित्र धर्म निर्विषपणे आराध्यो सतो अवश्य स्वर्गादि सुखने आपेछे'. सिद्धांतमां पण कह्युं छे के–

तए संथारनिविठ्ठो वि, मुणिवरो भठ्ठरागमयमोहो ।
जं पावइ मुत्तिसुहं, कत्तो त्तं चक्कवट्टीवि ॥

" जेना राग मद ने मोह नाश पामेला छे एवा मुनिवर ते अवसरे संथारा पर रह्या सता पण मोक्षसुखने प्राप्त करेछे तो तेने चक्रवर्तीपणुं पामवुं तेमां तो शुं आश्चर्य ! "

ए प्रमाणे संवेगरूपी रंगथी जेनुं मन रंगायेलुं छे एवा हरिकेशिबले गुरुनी पासे जिनवाणी सांभळीने चारित्र ग्रहण कर्युं अने दुष्कर छट्ट अट्टम आदि तप करवा लाग्या, तेमज विषयनो त्याग करीने विचरवा लाग्या.

एकदा एक मासना उपवासनुं तप करीने ते वाराणसी नगरीना तिंदुक नामना वनमां तिंदुक यक्षना मंदिरमां कायोत्सर्ग करीने रह्या. तेना तपगुणथी रंजित थइ तिंदुक यक्ष पण ते साधुनी सेवा करवामां तत्पर थयो. अहो ! तपनुं अत्यंत महात्म्य छे ! कह्युं छे के–

यद्दूरं यद्दुराराध्यं, यत्सुरैरपि दुर्लभम् ।
तत्सर्वं तपसा साध्यं, तपो हि दुरतिक्रमम् ॥

" जे दूर छे, जे दुःखथी आराधी शकाय तेवुं छे, जे देवोने पण दुर्लभ छे ते सर्व तपथी मेळवी शकाय छे. माटे तपनुं कोइ अतिक्रम करी शके—तेनाथी चडी शके तेम नथी."

ए वखते वाणारसी नगरीना राजानी पुत्री सुभद्रा नामनी राजकन्या घणी दासीओथी परिवृत्त थइ पूजानी सामग्री लइने यक्षराजने पूजवाने माटे आवी. यक्षमंदिरनी प्रदक्षिणा करतां ते राजकन्याए मलमलिन देहवाळा मुनिने जोया. एटले 'अरे ! निंद्य देहवाळो प्रेत जेवो आ कोण छे ? ' ए प्रमाणे कही तेणे थुथुकार कर्यो. ते तपस्वी मुनिनी मोटी आशातना करी. एवुं राजकन्यानुं चेष्टित जोइने कुपित थयेला तिंदुक यक्षे विचार्युं के–'अरे ! आ राजकन्या दुष्कर्म करनारी छे, कारणके सुर अने असुरे जेना चरणनी पूजा करी छे एवा आ मुनिनी ते अवज्ञा करेछे; तेथी आ पूज्य मुनिनी करेली अवज्ञानुं फल आ राजकन्याने बतावुं.' ए प्रमाणे विचार करीने तेणे तेना शरीरमां प्रवेश कर्यो. एटले तेना प्रवेशथी नाना प्रकारना बकवाद करती, हार विगेरेने तोडती अने वस्त्र विगेरेनी शुद्धि नहि जाणती एवी राजकन्याने त्यांथी सेवको तेनां मातापिता पासे लाव्या. पुत्रीस्नेहथी मोहित थयेला राजाए तेनी घणी चिकित्सा करावी. अनेक मांत्रिको अने वैद्योने बोलाव्या, परंतु

पोताना रूपथी गर्वित थयेली आ तारी पुत्रीए मारा पूज्य मुनिनो उपहास करेलो छे, तेथी जो तेज मुनिनी ते स्त्री थाय तोज हुं तेने मुक्त करुं; बीजो कोइ उपाय नथी.' ते सांभळी राजाए विचार कर्यो के–'आ प्रमाणे थवाथी मारा प्राणथी पण वधारे वहाली एवी आ कन्याने हुं जीवती तो जोइश; माटे आ कन्या मुनिराजने अर्पण करवी.' ए प्रमाणे विचार करी परिजनो साथे सुभद्राने ते मुनि पासे मोकली. ते कन्याए पण पोताना पितानी आज्ञाथी यक्षमंदिरमां जइ मुनिने वांदीने कह्युं के–'हे महर्षि! आपना हाथवडे मारो हाथ ग्रहण करो. हुं स्वयंवरा थइने आपनी पासे आवेली छुं.' मुनिए कह्युं के–'हे भद्रे! मुनिओ विषयसंगथी रहित होय छे, माटे आ वात साथे मारे कांइ पण प्रयोजन नथी.' मुनिए आ प्रमाणे कह्या छतां कुतुहळमां प्रीतिवाळा तिंदुक यक्षे मुनि शरीरमां दाखल थइ ते कन्यानुं पाणिग्रहण कर्युं अने तेने विटंवणा करीने छोडी दीधी. ते बधुं स्वप्न जेवुं जोइने निस्तेज थइ पिता पासे आवी, अने स्वप्न जेवुं सघळुं रात्रिनुं स्वरूप कही वताव्युं. ते समये रुद्रदेव पुरोहिते कह्युं के–"हे स्वामिन्! आ कन्या ऋषिपत्नी थयेली छे; अने अमारा शास्त्रमां कह्युं छे के 'तजायेली ऋषिपत्नी ब्राह्मणने आपवी.' आवो वेदनो अर्थ छे, माटे आ कन्या ब्राह्मणने अर्पण करवी जोइए." ए प्रमाणे सांभळीने राजाए ते रुद्रदेव पुरोहितने ज ते कन्या अर्पण करी.

एकवार रुद्रदेव पुरोहिते यज्ञ करतां सुभद्राने यज्ञपत्नी करी. यज्ञमंडपमां घणा ब्राह्मणो आवेला हता. यज्ञकर्ममां कुशल याज्ञिको यज्ञ करवा लाग्या हता अने तेओने योग्य पुष्कळ भोजन विगेरे तैयार कर्युं हतुं. ते समये मासखमणना पारणे हरिकेशिबल मुनि यज्ञमंडपमां दाखल थया. तेमने सन्मुख आवतां जोइने ब्राह्मणोए कह्युं के–'अरे! आ प्रेत जेवो, मळथी मलिन देहवाळो अने निंद्य वेष धारण करवा वाळो कोण यज्ञ-मंडपने मलिन करवाने आवेलोछे?' ते वखते मुनिए आवीने भिक्षाने माटे ब्राह्मणो पासे याचना करी. ते सांभळीने अनार्य ब्राह्मणोए कह्युं के–"अरे! दैत्यरूप! यज्ञ-मंडपमां तैयार करेलुं अन्न ब्राह्मणोने देवा योग्य छे, शुद्र करतां पण अधम एवा तने ए अन्न केम अपाय? वळी जे अन्न ब्राह्मणोने अपाय छे तेनुं पुण्य तो सहस्रगणुं थाय छे, अने तने आपेलुं अन्न तो राखमां घी होमवा जेवुं थाय छे, माटे अहींथी चाल्यो जा, तुं अहीं शामाटे उभो छे?" ए प्रमाणे ब्राह्मणोए मुनिनो उपहास कर्यो. ते सांभळी यक्षे मुनिना शरीरमां प्रवेश करीने कह्युं के–"अरे! सांभळो, हुं श्रमण (जैन साधु) छुं, यावज्जीव ब्रह्मचर्य पाळनारो छुं, अहिंसादि व्रतोने धारण करुं छुं; तेथी हुंज सुपात्र छुं, ब्राह्मणो सुपात्र नथी. केमके तमे तो पशुवध आदि पापना

करनारा छो, मुखथी न कहेवाय एवा स्त्रीना गुह्य स्थानना मर्दन करनारा छो अने उत्तम प्रकारना ज्ञानथी दूर करायेला छो, माटे हुंज सुपात्र छुं. तमारा भाग्यथी ज हुं तमारा यज्ञमंडपमां आवेलो छुं; माटे मने शुद्ध अन्न आपो. " एवां वाक्योथी तिरस्कार करायेला ब्राह्मणो ते मुनिने मारवा तैयार थया. तेओए लाकडी अने मुष्टिवडे मुनिने केटलाक प्रहारो कर्या. एटले रुष्टमान थयेला यक्षे ते ब्राह्मणोने प्रहारादि वडे मुखमांथी रुधिर वमता करी दीधा, अने शरीरना सांधा शिथिल करी नाख्या, जेथी तेओ पृथ्वी उपर पड्या. मोटो कोलाहळ थइ गयो, एटले सघला त्यां एकठा थया. कोलाहळ सांभळीने सुभद्रा राजकन्या पण बहार नीकळी. तेणे मुनिने जोया एटले तरत ओळख्या. पछी भयथी विह्वल बनी जइने तेणे रुद्रदेव विगेरेने कह्युं के-' अरे दुर्बुद्धिवाळाओ! आ मुनिने पीडशो तो यममंदिरमां पहोंची जशो. आ तो तिंदुक यक्षे पूजेला महा प्रभाववाळा तपस्वी मुनि छे, में पूर्वे तेमने चलित करवा माटे घणो यत्न कर्यो हतो; परंतु ते जरा पण ध्यानथी चलित थया नहोता. माटे आ मुनिने धन्य छे धन्य छे.' एम बोलती सुभद्रा मुनिना चरणमां पडी अने कह्युं के-' हे कृपासिंधु! हे जगतजनबंधु! मारा आग्रहथी आ मूर्ख लोकोए करेलो अपराध क्षमा करो.' मुनिए कह्युं के-" मुनिने कोप करवानो अवकाश नथी. कारणके क्रोध महा अनर्थकारी छे. कह्युं छे के-

जं अज्जियं चरित्तं, देसूणाए य पुव्वकोडी ए।
तंपिअ कसायमित्तो, हारेइ नरो मुहुत्तेण ॥

"देशे उणा क्रोड पूर्व पर्यंत जे चारित्र पाळ्युं होय तेने पण प्राणी एक मुहूर्त मात्र कषाय करवाथी हारी जाय छे."

माटे साधुने कोप करवो योग्यज नथी. तेथी ते कोप करेज नहि, परंतु तमारा पर कोप करनार यक्षने तमे प्रसन्न करो." मुनिना कहेवाथी ब्राह्मणोए ते यक्षने संतुष्ट कर्यो, एटले ते सर्व ब्राह्मणो साजा थया. पछी तेओ यज्ञकर्म छोडी दइने मुनिना चरणमां पड्या अने शुद्ध अन्नवडे मुनिने पडिलाभ्या. ते वखते त्यां पंच दिव्य प्रगट थया. ते जोइ 'आ शुं!' एम बोलतां कुतुहळ जोवा माटे घणा लोको एकठा थया. राजा पण ए हकीकत जाणीने त्यां आव्यो. सघळाओ सुपात्र दानना प्रशंसा करवा लाग्या. कह्युं छे के-

व्याजे स्याद्द्विगुणं वित्तं, व्यवसाये स्याच्चतुर्गुणम् ।
क्षेत्रे शतगुणं प्रोक्तं, पात्रेऽनंतगुणं तथा ॥ १ ॥

"व्याजमां धन बमणुं थाय छे, व्यापारमां धन चोगणुं थायछे, क्षेत्रमां वाववाथी सोगणुं थायछे, अने सत्पात्रने आपवाथी अनंतगणुं थायछे."

वळी—

मिथ्यादृष्टिसहस्रेषु, वरमेकोह्यणुव्रती ।
अणुव्रतिसहस्रेषु, वरमेको महाव्रती ॥ २ ॥
महाव्रतिसहस्रेषु, वरमेको हि तात्विकः ।
तात्विकस्य समं पात्रं, न भूतं न भविष्यति ॥ ३ ॥

"हजार मिथ्यात्वीओ करतां एक श्रावक व्रतधारी वधारे श्रेष्ठ छे, हजार श्रावक व्रतधारीओ करतां एक महाव्रती (साधु) वधारे श्रेष्ठ छे; हजार महाव्रतीओ करतां एक तत्ववेत्ता मुनि (गणधर महाराजा) वधारे श्रेष्ठ छे, एवा तात्विक मुनिनी बरोबरी करनारुं पात्र वीजुं कोइ थयुं नथी अने थशे पण नहि.'

माटे आ जैन साधुने दान देवुं ए धन्य छे. पछी त्यां मुनिए देशना आपी. घणा माणसो मुनिनी देशनाथी प्रतिबोध पाम्या अने सघळा ब्राह्मणो पण श्रावक थया.

हरिकेशि मुनि शुद्ध व्रत आराधी केवलज्ञान पामीने मोक्षे गया. माटे कुळनुं प्राधान्य नथी, पण गुणोनुंज प्राधान्य छे; गुण न होय तो कुळ कंइ करी शकतुं नथी. वळी आ आत्मा नटनी माफक नवां नवां रूप धारण करी संसारमां परावर्तन कर्या करेछे (अनेक देह धारण करेछे). माटे कुळाभिमाननो अवकाशज क्यां छे? आ हकीकतने त्रण गाथा वडे स्पष्ट करेछे—

देवो नेरइउत्तिय, कीड पयंगुत्ति माणुसोवेसो ॥
रूवस्सीअ विरूवो, सुहभागी दुक्खभागीअ ॥ ४५ ॥
राउत्तिय दमगुत्तिय, एस सपागुत्ति एस वेयविऊ ॥
सामी दासो पुज्जो, खलुत्ति अधणो धणवइत्ति ॥ ४६ ॥

गाथा ४६—स्वपाकश्चंडालः । खलुत्ति.

नवि इत्थ कोवि नियमो, सकम्म विणिविट्ट सरिसकयचिट्ठो॥
अनुन्न रूववेसो, नडुव्व परियत्तए जीवो ॥ ४७ ॥

अर्थ–"आ जीव देवता थयो, नारकी थयो, कीडो अने पतंगीयो थयो, उपलक्षणथी अनेक प्रकारनो तिर्यंच थयो, मनुष्यरूप वेषवाळो अर्थात् मनुष्य थयो, रूपवंत थयो, विरुप एटले कद्रुप पण थयो, सुखनो भाजन थयो, दुःखनो भाजन–दुःख भोगवनार पण थयो. ४५. राजा थयो, द्रमक एटले भिक्षुक पण थयो, एज जीव चंडाल थयो, एज वेदनो जाणनारो प्रधान ब्राह्मण पण थयो, स्वामी थयो, सेवक थयो, पूज्य एवो उपाध्यायादि थयो, खळ दुर्जन पण थयो, निर्धन थयो, अने धनवान पण थयो. ४६. आ संसारमां कोइ प्रकारनो नियम नथी अर्थात् मनुष्य मरीने मनुष्यज थाय, पशु मरीने पशु थाय ने देवता चवीने देवता थाय एम केटलाको कहेछे पण एवो बिलकुल नियम नथी. पोतानां कर्मोनो जेवो उदय होय ते प्रमाणे चेष्टा करनारो आ जीव नवां नवां रूप ने वेष धारण करनारा नटनी जेम आ संसारमां (नवा नवा रूपे) परिभ्रमण पण करे छे." ४७. आ प्रमाणेनुं संसारनुं स्वरूप जाणीने विवेकी मनुष्यो मोक्षना अभिलाषीज होयछे, धनादिना इच्छक होता नथी. ते उपर कहे छे–

कोडीसएहिं धणसंचयस्स, गुणसुभरियाए कन्नाए ॥
नवि लुद्धो वयररिसी, अलोभया एस साहूणं ॥ ४८ ॥

अर्थ–"द्रव्यसमूहना सेंकडो कोडीए सहित आवेली, रूप लावण्यादि गुणोए भरेली एवी कन्या (अपरिणीता) ने विषे पण वैरऋषि (वज्र स्वामी मुनि) लोभाणा नहीं, लुब्ध थया नहीं. आवी अलोभता सर्व साधुओए करवी." ४८. अर्थात् एवा निर्लोभी थवुं.

पुष्कळ द्रव्य सहित अत्यंत रूपवंत रुक्मिणि नामनी कन्या वज्रस्वामीना गुणोथी मोह पामीने तेमने वरवा आव्या छतां वज्रस्वामीए किंचित् पण द्रव्यमां के स्त्रीमां न लोभातां तेने उपदेश आपी धर्म पमाडी चारित्र आप्युं. आवी निर्लोभता सर्व मुनि महाराजाए राखवा योग्य छे. अहीं वज्रमुनिनुं दृष्टांत कहे छे—

गाथा ४७–स्वकर्मविनिविष्टसदृशकृतचेष्टः । अन्न. गाथा ४८–गुणस्सुभरियाए.

श्री वज्रमुनिनुं दृष्टांत.

तुंबवन गाममां धनगिरि नामनो एक व्यापारी वसतो हतो. ते अति भद्रिक हतो. तेने **सुनंदा** नामनी स्त्री हती. तेनी साथे भोग भोगवतां तेणे घणा दिवसो सुखथी व्यतीत कर्या. एक दिवस वैराग्य उत्पन्न थवाथी धनगिरिए सगर्भा भार्याने छोडीने **सिंहगिरि** गुरु पासे चारित्र ग्रहण कर्युं. ते उग्र तप करवा लाग्या; अने गुरुसेवाना रसिक थइ सारणा, वारणा, चोयणा, पडिचोयणा[1] विगेरे ग्रहण करवामां कुशळ थया.

पाछळ सुनंदाने पुत्र प्रसव थयो. ते वखते 'आना पिताए दीक्षा लीधेली छे अने ते धन्यवाद आपवा लायक मुनि थयेल छे' एवुं ते पुत्र जन्मतांज स्वजनमुखथी सांभळीने मनमां चिंतन करवा लाग्यो के–'अरे! आ लोको शुं बोले छे? आ दीक्षाधर्म केवो होय छे? में कोइ पण वखत तेनो अनुभव करेलो लागे छे.' ए प्रमाणे ध्यानमां तत्पर थएला ते बाळकने जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं एटले तेणे पूर्वे अनुभवेलुं चारित्र-धर्मनुं स्वरूप जाण्युं. तेथी संसारथी विरक्त थइने ते विचार करवा लाग्यो के–'आ जन्म जरा आदिनी दुःखपरंपराथी व्याप्त एवो संसारनो विलास क्यां! अने शाश्वत सुखनो ज्यां प्रकाश एवो चारित्र धर्मने विषे निवास क्यां! अरे! अनंतीवार भोगव्या छतां पण आ जीव विषयोमां तृप्ति पामतो नथी.' कह्युं छे के—

> धनेषु जीवितव्येषु, भोगेष्वाहारकर्मसु।
> अतृप्ताः प्राणिनः सर्वे, याता यास्यन्ति यान्ति च ॥

"द्रव्यमां, जीवितव्यमां, भोगमां अने आहारकर्ममां अतृप्त रह्या सताज सर्वे प्राणीओ गयेला छे, जशे अने जायछे."

वळी कह्युं छे के—

> भोगा न भुक्ता वयमेवभुक्ता–स्तपो न तप्तं वयमेव तप्ताः।
> कालो न यातो वयमेव याता–स्तृष्णा न जीर्णा वयमेव जीर्णाः ॥

"भोगो भोगवाया नथी पण अमे ज भोगवाया छीए, तप तप्युं नथी, पण अमे ज तप्या छीए, काळ गयो नथी पण अमे ज गया छीए, अने अमारी तृष्णा जीर्ण थइ नथी पण अमे पोते ज जीर्ण थया छीए." माटे सांसारिक सुखो सुलभ छे, परंतु ती बोधिरत्न परम दुर्लभ छे. कह्युं छे के—

---

१ सारणा–संभारी आपवुं, वारणा–अशुद्ध भणतां वारवुं, चोयणा–प्रेरणा करवी, पडिचोयणा–वारंवार प्रेरणा करवी इत्यादि.

सुलहो विमाणवासो, एगच्छत्तावि मेइणी सुलहा ।
दुलहो पुण जीवाणं, जिणंदवरसासणे बोहि ॥

" विमानवासी एटले देवता थवुं ते सुलभ छे अने एकछत्र पृथ्वी पण सुलभ छे. अर्थात् चक्रवर्ती थवुं ते सुलभ छे, परंतु जिनेंद्रना श्रेष्ठ शासनमां बोधिबीज पामवुं ते जीवोने परम दुर्लभ छे."

आ प्रमाणे विचार करीने ते बाळक पोतानी माताने उद्वेग पमाडवा माटे गाढ स्वरथी रुदन करवा लाग्यो. माताए घणा उपायो कर्या, परंतु ते जरा पण रोतो बंध थतो नथी. जो के मातानुं मन तेना पर स्नेहयुक्त हतुं तोपण आथी विरक्त थइ गयुं. बाळक पण जेम जेम मातानुं मन विरक्त थतुं जाणवा लाग्यो तेम तेम ते बमणुं रुदन करवा लाग्यो. ए प्रमाणे छ मास व्यतीत थया. ए समये श्री सिंहगिरि सूरि त्यां पधार्या. नगरना लोको तेमने वंदन करवाने गया. गुरुए देशना दीधी. देशनाने अंते सभा वीखराइ जतां धनगिरिए गुरु पासे आवीने भिक्षा माटे जवानी आज्ञा आपी. त्यारे गुरुए कह्युं के–' आज गोचरीमां सचित्त के अचित्त जे मळे ते सघळुं ग्रहण करवुं.' ए प्रमाणेनुं गुरुनुं वाक्य स्वीकारीने धनगिरि भिक्षा माटे नगरमां गया. गोचरी माटे फरतां फरतां ते पोतानी स्त्री सुनंदाने घेर आव्या अने धर्मलाभ आप्यो. त्यारे सुनंदाए कह्युं के–'हे स्वामी ! आ पुत्रने ग्रहण करो, आ पुत्रे मने घणो संताप उपजाव्यो छे.' एवुं सांभळीने गुरुनुं वचन जेमणे स्मृतिमां राखेलुं छे एवा धनगिरिए सुनंदाए आपेला पुत्रनी भिक्षा स्वीकारी. झोळीमां पुत्रने लइने ते गुरु समीपे पाछा आव्या. गुरुए वज्र जेवो ते बाळकमां भार जाणीने तेनुं नाम वज्र पाड्युं. ते बाळकने साध्वीओना उपाश्रये सोंप्यो. त्यां घणी श्राविकाओ तेनी सेवा करवा लागी. श्रीसंघने पण ते अति प्रिय थयो. त्यां पारणामां सुतां सुतां ते बाळके अनेक प्रकारनां सिद्धांतोनो अभ्यास करती साध्वीओना मुखथी सांभळीने अग्यार अंगोनुं अध्ययन कर्युं. अनुक्रमे ते त्रण वर्षनो थयो. तेनी माता त्यां दररोज आवती हती. ते पुत्रने दिव्य रूपवाळो जोइने मोहथी मन विह्वल करी तेने लेवाने आवी. तेणे कह्युं के–'हुं मारो पुत्र लइ जइश.' धनगिरिए कह्युं के–'हुं तेने आपीश नहि, कारणके तमे मने आ बाळक तमारा हाथथीज अर्पण कर्यो छे.' ए प्रमाणे परस्पर वाद थयो. विवाद करती सुनंदा गुरु सहित राजानी कचेरीए

खावानी चीजो, सुखडी, विचित्र प्रकारनां आभरणो अने बाळकना चित्तने रंजित करे एवी वस्तुओ (रमकडांओ) मोढा आगळ मूकीने पुत्रने बोलाववा लागी के-'हे पुत्र! आ ले, आ ले.' परंतु तेणे ए प्रमाणे बोलती मातानी सन्मुख पण जोयुं नहि तेथी ते खिन्न थइ. पछी धनगिरिए कह्युं के-'हे बाळक! अमारी पासे तो आ धर्मध्वज (रजोहरण) छे, जो तने पसंद पडे तो ते ग्रहण कर.' एवुं सांभळी ते बाळक दोडतो गुरु पासे जइ धर्मध्वजने माथे चडावी प्रफुल्लित नेत्र करीने नृत्य करवा लाग्यो. राजाए कह्युं के-' आ पुत्र गुरुनो ज छे.' सर्व लोको ते जोइने आश्चर्य पाम्या के 'अरे! आ त्रण वर्षना बाळकनुं ज्ञान तो जुओ!' पछी सघळा संघना माणसो गुरु सहित उपाश्रये आवीने पोतपोताना स्थाने गया.

अनुक्रमे ते बाळक आठ वर्षनो थयो एटले गुरुए तेने दीक्षा दीधी. पुत्रना मोहथी मुग्ध थयेली सुनंदाए पण चारित्र ग्रहण कर्युं. पछी गुरुए 'आ बाळक योग्य छे' एम जाणी पोताना स्थाने (आचार्यपदे) स्थापित कर्यो. दश पूर्व जाणनार अने उग्र तप करनार एवा वज्रमुनिने पूर्वभवना मित्र कोइ देवे आवीने वैक्रिय लब्धि अने आकाशगामिनी विद्या आपी.

एकदा विद्या आदि अतिशयोथी युक्त श्री वज्रस्वामी पाटलीपुत्र नगर (पटणा)-मां समवसर्या. वांदवाने माटे नगरना लोको आव्या. वज्रस्वामीए पण विद्याना बळथी पोतानुं रूप विशेष करीने धर्मदेशना आपी. ते देशनावडे लोकोनां चित्त बहु आकर्षायां अने परस्पर बोलवा लाग्या के-' अहो! आ गुरुमहाराजनो रूपने अनुसरतोज वाणीविलास छे!' पछी देशनानी समाप्ति थये सर्व लोको स्वस्थाने गया अने ते दिवस व्यतीत थयो.

हवे ते नगरमां धनावह नामनो एक शेठ वसे छे. तेने रुक्मिणी नामे घणी रूपवती पुत्री छे. तेणे एक दिवस कोइ आर्याना मुखथी वज्रस्वामीना गुणो सांभळ्या हता, अने आर्या पण रुक्मिणीनी पासे वारंवार वज्रस्वामीना गुणोनुं कथन करती हती. तेथी तेना रूप, लावण्य; विद्या विगेरे अतिशयोथी मोहित थइने रुक्मिणीए प्रतिज्ञा करी के-' वज्रस्वामी शिवाय अन्यने हुं परणीश नहि.' तेणे पोताना पिताने पण कह्युं के-' हुं वज्रस्वामी शिवाय अन्यने वरवानी नथी.' आ प्रमाणे केटलोक काळ व्यतीत थया पछी वज्रस्वामीनुं आगमन सांभळीने धनावह शेठ पुत्री उपरना स्नेहने लीधे बीजे दिवसे अनेक कोटि रत्नो सहित देवांगनाओना करतां पण वधारे सुंदर एवी अने अलंकृत करेली पोतानी पुत्रीने लइने भगवान् वज्रस्वामी पासे आव्या. शेठ

हाथ जोडी बोल्या के–'हे भगवन्! प्राणथी पण अधिक व्हाली एवी आ मारी कन्यानुं रत्नराशि सहित पाणिग्रहण करवा कृपा करो.' भगवान् वज्रस्वामीए कह्युं के "हे भद्र! आ कन्या मुग्ध छे. ते कंइ पण समजती नथी. अमे तो मुक्तिरूपी कन्याना आलिंगनमां उद्युक्त होवाथी अशुचिथी भरेली एवी स्त्रीओमां रति पामता नथी. स्त्रीनुं शरीर मलमूत्रनी खाण छे. तेने स्पर्श करवो ए पण अनर्थकारी छे." कह्युं छे के–

वरं ज्वलदयस्तंभःपरिरंभो विधीयते ।
न पुनर्नरकद्वाररामाजघनसेवनम् ॥

"प्रज्वलित लोढाना थांभलाने आलिंगन करवुं ए वधारे सारुं छे, पण नरकना द्वाररूप स्त्रीना जघननुं सेवन करवुं सारुं नथी." माटे आ मोहना निवासरूप स्त्रीनो देह प्राणीओने पाशरूपज छे. कह्युं छे के—

आवर्त्तः संशयानामविनयभवनं पत्तनं साहसानां
दोषाणां सन्निधानं कपटशतमयं क्षेत्रमप्रत्ययानाम् ।
स्वर्गद्वारस्य विघ्नं नरकपुरमुखं सर्वमायाकरंडं
स्त्रीयंत्रं केन सृष्टं विषममृतमयं प्राणिनामेकपाशः ॥

"संशयोनुं वमळ, अविनयनुं घर, साहसनुं नगर, दोषोनो भंडार, हजारो कपटथी भरेलुं, अविश्वासनुं क्षेत्र, स्वर्गद्वारनुं विघ्न, नरकपुरनो दरवाजो, सर्व प्रकारनी मायानो कंडीयो–एवुं आ स्त्रीरूप यंत्र कोणे सर्ज्युं हशे? के जे प्राणीओने विषमय छतां अमृतमय देखातुं पाशरूप छे." माटे ब्रह्मचारीओने स्त्रीनो संगज करवो योग्य नथी अने तेनां अंगोपांग पण जोवां योग्य नथी. वळी–

स्नेहं मनोभवकृतं जनयंति भाव
नाभीभुजस्तनविभूषणदर्शितानि ।
वस्त्राणि संयमनकेसविमोक्षणानि
भ्रूक्षेपकंपितकटाक्षनिरीक्षणानि ॥

"स्त्री कामदेवथी उत्पन्न थयेला स्नेहने पेदा करेछे, हावभावथी भुजा, स्तन, विभूषण, वस्त्र अने छुटा करेला केश देखाडेछे, तेमज भ्रगुटीना आक्षेपथी कंपित कटाक्ष

पूर्वक जुएछे." विषथी पण अधिक विषम एवा आ विषयोनुं वर्णन करवाथी पण सर्युं, वळी मानस सरोवर उपर प्राप्त थयेलो, बंने पक्षथी शुद्ध, सुमति हंसीथी युक्त निर्मळ ध्यानरूप मुक्ताफळमां आसक्त, जड अने चैतन्यना तफावतने जाणनार अने भाव अने विभावनुं प्रथक्करण करनार एवा राजहंस तुल्य आत्माने रुधिर, मज्जा ने चरवी वडे पूर्ण एवा अपवित्र स्त्रीना देहरूपी कूपमां वसवुं उचित नथी, तेथी आ विवेक रहित जनोने योग्य एवी कथाथी पण सर्युं. हे श्रेष्ठी ! जो मारा उपर तारी आ कन्यानो खरो प्रेम होय तो ते पोतानो अर्थ साधवा वडे मारा चित्तने भले आनंदित करे. ए प्रमाणेनां श्रीवज्रस्वामीनां वचन सांभळीने ज्ञानरूपी दीपक जेने प्रदीप्त थयोछे, स्वभाव अने विभावनुं स्वरूप जेणे जाणेलुंछे अने अति हर्षथी अश्रुजळ जेनां नेत्रमांथी स्रवे छे एवी रूक्मिणीए हाथ जोडीने कह्युं के 'हे स्वामी! आपनां कहेलां वचन प्रमाणे वर्तवाथी पण हुं कृतार्थ छुं.' पछी धन सार्थवाहे तेने आज्ञा आपी एटले तेणे वज्रस्वामीनी पासे दीक्षा ग्रहण करी अने सम्यक् प्रकारे चारित्र पाळीने स्वर्गे गइ.

दश पूर्वने धारण करनार वज्रस्वामी अनेक भव्य जीवोना उपदेश देवावडे उद्धार करी आठ वर्ष गृहस्थपणामां रही, चुंमाळीश वर्ष गुरुसेवामां काढी, छत्रीश वर्ष युगप्रधानपणे विचरी अठ्ठाशी वर्षनुं आयुष्य पूर्ण करी श्री महावीर स्वामीना निर्वाणथी पांचसो चोराशी वर्ष व्यतीत थयां पछी देवपणाने प्राप्त थया.

आनुंज नाम धर्म कहेवाय के जेमां आटला बधा प्रभाववाळामां पण आवा प्रकारनी निर्लोभता होयछे. अन्य जनोए पण वज्रस्वामीनी पेठे निर्लोभी थवुं एवो आ कथानो उपनय छे.

इति वज्रस्वामी कथा १६.

अंतेउर पुरबल वाहणेहिं, वरसिरिघरेहिं मुनिवसहा ।
कामेहिं बहुविहेहिय, छंदिज्जंता वि नेच्छंति ॥ ४९ ॥

"रमणिक स्त्रीओ, नगरो, चतुरंगिणी सेना अने हस्ति अश्वादि वाहनोए करीने, वरश्रीगृह एटले प्रधान द्रव्य भंडारे करीने अने बहु प्रकारना काम जे पांच इंद्रियोना विषयो तेणे करीने निमंत्रित कर्या छतां पण मुनिवृषभो (मुनिश्रेष्ठो) तेने इच्छता नथी." ४९. एओ पोताना चारित्रधर्मनेज इच्छेछे.

छेओ भेओ वसणं आयास किलेस भयं विवागो अ ॥

" छेदन, भेदन, व्यसन ते कष्ट, आयास ते प्रयास, क्लेश, भय अने विवाद ते कलह, मरण, धर्मभ्रंश अने अरति आ सर्व (अर्थथी) द्रव्यथी प्राप्त थायछे. ए कारण माटे अर्थ अनर्थोनुं मूळ छे." ५०

कान विगेरे कपावां ते छेदन, तरवार विगेरेथी भेदावुं ते अथवा स्वजनादिक साथे चित्तमां भेद पडवो ते भेदन, व्यसन ते अनेक प्रकारनी आपत्ति, आयास ते द्रव्योपार्जन माटे पोताथी करातो शरीरनो क्लेश, भय ते त्रास ते परिग्रहथीज उत्पन्न थाय छे, द्रव्यने ज भय होयछे, विवाद ते परस्पर कलह द्रव्यना कारणथी उत्पन्न थायछे, मरण ते प्राणत्याग, धर्मभ्रंश ते ज्ञान चारित्ररूप धर्मथी पतित थवुं अथवा सदाचारनो लोप थवो ते अने अरति ते चित्तोद्वेग, आ सर्व द्रव्यना कारणथीज उत्पन्न थायछे. माटे द्रव्य सर्वथा त्याज्य छे.

दोससयमूल जालं, पुव्वरिसिविवज्जियं जइ वंतं ॥
अत्थं वहसि अणत्थं, कीस अणत्थं तवं चरसि ॥ ५१॥

" हे मुनि ! जो सेंकडो दोषोनुं मूळ कारण, मत्स्यबंधनभूत जाळनी जेवुं कर्मबंधनुं हेतुभूत होवाथी जाळ, पूर्व मुनिओए विशेष प्रकारे वर्जेलुं, दीक्षा ग्रहण करती वखते वमेलुं—तजेलुं अने नरकपातादि अनर्थनुं कारण होवाथी अनर्थरूप एवुं अर्थ जे द्रव्य तेने वहन करेछे, राखेछे तो पछी शामाटे फोगट तप विगेरे कष्ट करेछे?" ५१ अर्थात् जो द्रव्य पासे राखेछे तो पछी तपानुष्ठानादि निष्फळ छे; माटे साधुने तो परिग्रहनो सर्वथा त्याग एज श्रेष्ठ छे. अहीं पूर्व मुनि महाराजाओए एटले वज्रस्वाम्यादिके वर्जेलुं तजेलुं कह्युं एटला उपरथी आधुनिक समयना कर्मकाळादि दोषथी अर्थनुं वहन करवामां तत्पर थयेलाओनुं विवेकीओए आलंबन न लेवुं; आलंबन तो पूर्वपुरुषोनुंज लेवुं.

वह बंध मारण सेहणाओ, काओ परिग्गहे नत्थि ।
तं जइ परिग्गहुच्चिय, जइधम्मो तो नणु पवंचो ॥ ५२ ॥

"वध, बंधन, मारण अने कदर्थनाओ विगेरे परिग्रह मेळववामां शुं नथी जो बधुं छे तो एम जाण्या छतां पण परिग्रह राखवामां आवे तो पछी निश्चये यतिधर्म ते प्रपंच—विडंबना मात्रज छे अर्थात् द्रव्य राखवुं ने यतिपणुं बताववुं ते निःकेवळ ठगाइ छे." ५२

विज्जाहरीहिं सहरिसं, नरिंददुहियाहिं अहमहंतीहिं ॥
जं पत्थिज्जइ तइया, वसुदेवो तं तवस्स फलं ॥ ५३ ॥

गाथा ५१—वंतं त्यक्तं. गाथा ५२—सेहणा कदर्थना, पवंधो, पवंचो.
गाथा ५३—नरिंददुहियाहिं. अहमहमिकया.

"हर्ष सहित विद्याधरीओए अने एक बीजानी स्पर्धावडे राजपुत्रीओए ते अवसरे वसुदेव कुमारनी (पाणिग्रहण निमित्ते) जे प्रार्थना करी ते तेणे पूर्व भवे करेला (वैयावच्चरूप अभ्यंतर) तपनुं फल जाणवुं. ते कारण माटे परिग्रहने तजी दइने बाह्य अभ्यंतर तप करवो तेज श्रेष्ठ छे". ५३

किं आसि नंदिसेणस्स, कुलं जं हरिकुलस्स विउलस्स ।
आसी पियामहो सुचरिएण वसुदेवनामुत्ति ॥ ५४ ॥

"शुं नंदिषेणनुं कुळ हतुं ? नहोतुं, ते तो दरिद्री तुच्छ कुळवाळा ब्राह्मण हता. परंतु ते सदनुष्ठानथी विशाळ एवा हरिवंश कुळना यादवोना वसुदेव नामे पितामह थया ते कारण माटे कुळथी शुं ? सदनुष्ठान ज आचरवा योग्य छे." ५४

अहीं नंदीषेणनुं दृष्टांत जाणवुं. १७

नंदिषेणनी कथा.

मगध देशमां नंदि नामना गाममां चक्रधर नामे चक्रने धारण करनार एक दरिद्री विप्र रहेतो हतो. तेने सोमिला नामे स्त्री हती. तेने नंदिषेण नामे पुत्र थयो. ते पुत्रनो जन्म थतांज तेना मातापिता मरण पाम्या. तेथी तेना मामाए तेने पोताने घेर लावी मोटो कर्यो. परंतु युवावस्थामां पण ते कद्रूपो, मोटा माथावाळो, मोटा पेटवाळो, वांका नाकवाळो, ठींगणो, विकृत नेत्रवाळो, तुटेला कानवाळो, पीळा केशवाळो, पगे लंगडो, पीठ उपर व्रणवाळो, दौर्भाग्यनुं निधान अने स्त्रीओने अप्रीतिपात्र थयो. ते बाळक मामाने घेर चाकरनुं काम करतो हतो ते जोइ लोकोए तेने कह्युं के—'अरे! निर्भाग्य शिरोमणि ! तुं पर घरे दासत्व शामाटे करेछे ? विदेश जइ, पैसो मेळवीने स्त्री परण. लोकोक्ति पण एवी छे के 'स्थानांतरितानि भाग्यानि' पुरुषनुं प्रारब्ध स्थानांतरित होयछे एटले ते स्थाननो फेरफार करवाथी प्रगट थाय छे.' आ प्रमाणेनां लोकोनां वचन सांभळीने अन्य स्थाने जवाने उत्सुक थयेला भाणेजने तेना मामाए कह्युं के--'तुं परदेश शामाटे जाय छे ? मारा घरनी अंदर सात पुत्रीओ छे. तेमांनी एकनी साथे तारो विवाह करीश, माटे अहींज मारा घरमां रहे.' ते सांभळी नंदिषेण तेना मामाने घेरज रह्यो अने पूर्ववत् काम करवा लाग्यो. एक दिवस नंदिषेणने तेना मामाए पोतानी साते कन्याने बताव्यो अने तेने पसंद करवानुं कह्युं. साते कन्याओए कह्युं के--' हे तात ! अमे आत्महत्या करशुं पण नंदिषेणने वरशुं नहि.' आ प्रमाणेनां वचनो सांभळीने नंदिषेण मनमां विचार करवा लाग्यो के 'अरे ! आमां मारां कर्मनोज दोष छे, एनो कांइ दोष नथी. करेलां कर्म भोगव्या विना क्षय पामतां नथी.' कह्युं छे के—

गाथा ५४ वसुदेवो नामत्ति.

कर्मणो हि प्रधानत्वं, किं कुर्वन्ति शुभा ग्रहाः ।
वसिष्ठदत्तलग्नोऽपि, रामः प्रव्रजितो वने ॥

" कर्मनुंज प्रधानत्व छे, तेमां शुभ ग्रहो पण शुं करे? रामने गादीए बेसवाने माटे वशिष्ठ मुनिए मुहूर्त्त आपेलुं हतुं छतां पण ते मुहूर्त्ते तेने वनमां जवुं पड्युं."

आ प्रमाणे विचारी दुःखगर्भित वैराग्यवडे ते मामाना घरमांथी नीकळी फरतो फरतो रत्नपुर नगरे गयो. त्यां उपवनना कोइ एक भागमां वस्त्ररहित थइ क्रीडा करतुं कामरसथी उन्मत्त थयेलुं, परस्पर गाढ आलिंगनथी जोडायेलुं स्त्रीपुरुषनुं जोडुं जोइ नंदिषेण मनमां बहुज खिन्न थयो अने आत्महत्या करवा माटे वनमां गयो. त्यां तेने सुस्थित नामना मुनि मळ्या. मुनिए कह्युं के–'हे मुग्ध! आवा अज्ञान मृत्युथी तने शो लाभ थवानो छे? पूर्वे अनंतीवार विषयादिकना सेवनथी कोइ पण प्रकारनी सिद्धि थइ नथी; माटे कांइक धर्मकार्य कर के जेथी कार्यसिद्धि थाय. आ सर्पनी फण जेवा भयंकर अने परिणामे अति कटु एवा विषयसुखथी शो लाभ छे? वळी रोगनो भंडार एवुं आ शरीर पण अनित्य छे.' कह्युं छे के—

पणकोडी अडसट्ठी, लख्खा नवनवइ सहस्स पंचसया ।
चुलसी अहिआ निरए, अपइट्ठाणंमि वाहिओ ॥

" सातमी नरकना अप्रतिष्ठान नामना नरकावासमां पांच क्रोड अडसठ लाख नवाणुं हजार पांचशें ने चोराशी व्याधिओ छे[1]. "

तेथी आ अनित्य देहवडे सारभूत एवा धर्मने अंगीकार कर. कारणके आ मनुष्यभव अत्यंत दुर्लभ छे अने ते धर्म विना व्यर्थ छे. कह्युं छे के–

संसारे मानुष्यं सारं, मानुष्ये च कौलिन्यम् ।
कौलिन्ये धर्मित्वं, धर्मित्वे चापि सदयत्वम् ॥

" संसारमां मनुष्यजन्म साररूप छे, मनुष्यजन्ममां कुलिनपणुं साररूप छे, कुलिनपणामां धर्म पाळवो ए साररूप छे अने धर्म पाळवामां पण दयायुक्त थवुं ए सारभूत छे."

---

१ आ प्रमाणेना व्याधि सत्तागत सर्व शरीरमां रहेला होय छे. फक्त सातमी नरकना नारकीने विपाकोदये वर्तेछे अने अन्य जीवोने विपाकमां वर्तता नथी, परंतु मनुष्यशरीरना साडात्रण क्रोड रोमराय कहेवायछे तेनी साथे संबंध करतां एकेक रोमराये पोणाबबे व्याधिओ गणी शकाय छे.

आ प्रमाणेनी गुरुमहाराजनी अमृत तुल्य देशना सांभळीने विषयतापथी निवृत्त थइ तेणे गुरु पासे दीक्षा लीधी, अने उग्रविहारीपणे गुरुनी सेवा करतां विचरवा लाग्या. तेओ छठ छठने अंते पारणुं करवा लाग्या अने अत्यंत वैराग्यथी मनने पूर्ण करी 'दररोज मारे पांचशें साधुओनी वैयावच्च करवी' एवो नियम ग्रहण कर्यो. साधुनी वैयावच्चनुं मोटुं पुण्य छे. कह्युं छे के—

वेयावच्चं निययं, करेह उत्तमगुणे धरंताणं ।
सव्वं किर पडिवाई, वेयावच्चं अप्पडिवाई ॥

"उत्तम गुण धारण करनाराओनी वैयावच्च निरंतर कर. कारणके सर्व गुण प्रतिपाति छे अने वैयावच्च गुण अप्रतिपाति छे."

आ प्रमाणे विचारीने नंदिषेण मुनि गाममां आहार पाणी वहोरी लावी पछी पोते साधुओने अर्पण करीने पारणुं करे छे. आ कारणथी संघनी अंदर तेनी घणी प्रशंसा थइ. एक दिवस सौधर्म इंद्रे नंदिषेणना नियमनी प्रशंसा करी, तेने नहि सर्दहता वे देवो नंदिषेणना नियमनी परीक्षा करवाने माटे रत्नपुरे आव्या. एक देव नगर वहार उद्यानमां ग्लान मुनिनुं रूप धारण करीने रह्यो, अने वीजो देव मुनिने रूपे नगरनी अंदर ज्यां नंदिषेण मुनि छठनुं पारणुं करवा वेसेछे त्यां आव्यो. जेवामां पहेलो ग्रास (कोळीओ) मुखमां मुकेछे तेवामां पेलो साधुवेषवाळो देव त्यां आवीने वोल्यो के—'अरे! नंदिषेण! मारा गुरु नगरनी वहार उद्यानमां अतिसारना रोगथी पीडा पामेछे अने तुं वैयावच्च करनार कहेवाय छे छतां निश्चिंतपणे भोजन करवा केम वेठोछे?' तेवां वचन सांभळतांज हाथमां लीधेलो ग्रास छोडी दइ आहार उपर वस्त्र ढांकीने ते साधु साथे नंदिषेण मुनि वहार चाल्या. साधुदेवे कह्युं के 'अरे! प्रथम देहशुद्धि करवाने माटे तुं जळ लइ ले.' एटले नंदिषेण जळ वहोरवा चाल्या. परंतु ते ज्यां ज्यां जायछे त्यां त्यां अशुद्ध जळ मळेछे तोपण ते खिन्न थता नथी. ए प्रमाणे आखा नगरमां वेवार फरतां छतां देवना उपरोधथी तेने शुद्ध जळ मळ्युं नहि. त्रीजी वार जळ लेवा फरतां लाभांतराय कर्मना क्षयोपशमनी प्रवलता थवाथी अने तपलब्धिथी देवे करेलो उपरोध निवृत्त थतां शुद्ध जळ मळ्युं, ते जळ लइने देवमुनिनी साथे वननी अंदर ग्लान मुनि पासे आव्या. ग्लान मुनिए नंदिषेणने घणां कर्कश वचनो कह्यां, परंतु नंदिषेण पोतानोज दोष जुएछे. मननी अंदर जराए क्रोधथी कलुषित थता नथी. तेणे कह्युं के 'हे ग्लान मुनि! मारो अपराध क्षमा करो.' एटलुं वोली तेनुं शरीर जळडे साफ करी कह्युं के 'हे स्वामी! आप उपाश्रये पधारो, जेथी औषध करवा

वडे समाधि पमाडी शकाय.' देवरूप साधुए कर्युं के–'हे नंदिषेण! मारा शरीरमां चालवानी शक्ति नथी तेथी हुं केवी रीते आवुं ?' त्यारे नंदिषेण ग्लान मुनिने पोतानी खांध उपर बेसाडीने चाल्या. मार्गमां तेणे तेना उपर अति दुर्गंधवाळी अशुचि करी; अने 'अरे नंदिषेण! तने धिक्कार छे। कारणके तुं उतावळो उतावळो चाले छे, तेथी मने बहु कष्ट थायछे.' इत्यादि कटु वाक्यथी तेनी बहु तर्जना करे छे, परंतु नंदिषेण तो तीव्रतर शुभ परिणामवाळा थया सता चिंतवेछे के 'आ महात्मा केवी रीते स्वस्थ (निरोगी) थशे?' आम विचारीने ते बोल्या के–' अरे ग्लान मुनि! मारुं दुष्कृत्य मिथ्या थाओ. हवे हुं तमने सारी रीते लइ जइश' एम बोलता आगळ चालवा लाग्या. पछी देवे विचार कर्यो के 'अहो! आ मुनिने धन्यछे! के में तेने अत्यंत खेद पमाड्या छतां ते जरा पण चालित थया नहि. माटे इंद्रनुं वचन सत्य छे.' आ प्रमाणे विचार करी देवमायाने संहरी लइ दिव्य रूप धारण करीने बोल्यो के– 'हे स्वामी! इंद्रे जेवी रीते तमारुं वर्णन कर्युं हतुं तेवुंज में जोयुं. पवित्र आत्मावाळा तमने धन्य छे! तमेज क्रोधने जीत्योछे. मारो अपराध क्षमा करो.' आ प्रमाणे वारंवार कही नंदिषेण मुनिना पगमां पडी ते देव पोताने स्थाने गयो.

गोशीर्षचंदनथी जेना शरीर उपर लेप करायेलो छे एवा नंदिषेण मुनि पोताने स्थाने आव्या. पछी घणा काळ सुधी वैयावच्च करी नाना प्रकारना अभिग्रहोने पाळतां दुष्कर तप कर्युं. बार हजार वर्ष पर्यंत चारित्रधर्म पाळी प्रांते समये संलेखना करीने दर्भना संथारा उपर बेसी चतुर्विध आहारनो त्याग कर्यो. हवे ते समये तेवा कोइ प्रकारना कर्मनो उदय थवाथी पोतानुं संसारीपणानुं दुर्भाग्य याद करी नंदिषेण मुनिए एवुं नियाणुं कर्युं के 'आ तपचारित्रादिना प्रभावथी हुं आवता मनुष्यभवमां स्त्रीप्रिय थउं.' ए प्रमाणे निदान करी, मरण पामीने आठमा सहस्रार देवलोकमां देवपणे उत्पन्न थया.

देवलोकथी च्यवीने नंदिषेणनो जीव सोरीपुर नगरमां अंधकविष्णु राजानी सुभद्रा राणीनी कुक्षिमां समुद्रविजय आदि नव मोटा भाइओ पछी वसुदेव नामे नाना भाइ तरीके जन्म्यो. तेणे पाछला भवमां निदान करेलुं होवाथी ते अति सौंदर्यवान्, सुभग अने लोकप्रिय थयो. ते निश्चितपणे नगरमां स्वेच्छाए फरेछे. तेनुं रूप जोइ मोह पामेली नगरवासी स्त्रीओ घरकाम छोडी तेनी पाछळ भम्या करे छे. लाजवाळी कुलवान् स्त्रीओ पण पोतानो धर्म तजी देछे. आ प्रमाणे स्त्रीओनुं व्याकुलपणुं जाणी आकुल थयेला नगरवासी लोकोए समुद्रविजय पासे आवी अरज करी के "स्वामिन्! आ

वसुदेवने घरनी अंदरज राखवा जोइए. कारणके तेना रूपथी मोहित थयेली पौरस्त्रीओए कुलाचार आदिनो पण त्याग करेल छे. तेने लीधे कुलांगनाना आचारनी हानि थाय छे, अने आ अनाचारने नहि अटकाववाथी तमारो पण दोष गणाय छे." ए प्रमाणे सांभळीने समुद्रविजये वसुदेवने योग्य रीते शिखामण आपीने महेलनी अंदर राख्या. ते त्यां कलाभ्यास करवा लाग्या.

एक दिवसे उनाळानी ऋतुमां शिवादेवीए गोशीर्षचंदन घसी सोनानुं कचोळुं भरी दासीना हाथे पोताना पति समुद्रविजयने मोकल्युं. मार्गमां वसुदेवे बळात्कारथी लइ तेनुं पोताना शरीर उपर विलेपन कर्युं. तेथी दासीए कह्युं के– अटकचाळा छो तेथीज आवा गुप्तिस्थानमां[1] राखवामां आव्या छे. पछी ते संबंधी वधो व्यतिकर सांभळीने पाछली रात्रे एकाकी नगरनी वहार नीकळी कोइ स्थानेथी एक मृतक लइ आवी दरवाजा पासे तेने बाळीने पछी लख्युं के–'वसुदेव अत्र बळी मुओछे, तेथी हवे नगरना सर्व लोकोए सुखेथी रहेवुं.' आ प्रमाणे लखीने ते नगरमांथी नीकळी गया. प्रातःकाळे समुद्रविजये ते वात सांभळीने अति शोक कर्यो अने विचारवा लाग्या के–' अरे ! आ मानीए दुष्कुलने उचित शुं कर्युं ? पण हवे शुं करीए ? भावि कोइ प्रकारे अन्यथा थतुं नथी.' वसुदेव पण पृथ्वीमां भ्रमण करता सता नवां नवां रूप, नवा नवा वेष ने नवां नवां आचरणोथी भाग्यवशात् हजारो विद्याधरनी कन्याओ अने हजारो राजकन्याओ परण्या. ए प्रमाणे एकसो वीश वर्ष पर्यंत देशाटन करतां तेणे ७२००० स्त्रीओनुं पाणिग्रहण कर्युं. पछी रोहिणीना स्वयंवरमां आवीने कुब्जरूपथी तेने परणी, यादवो साथे युद्ध करी, चमत्कार देखाडी, पोतानुं स्वरूप प्रगट करी समुद्रविजय आदिने आनंद उत्पन्न कर्यो. लोको आश्चर्य पाम्या अने कहेवा लाग्या के "अहो ! आना पूर्व पुण्यनो प्राग्भार तो वहु विशेष जणाय छे." पछी स्वजनोनी साथे वसुदेव सोरीपुर नगरे आव्या अने छेवटे देवक राजानी पुत्री देवकीनुं पाणिग्रहण कर्युं. ते देवकीनी कुक्षिथी श्रीकृष्ण वासुदेव उत्पन्न थया अने तेना पुत्रो शांब, प्रद्युम्न विगेरे थया. आ प्रमाणे वसुदेव हरिवंशना पितामह थया.

आ सघळुं पूर्व भागमां आचरेला वैयावृत्त्य रूप अभ्यंतर ने छट्ठ अट्ठमादि बाह्य तपनुं फळ जाणवुं. ए प्रमाणे बीजाओए पण बंने प्रकारनां तपने विषे प्रयत्न करवो.

सपरक्कम[1] राउलवाडइएण,[2] सिसे[5] पलाविए[6] निअए[4] ।
गयसुकुमालेण[3] खमा, तहा[7] कया[8] जह[9] शि[10] वं[11] पत्तो[12] ॥ ५५ ॥

---

१ बंदीखानामां.

"पराक्रमवाळा अने राजाना बंधु बहु लालनपालन करेला एवा गजसुकमाळ मुनिए पोतानुं मस्तक बळते सते पण एवी क्षमा करी के जेथी तेओ मोक्ष प्रत्ये पाम्या." अहीं गजसुकमाळनुं दृष्टांत जाणवुं. १८.

गजसुकमाळनी कथा.

द्वारिका नगरीमां श्री कृष्ण नामे वासुदेव राजा हता. तेनी माता देवकी नामे हती. त्यां श्री नेमिनाथ जिनेश्वर समवसर्या. देवोए आवीने समवसरण कर्युं. नेमिनाथ भगवाने देशना आपी. सभाजनो पोतपोताना स्थाने जतां भद्दिलपुरमां रहेनारा छ भाइ साधुओ भगवाननी आज्ञा लइ छट्ठने पारणे बेबेना संघाडे त्रण भागे नगरीमां भिक्षा अर्थे नीकळ्या. तेमांना पहेला बे मुनि फरतां फरतां देवकीना मंदिरे आव्या. तेमने जोइने मनमां अति हरखाती देवकीए लाडुवडे प्रतिलाभ्या. तेओना गया पछी बीजा बे मुनि पण त्यांज आव्या. तेमनुं पण देवकीए भाव पूर्वक मोदक वहोरावी सन्मान कर्युं. तेओना गया पछी दैवयोगे त्रीजा बे मुनि पण आव्या. सरखी आकृतिवाळा अने अति उल्लास उत्पन्न करनारा तेमने जोइने देवकी विचार करवा लाग्या के 'आ प्रमाणे एक ने एक ठेकाणे त्रीजीवार आहारमाटे आववुं शुद्ध साधुओने घटतुं नथी; तेथी आनुं शुं कारण हशे ?' ए प्रमाणे विचार करी तेमने पूछ्युं के–"हे महानुभाव! आ द्वारका नगरी बहु विशाळ छे, तेमां श्रावको पण घणा छे; ते छतां वारेवारे अहीं आववानुं प्रयोजन शुं छे? शुं आ नगरीमां आहार मळतो नथी? अथवा शुं साधुओ वधारे छे? के भूलथी आववुं थयुं छे ?" ए प्रमाणे देवकीए पूछवाथी ते साधु बोल्या के–'हे सुश्राविका! अमे छ भाइओ छीए. छट्ठने पारणे पृथक् पृथक् वहोरवा नीकळतां जुदा जुदा तमारे घेर आवेला छीए. अमे एक सरखी आकृतिवाळा होवाथी तमने संशय उत्पन्न थयेलो छे.' ते सांभळी देवकीए विचार कर्यो के "आ छए मुनि सरखी आकृतिवाळा छे अने कृष्ण जेवा देखाय छे. मने पण एओने जोवाथी पुत्रदर्शन तुल्य आनंद थायछे. पूर्वे पण अतिमुक्त मुनिए मने कह्युं हतुं के 'तने आठ पुत्र थशे.' तेथी आ मारा पुत्रो तो नहि होय ?" एवो संदेह तेने थयो. बीजे दिवसे ते नेमीश्वर भगवान पासे गइ अने वांदीने पूछवा लागी के–'हे स्वामिन्! गइ काले छ साधुओना दर्शनथी मने घणो आनंद थयो, तेथी ते उपरना अति स्नेहनुं शुं कारण छे?' भगवाने कह्युं के–"ए छए साधुओ तारा पुत्रो छे. कंसना भयथी हरिणगमेषी देवे तेने जन्मतांज उपाडी तेने बदले सुलसाना मृतक पुत्रो मूकीने भद्दिलपुरमां नागपत्नी सुलसाना घरे तेमने सोंप्या हत

तेओ मोटा थया. युवान वय पामतां तेओने बत्रीश बत्रीश कन्याओ परणावी. तेओए मारी देशना सांभळीने वैराग्य प्राप्त थवाथी संसारनो त्याग करी चारित्र ग्रहण कर्युं. तेओ कायम छठ्ठनो तप करवा लाग्या. आजे छठ्ठने पारणे मारा आदेशथी नगरीमां आहार अर्थे नीकळ्या; अने तमारे घेर प्रथक् प्रथक् जोडले आव्या. तेमने जोवाथी पुत्रसंबंधने लीधे तमने हर्ष उत्पन्न थयो."

आ प्रमाणे भगवाननां वचन सांभळीने देवकी घरे आवी पश्चात्ताप करती सती मनमां विचारवा लागी के 'विकसित मुखवाळा अने कोमळ हाथ पगवाळा पोताना पुत्रने जे रमाडे छे अने खोळामां बेसाडेछे ते स्त्रीने धन्य छे! हुं तो अधन्य अने दुर्भागी छुं; कारणके में मारा एक पुत्रने पण रमाड्यो नथी.' आ प्रमाणे चिंता-युक्त थइने भूमि तरफ दृष्टि राखी रहेला पोतानी माता देवकीने कृष्णे दीठा, एटले तेमणे चिंतानुं कारण पूछ्युं. देवकीए चिंतानुं कारण कही बताव्युं. पछी मातानो मनोरथ पूर्ण करवा माटे अट्ठम तप करीने तेणे देवनुं आराधन कर्युं. देवे आवीने वरदान आप्युं के 'देवकीने पुत्र थशे, पण ते घणा काळ सुधी घरमां रहेशे नहि.' एवुं कही देव स्वस्थाने गयो.

अनुक्रमे सिंहना स्वप्नथी सूचित पुत्र थयो. तेनुं नाम गजसुकमाल राखवामां आव्युं. क्रमे करीने ते आठ वर्षनो थयो. माताना आग्रहथी तेने सोमिल ब्राह्मणनी आठ पुत्री परणावी. पछी नेमीश्वर भगवाननी देशना सांभळी संसारनी असारता जाणी गजसुकमाले चारित्र ग्रहण कर्युं; अने प्रभुनी आज्ञा लइ स्मशानभूमिमां कायो-त्सर्ग मुद्राए रह्या.

ते अवसरे फरतां फरतां त्यां आवेला सोमिले तेने जोइने कह्युं के–'आ दुष्टे मारी निरपराधी बाळाओने फोगट परणीने वगोवी.' आ प्रमाणे उत्पन्न थयेल छे द्वेष जेने एवा सोमिले तेना मस्तक उपर माटीनी पाळ बांधीने तेमां धगधगता अंगारा भर्या. अग्निवडे मस्तक बळतां छतां पण गजसुकमाले अपूर्व क्षमा धारण करी अने शुक्ल ध्या-नवडे अंतकृत् केवली थइने मोक्षे गया.

बीजे दिवसे श्रीकृष्ण प्रभुने वांदवा आव्या. तेणे प्रभुने पूछ्युं के–'गजसुकमाल क्यां छे?' भगवाने कह्युं के–'तेणे पोतानुं काम साधी लीधुं.' एम कहीने पछी तेनुं वधलुं वृत्तांत कह्युं. कृष्णे कह्युं के–'हे स्वामिन्! आ कुकर्म कोणे कर्युं?' भगवाने कह्युं के–'तने जोइने जेनुं हृदय फाटी जाय ने मृत्यु पामे तेनाथी ए कार्य थयुं छे एम समजजे.' शोकमग्न थयेल कृष्ण नगर तरफ पाछा आवता हता तेवामां तेने सोमिल

सामो मळ्यो. भयथी नासतां तेनुं हृदय फाटी जवाथी ते मरण पामीने ऋषिहत्याना पापथी सातमी नरके गयो.

धैर्यवान गजसुकमाले जे प्रमाणे क्षमा धारण करी ते प्रमाणे अन्य प्राणीओए पण समग्र सिद्धिने देनारी क्षमा धारण करवी एवो आ कथावडे उपदेश छे.

रायकुलेसुवि जाया, भीया जरमरणगब्भवसहीणं ।
साहु सहंति सव्वं, नीयाणवि पेसपेसाणं ॥ ५६ ॥

अर्थ–" राजकुळमां उत्पन्न थएला छतां पण जरा मरण ने गर्भावासनां दुःखथी भय पामेला एवा मुनि पोताना दासना करेला सर्व उपसर्गो पण सहन करे छे." ॥ ५६ ॥

पणमंति य पुव्वयरं, कुलया न नमंति अकुलया पुरिसा ।
पणओ पुव्विं इह जइ–जणस्स जह चक्कवट्टिमुणी ॥ ५७ ॥

अर्थ–" कुळवान पुरुषो प्रथम नमे छे, अकुलीन नमता नथी. अहीं जेम चक्रवर्ती मुनि (पूर्वना) यतिजनने प्रथम नम्या (तेनुं दृष्टांत जाणवुं). ५७. अर्थात् पोते छ खंडनी ऋध्धि छोडीने मुनि थयेला छतां पूर्वना–दीक्षा पर्याये ज्येष्ठ मुनिने चक्रवर्ती मुनि प्रथम नम्या ". ५७.

जह चक्कवट्टिसाहू, सामाइअ साहूण निरुवयारं ।
भणिओ नचेव कुविओ, पणओ बहूअत्तण गुणेणं ॥ ५८ ॥

अर्थ–"जेम चक्रवर्ती साधुने (प्रथम बीजा मुनिओने नमस्कार न करवाथी) सामान्य साधुए निष्ठुरपणे तुंकारो करीने कह्युं के (तुं आ ताराथी दीक्षापर्याये मोटा मुनिओने वंदना कर) तथापि ते विलकुल कोपायमान थया नहि अने ज्ञान दर्शन चारित्र गुणवडे श्रेष्ठ–बहुपणावाळा मुनिओने नम्या." ५८.

अहीं सामान्य साधु ते दीक्षापर्याये लघु समजवा.

ते धन्ना ते साहू, तेसिं नमो जे अकज्ज परिविरया ।
धीरा वयं मसिहारं– चरंति जह थूलिभद्दमुणी ॥ ५९ ॥

गाथा ५६—भीताः त्रस्ताः.साहु.

गाथा ५८—चक्कवट्टि. साहु. साहुणा, साहुण. निरूवयारं.

गाथा ५९—परिवडिया. थूलभद्दमुणी.

अर्थ-"ते पुरुष धन्य-कृतपुण्य, ते साधु-सत्पुरुष, ते पुरुषने नमस्कार थाओ के जे अकार्यथी निवृत्त थया छे. एवा धीर पुरुषो जेम थूलिभद्र मुनिए आचर्युं तेम व्रत जे चतुर्थ व्रत ते असिधार सदृश-खड्गनी धार उपर चालवानी जेवुं आचरे छे-पाळे छे."५९. अहीं श्रीस्थूलिभद्रनुं दृष्टांत जाणवुं. १९.

श्री स्थूलिभद्रनुं दृष्टांत.

पाटलीपुरमां नंद नामे राजा हतो.तेने शकडाल नामे नागरब्राह्मण ज्ञातिनो मंत्री हतो. तेने लाच्छलदे नामनी स्त्री हती. तेने स्थूलिभद्र नामे मोटो पुत्र हतो अने बीजो श्रीयक नामे हतो, तथा यक्षा आदि सात पुत्रीओ हती.स्थूलिभद्र युवावस्थामां विनोद करतो सतो एक दिवस मित्रोथी परिवृत्त थइ वन जोवाने गयो. पाछो आवतां तेने कोशा नामनी वेश्याए जोयो. तेना रूपथी मोहित थयेली ते वेश्याए तेने वात करवाना मिषथी खोटी करी चातुर्यगुणथी तेनुं चित्त वश करी लीधुं. स्थूलिभद्र पण तेना गुण ने रूपथी रंजित थइ ते वेश्याने घेर रह्यो; अने तेनी साथे विषयसुख भोगवतो सतो ते नवा नवा विनोद करवा लाग्यो. तेना पिता पण पुष्कळ द्रव्य मोकलवा वडे तेनुं इच्छित पूर्ण करवा लाग्या.ए प्रमाणे त्यां बार वर्ष सुधी रहेला स्थूलिभद्रे साडीबार क्रोड सोनामहोरनो व्यय कर्यो. ते अवसरे वररुचि ब्राह्मणे करेला प्रयोगथी शकडाल मंत्रीनुं मरण थयुं. ते वखते नंद राजाए श्रीयकने प्रधानपद आपवाने माटे बोलाव्यो. त्यारे श्रीयके कह्युं के-'हे स्वामी! मारो मोटो भाइ कोशा वेश्याने घरे छे, ते प्रधानपदने योग्य छे.' नंदे तेने बोलाववाने सेवको मोकल्या. ते आव्यो. तेने मंत्रीपद आपतां तेणे एकाएक न स्वीकार्युं. राजाए कारण पूछतां स्थूलिभद्रे कह्युं के-'स्वामिन्! विचार करीने ग्रहण करीश.' राजाए विचार करवानी रजा आपी, एटले अशोकवाटिकामां एकांत स्थले जइने विचार करवा लाग्यो के-'आ संसारमां कोइ कोइनुं नथी. सर्व स्वार्थी छे.' कह्युं छे के-

> वृक्षं क्षीणफलं त्यजन्ति विहगाः शुष्कं सरं सारसाः ।
> पुष्पं पर्युषितं त्यजन्ति मधुपा दग्धं वनांतं मृगाः ॥
> निर्द्रव्यं पुरुषं त्यजन्ति गणिका भ्रष्टं नृपं सेवकाः ।
> सर्वः स्वार्थवशाज्जनोभिरमते नो कस्य को वल्लभः ॥

"पक्षीओ फळ विनाना वृक्षनो, सारस पक्षीओ जळ विनाना सरोवरनो, भ्रमरो मायेला पुष्पोनो, मृगो बळेला वननो, गणिका निर्धन पुरुषनो अने सेवकओको

राज्यभ्रष्ट थयेला राजानो त्याग करे छे. माटे सर्व स्वार्थने वश थइने रम्या करे छे, बाकी वास्तविक रीते कोइ कोइने प्रिय नथी." "ज्यारे मारा पिता राज्यनां अनेक कार्यो कर्या छतां प्रांते कुमृत्युथी मरण पाम्या तो मने आ राज्यमुद्राथी शुं सुख मळशे. माटे आ अनर्थना कारणभूत राज्यमुद्राने धारण करवी तेने धिकार छे.! अने आ विषयसुखने पण धिकार छे! के जेथी तेने वश थयेला एवा मने पिताना मरणनी पण खबर पडी नहि." ए प्रमाणे विचार करी, वैराग्यपरायण थइ, पंचमुष्टि लोच करी, शासनदेवीए आपेला साधुवेषने धारण करी, राजानी सभामां आवीने तेणे धर्मलाभ आप्यो. आ जोइ सकल सभा आश्चर्य पामी. नंद राजाए पूछ्युं के–'आ शुं कर्युं ?' स्थूलिभद्रे कह्युं के–'में सारी रीते विचार्युं अने पछी करवा योग्य लाग्युं ते कर्युं.' एम कही श्री संभूतिविजय आचार्य पासे जइ विधिपूर्वक चारित्र ग्रहण कर्युं.

आ हकीकत सांभळी कोशा अति दुःखित थइ आंखमां अश्रु लावी विरहातुरपणे विविध प्रकारना विलाप करवा लागी के–'हे चतुर चाणाक्य! तमे राज्यमुद्रा तजीने भिक्षुमुद्रा शामाटे अंगीकार करी ? हे प्राणनाथ! मारे तमारा विना कोनो आधार छे? हवे हुं शुं करुं? केवी रीते जीवुं ?' एवी रीते अनेक प्रकारनां विरहवाक्यो बोलवा लागी.

अहीं स्थूलिभद्रने घणा दिवसो व्यतीत थतां चातुर्मास उपर एक साधुए गुरु पासे आवीने कह्युं के–'सिंहगुफा पासे चातुर्मास करवा इच्छुं छुं.' ए प्रमाणे आज्ञा मागी एटले बीजा मुनिए कह्युं के–'हुं सर्पना बील पासे चातुर्मास करवा इच्छुं छुं.' त्रीजा मुनिए कह्युं के–'हुं कुवानी अंतराळे रहेल लाकडा उपर (भारवट उपर) चातुर्मास करवा इच्छुं छुं.' त्यारे चोथा साधु स्थूलिभद्रे कह्युं के–'हुं कोशा वेश्याना घरमां चातुर्मास करवा इच्छुं छुं.' गुरुए योग्यता जाणीने चारे मुनिने आज्ञा आपी.

स्थूलिभद्र गुरुने नमीने कोशा वेश्याने घेर गया. तेने आवतां जोइ कोशा अति हर्षित थइ अने सामे आवीने पगमां पडी. तेनी आज्ञा लइ स्थूलिभद्र तेनी चित्रशालामां चातुर्मास रह्या. ते हमेशां षट्रसनो आहार करे छे, समय पण वर्षा ऋतुनो छे, निवास चित्रशाळामां छे, प्रीति कोशानी छे, अने परिचय बार वर्षनो छे. वळी नेत्र ने मुखनो विलास, हावभाव, गान, तान, मान, वीणा ने मृदंगना मधुर शब्दो सहित नाटचविनोद विगेरे नाना प्रकारना विषयोने स्थूलिभद्र आगळ प्रगट करती अने पोतानो हावभाव बतावती कोशा कहे छे के–'हे स्वामिन्! स्वाधीन एवी कामिनीनां कुचस्पर्श अने आलिंगन आदि छोडीने आवुं कठोर तप शामाटे करो छो?' कह्युं छे के–

संदष्टेऽधरपल्लवे सचकितं हस्ताग्रमाधुन्वती ।
मामा मुंच शठेति कोपवचनैरानर्त्तितभ्रूलता ॥
सीत्कारांचितलोचना सरभसं यैश्चुंबितो मानिनी ।
प्राप्तं तैरमृतं श्रमाय मथितो मूढैस्सुरैः सागरः ॥

"अधर पल्लवनो दंश करतां चकित थइने हस्तना अग्र भागने धूणावती, अने 'नहि नहि, हे शठ ! छोडी दे' ए प्रमाणे कोपवचन बोलवा साथे भ्रूलताने नचावती तथा सीत्कारथी सत्कार करायेलां जेनां नेत्र छे एवी मानिनीने जुस्साथी जेणे चुंबन करेलुं छे तेओए खरुं अमृत मेळव्युं छे एम हुं मानुं छुं, बाकी मूढ देवताओए तो फोगट श्रमने माटेज समुद्र मथेलो छे." तेथी हे स्थूलिभद्र! आ त्याग साधवानो समय नथी, माटे मारी साथे यथेच्छ विषयसुख भोगवी तेनो स्वाद ल्यो. फरीथी आ मनुष्यजन्म पामवो दुर्लभ छे अने आ यौवन पण दुर्लभ छे. माटे हे स्वामिन्! हमणा तो मारा अंगसंगथी उत्पन्न थयेलुं सुख भोगवो. पाछळथी वृद्धावस्थामां आ तप करवो ते उचित छे." ते सांभळीने स्थूलिभद्र बोल्या–'हे भद्रे ! अपवित्र अने मलमूत्रनुं पात्र एवा कामिनीना शरीरने आलिंगन करवाने कोण इच्छे ? कह्युं छे के–

स्तनौ मांसग्रंथी कनककलशावित्युपमितौ ।
मुखं श्लेश्मागारं तदपि च शशांकेन तुलितम् ॥
स्रवन्मूत्रक्लिन्नं करिवरशिरःस्पर्द्धिजघनं ।
मुहुर्निंद्यं रूपं कविजनविशेषैर्गुरुकृतम् ॥

"स्तनो मांसनी गांठ छे छतां कविजनोए तेने सोनाना कळशनी उपमा आपीछे, मुख श्लेश्म (कफ) नुं स्थान छे तोपण कविओए तेनी चंद्र साथे सरखामणी करी छे अने स्रवता मूत्रथी व्याप्त एवा जघनने हाथीना गंडस्थलनी साथे सरखाव्युं छे. ए प्रमाणे वारंवार निंदवा लायक स्त्रीना स्वरूपने कविओएज विशेष महत्वता आपी छे." वळी–

वरं ज्वलदयस्तंभः, परिरंभो विधीयते ।
न पुनर्नरकद्वाररामाजघनसेवनम् ॥

"तपावेला लोढाना थांभलाने आलिंगन करवुं ए सारुं छे, परंतु नरकना द्वार रूप स्त्रीना जघननुं सेवन करवुं ए सारुं नथी." वळी एक वखतना स्त्रीसंभोगथी अनेक जीवोनो घात थाय छे. कह्युं छे के–

मेहुणसन्नारूढो, नवलख्ख हणेइ सुहुमजीवाणं ।
तिथ्थयराणं भणियं, सद्दहियव्वं पयत्तेणं ॥

"मैथुनसंज्ञाने विषे आरूढ थयेलो जीव नव लाख सूक्ष्म जीवोने हणेछे एम तीर्थंकर भगवंते कहेलुं छे तेने प्रयत्न पूर्वक सर्दहवुं."

वळी हे कोशा! आ विषयो अनेकवार भोगव्या छतां तेनाथी तृप्ति थती नथी. कह्युं छे के-

अवश्यं यातारश्चिरतरमुषित्वापि विषया ।
वियोगे को भेदस्त्यजति न जनो यत्स्वयममून् ॥
व्रजंतः स्वातंत्र्यादतुलपरितापाय मनसः ।
स्वयं त्यक्त्वा ह्येते शिवसुखमनंतं विदधति ॥

"आ विषयो लांबा वखत सुधी रहीने पण छेवटे जनारा छे ए तो नक्की छे, तो पछी तेना वियोगमां फेर शो छे के जेथी माणसो पोतानी मेळे विषयोने छोडता नथी; केमके जो ए विषयो पोतानी मेळे आपणाथी छुटा पडे छे तो मनने अति परिताप उत्पन्न करे छे, पण जो आपणे पोतेज खुशीथी तेनो त्याग करीए छीए तो ते मोक्षसुख आपे छे." एटलामाटे सर्पनी फण जेवा आ विषयोने छोडी दइ शील रूपी अलंकारथी तारा सुंदर अंगने अलंकृत कर. आ मनुष्यभव फरीथी मळवो मुस्केल छे, अने ते भव धर्म विना हारी जइश. कारणके सर्व कार्योमां उत्तम कार्य धर्म छे. कह्युं छे के-

न धम्मकज्जा परमत्थि कज्जं, न पाणिहिंसा परमं अकज्जं ।
न पेमरागा परमत्थि बंधो, न बोहिलाभा परमत्थि लाभो ॥

"धर्मकार्यथी उत्कृष्ट बीजुं कोइ कार्य नथी, प्राणीनी हिंसा उपरांत बीजुं कोइ अकार्य नथी, प्रेमरागथी विशेष कोइ बंधन नथी अने बोधि (सम्यक्त) ना लाभ उपरांत बीजो कोइ परम लाभ नथी." इत्यादि उपदेश आपीने जेनुं मन वाळेलुं छे एवी कोशा बोली के-'हे कंदर्पनुं विदारण करनार! हे शासननो उद्योत करनार! हे मिथ्यात्वने निवारनार! तमने धन्य छे, तमेज खरेखरुं जीवितनुं फळ मेळव्युं छे. हुं अधन्य छुं, में तमने बहु रीते चळाववा प्रयास कर्यो पण तमे चळ्या नहि. हवे कृपा करीने सम्यक्त्व आपीने मारो उद्धार करो.' आ प्रमाणे कहीने स्थूलिभद्रनी पासे सम्य- क्त्व उच्चार पूर्वक बार व्रत अंगीकार करी ते कोशा परम श्राविका थइ. ते साथे,

'राजाए मोकलेल पुरुष शिवाय अन्य पुरुषनो वचनथी पण हुं स्वीकारकरीश नहि' ए प्रमाणे भोग संबंधी पच्चख्खाण लीधुं, तेमज जीव अजीव आदि तत्त्वोनी पण जाणकार थइ.

ए प्रमाणे कोशा वेश्याने प्रतिबोध पमाडी चातुर्मास पूर्ण करी स्थूलिभद्र मुनि श्री संभूति विजयाचार्यनी पासे आव्या. पेला त्रण मुनिओ स्थूलिभद्रनी पहेलां आव्या हता. गुरुए ते त्रणेने 'दुष्कर कार्य कर्युं' ए प्रमाणे एकवार कहीने मान आप्युं हतुं; परंतु स्थूलिभद्र मुनिने 'दुष्कर कार्य कर्युं' एम त्रणवार कही घणा आदर पूर्वक मान आप्युं. ते जोइ सिंह-गुफावासी मुनिना मनमां मत्सर आव्यो के "गुरुनो विवेक तो जुओ के तेओए क्षुधा ने तृषाथी पीडायेला अमोने 'दुष्कर कर्युं' एम मात्र एक वखत कह्युं, अने षट्रसने खानार तथा मोह उपजावे एवा स्थाननी अंदर रहेनारने 'दुष्कर दुष्कर कर्युं' एम त्रण वखत कह्युं." ए प्रमाणे तेणे मनमां मत्सर धारण कर्यो.

हवे एक दिवस नंद राजानी आज्ञाथी कोइ रथकार कोशा वेश्याना मंदिरे आव्यो. तेनी वारीमां रहीने तेणे बाणसंधान विद्याथी आम्रफळनी लुंब त्यां बेठा बेठा आणी पोतानी कळा बतावी, एटले कोशाए पण पोताना आंगणामां सरसवनो ढगलो करावी, तेना उपर सोय मूकी, तेना उपर एक पुष्प मूकीने तेना उपर नृत्य कर्युं. ते जोइ रथकार चमत्कार पामीने बोल्यो के–'आ अति कठिन काम छे.' त्यारे कोशाए कह्युं के–

न दुक्करं अंबयलुंबतोडणं, न दुक्करं सिरसव नच्चिआए ॥
तं दुक्करं तं च महानुभावं, जं सो मुणी पमयवणंमि वुच्छो ॥१॥

"आंबानी लुंब तोडवी ते दुष्कर नहि तेमज सरसव उपर नाचवुं ते पण दुष्कर नहि; दुष्कर तो ए छे के जे ते महानुभाव स्थूलिभद्रे कर्युं अने प्रमदा रुपी वनमां मोह न पामतां शुद्ध रह्या."

गिरौ गुहायां विजने वनान्तरे, वासं श्रयंतो वशिनः सहस्रशः ।
हर्म्येति रम्ये युवतीजनांतिके, वशी स एकः शकडालनंदनः ॥२॥

"पर्वतमां, गुफामां, एकांतमां अने वननी अंदर निवास करीने इंद्रियोने वश राखनारा हजारो छे, पण अति रम्य हवेलीमां अने स्त्रीजननी समीपमां रहीने इंद्रियोने वश राखनार तो ते शकडालनंदन एकज छे."

योऽग्नौ प्रविष्टोऽपि हि नैव दग्धश्छिन्नो न खड्गाग्रकृतप्रचारः ।
कृष्णाहिरंध्रेऽप्युषितो न दष्टो नोक्तोंजनागारनिवास्यहो यः ॥३ ॥

" जे अग्निमां प्रवेश कर्या छतां पण बळेल नथी, खड्गनी धार उपर गति करतां छतां छेदायल नथी, काळा सर्पना दर पासे वास करतां छतां जेने दंश थयो नथी अने अंजनना घरमां वास कर्या छतां पण जेने डाघ लाग्यो नथी एवा तो ते स्थूलिभद्र एकज छे. "

वेश्या रागवती सदा तदनुगा षड्भीरसैर्भोजनम्
शुभ्रं धाम मनोहरं वपुरहो नव्यो वयःसंगमः ।
कालोयं जलदाविलस्तदपि यः कामं जिगायादरात्
तं वंदे युवतिप्रबोधकुशलं श्रीस्थूलिभद्रं मुनिम् ॥ ४ ॥

" पूर्वनी प्रीतिवाळी वेश्या अने ते पण सर्वदा अनुकूळ वर्तनारी, षट्रसयुक्त भोजन, सुंदर महेल, मनोहर शरीर, युवावस्था अने वर्षाऋतु—आटलां वानांनो योग छतां पण जेणे आदरथी कामने जीत्यो एवा युवतिजनने प्रतिबोध पमाडवामां कुशल स्थूलिभद्र मुनिने हुं वंदुं छुं."

रे काम वामनयना तव मुख्यमस्त्रं
वीरा वसंतपिकपंचमचंद्रमुख्याः ।
त्वत्सेवका हरिविरंचिमहेश्वराद्या
हा हा हताश मुनिनापि कथं हतस्त्वम् ॥ ५ ॥

" हे काम ! वामनयना तारुं मुख्य अस्त्र छे, वसंतऋतु, कोकिल, पंचम स्वर अने चंद्र विगेरे तारा सुभटो छे, अने ब्रह्मा, विष्णु तथा महेश्वरादि तारा सेवको छे, छतां दिलगीरीनी वात छे के हे भग्नाश ! तुं एक मुनिथी केवी रीते हणायो ?"

श्रीनंदीषेणरथनेमिमुनीश्वराद्यै
बुद्ध्या त्वया मदन रे मुनिरेष दृष्टः ।
ज्ञातं न नेमिमुनिजंबूसुदर्शनानाम्
तुर्यो भविष्यति निहत्य रणांगणे माम् ॥ ६

"हे कामदेव! तें नंदीषेण, रथनेमि अने आर्द्रकुमार मुनीश्वरनी बुद्धिथी आ स्थूलिभद्र मुनिने जोयेला के ते त्रणनी साथे आ चोथा थशे; पण तें एम न जाण्युं के आ तो रणांगणमां मने हणीने नेमिनाथ, जंबूमुनि ने सुदर्शन शेठ ए त्रणनी साथे चोथा थशे?"

श्रीनेमितोपि शकडालसुतं विचार्य
मन्यामहे वयममुं भटमेकमेव ।
देवोऽद्रिदुर्गमधिरुह्य जिगाय मोहं
यन्मोहनालयमयं तु वशी प्रविश्य ॥ ७ ॥

"श्री नेमिनाथथी पण विचार करतां अमे तो स्थूलिभद्रनेज एक महान योधो गणीए छीए; कारणके श्री नेमिनाथे तो गिरनार दुर्गनो आश्रय करीने मोहने जीत्योछे, पण इंद्रियोने वश राखनार आ स्थूलिभद्रे तो मोहना घरमां प्रवेश करीने तेने जीती लीधोछे."

आ प्रमाणे स्तुति करीने कोशाए स्थूलिभद्र मुनिनुं वधुं स्वरूप रथकारने कही बताव्युं के बार वर्षनो मारी साथे पूर्व परिचय छतां मारा घरमां आवीने किंचित्मात्र पण चलित थया नहि; माटे खरेखरा तो तेज दुष्कर कार्यना करनारा छे. कह्युं छे के—

पुप्फफलाणं च रसं, सुराई महिलयाणं च ॥
जाणंतो जे विरइया, ते दुक्करकारए वंदे ॥

"पुष्प फलादिकनो रस, मदिरा विगेरेनो स्वाद अने स्त्रीओनो विलास, तेने जाणतां छतां अर्थात् जाणीने पण जे विरम्या तेज दुष्करकारक छे तेने हुं नमस्कार करुं छुं."

इत्यादि स्थूलिभद्रनां स्तुतिवचनोथी प्रतिबोध पामेला रथकारे स्थूलिभद्र मुनि पासे जइने चारित्र लीधुं. स्थूलिभद्र मुनि पण अनुक्रमे अर्थ सहित दश पूर्वनुं अने सूत्र मात्रथी बाकीना चार पूर्वनुं अध्ययन करी, चतुर्दश पूर्वीमां छेल्ला थइ, घणा भव्य जीवोने प्रतिबोध पमाडी, पोतानी निर्मळ कीर्तिथी आखा जगतने उज्वल करी अने सर्व जनोमां प्रसिद्धि पामी, त्रीश वर्ष घरमां, चोवीश वर्ष व्रतमां अने पीस्तालीश वर्ष युग-प्रधान-पणामां—ए प्रमाणे नवाणुं वर्षनुं आयुष्य पाळीने महावीर स्वामीथी बसो पंदरमा वर्षे स्वर्गे गया.

ए प्रमाणे जेम स्थूलिभद्रे दुर्धर व्रतने धारण करी चोराशी चोवीशी सुधी पोतानुं नाम राख्युं तेम अन्य मुनिओए पण गुरुनी आज्ञाने अनुसरी ग्रहण करेला व्रतने पाळीने कीर्तिवंत थवुं.

विसयासिपंजरमिव, लोए असिपंजरंमि तिक्खंमि ॥
सिंहा व पंजरगया, वसंति तवपंजरे साहू ॥ ६० ॥

अर्थ–"लोकने विषे जेम तीक्ष्ण खड्गना पंजरथी भय पामेल सिंह काष्ठना पांजरामां वसे छे तेम विषय रूप खड्गपंजरथी भय पामेला मुनिओ तप रूप पंजरमां वसे छे, अर्थात् बार प्रकारनो तप आचरे छे." ६०

विषय पांच इंद्रियोना शब्दादि जाणवा. तद्रुप पंजरथी अथवा तत्तुल्य जे स्त्रीलोक तेथी भय पामेला मुनिओ संसार तजी दृढ चारित्र अंगीकार करीने बाह्य अभ्यंतर तपने आचरे छे, एटले तप रूप पंजरमां वसे छे.

जो कुणइ अप्पमाणं, गुरुवयणं नय लहेइ उवएसं ।
सो पच्छा तह सोअइ उवकोसघरे जह तवस्सी ॥ ६१ ॥

अर्थ–"जे प्राणी आत्ममान करे छे अर्थात् पोताना गुणनुं अभिमान करे छे अने गुरुना वचनने–उपदेशने–आज्ञाने अंगीकार करतो नथी ते प्राणी पाछळथी एवो शोक करे छे के जेवो उपकोशाने घरे गयेला तपस्वी मुनिए कर्यो." ६१

'अहीं जे गुरुना वचनने अप्रमाण करे छे' एम कह्युं छे त्यां 'जे गुरुना उपदेशने मानतो नथी–आज्ञाने मानतो नथी' एवो अर्थ पण थाय छे.

स्थूलिभद्रजीनी ईर्ष्याथी कोशा वेश्यानी बहेन उपकोशा वेश्याने घरे गयेला सिंहगुफावासी मुनि जे चातुर्मासमां चारे मासना उपवास करीने सिंहनी गुफाने मुखे कायोत्सर्गे रहेता हता तेमनुं दृष्टांत अहीं जाणवुं. २०

सिंहगुफावासी मुनिनुं दृष्टांत.

एक दिवस पाडलीपुरमां श्री संभूतिविजय आचार्यना सिंहगुफावासी शिष्ये स्थूलिभद्र उपर ईर्ष्या करी बीजुं चातुर्मास कोशा वेश्यानी बेन उपकोशा वेश्याने घेर करवानी गुरु पासे आज्ञा मागी. गुरुए अयोग्यता जाणी आज्ञा आपी नहि. गुरुए कह्युं के–

गाथा ६०—सिहा. गाथा ६१—नयलएइ. न लहेइ.

'हे महानुभाव! त्यां तमारुं चारित्र रहेशे नहि.' ए प्रमाणे गुरुए वार्या छतां पण ते त्यां गया अने चातुर्मास निवासने माटे याचना करी; ते साथे कह्युं के 'जेवुं स्थूलिभद्रने रहेवा आप्युं हतुं तेवुं स्थान मने रहेवा आपो.' तेणे ते आप्युं. पाछळथी उपकोशाए जाण्युं के 'आ मुनि स्थूलिभद्रनी ईर्ष्या करीने अहीं आवेला छे; तेथी हुं स्थूलिभद्रना गुणमां ईर्ष्या कर्यानुं फळ तेने वतावुं.' ए प्रमाणे विचार करी रात्रिए तमाम प्रकारनां अलंकारो धारण करी, कामदेवने जेणे सजीवन कर्यो छे, जेनां पद्मलोचन प्रफुल्लित थयां छे, जेनां मणिजडित नूपुरो रणकार करे छे, जेणे कटितटमां शब्द करती मेखला धारण करी छे, मुखमां तांबूल चावी रही छे,मधुर स्वरथी जेणे कोकिलना स्वरने पण जीती लीधो छे एवी ते उपकोशो हावभाव वतावती मुनि आगळ आवी. कटाक्ष नांखती अने अंगोपांगने मरडती एवी ते मृगलोचनाने जोइ मुनिनुं मन सुस्थिर हतुं छतां पण परवश थइ गयुं. अहो! कामविकार खरेखर दुर्जय छे. कह्युं छे के—

विकलयति कलाकुशलं, हसति शुचिं पंडितं विडंबयति ।
अधरयति धीरपुरुषं, क्षणेन मकरध्वजो देवः ॥

"कामदेव क्षणमात्रमां कलाकुशलने विकल वनावे छे, पवित्रने हसी कहाडे छे, पंडितने विटंवणा पमाडे छे अने धीर पुरुषने पण अधैर्य वनावी दे छे."

वळी कह्युं छे के—

मत्तेभकुंभदलने भुवि संति शूराः
केचित्प्रचंडमृगराजवधेऽपि दक्षाः ।
किंतु ब्रवीमि वलीनां पुरतः प्रसह्य
कंदर्पदर्पदलने विरला मनुष्याः ॥

"आ पृथ्वी उपर मदोन्मत्त गजेन्द्रना कुंभस्थलने दळी नांखवामां शक्तिवान—शूरवीर एवा मनुष्यो पण होय छे, तेमज प्रचंड केसरीसिंहनो वध करवामां कशल एवा मनुष्यो पण होय छे; परंतु वलवानोनी आगळ हुं आग्रह पूर्वक कहुं छुं के कामदेवना दर्पनुं दलन करवामां कुशळ—शक्तिमान एवा मनुष्यो तो विरलाज होय छे."

पछी ते सिंहगुफावासी मुनिए कामथी परवश वनी जइने उपकोशा पासे भोगनी प्रार्थना करी. त्यारे तेणे कह्युं के—'अमे निर्धननो आदर करता नथी, माटे प्रथम धन लावो अने पछी इच्छा मुजव वर्तो.' ए प्रमाणे सांभळी धन मेळववाना उपाय

संबंधी चिंतन करतां तेने याद आव्युं के 'उत्तर दिशामां नेपाल देशनो राजा अपूर्व (नवा) साधुने लक्ष मूल्यनुं रत्नकंबल आपेछे, माटे त्यां जइ, रत्नकंबल लावी, आनी साथे विषयसुख सेवीने मनइच्छित परिपूर्ण करूं.' आ प्रमाणे विचारी वर्षाकाळमां मेघनी पुष्कळ वृष्टि थती हती छतां नेपाल देश प्रति प्रयाण कर्युं. घणा जीवोनुं उपमर्दन करतो अने अनेक कष्टो सहन करतो केटलेक दिवसे ते नेपाळ देश पहोंच्यो, अने आशिर्वाद पूर्वक राजानी पासे रत्नकंबल माग्युं. राजाए ते आप्युं. ते लइने पाछा फरतां मार्गमां चोरोए लुंटी लीधुं, तेथी तेणे फरीवार नेपाळ जइ राजाने अरज करी एटले तेने फरीथी रत्नकंबल आपवामां आव्युं. ते रत्नकंबलने वांसमां नाखी गुप्त रीते लावतां चोरनी पाळना पोपटे चोरोने ते जणाववाथी तेओए तेने घेरी लीधो अने कह्युं के 'एक लाखनी किंमतनुं रत्नकंबल तारी पासेछे ते बताव.' तेणे कह्युं के–'मारी पासे कंइ नथी.' चोरोए कह्युं के–'अमारो आ पोपट खोटुं बोल्ले नहि माटे सत्य बोल, अमे ते लइशुं नहि.' तेथी तेणे सत्य कहेवाथी भिक्षुक जाणीने तेने जवा दीधो. अनुक्रमे ते पाडलीपुर आव्यो अने रत्नकंबल उपकोशाने आप्युं. तेणे तेनावडे पोताना पग लुंछीने तेने दूर अपवित्र स्थानमां फेंकी दीधुं. त्यारे साधुए कह्युं के 'अरे निर्भागिणी! आ तें शुं कर्युं? आ रत्नकंबल अतिदुर्लभ छे.' ते सांभळी वेश्याए कह्युं के–"ताराथी वळी बीजो कोण निर्भागीमां शिरोमणि छे? में तो आ लक्ष्य मूलनुं रत्नकंबल अपवित्र जग्यामां नाखी दीधुंछे, पण तें तो अमूल्य एवा ज्ञान दर्शन चारित्र रूप रत्नत्रय के जे अनंत भवमां पण पामवा दुर्लभ ते नष्ट बीट पुरुषने थुंकवाना पात्र जेवा अने अपवित्र मळमूत्रथी भरेला एवा मारा देहमां फेंकी दीधा छे; माटे वगर विचार्युं करनार एवा तने धिक्कार छे! आ मनुष्यभव दुर्लभ छे, तेमां पण उत्तम कुळ दुर्लभ छे; तेमां धर्मनुं श्रवण दुर्लभ छे, तेमां श्रद्धा रूप तत्त्व दुर्लभ छे, अने तेमां पण साधुधर्माचरण तो अति दुर्लभ छे. ते छतां मुक्तिने देनारा साधुत्वने तजी दइ मारा अंगमां मोह पामी वर्षाकाळे नेपाळ देशमां गमन करी वहु जीवोनो घात करवा पूर्वक चारित्रनो त्याग करवाथी दीर्घ काळ पर्यंत नरकादि दुर्गतिनी वेदनाने तुं केवी रीते सहन करीश!" इत्यादि वाक्यो सांभळीने पुनः वैराग्य प्राप्त थवाथी ते मुनि कहेवा लाग्या के–'तने धन्य छे! भवकूपमां पडतां मारो तें उद्धार कर्यो. हवे हुं अकृत्यथी निवृत्त थयोछुं.' त्यारे वेश्याए कह्युं के–'तमारा जेवाने एमज घटेछे.'

पछी ते मुनि गुरु पासे आव्या, चरणमां पडीने स्थूलिभद्र मुनिने खमाव्या अने कह्युं के–'तमने धन्य छे! आपनुं काम आपज जाणो. अमारा जेवा सत्वहीन जाणी शके नहि.' पछी तेणे गुरुने जणाव्युं के "हे स्वामिन्! आपे त्रणवार 'दुष्कर करनार

एम स्थूलिभद्रने जे कह्युं ते सत्य छे. ' ए प्रमाणे कही पापनी आलोचना करी, फरीथी चारित्र ग्रहण करीने ते मुनि सद्गतिए गया. माटे गुरुनी आज्ञा पूर्वक जे आचरवुं तेज श्रेष्ठ छे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

जिट्ठव्वयपव्वयभरं–समुव्वहणववसिअस्स अच्चंतं ।
जुवइ जणं संवइयरे, जइत्तणं उभओ भट्ठं ॥ ६२ ॥

अर्थ–" ज्येष्ठव्रत जे महाव्रत ते पर्वतना भार सदृश छे, तेने वहन करवामां अत्यंत उद्यमी एवा मुनि पण युवतिजननो संसर्ग कर्ये सते द्रव्यथी ने भावथी बंने प्रकारना यतिपणाथी भ्रष्ट थाय छे." ६२.

जई ठाणी जई मोणी, जई मुंडी वक्कली तवस्सी वा ।
पथ्थिंतो अ–अबंभं, बंभावि न रोचए मज्झं ॥ ६३ ॥

अर्थ–"जो स्थानी के० कायोत्सर्ग करनारो होय, जो मौनी के० मौन धारण करनार होय, जो मुंडि के० माथे मुंडन करावनारो होय, अथवा वल्कली के० झाडनी छालनां वस्त्र पहेरनारो होय के तपस्वी के० अनेक प्रकारनां तप करनारो होय तो पण अब्रह्म जे मैथुन तेने प्रार्थतो–वांछतो होय तो ते कादि ब्रह्मा होय तो पण ते मने रुचतो नथी. अर्थात् गमे तेवुं कष्ट करनार होय पण जो ते मैथुनाभिलाषी होय तो ते श्रेष्ठ नथी."६३.

तो पढियं तो गुणियं तो मुणियं तो अ चेइओ अप्पा ।
आवडिय पल्लिया मंतिओवि, जई न कुणइ अकज्जं ॥ ६४ ॥

अर्थ–" जो अकुलिनना संसर्ग रूप आपदामां पड्यो सतो एटले कुमित्रे प्रेर्यो सतो अने स्त्रीए आमंत्रित कर्यो सतो–बोलाव्यो सतो पण जे अकार्य प्रत्ये जतो नथी–आचरतो नथी तो तेनुं भणेलुं प्रमाण, गणेलुं प्रमाण, जाणेलुं प्रमाण अने आत्म स्वरूपनुं चिंतवन पण प्रमाण समजवुं." ६४. नहीं तो ते बधुं अप्रमाण जाणवुं.

पागडिय सव्वसल्लो, गुरुपायमूलंमि लहइ साहू पयं ।
अविसुद्धस्स न वड्ढइ, गुणसेढी तत्तिया ठाइ ॥ ६५ ॥

गाथा ६२—स्त्रीजनससंर्गेकृते.
गाथा ६३—ठाणि. पथ्थंतो. रोयए:
गाथा ६४—मुणीयं. पिल्लिया.
गाथा ६५—पादमुलंमि. साहुपयं. तित्तिया.

अर्थ—"गुरु महाराजना पादमूळे—गुरुसमीप जेणे सर्व शल्य प्रगट कर्यां छे—सर्व पाप आळोव्यां छे ते प्राणी साधुताने पामे छे; अने अविशुद्धनी—अनालोचित पापकर्मवाळानी गुणश्रेणि तेटलीज रहे छे—वृद्धि पामती नथी." ६५. अर्थात् पापकर्म आलोचीने निःशल्य थया विना गुणो वृद्धि पामता नथी; तेटलेज अटकी रहे छे.

जइ दुक्कर दुक्करकारउत्ति, भणिओ जहट्ठिओ साहू ।
तो कीस अज्जसंभूअ—विजयसीसेहिं नवि खमियं ॥ ६६ ॥

अर्थ—"जो यथास्थित एवा श्री स्थूलिभद्र नामना साधुने गुरुए (कोशाने त्यां चोमासुं रहीने आव्या त्यारे) 'दुष्कर दुष्कर कारक' एवा बहुमानपूर्वक बोलाव्या तो ते गुरुवचनने श्री संभूतिविजयना शिष्य सिंहगुफावासी मुनिए शामाटे न खम्युं—न सहन कर्युं ?" आ तेमनुं निर्विवेकीपणुं छे; माटे यथास्थित गुणोने जोइने के सांभळीने तेना पर तो अनुरागज करवो; द्वेष न करवो.

जई ताव सव्वओ सुंदरत्ति, कम्माण उवसमेण जइ ॥
धम्मं वियाणमाणो, इयरो किं मच्छरं वहइ ॥ ६७ ॥

अर्थ—"जो कोइ प्रथम कर्मना उपशमवडे करीने सर्व प्रकारे सुंदर कहेवाय तो बीजो यतिधर्मने जाणतो सतो शामाटे तेना उपर मत्सर वहन करे?" ६७. अर्थात् विरुद्ध कर्मना क्षयोपशमवडे कोइ जीवनी 'आ सर्व प्रकारे सारो छे' एवी ख्याति थाय तो ते सांभळीने धर्मना जाण एवा मुनिए तेना प्रत्ये मत्सर धरवो ते योग्य नथी; निर्गुणीए गुणवंत उपर मत्सर धारण करवो ते व्यर्थज छे.

अइ सुट्ठिओत्ति गुणसमुइओत्ति, जो न सहइ जइ पसंसं ।
सो परिहाइ परभवे, जहा महापीढपीढ रिसी ॥ ६८ ॥

अर्थ—"आ सुस्थित छे—चारित्रविषये सुदृढ छे, आ वैयावृत्यादि गुणोवडे समुदित छे-भरेलो छे; एवी यतिनी प्रशंसाने जे सहन न करे ते पुरुष परभवे परिहीण थाय छे अर्थात् हीनभावने पामे छे—पुरुषवेद त्यजीने स्त्रीवेदने पामे छेः जेम महापीठ ने पीठ मुनि पाम्या तेम." ६८. अहीं ब्राह्मीसुंदरीना जीव जे पूर्वे पीठ ने महापीठ नामना मुनि हता तेनुं दृष्टांत जाणवुं. २१.

गाथा ६७—उव्वओसुंदरत्ति, सव्वओसुंदरात्ति. वियाणमाणे.

पीठ अने महापीठ मुनिनी कथा.

महाविदेह क्षेत्रमां वज्रनाभ चक्री राज्य छोडी चारित्र ग्रहण करी चौदपूर्वधारी थया. तेना बीजा चार नाना भाइओ बाहु, सुबाहु, पीठ अने महापीठ पण दीक्षा लइ अग्यार अंगने धारण करनारा थया. तेमां बाहु मुनि पांचसे साधुने आहार लावीने आपता हता, सुबाहु मुनि तेटलाज साधुओनी वैयावच्च करता हता, अने पीठ महापीठ मुनि अध्ययन करता हता. एक दिवसे गुरुए बाहु अने सुबाहु मुनिनी प्रशंसा करी. ते सांभळीने पीठ अने महापीठने इर्ष्या उत्पन्न थइ. तेओ विचारवा लाग्या के–'अहो! गुरुनुं अविवेकीपणुं तो जुओ! तेओ हजु राजस्वभाव तजता नथी. पोतानी वैयावच्च करनार अने अन्न पाणी लावी आपनारने वखाणे छे. आपणे बंने–जणा दररोज अध्ययन ने तप करीए छीए, परंतु गुरु आपणी प्रशंसा करता नथी.' ए प्रमाणे इर्ष्याथी चारित्र पाळता छेवटे पांचे साधुओ काळ करीने सर्वार्थसिद्धि विमानमां देवपणे उत्पन्न थया. त्यांथी च्यवी वज्रनाभनो जीव श्रीऋषभदेव थया, बाहु सुबाहुना जीवो ऋषभदेवना पुत्र भरत अने बाहुबलि थया अने पीठ महापीठना जीवो इर्ष्या करवावडे स्त्रीवेद बांधेल होवाथी ऋषभदेवनी पुत्रीओ ब्राह्मी अने सुंदरी थया.

ए प्रमाणे जेओ गुणप्रशंसामां इर्ष्या करे छे तेओ पीठ अने महापीठनी पेठे हीनपणाने पामे छे; तेटलामाटे विवेकीओए कदि पण गुणी प्रत्ये मत्सर धारण करवो नहि.

परपरिवायं गिण्हइ, अट्ठमयविरल्लणे सया रमइ ।
डज्झइ य परसिरीए, सकसाओ दुक्खिओ निच्चं ॥ ६९ ॥

अर्थ–"जे पारका अपवादने ग्रहण करेछे–बोलेछे, आठ मदने विस्तारवामां सदा रमेछे–मदमां आसक्त रहेछे अने पारकी लक्ष्मी–शोभा देखीने दाझेछे–बळेछे एवो सकषायी पुरुष निरंतर दुःखीओ जाणवो."

विग्गहविवायरुइणो, कुलगणसंघेण बाहिरकयस्स ।
नत्थि किर देवलोए वि, देवसमिइसु अवगासो ॥ ७० ॥

अर्थ–"विग्रह ने विवादनी रुचिवाळा अने कुळ गण संघे बहार करेला एवाने देवलोकमां देवसभाने विषे पण अवकाश एटले प्रवेश प्राप्त थतो नथी."७०–अर्थात् युद्ध करवामां के मिथ्या विवाद करवामां तत्पर एवा अने कुळ ते नागेंद्रादि, गण ते कुळनो

गाथा ६९—अष्टमदविस्तारणे.
गाथा ७०—देवसभायां अवकाशः प्रवेशः

समुदाय अने संघ चतुर्विध (साधु, साध्वी, श्रावक ने श्राविका) तेमणे अयोग्य जाणीने जेने वहार कर्यो होय–कुळ, गण के संघथी दूर करेल होय तेने स्वर्गमां देवसभामां पण अवकाश मळतो नथी एटले ते किल्बिष जातिना नीच देवपणे उपजेछे. तेथी तेने देवसभामां बेसवानो हक मळतो नथी. ए किल्बिष देवो मनुष्यमां जेम ढेढ गणाय छे तेम देवताओमां हलकी जातिना देव गणाय छे.

जई ता जणसंववहार-वज्जिय मकज्ज मायरइ अन्नो ।
जो तं पुणो विकत्थइ, परस्स वसणेण सो दुहिओ ॥ ७१॥

अर्थ–"जो प्रथम कोइ अन्य, जनव्यवहार–लोकाचारमां वर्जित–निषिद्ध एवुं चौर्यादि अकार्यने–पापकर्मने आचरे छे अने जे पुरुष ते पापकर्मने (लोकसमक्ष) विस्तारे छे ते पारके दुःखे दुःखीओ थायछे अर्थात् बीजो माणस परनिंदा करवाथी निरर्थक पापनो भाजन थायछे." ७१

सुट्ठुवि उज्जवमाणं, पंचेवं करिंति रित्तयं समणं ।
अप्पथुइ परनिंदा, जिब्भो वत्था कसाया यं ॥ ७२ ॥

अर्थ–"तपसंयम क्रियाने विषे भले प्रकारे उद्यमवंत एवा साधुने पण १ आत्मस्तुति, २ परनिंदा, ३ जीह्वा, ४ उपस्थ इंद्रिय अने ५ कषाय ए पांच दोष, गुणथी रिक्त–गुण, रहित करेछे. अर्थात् तप संयम क्रियावान् होय छतां पण जो आ पांच दोषमांथी कोइ दोष होय तो ते मुनि गुणरहित थइ जाय छे." ७२

आत्मस्तुति ते पोतानी प्रशंसा स्वमुखे करवी, परनिंदा ते पारका अपवाद बोलवा, जीह्वा शब्दे रसेंद्रियनुं परवशपणुं, उपस्थ शब्दे पुरुषचिन्ह या स्त्रीचिन्ह तेना विषयनुं अभिलाषीपणुं अने कषाय ते क्रोधादि चार–आ पांच प्रकारना दोषथी गुणरहित थवाय छे.

परपरिवायमईओ, दूसइ वयणेहिं जेहिं जेहिं परं ।
ते ते पावइ दोसे, परपरिवाई इअ अपिच्छो ॥७३ ॥

अर्थ–"पारका अपवाद बोलवामां निपुण बुद्धिवाळो पुरुष जे जे वचनोए करी

गाथा ७१—कत्थिइ.
गाथा ७२—सुट्ठवि उज्जममाणं. करंति. अप्पथूइ. जिब्भो ग्था जिह्वा उमस्था:
गाथा ७३—परपरिवायमइय. अपिच्छो–अप्रेक्ष्यो,

परने दोषवंत करेछे ते ते दोषने पोते पामे छे. ए हेतु माटे परपरिवादी पुरुष अप्रेक्ष्य–अदर्शनीय–न जोवा लायक छे, अर्थात् परनिंदाकारक पुरुषनुं मुख पण जोवा लायक नथी." ७३

थद्धा छिद्दप्पेही, अवन्नवाई सयमई चवला ।
वंका कोहणसीला, सीसा उव्वेअगा गुरुणो ॥ ७४ ॥

अर्थ–"स्तब्ध ते अनम्र–अभिमानी, छिद्रान्वेषी ते अवर्णवादि,स्वयंमति ते स्वेच्छाचारी, चपळ स्वभावी, वक्र अने क्रोधस्वभावी–एवा शिष्यो गुरुने उद्वेगना करावनारा होय छे." ७४

जस्स गुरुंमि न भत्ती, न य बहुमाणो न गउरवं न भयं ।
नवि लज्जा नवि नेहो, गुरुकुलवासेण किं तस्स ॥ ७५ ॥

अर्थ–"जे शिष्यने गुरुने विषे भक्ति न होय, बहुमान न होय, गुरुनुं गौरव न होय, गुरुनो भय न होय, गुरुनी लज्जा न होय अने गुरु उपर स्नेह पण न होय तेवा शिष्यने गुरुकुलवासे करीने शुं ? अर्थात् तेवा दुर्विनीत शिष्यने गुरु समीपे वसवाथी कांइ पण फळ नथी." ७५

भक्ति एटले विनय–गुरुने आवता देखीने उभा थवुं, आसन आपवुं विगेरे अने बहुमान ते अभ्यंतर भक्ति समजवी.

रूसइ चोइज्जंतो, वहइ हियएण अणुसयं भणिओ ।
नय कंमि करणिज्जे, गुरुस्स आलो न सो सीसो ॥ ७६ ॥

अर्थ–"जे शिष्य गुरुए प्रेरणा कर्यो सतो रोष करे छे अने बोलाव्यो सतो अनुशय एटले क्रोधने हृदयमां धारण करे छे तथा कोइ पण कार्यमां काम आवतो नथी. तेवो शिष्य ते गुरुने आळरूप छे, शिष्य नथी." ७६ शिक्षाने ग्रहण करे ते शिष्य कहेवाय जेनामां शिक्षाग्रहणनो अभाव छे ते शिष्य कहेवायज नहि.

उव्विलण सूअण परिभवेहिं, अइ भणिय दुठ भणिएहिं ।
सत्ताहिया सुविहिया, नचेव भिंदंति मुहरागं ॥ ७७ ॥

गाथा ७४—उवेअगा–उद्वेगकारकाः गाथा ७५—गोरवं.
गाथा ७६—चोयंजंतो. कम्मि. गाथा ७७—परमवेहिं. भिदंति.

अर्थ—"उद्वेग पमाडवाथी, सूचना करवाथी एटले वचनवडे दोष प्रगट करवाथी अने परिभव के० तर्जन करवाथी तेमज अति शिक्षावचन कहेवाथी के कर्कश वचन कहेवाथी सत्वाधिक एटले क्रोधादिनो जय करवामां समर्थ एवा सुविहितो—सुशिष्यो मोढानो रंग पण भेद पमाडता नथी अर्थात् तेमना मोढानो रंग पण बदलातो नथी." ७७

माणंसिणो वि अवमाणं, वंचणा ते परस्स ते न करंति ।
सुहदुक्खुग्गिरणत्थं, साहु उअहिव्व गंभीरा ॥ ७८ ॥

अर्थ—"इन्द्रादिके मानेला छतां पण समुद्रनी जेवा गंभीर साधुओ (परथी) अपमान थये सते सुखदुःखनो उच्छेद करवाने माटे परनी वंचना करता नथी. अर्थात् तेवा मुनिओ शुभाशुभ कर्मोनो छेद करवानाज अर्थी होवाथी अपराधी एवाने पण पीडा उपजावता नथी." ७८

मउआ निहुअसहावा, हासदवविवज्जिया विगहमुक्का ।
असमंजस मइबहुअं, न भणंति अपुच्छिया साहू ॥ ७९ ॥

अर्थ—"मृदुका—सुकुमाळ—अहंकाररहित, निभृत स्वभाववाळा एटले शांत स्वभाववाळा, हास्य अने दव जे इर्ष्या तेथी वर्जित, विकथामुक्त एटले देशकथा, राजकथा, भक्तकथा, स्त्रीकथादि विकथा नहि करनारा एवा साधु वगर पुछ्या सता असंबद्ध एवुं अति प्रचुर बोलता नथी." ७९ पुछ्या सता पण तेओ केवुं बोले छे ते कहे छे—

महुरं निउणं थोवं, कज्जावडिअं अगव्विय मतुच्छं ।
पुव्विंमइसंकलियं, भणंति जं धम्मसंजुत्तं ॥ ८० ॥

अर्थ—"मधुर, निपुणता—चतुराइवाळुं, थोडुं, कार्य पूरतुं, गर्वरहित, अतुच्छ—तुंकारादि रहित, प्रथम बुद्धिपूर्वक विचारेलुं अने ते पण जे धर्म संयुक्त होय ते कहे छे. अर्थात् तेवुं बोले छे." ८०

सट्ठिवाससहस्सा, तिसत्तखुत्तोदयेण धोएण ।
अणुचिन्नं तामलिणा, अन्नाणतवुत्ति अप्पफलो ॥ ८१ ॥

अर्थ—"तामलि तापसे साठ हजार वर्ष पर्यंत (छठ छठने पारणे) त्रिसप्तवार—कवीश वार उदकवडे धोयेला अन्नवडे (पारणुं करीने) तप आचर्यो, परंतु ते अज्ञान तप

गाथा ७८—करिंति. 'ते' नथी. सुहदुक्खुग्गिरणत्थं, सुहदुःखोच्छेदनार्थं. साहू.
गाथा ७९—हासदव्व. दवः परेषामिर्ष्यादिकारणं. अतिबहुलं—अतिप्रचुरं.
गाथा ८०—कार्येआपतितं—कार्ये सति जल्पति. पुव्वं.
गाथा ८१—सट्ठिं. तवात्ति.

होवाथी अल्प फळवाळो थयो" ८१. एटलो तप जो दयायुक्त कर्यो होत तो तेनुं मुक्ति रूप फळ प्राप्त थात. तेथी जिनाज्ञायुक्त तपज प्रमाण छे.

अहीं आटला बधा तपथी मात्र जेने इशानइंद्रपणानी प्राप्ति थइ एवा तामलि तापसनुं दृष्टांत जाणवुं. २२.

तामलि तापसनी कथा.

तामलिप्ती नगरीमां तामलि नामे शेठ वसतो हतो. एक दिवस तेणे पोताना पुत्रने गृहभार सोंपीने वैराग्यपरायण थइ तापसी दीक्षा लीधी अने नदीना कांठा उपर रहेवा लाग्यो. तेमज कायम छठ्ठ करीने पारणुं करवा लाग्यो. पारणाना दिवसे पण जे आहार लावतो तेने नदीना जळथी एकवीश वार धोइ निरस करीने खातो हतो अने उपर पाछो छठ्ठ करतो हतो. ए प्रमाणे साठ हजार वर्ष सुधी तेणे दुष्कर अज्ञानतप कर्युं. छेवट अनशन अंगीकार कर्युं. ते अवसरे बलींद्र च्यवी गयेल होवाथी बलिचंचा राजधानीना रहेनारा असुरोए आवी, अनेक प्रकारनां नाटय अने समृद्धि बतावी तामलि तापसने विज्ञप्ति करी के–' हे स्वामिन्! तमे नियाणुं करी अमारा स्वामी थाओ. अमे स्वामी रहित छीए.' ए प्रमाणे त्रणवार कह्या छतां पण तेणे तेमनुं वचन अंगीकृत कर्युं नहि. पछी आयु पूर्ण थये कषाय अल्प होवाथी तेमज अत्यंत कष्ट करेलुं होवाथी तेना प्रभाववडे ते काळ करीने इशान देवलोकमां इंद्रपणे उत्पन्न थया, अने तरतज समकित प्राप्त कर्युं. माटे ज्ञानपूर्वक तप करवुं एज मोक्ष आपनारुं छे. तेथी थोडुं पण तप दया अने ज्ञानयुक्त करवुं; पण तामलि तापसनी पेठे अज्ञान ने हिंसायुक्त करवुं नहि.

छज्जीवकायवहगा, हिंसकसत्थाइं उवइसंति पुणो ।
सुबहुंपि तवकिलेसो, बालतवस्सीण अप्पफलो ॥ ८२ ॥

अर्थ–"छ जीवकायना वध करवावाळा अने वळी हिंसक शास्त्रोनो उपदेश करे छे एवा बाळ तपस्वीओनो अति प्रचुर एवो तपक्लेश पण अल्प फळवाळो थाय छे. तेथी हिंसाना त्यागवडेज तप महाफळने आपे छे एम समजवुं." ८२

अहीं छ जीवकाय ते पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, वनस्पति अने बेइंद्रियादि त्रस जीवो समजवा. बाळतपस्वी ते अज्ञान कष्ट करनारा तापसादि जाणवा.

परियच्छंति सव्वं, जहट्ठियं अवितहं असंदिद्धं ।
तो जिणवयणविहिन्नू, सहंति बहुअस्स बहुआइं ॥ ८३ ॥

॥ ८३—परियच्छांतिय. बहूअस्स. बहुआए.

अर्थ-"(जे साधु होय छे ते) यथास्थित, सत्य अने संदेह विनानुं जीवाजीवादि सर्व पदार्थोनुं स्वरूप जाणे छे तेथी तेवा जिनवचननी विधिना जाणवावाळा साधुओ घणा जनोनां घणां दुर्वचनादि सहन करे छे." ८३ तेथी तेमनुं तप मोटा फळने अर्थे थाय छे.

जो जस्स वट्टए हियए, सो तं ठावेइ सुंदरसहावं ।
वग्घी छावं जणणी, भद्दं सोमं च मन्नेइ ॥ ८४ ॥

अर्थ-"जे जेना हृदयमां वर्त्ततुं होय छे ते तेने सुंदर स्वभाववाळुं स्थापे छे-माने छे. अहीं दृष्टांत कहे छे के वाघण माता पोताना बाळकने भद्र अने सौम्य माने छे." ८४

जेम वाघण अज्ञानपणाथी अभद्र अने अशांत-सर्व जीवनुं भक्षण करी जनार एवा पोताना बाळकने पण भद्र अने शांत माने छे तेम अज्ञानीओ पोताना चित्तमां गमी गयेला पोताना अज्ञान तपने पण सम्यग तप जाणे छे-माने छे; परंतु ते मानवुं मिथ्या छे.

मणिकणगरयणधणपूरियंमि, भवणंमि सालिभद्दोवि ।
अन्नोवि किर मज्झवि, सामिओत्ति जाओ विगयकामो ॥८५॥

अर्थ-"मणि, कंचन, रत्न अने धनवडे पूरित-भरेला एवा भुवनमां रहेतां छतां पण शालिभद्र नामे श्रेष्ठी निश्चये 'मारो पण बीजो स्वामी छे' एम विचारतो सतो विषयाभिलापरहित थइ गयो." ८५ अर्थात् 'हजु मारे माथे पण बीजो स्वामी छे' एम लक्षमां आवतां, जो एम छे तो तो आ मारा वैभवने धिक्कार छे' एम चिंतवी शालिभद्रे विषय भोग तजी चारित्र अंगीकार कर्युं.

अहीं शालिभद्रनो संबंध प्रसिद्ध होवाथी संक्षेपे कहे छे. २३

श्री शालिभद्रनुं दृष्टांत.

पारणे कोइ साधु त्यां वहोरवा माटे पधार्या. तेमने जोइ संगमने अति हर्ष थवाथी तेणे बहु भावपूर्वक बधी क्षीर ते मुनिने वहोरावी दीधी. पछी ते विचार करवा लाग्यो के-'आजे साधु रूपी सत्पात्र मने प्राप्त थवाथी हुं अति धन्य छुं!' ए प्रमाणे पोताना कार्यनी प्रशंसा करवा लाग्यो. आ प्रमाणे अनुमोदना सहित दान घणुं फळ आपनारुं थायछे. कह्युं छे के—

आनंदाश्रूणि रोमांचो, बहुमानं प्रियंवचः ।
किंचानुमोदना पात्र—दानभूषणपंचकम् ॥

"आनंदथी नेत्रमां आंसु आववां, रोमराय विकस्वर थवा, बहुमान सहित वहोराववुं, प्रिय वचन बोलतां आपवुं अने तेनी अनुमोदना करवी; ए पांच सुपात्र दाननां भूषण छे."

अहीं संगमे साधुने दान आपवाथी घणुं पुण्य उपार्जन कर्युं. कह्युं छे के—

व्याजेस्याद्विगुणं वित्तं, व्यवसाये चतुर्गुणम् ।
क्षेत्रे शतगुणं प्रोक्तं, पात्रेऽनंतगुणं भवेत ॥

"व्याजनी अंदर धन बमणुं थाय छे, व्यवसाय (व्यापारादि)थी चारगणुं थायछे, क्षेत्रमां सोगणुं थायछे, अने पात्रमां आपवाथी तो अनंतगणुं थायछे." वळी संगमे जे दान आप्युं ते अति दुष्कर छे. कारणके—

दाणं दरिद्दस्स पहुस्स खंती, इच्छानिरोहोय सुहोइयस्स ।
तारुण्णए इंदियनिग्गहोय, चत्तारि एयाइं सुदुक्कराइं ॥

"दरिद्री छतां दान आपवुं, सामर्थ्य छतां क्षमा राखवी, सुखनो उदय छतां इच्छानो रोध करवो अने तरुणावस्थामां इंद्रियोनो निग्रह करवो—आ चार वानां अति दुष्कर छे."

पिताए तेनुं शालिकुमार नाम पाड्युं. युवावस्था प्राप्त थतां तेने बत्रीश कन्याओ एक लग्ने परणावी. त्यारपछी गोभद्र शेठ चारित्र ग्रहण करी प्रांते अनशन आदरी सौधर्म देवलोकमां देवता थया. पछी अवधिज्ञानथी पोताना पुत्रने जोइने अति स्नेहातुर बनी त्यां आवी तेने दर्शन दीधुं अने भद्राने कह्युं के—'शालिभद्रने सर्व प्रकारनी भोगसामग्री हुं पूरी पाडीश.' एटलुं कहीने ते गयो. पछी गोभद्रनो जीव देवता तेमने मनवांछित पूरवा लाग्यो. दररोज ३२ स्त्रीओ अने शालिभद्रने माटे ३३ पेटी वस्त्रोनी, ३३ पेटी आभूषणोनी अने ३३ पेटी भोजनादि पदार्थोनी कुल ९९ पेटी मोकलवा लाग्यो.

यद्गोभद्रः सुरपरिवृढो भूषणाद्यं ददौ य-
ज्जातं जायापदपरिचितं कंबलिरत्नजातम् ।
पण्यं यच्चाजनि नरपतिर्यच्च सर्वार्थसिद्धि-
स्तद्दानस्याद्भुतफलमिदं शालिभद्रस्य सर्वम् ॥

"देवताओमां श्रेष्ठ एवा गोभद्रे जेने भूषणादि आप्यां, रत्नकंबल जेनी स्त्रीओना पगनी साथे परिचयवाळां थयां, एटले जेनी स्त्रीओए रत्नकंबल तो पग लुछवामां वापर्यां, जेने राजा (श्रेणिक) करियाणा रूप बन्यो अने जेणे प्रांते सर्वार्थसिद्धि विमान प्राप्त कर्युं—आ प्रमाणे शालिभद्रने दाननुं सर्व प्रकारनुं अद्भुत फळ प्राप्त थयुं."

पादांभोजरजः प्रमार्जनमपि क्ष्मापाललीलावती-
दुःप्रापाद्भुतरत्नकंबलदलैर्यद्वल्लभानामभूत् ।
निर्माल्यं नवहेममंडनमपि क्लेशाय यस्यावनी-
पालालिंगनमप्यसौ विजयते दानात्सुभद्रांगजः ॥

"जेनी स्त्रीओना चरणकमल उपर लागेली रजनुं प्रमार्जन राजानी राणी लीलावतीने पण दुष्प्राप्य एवा रत्नकंबलना ककडावडे थयुं, जेने नवीन सुवर्णनां घरेणांओ पण दरेक दिवसे निर्माल्य रूप थयां, अने जेने भूपतिनुं आलिंगन पण क्लेशनेमाटे थयुं एवो सुभद्रानो पुत्र शालिभद्र पूर्वे करेला दानथी विजय पामेछे."

आवी शालिभद्रनी समृद्धि जोइने श्रेणिक राजाए पण आ प्रमाणे विचार कर्यो हतो के—

स्नुही महातरुर्वह्निर्बृहद्भानुर्यथोच्यते ।
सारतेजोवियोगेऽपि नरदेवास्तथा वयम् ॥

"जेम स्नुही नामनुं झाड बहु नानुं होयछे छतां महातरु कहेवायछे, अने अग्नि जरा जेटलो होय छतां पण ते बृहद् भानु (मोटामां मोटो सूर्य) कहेवाय छे, तेवीज रीते अमे सारभूत तेज वगरना छतां पण नरदेव कहेवाइए छीए."

शालिभद्रे पण पोताने घेर आवेला श्रेणिक राजाने पोताना स्वामी जाणीने विचार्युं के–'आ मारी पराधीन लक्ष्मीने धिक्कार छे!' ए प्रमाणे वैराग्यपरायण बनी दररोज एकेक स्त्रीने तजवा लाग्यो. ते हकीकत सांभळीने धन्य नामना तेना बनेवीए आवीने एक साथे सर्व स्त्रीओनो त्याग करी दीक्षा लेवानी तेने प्रेरणा करी. आ प्रमाणेनी प्रेरणाथी उत्साहित बनी श्री महावीर स्वामीनी पासे जइ चारित्र ग्रहण करी दुष्कर तप तपी बार वर्ष पर्यंत दीक्षापर्याय पाळी प्रांते एक मासनी संलेखना करी सर्वार्थसिद्धि विमानमां तेत्रीश सागरोपम आयुष्यवाळा अहमिन्द्र[1] देवपणे उत्पन्न थया.

आ मुनिने धन्य छे के जेमणे सघळुं अनुत्तर (सर्वथी उत्तम) प्राप्त कर्युं.

अनुत्तरं दानमनुत्तरं तपो, ह्यनुत्तरं मानमनुत्तरं यशः ।
श्रीशालिभद्रस्य गुणा अनुत्तरा, अनुत्तरं धैर्यमनुत्तरं पदम् ॥

"तेनां (शालिभद्रनां) दान, तप, मान, यश, गुणो, धैर्य अने पद[2]–ए सर्व अनुत्तर (जेनाथी अन्य श्रेष्ठ नथी एवां) छे."

आ प्रमाणे ज्ञान सहित तप करवामां आवे तो मोटुं फळ प्राप्त थायछे.

न करंति जे तव संजमं च ते तुल्लपाणिपायाणं ।
पुरिसा सम पुरिसाणं, अवस्स पेसत्तण मुविंति ॥ ८६ ॥

अर्थ–"जे प्राणी तप (बार प्रकारे) अने संयम (सत्तर प्रकारे) करता–आदरता नथी ते पुरुषो समान हाथपगवाळा अने सदृश पुरुषाकार धारण करनारनुं सेवकपणुं अवश्य प्राप्त करे छे." ८६

शालिभद्रे एज विचार कर्यो हतो के–"श्रेणिकमां ने मारामां कांइ पण हाथपगनुं विशेषपणुं नथी ते छतां ते स्वामी ने हुं सेवक, तेनुं कारण मात्र में पूर्वजन्ममां सुकृत कर्युं नथी ते ज छे." आम विचारीने तेणे चारित्र ग्रहण कर्युं.

सुंदर सुकुमाल सुहोइएण, विविहेहिं तवविसेसेहिं ।
तह सोसविओ अप्पा, जह नेवि नाओ सभवणेपि ॥ ८७ ॥

---

१ जेने स्वामी सरीखे इन्द्र होता नथी तेओ पोतेज पोताना विमानना स्वामी होवाथी अहमिंद्र कहेवाय छे.   २ पद ते स्थान—अनुत्तरविमान.

गाथा ८६—हरिगीत.   गाथा ८७—उपगीति.

११

अर्थ–"सुंदर (रूपवान), सुकुमाळ(मृदु शरीरवाळा) अने सुखोचित अर्थात् सुखना अभ्यासी एवा शालिभद्रे विविध प्रकारनां तप विशेषवडे करीने पोताना आत्माने(देहने) एवो शोषव्यो–दुर्बळ कर्यो के जेथी पोताने घेर पण ते ओळखी शकाया नहि." ८७

शालिभद्र मुनि थया पछी पाछा राजगृहीए आव्या त्यारे पोतानी माताने घेर गोचरीनिमित्ते जतां तेना सेवकपुरुषोए पण तेमने ओळख्या नहि एवो तेमणे तपस्यावडे देह सुकवी नाख्यो हतो.

दुक्करं सुद्धोसकरं, अवंतिसुकुमाले महरिसीचरियं ।
अप्पावि नाम तह तज्जइ–इत्ति अच्छेरयं एयं ॥ ८८ ॥

अर्थ–"दुष्कर अने सांभळतां पण रोमोत्कंपकरे–रुंवाडां उभां थाय एवुं अवंति सुकुमाळ महर्षिनुं चरित्र छे; जे महात्माए पोताना आत्माने पण एवा प्रकारे तर्जित कर्यो के जेमनुं चरित्र संपूर्ण आश्चर्यकारक थयुं." ८८

अहीं अवंतिसुकुमाळनो संबंध जाणवो. २४

अवंतिसुकुमाळ कथा.

अवंती देशमां उज्जयिनी नगरीमां भद्रा नामनी एक शेठनी स्त्री हती. तेने नलिनीगुल्म विमानथी च्यवीने आवेलो अवंतिसुकुमाल नामे पुत्र थयो. ते बत्रीश स्त्रीओनी साथे विषयसुखनो अनुभव करतो हतो. एक दिवस पोताना घरनी नजीक रहेला सुस्थित आचार्यना मुखथी रात्रिनी पहेली पोरषीमां नलिनीगुल्म विमान अध्ययन सांभळी जातिस्मरणज्ञान थवाथी पूर्वभवनुं स्वरूप जाणी, त्यां (नलिनीगुल्म विमानमां) जवाने उत्सुक थयेलो अवंतिसुकुमाल गुरु पासे जइ विनयपूर्वक पूछवा लाग्यो के–'आपे नलिनीगुल्म विमाननुं स्वरूप केवी रीते जोयुं?' गुरुए कह्युं के 'सिद्धांत रूपी नेत्रथी जोयुं छे.' पछी अवंतिसुकुमाले पूछ्युं के 'ते केवी रीते प्राप्त थाय?' त्यारे गुरुए कह्युं के 'चारित्र पाळवाथी. कारणके चारित्र आलोक अने परलोकमां अनेक प्रकारनुं सुख आपे छे.' कह्युं छे के–

नो दुष्कर्मप्रयासो न कुयुवतिसुतस्वामिदुर्वाक्यदुःखम् ।
राजादौ न प्रणामोऽशनवसनधनस्थानचिंता न चैव ॥
ज्ञानाप्तिर्लोकपूजा प्रशमपरिणतिः प्रेत्यनाकाद्यवाप्ति ।
चारित्रे शीवदायके सुमतयस्तत्र यत्नं कुरुध्वम् *॥

था ८८— चरीयं. २ तज्जयत्ति. * आ चोथुं पद भूलवाळुं जणाय छे.

" जेनी अंदर दुष्कर्म संबंधी प्रयास नथी, जेनी अंदर खराब स्त्री, पुत्र के स्वामीनां दुर्वाक्यश्रवणनुं दुःख नथी, जेनी अंदर राजा आदिने प्रणाम करवो पडतो नथी, जेनी अंदर भोजन, वस्त्र धन के स्थान माटे चिंता करवी पडती नथी, जेनी अंदर ज्ञाननी प्राप्ति थाय छे, लोको पूजा करे छे, शांतभाव परिणमे छे, अने परभवे स्वर्गादिनी प्राप्ति थाय छे एवा मोक्षदायक चारित्रमां हे विद्वान् पुरुषो ! तमे प्रयत्न करो. "

' माटे चारित्र ग्रहण करी, अनशन करवा वडे नलिनीगुल्म विमान मेळवी शकाय छे. ' ए प्रमाणे गुरुमुखथी सांभळीने अवंतिसुकुमाले कह्युं के ' में चारित्र अने अनशन भावथी अंगीकार कर्युं छे. ' गुरुए ज्ञानथी जाण्युं के ' आनुं कार्य आ प्रमाणेज सिद्ध थवानुं छे तेथी तेने रात्रिएज साधुवेष आप्यो. ते वेष धारण करीने ते शहेरथी बहार स्मशानभूमिए जइ कंथेर (थोर)ना वनमां कायोत्सर्ग मुद्राथी रह्या. त्यां जतां मार्गमां कांटा, कांकरा आदिना प्रहारथी अतिकोमळ एवा तेना चरणना तळीयामांथी रुधिर स्रववा लाग्युं. तेना गंधथी पूर्व भवमां अपमानित करेली स्त्रीनो जीव शियाळणी घणां बच्चांओथी परिवृत्त थइ त्यां आवी अने तेनुं शरीर खावा लागी. परंतु ते मुनि जरा पण क्षुभित थया नहि. तेमनुं चित्त स्थिर होवाथी अति वेदना सहन करता सता काळ करीने ते नलिनीगुल्म विमानमां देवपणे उत्पन्न थया. प्रातःकाळमां ते सघळुं तेनी माता भद्राए जाण्युं. एटले एक गर्भवंती वहुने घरमां राखीने बाकीनी तमाम वहुओ साथे भद्राए चारित्र ग्रहण कर्युं. घर आगळ रहेली वहुने एक पुत्र थयो. ते पुत्रे स्मशानभूमिमां एक जिनप्रासाद चणाव्यो अने तेमां जिनप्रतिमा स्थापी. स्मशाननुं नाम महाकाल पड्युं.

जे प्रमाणे अवंतिसुकुमाले धर्मने अर्थे पोताना शरीरनो त्याग कर्यो परंतु ग्रहण करेला व्रतनो भंग कर्यो नहि, तेवी रीते अन्य जनोए पण धर्मविषयमां यत्न करवो, एवो आ कथानो उपदेश छे.

अच्छूंढ सरीरघरा, अन्नो जीवो सरीर मन्नंति ॥
धम्मस्स कारणे सुविहिया, सरीरंपि छंडुंति ॥ ८९ ॥

अर्थ—" तजी दीधो छे शरीर रूपी घरनो मोह जेणे एवा सुविहितो—उत्तम पुरुषो धर्मने कारणे ' आ जीव अन्य छे अने शरीर अन्य छे ' एवी बुद्धिवडे करीने शरीरने तजी दे छे. " ८९.

गाथा ८९—उच्छूढ

आ देहनो संबंध एक भवनोज छे अने ते शरीर जन्मे जन्ममां नवुं नवुं मळवानुं छे, पण धर्म जो तजी दीधो तो ते फरीने प्राप्त थवो दुर्लभ छे, तेथी उत्तम पुरुषो धर्मने कारणे शरीरने तजे छे पण शरीरने कारणे धर्मने तजता नथी. माटे प्राणांते पण धर्मने न तजवो.

एगं दिवसंपि जीवो, पवज्जमुवागओ अनन्नमणो ।
जइवि न पावइ मुक्खं, अवस्सं वेमाणिओ होइ ॥ ९० ॥

अर्थ– "चारित्र धर्मनुं फळ कहेछे–अनन्य मनवाळो जीव एक दिवस पण प्रव्रज्या (दीक्षा) प्रतिपन्न करे अर्थात् भवमांते एक दिवस पण शुद्ध दीक्षा पाळे तो ते यद्यपि संहनन काळादिना अभावथी–मोक्ष न पामे, परंतु अवश्य वैमानिक देव तो थाय." ९०

एक दिवसना विशुद्ध मनयुक्त चारित्रनुं फळ आ काळमां पण वैमानिक देवपणानी प्राप्ति थवा रूप छे.

सीसावेढेण सिरंमि–वेढिए निग्गयाणि अच्छीणि ।
मेयज्जस्स भगवओ, नय सो मणसावि परिकुविओ ॥९१॥

अर्थ–" लीली चामडानी वाधरवडे मस्तकने वेष्टित कर्ये सते (ते सुकाइने खेंचावाथी आखो नीकळी पडी, परंतु ते मेतार्य भगवंत मनथी (लेश मात्र) पण (सोनी उपर) कोपायमान थया नहि." ९१

मेतार्य मुनिना मस्तके सोनीए लीली वाधर वींटी ते सुकावाथी नसोनुं खेंचाण थवाने लीधे बंने नेत्र नीकळी पड्यां, परंतु मेतार्य मुनि किंचित् मात्र पण ते सोनी उपर कोपायमान थया नहि. एवी रीते बीजा मुनिराजोए पण क्षमा करवी.

अहीं मेतार्य मुनिनुं दृष्टांत जाणवुं. २९

मेतार्यमुनिनी कथा.

साकेतनपुरमां चंद्रावतंसक नामे अत्यंत धार्मिक राजा हतो. तेने सुदर्शना नामनी स्त्री हती. ते स्त्रीनी कुक्षिथी सागरचंद्र ने मुनिचंद्र नामे बे पुत्र उत्पन्न थया हता. ते बेमां मोटाने युवराजपद आप्युं अने नानाने उज्जयिनी राज्य आप्युं हतुं. बीजी प्रियदर्शना नामे राणीथी गुणचंद्र अने बालचंद्र नामे बे पुत्र थया हता. ए प्रमाणे चार पुत्र विगेरेथी परिवृत्त थइ ते राजा राज्य करतो हतो.

गाथा ९०–जइ नवि. अवस्स.
गाथा ९१—सिरंमि. आर्द्रचर्मवध्रावेष्टनेन.

एक दिवस चंद्रावतंसक राजाए पौषध कर्यो हतो. ते रात्रिए एकांतवासमां रह्या सता तेणे एवो अभिग्रह कर्यो के 'ज्यांसुधी आ दीवो वळे त्यांसुधी मारे कायोत्सर्गमां स्थित रहेवुं.' ते अभिग्रहने नहि जाणनारी कोइ दासीए ते दीवामां तेल पूर्या कर्युं. घणो वखत कायोत्सर्गमां स्थित रहेवाथी राजाने शिरोवेदना थइ, तेथी ते मृत्यु पाम्यो अने देवलोकमां गयो. ते जोइ सागरचंद्रे विचार्यु के–'आ देहनो संबंध कृत्रिम छे, जे प्रातःकालमां जोवामां आवेछे ते मध्यान्हे जोवामां आवतुं नथी अने जे मध्यान्हे जोवामां आवेछे ते रात्रिए नाश पामेछे. वायुए कम्पावेला पत्र जेवुं आ आयुष्य क्षणे क्षणे क्षीण थतुं जाय छे. कह्युं छे के–

आदित्यस्य गतागतेरहरहः संक्षीयते जीवितम्
व्यापारैर्बहुकार्यभारगुरुभिः कालो न विज्ञायते ।
दृष्ट्वा जन्मजराविपत्तिमरणं त्रासश्च नोत्पद्यते
पीत्वा मोहमयीं प्रमादमदिरामुन्मत्तभूतं जगत् ॥

"सूर्यना गमन ने आगमनथी आयुष्य दररोज क्षय पामेछे, बहु प्रकारना कार्यवाळा मोटा मोटा व्यवसायोथी काळ केटलो गयो ते जणातुं नथी, अने जन्म, वृद्धावस्था, विपत्ति ने मरण जोइने माणसोने त्रास उत्पन्न थतो नथी; तेथी (जणायछे के) मोहमयी प्रमाद रूपी मदिरानुं पान करीने आ जगत उन्मत्त थयेलुं छे."

त्यादि कारणथी जेनुं चित्त वैराग्यवान थयेलुं छे एवो सागरचंद्र राज्यथी पराङ्मुख हतो छतां पण तेनी ओरमान माताए कह्युं के 'मारा बंने पुत्रो हाल राज्यभार वहन करवाने अशक्त छे, तेथी तुं आ राज्यधुराने ग्रहण कर.' ए प्रमाणे बलात्कारथी सागरचंद्रने राज्य उपर स्थापित कर्यो, परंतु ते विरक्त मनथी राज्यनुं पालन करेछे. अनुक्रमे तेने समृद्धि ने कीर्तिथी वधी गयेलो जोइने तेनी ओरमान माता दुभाणी, तेथी ते दररोज तेनी इर्ष्या करेछे अने छिद्र खोळेछे. एक दिवस क्रीडाने वास्ते वनमां गयेला सागरचंद्रने माटे तेनी माताए दासी मारफत एक लाडु मोकल्यो. ते दासी लाडु आपवा जती हती ते वखते तेने बोलावीने ओरमान माताए पूछ्युं के–'आ शुं छे?' तेणे कह्युं के–'हुं राजाने माटे लाडु लइ जाउंछुं.' तेणे कह्युं के–'जोउं, ते केवो छे?' दासीए तेने आप्यो, एटले ते ओरमान माताए विषथी खरडायेला हाथवडे ते लाडुने [illegible]री रीते स्पर्श करी विषमिश्रित करीने दासीने पाछो आप्यो. दासीए ते लाडु लइ[illegible]इने राजा पासे मूक्यो. राजाए ते मनोरंजक लाडु ग्रहण कर्यो. परंतु ते अवसर

पोतानी आगळ हाथ जोडीने उभेला पोताना बे सावका भाइने जोइने स्नेहवश थइ तेणे विचार कर्यो के 'मारा लघु बंधुओने छोडी मारे लाडु खावो ते उचित नथी.' ए विचारी तेणे लाडुना बे भाग करी बंनेने वहेंची दीधो. पोते खाधो नहि. थोडा वख तमां पेला बंनेने विष चडवाथी भूमि उपर पडेला जोइने राजा घणो खिन्न थयो, अने मणि मंत्र आदि प्रयोगोवडे तेमनुं झेर उतार्युं. पछी (तेनुं कारण शोधतां) दासीना मुखथी ओरमान माताना हस्तस्पर्शथी थयेल विषप्रयोग जाणीने तेनी पासे जइ सागरचंद्र उपालंभ आपवा लाग्यो के–' तने धिकार छे! पहेलां मारा आपतां छतां पण तें राज्य अंगीकार कर्युं नहि, अने सांप्रत समये आवुं अकार्य कर्युं! स्त्रीओना चारित्रने धिक्कार छे!' कह्युं छे के–

> नितंबिन्यः पतिं पुत्रं, पितरं भ्रातरं क्षणम् ।
> आरोपयंत्यकार्येऽपि, दुर्वृत्ताः प्राणसंशये ॥

" दुराचरणी स्त्रीओ पोताना पतिने, पुत्रने, पिताने अने भाइने क्षणवारमां प्राणनो संशय थाय तेवा अकार्यमां पण जोडी दे छे." 'हवे दुर्गतिना कारणभूत आ राज्यथी मारे सर्युं.' ए प्रमाणे विचार करी ते ओरमान माताना पुत्र गुणचंद्रने राज्य आपी पोते दीक्षा लइ चाली नीकल्या.

अनुक्रमे उग्र विहार करतां करतां शास्त्रना पारगामी थया. एकदा उज्जयिनीथी आवेला एक साधुए सागरचंद्र मुनिने कह्युं के 'हे स्वामिन् ! उज्जयिनीमां तमारो भ्रातृपुत्र (भत्रीजो) अने पुरोहितपुत्र बंने मळी साधुओनी मोटी हीलना करे छे. विशेष कहेवाथी शुं!' ते सांभळी गुरुनी आज्ञा लइने तेमने प्रतिबोध करवाने माटे सागरचंद्र मुनि उज्जयिनी आव्या अने ज्यां राजपुत्र अने पुरोहितपुत्र हता त्यां जइ उच्च स्वरे धर्मलाभ आप्यो. ते सांभळी पेला बंने जणा खुशी थतां थतां तेनी पासे आव्या, अने 'चालो आजे धर्मलाभ आव्योछे तेने आपणे नचावीए.' एटलुं कही ते मुनिने हाथथी पकडीने महेल उपर लइ गया. पछी बारणुं बंध करीने तेओ साधुने कहेवा लाग्या के–' तुं नाच, नहितो अमे तने मारशुं.' त्यारे सागरचंद्रे कह्युं के–' तमे वाजित्र वगाडो एटले ते प्रमाणे हुं नृत्य करुं.' तेओए कह्युं के 'अमने वाजित्र वगाडतां आवडतुं नथी.' त्यारे साधुए कह्युं के–' मने नृत्य करतां पण आवडतुं नथी.' त्यारे तेओए कह्युं के–' तो अमारी साथे मल्लयुद्ध कर.' साधुए कह्युं के 'भले एम हो.' पछी सागरचंद्र मुनिए मल्लयुद्ध करतां ते कळानो पूर्वे अभ्यास करेल होवाथी ते बंने जणना शरीरसंधि जुदा करी नांख्या, अने बारणुं उघाडी पोता

उपकरणो लइ नगरनी बहार नीकळी वनमां कायोत्सर्गमुद्राए स्थित थया. अहीं राजपुत्र अने पुरोहितपुत्र बंनेने घणी वेदना थवाथी ते पोकार करवा लाग्या. एटले राजाए आवीने पूछ्युं के-'तमने शुं थयुंछे ?' त्यारे बीजा लोकोए कह्युं के-'अहीं एक मुनि आव्या हता तेणे कंइक करेलुं जणायछे.' एटले राजा ते मुनिने खोळतो खोळतो वनमां गयो. त्यां पोताना मोटा भाइने जोइ वांदीने अरज करवा लाग्यो के-'हे स्वामी ! आपनी जेवा महात्माओने बीजाने पीडा करवी घटती नथी.' ते सांभळीने सागरचंद्रे कह्युं के-'तुं चंद्रावतंसक राजानो पुत्र पांचमो लोकपाळ छे, छतां साधुओने दुःख देतां तारा पुत्रने तेमज पुरोहितपुत्रने शामाटे अटकावतो नथी ? आवो अन्याय केम प्रवर्तावेछे ?' त्यारे मुनिचंद्र राजाए कह्युं के-"मारो अपराध क्षमा करो. ते पुत्रोए जेवुं कर्युं तेवुं तेनुं फळ भोगव्युं. परंतु आप पिताने स्थाने छो, माटे कृपा करीने ते बंनेने साजा करो. आपना शिवाय तेओनां अस्थि ठेकाणे लाववाने बीजो कोइ शक्तिवान नथी." एम कहीने बंनेने सागरचंद्र मुनि समीपे लाववामां आव्या. त्यारे तेमणे कह्युं के-'जो जीववानी इच्छा करता हो तो संयम लेवानुं कबुल करो.' तेमणे ए प्रमाणे कबुल करवाथी तरतज तेओने साजा करवामा आव्या, एटले चारित्र ग्रहण करीने तेओ साथेज चाली नीकळ्या.

ए बे मुनिमां पुरोहितपुत्र जाते ब्राह्मण होवाथी तेणे जातिमद करवाने लीधे नीच गोत्र बांध्युं. चारित्र पाळीने प्रांते ते बंने देवता थया. तेओ परस्पर स्नेहवाळा हता तेथी तेओए संकेत कर्यो के 'आपणामांथी जे प्रथम च्यवीने मनुष्य थाय तेने स्वर्गमां रहेला बीजाए प्रतिबोध पमाडवो.' पछी काळांतरे प्रथम पुरोहितजीव च्यवीने राजगृह नगरमां मेहेर नामना चंडालना घरमां मेती नामनी भार्यानी कुक्षिमां जातिमद करवाथी अवतर्यो. ते चंडालनी भार्या ते शहेरमां कोइ शेठने घेर हमेशां आवेछे. तेने शेठनी स्त्री साथे अत्यंत मैत्री थइछे. शेठाणी मृतवत्सा (छोकरां जीवे नहि ते) ना दोषवाळी होवाथी तेने छोकरां जीवतां नथी. ते वात तेणे चांडालनी स्त्रीने कही. तेणे कह्युं के-'आ वखते जो मने पुत्र थशे तो हुं तमने आपीश.' काळे करीने तेने पुत्र जन्म्यो एटले ते पुत्र तेणे शेठाणीने गुप्तपणे आप्यो. शेठाणीए पुत्रजन्मनो महोत्सव कराव्यो. अने मेतार्य एवं ते छोकरानुं नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते सोळ वर्षनो थयो.

तेने पोतानी पुत्रीओ शामाटे आपोछो ? एनो विवाह तो हुं करीश.' ए प्रमाणे कही बळात्कारे ते पुत्रने पोताने घेर लइ गइ. पछी देवे त्यां आवीने मेतार्यने कह्युं के-'तें मारुं कहेवुं केम कर्युं नहि ? जोयुं, तारो केवो तिरस्कार कराव्यो ? माटे हजु मारा कहेवा प्रमाणे चाल अने चारित्र ग्रहण कर.' मेतार्ये कह्युं के-"हुं दीक्षा केवी रीते ग्रहण करुं ? तमे मने चांडाळ टरावीने लोकोनी अंदर हलको पाडयो, तेथी जो तमे मने पाछो मोटो बनावो, शेट मने पुत्र तरीके स्थापे अने श्रेणिक राजा पोतानी पुत्री मने आपे तो हुं चारित्र लउं." देवे ते प्रमाणे सघळुं करवानुं कबुल कर्युं. पछी देवे अशुचिने बदले रत्नोनी लिंडीओ करतो एक बकरो तेने घेर बांध्यो, अने चांडालने प्रेरणा करी तेथी तेणे रत्नथी भरेलो एक एक थाळ लइ जइने त्रण दिवस सुधी श्रेणिक राजाने भेट कर्यो. त्यारे अभयकुमारे पूछ्युं के-'एटलां बधां रत्नो तारी पासे क्यांथी ? तेणे कह्युं के 'मारे घेर तो बकरो रत्नोनी लींडीओ करेछे.' फरीथी अभयकुमारे कह्युं के 'तुं अमने आ रत्नो शामाटे भेट करेछे ?' चांडाळे कह्युं के 'राजा मारा पुत्रने पोतानी पुत्री परणावे माटे हुं भेट करुंछुं.' राजाए कह्युं के 'ए केम बने ?' अभयकुमारे कह्युं के 'एक वखत तुं बकराने अहीं लइ आव, पछी यथायोग्य करशुं.' तेणे बकरो लावीने राजाने घेर बांध्यो; एटले त्यां तो ते दुर्गंधयुक्त विष्टा करवा लाग्यो. ते जोइ अभयकुमारे राजाने कह्युं के 'आ कोइ देवनो प्रभाव जणाय छे, नहि तो आ राजपुत्रीनी मागणी केवी रीते करी शके ? माटे तेनी परीक्षा करवी जोइए. जे कार्य मनुष्य करी शके नहि ते कार्य जो ते करे तो जरुर तेमां देवनो प्रभाव खरो.' आ प्रमाणे विचार करी तेणे चंडालने कह्युं के "जो आ राजगृह नगरनी आसपास नवो सोनानो किल्लो करी आपे, वैभार पर्वत उपर सेतुबंध (सडक) बांधे, गंगा, यमुना, सरस्वती ने क्षीरसागर-ए चारने अहीं लावे अने तेमना पाणीथी तारा पुत्रने नवरावे तो श्रेणिक राजा पोतानी पुत्री तेने आपे." देवप्रभावथी अभयकुमारना कहेवा प्रमाणे सर्व एक रात्रिमां थयुं. पछी ते जळवडे चांडाळपुत्रने नवरावी, पवित्र करीने राजपुत्री परणावी. एटले पेला वणिकोए पण पोतानी पुत्रीओ परणावी. ए प्रमाणे तेणे नव स्त्रीओनी साथे पाणिग्रहण कर्युं. एटले देवे आवीने कह्युं के 'हवे दीक्षा ले.' त्यारे मेतार्ये कह्युं के 'हुं हमणाज परणेलो छुं, तेथी बार वर्ष सुधी आ स्त्रीओनी साथे विषयसुख भोगवीने पछी चारित्र ग्रहण करीश.' देवे पण ते कबुल कर्युं. बार वर्ष गया पछी फरीथी देव आव्यो. त्यारे स्त्रीओए हाथ जोडी फरीथी बार वर्ष माग्यां. विनयथी रंजित थयेला देवे फरीथी बार वर्ष आप्यां. ए प्रमाणे चोवीश वर्ष सांसारिक सुख भोगवी श्री महावीर स्वामी

ासे व्रत ग्रहण करी नव पूर्वनुं अध्ययन करी जिनकल्पीपणुं अंगीकार करीने एकल वेहारी थया.

विहार करतां करतां एक दिवस मासक्षपणने पारणे राजगृह नगरमां भिक्षाने माटे भमतां एक सोनीने घेर जइने धर्मलाभ आप्यो. त्यारे ते सोनी श्रेणिक राजानी आज्ञाथी जिनभक्तिने अर्थे घडेला एकसो आठ सोनाना जव बहार मूकीने घरमां गयो. ते समये कोइ एक क्रौंच पक्षी त्यां आवीने ते सर्व जव गळी गयो. मेतार्यमुनिए ते जोयुं अने क्रौंच पक्षी पण उडीने उंचे बेठुं. सोनी बहार आव्यो अने जव नहि जोवाथी साधुने ते विषे पूछ्युं. साधुए विचार कर्यो के 'जो हुं पक्षीनुं नाम लइश तो अ सोनी तेने मारी नाखशे.' तेथी दयाने लीधे मौन धारण करीने उभा रह्या. साधुओने ते योग्यज छे. कह्युं छे के—

बहु शृणोति कर्णाभ्यामक्षिभ्यां बहु पश्यति ।
न च दृष्टं श्रुतं सर्वं, साधुमाख्यातुमर्हति ॥

"साधु बंने कानथी घणुं सांभळेछे अने बंने नेत्रथी घणुं जुएछे; छतां पण साधु सघळुं जोएलुं अने सांभळेलुं कहेवाने योग्य नथी."

साधुने वारंवार पूछतां छतां पण जवाब न देवाथी 'आ चोर छे' एम मानी सोनीए क्रोधवश थइ लीला चामडाथी तेमनुं माथुं वींटीने तेमने तडकामां उभा राख्या. पछी तडकाने लीधे कठण थयेलुं आर्द्र चामडुं खेंचावाथी नसोना खेंचाणने लीधे ते साधुनां बंने नेत्रो नीकळी पड्यां, तेथी घणुं दुःख उत्पन्न थया छतां पण तेमणे तेना उपर रोष आण्यो नहि. क्षमाना गुणथी सघळां कर्मनो क्षय करी आयुष्यने अंते केवलज्ञान पामीने मेतार्य मुनि मोक्षे गया. ते समये लाकडानो बोजो पडवाथी उत्पन्न थयेला शब्दना भयथी व्याकुल थयेला पेला पक्षीए सघळा जवो वमी नाख्या. ते जवोने जोइ भय पामेलो सोनी विचार करवा लाग्यो के 'अरे! में बहु खराब काम कर्युं! में श्रेणिक राजाना जमाइ मेतार्य नामना मुनिने हण्या. जो राजा आ वात जाणशे तो जरुर मारो सह-कुटुंब नाश करशे.' पछी भयना मार्या तेणे परिवार सहित महावीर स्वामी पासे जइने चारित्र ग्रहण कर्युं. चारित्र पाळी, पापनी आलोचना करीने ते सद्गतिए गयो.

भक्तिवडे कोइ बावनाचंदनथी विलेपन करे अने स्तुति करे तेमज द्वेषवडे कोइ भुजानो छेद करे अने निंदा करे; ते बंनेनी उपर महर्षिओ समभाव राखे अर्थात् मुनि शत्रु मित्र उपर समभाववाळाज होय.

सीहगिरिसुसीसाणं, भद्दं गुरुवयणसद्दहंताणं ।
वयरो किर दाही वायणंत्ति, नवि विकोविअं वयणं ॥ ९३ ॥

अर्थ–"गुरुमहाराजना वचनने सद्दहनारा एवा सिंहगिरि आचार्यना सुशिष्योनुं कल्याण थाओ. ते शिष्योए 'आ वज्र मुनि तमने वांचना आपशे' एवा गुरुमहाराजना वचनने असत्य न कर्युं." ९३. अर्थात् आ बाळक वज्रमुनि अमने शुं वांचना आपशे? एवो विचार पण कर्यो नहि. गुरुमहाराजना वचन मत्ये आवी दृढ श्रद्धा जेने होय तेवा शिष्योनुं कल्याण थाय तेमां शुं आश्चर्य! अहीं वज्रस्वामीनुं दृष्टांत जाणवुं. २६.

वज्रस्वामीनुं दृष्टांत.

बाल्यावस्थामां पदानुसारिणी लब्धिना बळथी साध्वीमुखे सांभळीने अग्यार अंगनुं जेणे अध्ययन कर्युंछे, अने जेने आठ वर्षनी उमरे गुरुए दीक्षा आपेली छे एवा वज्रस्वामी गुरुनी साथे विहार करता हता. एक दिवस वज्रस्वामीने उपाश्रयमां मूकी सर्व साधुओ गोचरीए गया हता. ते अवसरे वज्रस्वामीए सघळा मुनिओनी उपधिओ (आसन विगेरे उपकरणो)ने हारबंध गोठवी तेमां मुनिओनी स्थापना करीने (मुनिओ बेठा छे एम मानीने) पोते वचमां बेसी मोटे स्वरे तेमने आचारांगादिनी वांचना आपता होय तेम बोलवा लाग्या. ते अवसरे स्थंडिलभूमिथी आचार्य आव्या. उपाश्रयनां बारण बंध जोइने गुरुए गुप्त रीते अंदर जोयुं तो वज्रस्वामी सर्व मुनिओनी उपधिने एकठे करी छात्रबुद्धिथी भणावतां हता. गुरुए चिंतव्युं के 'जो हुं एकदम बारणुं उघडावीश तो ते शंकित थशे.' एम विचारी मोटे स्वरे 'निसिहि' ए प्रमाणे त्रणवार शब्दोच्चार कर्यो. ते सांभळी गुरु आव्या छे एम जाणी वज्रस्वामीए लघुलाघवी कळाए एकदम दरेक उपधिने तेने स्थाने मूकी दइने बारणुं उघाडयुं. गुरुए विचार्युं के 'आ पुरुषरत्नमां आटलुं बधुं ज्ञान छे, माटे आनुं ज्ञान अजाणपणामां न जाओ.' एवुं विचारी बीजे दिवसे सिंहगिरि आचार्य कंइ कार्यनुं मिष करीने बीजे गाम जवाने उद्युक्त थया. वखते साधुओए पूछयुं के 'हे स्वामी! अमने वांचना कोण आपशे?' गुरुए कह्युं 'आ वज्र नामना लघु मुनि तमने वांचना आपशे.' तेओए कह्युं के 'तहत्ति' (बहु सारुं) ते वखते 'आ बाळक अमने शुं वांचना आपी शकशे?' एवी शंका पण तेओए करी नहि. गुरु बीजे गाम गया. शिष्योए सिद्धांतनी वांचना वज्रमुनि पासे लीधी. अध्यय

वहु सारी रीते थयुं. पछी गुरुमहाराज पधार्या अने शिष्योने पूछ्युं के–'कांइ अध्ययन थयुं के केम ?' तेओए कह्युं के 'अध्ययन वहु सारी रीते थयुं, थोडा दिवसमां घणो अभ्यास थयो; माटे हवे पछी आ वज्रस्वामीज अमारा वांचनाचार्य थाओ.' ए प्रमाणे साधुओए अरज करवाथी गुरुए वज्रमुनिने आचार्यपद आप्युं अने वांचनाचार्य तरीके स्थाप्या.

" जेवी रीते सिंहगिरिना शिष्योए गुरुनुं वचन मान्य कर्युं तेवी रीते बीजाओए पण गुरुना वचनमां संदेह करवो नहि " एवो आ कथानो उपदेश छे.

मिण गोणसंगुलीहिं, गणेहिं वा दंतचक्कलाइ से ।
इच्छंति भाणिऊणं, कज्जं तु तएव जाणंति ॥ ९४

अर्थ–"हे शिष्य ! आ सर्पने अंगुलिवडे माप अथवा तेना दंतस्थान–दांत गण'; एवी रीते गुरुमहाराजे कह्ये सते शिष्य 'इच्छुं छुं' अथवा 'तहत्ति' कही ते कार्य करवा चाल्यो जाय पण विचार न करे-कारणके तेनुं कार्य तो गुरुमहाराजाज जाणे छे" ९४. एटले तेम शामाटे करवा कहे छे ते हेतु गुरुमहाराज समजे छे, तेमा विनीत शिष्यने विचारवानी जरुरज नथी. तेथी तेमां ते विलंब पण करतो नथी. जेने आवी गुरुमहाराजनी प्रतीति होय तेनुंज खरुं विनीतपणुं समजवुं.

कारणविऊ कयाई, सेयं कायं वयंति आयरिया ।
तं तह सद्दहियव्वं, भवियव्वं कारणेण तहिं ॥ ९५ ॥

अर्थ–" कारणना जाण एवा आचार्य कोइक वखत 'आ कागडो श्वेत छे' एम बोले तो तेज प्रकारे सद्दहवुं, कारणके तेमां कांइ पण कारणनुं होवापणुं छे." ९५. कारण विना आचाय तेवुं कहेज नहि, माटे आचार्यना तेवा वचनमां पण शंका करवी नहि.

जो गिह्नइ गुरुवयणं, भणंतं भावओ विसुद्धमणो ।
ओसहमिव पीज्जंतं, तं तस्स सुहावहं होइ ॥ ९६ ॥

अर्थ–"भावथी विशुद्ध मनवाळो जे शिष्य कहेवातुं एवुं गुरुमहाराजनुं वचन ग्रहण करे छे–अंगीकार करे छे तेने औषधनी जेम पीवातुं ते गुरुनुं वचन सुखने आपनारुं थाय छे." ९६. जेम पीतां कडवुं लागे एवुं पण औषध पीधुं छतुं परिणामे घणा सुखने

अणुवत्तगा विणीया, बहुखमा निच्चभत्तिमंताय ।
गुरुकुलवासी अमुई, धन्नी सीसा इह सुसीला ॥ ९७ ॥

अर्थ–" गुरुनी अनुवर्तनाए चालवावाळा, बाह्याभ्यंतर विनयवंत, बहु सहन करवावाळा, नित्य भक्तिवंत, गुरुकुळवासे वसनारा (स्वेच्छाचारी नहि), ज्ञानादि कार्य सिद्ध थये पण गुरुने नहि मूकवावाळा अने सुशील (सम्यग् आचारवाळा) एवा शिष्यो आ जगतमां धन्य छे." ९७

जीवंतस्स इह जसो, कित्ती मयस्स परभवे धम्मो ।
सुगुणस्सय निगुणस्सय, अजसो कित्ती अहम्मोय ॥९८॥

अर्थ–" गुणवंत एवा शिष्यनो जीवता सता आ भवमां यश थाय छे अने कीर्ति थाय छे, तेमज मरण पाम्ये सते परभवमां तेने धर्म प्राप्त थायछे. निर्गुणी–दुर्विनीत शिष्यने आ भवमां अपयश अने अपकीर्ति प्राप्त थाय छे अने परभवमां अधर्म–नरकादि गतिनी प्राप्ति रूप थाय छे." ९८.

वुड्ढावासेवि ठियं, अहव गिलाणं गुरुं परिभवंति ।
दत्तुव्व धम्मविमंसएणं, दुस्सिक्खियं तंपि ॥ ९९ ॥

अर्थ–" वृद्धावस्थाने विषे (विहारादिनी अशक्तिथी एक स्थानके विधिपूर्वक) स्थित थयेला अथवा ग्लान–व्याधियुक्त थयेला एवा गुरुने दत्त नामना शिष्यनी जेम जे पराभव करछे ते धर्मविचारणा वडे पण दुःशिक्षित जाणवुं, अर्थात् दुष्ट शिष्यनुं आचरण समजवुं." ९९. अहीं दत्तनुं दृष्टांत जाणवुं. २७

दत्तमुनिनुं दृष्टांत.

कुल्लपुर नामना शहेरमां संघनी अंदर कोइ स्थविर (वृद्ध) आचार्य हता तेमणे एक वखते आगळ मोटो दुष्काळ पडवानो छे एम जाणी गच्छना सर्व साधुओने बीजे देश मोकल्या; पण वृद्धपणाने लीधे पोते जवाने अशक्त होवाथी तेज नगरीमां वस्तीना नव भाग कल्पी एक स्थानवासी थइने रह्या. एकदा गुरुसेवाने माटे दत्त नामनो शिष्य त्यां आव्यो. ते शिष्य जे निवासस्थानमां गुरुने मूकीने गयो हतो तेज स्थान (भाग)नी अंदर गुरु विहारक्रमथी आवेला हता. तेथी शिष्य तेज स्थानमां गुरुने जोइने शंकित थइ विचार करवा लाग्यो के ' गुरु पासथ्था अने उन्मार्गगामी थया जणायछे, तेमणे स्थान पण बदल्युं होय एम जणातुं नथी. ' आम विचारीने ते जुदा उपाश्रयमां रह्यो. भिक्षार्थे गुरुनी साथे नीकळ्यो, अने उच्च नीच कुळमां फरतां भिक्षा नहि मळवाथी मनमां उद्वेग पामवा लाग्यो. गुरु तेना मननो विचार इंगिताकारे

गाथा ९७–बहु खमा. गाथा ९८–कित्तिअ मुयस्स. गाथा ९९–विमंसणेण.

जाणीने कोइ मोटा शेठने घेर गोचरीने माटे गया. ते शेठने घेर व्यंतरना प्रयोगथी एक वाळकने रोतो जोइने गुरुए कह्युं के–' रो नहि ' ए प्रमाणे कही चपटी वगाडी एटले व्यंतरी नासी गइ अने वाळक शान्त थइ गयुं. तेथी खुशी थयेलां तेनां मातापिताए गुरुने लाडु वहोराव्या; ते आहार दत्तने आपीने गुरुए तेने उपाश्रये मोकल्यो. दत्त विचारवा लाग्यो के ' आवुं स्थापनाकुळ छतां पण गुरुए मने वहु रखडाव्यो. पछी गुरुए पण सामान्य कुळमां जइ नीरस आहार ग्रहण करी उपाश्रये आवीने आहार कर्यो. प्रतिक्रमण करतां दिवसना दोषोनी आलोचनाने अवसरे गुरुए दत्तने कह्युं के–' रे महानुभाव ! तें आजे धात्रीपिंड (वाळकोने प्रसन्न करी तेमनां मावाप पासेथी खोराक लेवो ते)नुं भक्षण कर्युं छे, माटे सारी रीते तेनी आलोचना कर. ' ए सांभळीने दत्ते विचार्युं के–' गुरु मारा सूक्ष्म दोषो पण जुएछे अने पोताना मोटा मोटा दोषो पण जोता नथी. ' आम विचारीने ते गुरु उपर मत्सर धरवा लाग्यो. पछी प्रतिक्रमण करीने पोताने स्थानके जतां गुरुना गुणथी रंजित थयेली शासनदेवीए ' आ दत्तने गुरुना पराभवनुं फळ वतावुं. ' एवुं विचारी घणो अंधकार विकुर्वी तेने मोह पमाड्यो. दत्त कइं पण जोइ शकतो न होवाथी आकुळव्याकुळ थवा लाग्यो अने पोकार करवा लाग्यो. गुरुए कह्युं के ' अहीं आव. ' त्यारे तेणे कह्युं के ' त्यां केवी रीते आवुं ? हुं द्वार पण जोइ शकतो नथी. ' त्यारे गुरुए पोतानी आंगळी थुंकवाळी करीने उंची करी दीवानी माफक वळती देखाडी. दत्ते ते जोइने विचार कर्यो के ' गुरु वहु सावद्य (अति दोषवाळो) एवा दीपक पण राखता जणायछे. ' ए प्रमाणे तेने गुरुना अवगुणोज भासवा लाग्या. पछी शासनदेवताए कह्युं के ' अरे दुरात्मन् ! पापी ! तुं गौतम जेवा गुरुनो पराभव करेछे ? शुं तारे दुर्गतिमां जवुं छे ? ' ए प्रमाणे घणां कर्कश वाक्योथी तेने शिक्षा आपी. तेथी दत्त मुनि पश्चात्ताप करतो सतो गुरुचरणनी अंदर पड्यो अने वारंवार पोतानो अपराध खमाव्यो. छेवटे पापकर्मनी सम्यक् प्रकारे आलोचना करीने ते सद्गतिए गयो.

आ प्रमाणे दत्त मुनिना दृष्टांतथी शिष्ये गुरुनी अवज्ञा करवी नहि, एवो आ कथानो उपदेश छे.

आयरिय भत्तिरागो, कस्सं सुनक्खत्त महरिसि सरिसो ।
अवि जीविअं ववसिअं, न चेव गुरुपरिभवो सहिओ ॥१००॥

अर्थ–"गुरु उपर भक्तिरागनुं दृष्टांत कहेछे–आचार्य उपर भक्तिराग सुनक्षत्र महर्षि

सुनक्षत्र मुनिनुं वृत्तांत.

एक वखत श्रीवीरप्रभु श्रावस्ती नगरीमां समवसर्या, त्यां गोशालक पण आव्यो. नगरमां एवी वात फेलाइ के आजे नगरमां बे सर्वज्ञ आवेला छे. एक श्रीवीरप्रभु अने बीजो गोशालक. ए वात गोचरीए गयेला श्रीगौतम स्वामीए सांभळी, तेथी तेणे भगवंतने पूछ्युं के 'आ गोशालक कोण छे के जे लोकोनी अंदर सर्वज्ञ एवुं नाम धरावे छे.' भगवाने कह्युं के-"हे गौतम! सांभळ. सरवण नामना गाममां मंखलि नामनो मंख जातिनो एक पुरुष हतो. तेने भद्रा नामनी स्त्री हती, तेनी कुक्षिथी ते जन्म्यो छे. जेने घणी गायो हती तेवा एक ब्राह्मणनी गौशाळामां जन्मवाथी तेनुं नाम गोशालक पाड्युं हतुं. ते युवान थयो तेवामां हुं छद्मस्थ अवस्थाए फरतो राजगृह नगरने विषे चातुर्मास रह्यो हतो. ते पण फरतो फरतो त्यां आव्यो. में चार मासक्षपणनां पारणां परमान्न(क्षीर) वडे कर्यां. तेनो महिमा जोइने ते विचार करवा लाग्यो के' जो हुं आनो शिष्य थाउं तो दररोज मिष्टान्न मळे.' ए प्रमाणे विचारी ' हुं तमारो शिष्य छुं ' एम कही मारी पाछळ लाग्यो. ते मारी साथे छ वर्ष पर्यंत भम्यो. एक दिवस कोइ योगिने जोइने तेणे मश्करी करी के ' आ जूओनुं शय्यातर छे' तेथी क्रोधित थयेला ते योगिए तेनापर तेजोलेश्या मूकी. में शीतलेश्या मूकीने तेने वचाव्यो. पछी तेणे तेजोलेश्या उत्पन्न करवानो उपाय मने पूछ्यो. में पण भावि भाव जाणीने तेनो उपाय कह्यो, एटले ते माराथी जुदो पड्यो. तेणे छ मास कष्ट वेठी तेजोलेश्या साधी, अने अष्टांग निमित्तोनो पण जाण थयो. पछीथी आ प्रमाणे जनसमुदाय आगळ ते पोतानुं सर्वज्ञपणुं स्थापित करेछे; परंतु ते खोटुं छे. ते कांइ जिन नथी अने सर्वज्ञ पण नथी. " आ प्रमाणेनी भगवंते कहेली हकीकत सांभळीने त्रिक (त्रण मार्ग मळे ते स्थान) मां, चोकमां अने राजमार्गमां सघळा लोको कहेवा लाग्या के ' आ गोशालक सर्वज्ञ नथी. ' ए सघलुं वृत्तांत गोशालके कोइना मुखथी सांभळ्युं, एटले तेने क्रोध उत्पन्न थयो. ते अवसरे आनंद नामना एक साधुने गोचरीए जतां जोइने तेणे बोलाव्या अने कह्युं के " हे आनंद ! तुं एक दृष्टांत सांभळ- केटलाएक वाणीआ करियाणांनां गाडां भरीने चाल्या. तेओ जंगलमां गया. त्यां तेमने घणी तृषा लागवाथी पाणीनी शोध करतां तेओए चार राफडानां शिखरो जोयां. तेओए एक शिखर तोड्युं, एटले तेमांथी गंगाजळ जेवुं निर्मल जळ नीकल्युं. सघळाओ ते जळ वारंवार पीने संतुष्ट थया. वीजुं शिखर तोडवा जतां साथेना कोइ एक वृद्ध माणसे तेमने वार्या, परंतु तेओ वार्या रह्या नहि. ते शिखर तोडतां अंदरथी सोनुं नीकल्युं. ए प्रमाणे त्रीजुं शिखर भेदतां अंदरथी रत्नो नीकल्यां. चोथुं शिखर भेदवा वखते ते वृद्धे घणा वार्या छतां पण तेओए ते शिखर तोड्युं तो तेमांथी अति भयंकर दृष्टिविष सर्प नीकळ्यो. तेणे सूर्य सामुं जोइने तेमनी उपर दृष्टि फेंकी, जेथी ते सघळा भस्म थइ गया. पेलो वृद्ध वाणी

यो वच्यो. तेवी रीते हे आनंद ! तारो धर्माचार्य पण पोतानी ऋद्धिथी तृप्त न थतां मारी इर्ष्या करेछे तेथी हुं तेने बाळीने भस्म करी नाखीश. परंतु तुं तेने हितोपदेश देनार थवाथी तने हुं बाळीश नहि". ए प्रमाणे सांभळीने भयभीत थयेला आनंदे भगवानने सर्व हकीकत कही, भगवंतनी आज्ञाथी गौतम आदि मुनिओने ते वात जणावी; जेथी तेओ सर्व भगवंतथी दूर पोतपोताने स्थाने बेसी गया. एटलामां गोशालक त्यां आवी प्रभुने कहेवा लाग्यो के 'हे काश्यप ! तुं मने पोतानो शिष्य कहेछे ते खोटुं छे. ते तारो शिष्य तो मरी गयो. हुं तो तेनुं शरीर बळवान जाणीने ते शरीरमां स्थिति करीने रह्यो छुं.' ए सांभळीने 'आ भगवाननी अवज्ञा करेछे' एम जाणी गुरुभक्तिमां अत्यंत रागवाळा सुनक्षत्र नामना साधुए गोशालकेन कह्युं के 'अरे ! तुं तारा धर्माचार्यनी निंदा केम करेछे ? तेज तुं गोशालक छे (बीजो नथी).' ए सांभळीने गोशालके क्रोधवश थइ तेजोलेश्याथी सुनक्षत्र मुनिने बाळी नाख्या. समाधिथी मृत्यु पामी ते आठमा देवलोकमां देवपणे उत्पन्न थया. ए समये बीजा सर्वानुभुति नामना साधुए पण सर्व जीवोने खमावी अनशन करी गोशालकनी सन्मुख आवीने कह्युं के 'तुं स्वधर्माचार्यनी निंदा केम करेछे ?' तेथी दुष्ट गोशालके तेमने पण बाळी नांख्या. ते मरीने बारमा देवलोकमां उत्पन्न थया. पछी भगवाने कह्युं के "हे गोशालक ! तुं शामाटे तारा देहने गोपवे छे? जेम कोइ चोर भागतो सतो कोइ न देखे तेटला माटे तरणुं पोतानी आडुं धरेछे पण तेथी ते छानो रहेतो नथी, तेवी रीते तुं पण माराथीज बहुश्रुत थयो छे अने मारीज अपलापना करेछे." इत्यादि वचनोथी क्रोधित थइने तेणे भगवाननी उपर पण तेजोलेश्या मूकी. ते तेजोलेश्या भगवानने त्रण प्रदक्षिणा करी पाछी वळीने गोशालकना शरीरमांज पेठी. पछी गोशालक बोल्यो के 'हे काश्यप ! तुं आजथी सातमे दिवसे मरण पामीश.' त्यारे भगवाने कह्युं के 'हुं तो सोळ वर्ष सुधी केवलीपणे विचरीश, परंतु तुं तो आजथी सातमे दिवसे मोटी वेदना भोगवीने मरण पामीश.' पछी गोशालक पोताने स्थाने आव्यो. सातमे दिवसे शांत परिणामथी समकित फरश्युं तेथी ते मनमां विचार करवा लाग्यो के 'अरे ! में आ अत्यंत विरुद्ध आचरण कर्युं. में भगवाननी आज्ञानो लोप कर्यो ! में साधुओनो घात कर्यो ! आवता भवमां मारी शी गति थशे ?' ए प्रमाणे विचारी शिष्योने बोलावी कह्युं के "मारा मरण पछी मारा कलेवरने पगथी बांधीने श्रावस्ती नगरीमां चारे तरफ फेरवजो. कारणके हुं जिन नहि छतां 'हुं जिन छुं' एवुं में लोकमां कहेवराव्युंछे." आ प्रमाणे आत्मनिंदा करतो सतो मरण पामीने ते बारमा देवलोकमां उत्पन्न थयो. पछी शिष्योए गुरुनुं वचन मान्य करवा माटे उपाश्रयनी अंदर श्रावस्ती नगरी आलेखी कमाड बंध करी कलेवरने

पुन्नेहिं चोईया पुरकडेहिं, सिरिभायणं भविअसत्ता ।
गुरुं मागमेसिभद्दा, देवयमिव पज्जुवासंत्ति ॥ १०१ ॥

अर्थ-" पूर्वकृत पुण्यवडे प्रेरायेला, लक्ष्मीना भाजन अने आगामि काळे जेमनुं कल्याण थवानुं छे एवा भव्य जीवो पोताना गुरुने देवतानी जेम सेवे छे. अर्थात् जेवी रीते देवनी सेवा करे तेवी रीते गुरुनी पण सेवा करे छे. " १०१.

बहु सुक्ख सयसहस्साण, दायगा मोअगा दुहसहस्साणं ।
आयरिआ फुड मेअं, केसि पएसिअ तेहेउ ॥ १०२ ॥

अर्थ-"बहु प्रकारना लाखोगमे सुखना आपनारा, अने सेंकडो अथवा हजारो दुःखथी मूकावनारा धर्माचार्य होय छे, ए वात प्रगट छे (एमां संदेह जेवुं नथी). प्रदेशी राजाने केशि गणधर तेवीज रीते सुखना हेतु थयेला छे. " १०२.

अहीं केशि गणधर अने प्रदेशी राजानो उपनय जाणवो. ३९

जंबूद्वीपना भारतवर्षमां कैकयार्द्ध देशमां श्वेतांबी नामनी नगरी छे. त्यां अधर्मीनो शिरोमणि, जेना हस्त निरंतर रुधिरथी लेपायेलाज रहे छे एवो, परलोकनी दरकार विनानो अने पुण्यपापमां निरपेक्ष प्रदेशी नामनो राजा हतो. तेने चित्रसारथि नामनो मंत्री हतो. तेने एक दिवसे प्रदेशी राजाए श्रावस्ती नगरीमां जितशत्रु राजानी पासे मोकल्यो. त्यां ते केशिकुमार नामना मुनिनी देशना सांभळीने परम श्रावक थयो. पछी तेणे केशिकुमारने विज्ञप्ति करी के ' हे स्वामिन्! एक वखत आपे श्वेतांबी नगरीए पधारवानी कृपा करवी. आपने तेथी लाभ थशे. ' केशिगणधरे कह्युं के ' तमारो राजा बहु दुष्ट छे तेथी केवी रीते आवीए ?' चित्रसारथिए कह्युं के ' राजा दुष्ट छे तो तेथी शुं ? त्यां बीजा भव्य जीवो पण घणा वसे छे. ' त्यारे केशिकुमारे कह्युं के ' प्रसंगे जोइशुं. ' पछी चित्रसारथि श्वेतांबीए आव्यो. अन्यदा केशिकुमार पण घणा मुनिओथी परिवृत थइ श्वेतांबीनी बहार मृगवन नामना उपवनमां समवसर्या. चित्रसारथि तेमनुं आववुं सांभळी मनमां विचार करवा लाग्यो के ' हुं राज्यचिंतक छतां दुर्बुद्धि अने पापी एवो मारो राजा नरके न जवो जोइए, माटे तेने आ मुनि पासे लइ जाउं. ' एवुं विचारी अश्वक्रीडाना मिषथी राजाने नगर बहार लइ गयो. पछी अति श्रमथी थाकी गयेल राजा श्री केशिकुमारे अलंकृत करेला वनमां आव्यो. त्यां घणा लोकोने देशना देतां तेमने जोइने राजाए चित्रसारथिने पूछ्युं के ' आ मुंडो जड अने अज्ञानी लोकोनी आगळ शुं कहे छे ? ' चित्रसारथिए

कह्युं के 'हुं जाणतो नथी.' जो आपनी इच्छा होय तो चालो. त्यां जइने सांभळीए. ए प्रमाणे कहेतां राजा चित्रसारथिनी साथे त्यां गयो, अने वंदनादि विनय कर्या विना गुरुने पूछ्युं के 'आपनो हुकम होय तो बेसुं ?' गुरुए कह्युं के 'आ तमारी भूमि छे, माटे इच्छा मुजब करो.' ए प्रमाणे सांभळीने राजा तेमनी आगळ बेठो. तेने बेठेलो जोइने आचार्ये विशेषे करीने जीव आदिनुं स्वरूप वर्णव्युं. ते सांभळीने राजाए कह्युं के "आ सर्व असंबद्ध छे. जे वस्तु प्रत्यक्ष देखाय तेज सत् होय छे. जेम पृथ्वी जळ, तेज ने वायु प्रत्यक्ष देखाय छे तेम आ जीव प्रत्यक्ष देखातो नथी तेथी आकाशपुष्पवत् अविद्यमान एवी जीवसत्ता केम मानी शकाय ?" त्यारे केशिकुमारे कह्युं के "हे राजा ! जे वस्तु तारी नजरे देखाय नहि ते शुं सघळानी नजरे न देखाय ? जो तुं कहीशके 'जे हुं देखुं नहि ते सर्व असत्य छे' तो ते मिथ्या कथन छे. कारण के सघळाए जोयुं होय अने एके न जोयुं होय तो ते असत्य ठरतुं नथी. वळी जो कहीश के 'सघळाओ जोइ शकता नथी' तो तुं शुं सर्वज्ञ छे के जेथी बधा जोइ शकता नथी एवी तने खबर पडी ? जे सर्वज्ञ छे ते तो जीवने प्रत्यक्ष जुए छे. तुं तारा शरीरनो अग्र भाग जोइ शके छे पण पृष्ठ भाग जोइ शकतो नथी तो जीवनुं स्वरूप के जे अरूपी छे ते तो शी रीते जोइ शके ? माटे जीवसत्ता छे एम मानीने परलोकनुं साधन छे एम प्रमाण कर." त्यारे प्रदेशि राजाए कह्युं के 'हे स्वामी ! मारो पितामह अत्यंत पापी हतो ते तमारा मत प्रमाणे नरके जवो जोइए. तेने हुं घणोज प्रिय हतो, पण तेणे आवीने मने कह्युं नहि के पाप करीश नहि, पाप करीश तो नरके जवुं पडशे, त्यारे जीवसत्ताने हुं केवी रीते मान्य करुं ?' केशिकुमार मुनिए कह्युं के 'तेनो उत्तर सांभळ–तारी सूरीकंता राणीनी साथे विषयसेवन करतां कोइ परपुरुषने जो तुं जुए तो तेने तुं शुं कर ?' राजाए कह्युं के 'हुं तेने एक घाए बे टुकडा करी मारी नाखुं, एक क्षण कुटुंबमेळाप करवाने माटे तेने घेर जवानी पण रजा आपुं नहि.' गुरुए कह्युं के 'ए प्रमाणे ते नारकीओ पण कर्मथी बंधायेला होवाथी अत्रे आवी शकता नथी.' फरीथी राजाए कह्युं के 'अति धर्मिष्ठ एवी मारी माता तमारा मत प्रमाणे स्वर्गमां गइ हशे. तेणे पण आवीने मने कह्युं नहि के वत्स ! पुण्य करजे. पुण्य करवाथी स्वर्ग मळे छे, तो हुं जीवसत्ताने केवी रीते प्रमाण करुं ?' त्यारे केशिगणधरे कह्युं के 'तमे भव्य वस्त्र पहेरी चंदन आदिथी शरीरने लिप्त करी

चत्तारिपंचजोयणसयाइं, गंधोअ मणुअ लोगस्स ।
उड्ढं वच्चइ जेणं, न हु देवा तेण आवंति ॥

" आ मनुष्यलोकनो दुर्गंध चारशें पांचशें योजन सुधी ऊंचो जाय छे, तेथी देवताओ अहीं आवता नथी. " फरीथी राजाए कह्युं के ' हे स्वामी ! एकवार में एक चोरने जीवतो पकड्यो अने लोढानी कोठीमां नाखी तेनुं बारणुं बंध कर्युं. काळे करीने ते कोठीनुं बारणुं उघाडी जोयुं तो चोर मरी गयो हतो अने तेना कलेवरमां घणा जीवडांओ उत्पन्न थयां हतां, पण तेमां छिद्र पडेलां नहोतां तो ते जीवने नीकळवाना अने बीजा जीवोने आववानां छिद्रो तो होवां जोइए. में ते जोयां नहि तेथी कहुं छुं के जीव नथी.' केशिकुमारे कह्युं के ' कोइ एक पुरुषने घरना गर्भागारमां राखवामां आवे अने घरनां सर्व द्वार बंध करवामां आवे; पछी ते मध्ये रह्यो सतो शंख ने भेरी विगेरे वाजित्र वगाडे, तो तेनो शब्द बहार संभळाय के नहि ? ' राजाए कह्युं के ' संभळाय. ' गुरुए कह्युं के ' बहार शब्द आववाथी शुं ओरडानी भींतमां छिद्रो पडेछे ?' राजाए कह्युं के ' पडतां नथी.' गुरुए कह्यु के ' जो रूपी शब्दथी छिद्र पडतां नथी तो अरूपी जीवथी छिद्रो केम पडे ? ' फरीथी प्रदेशी राजाए कह्युं के ' हे स्वामी ! एक चोरना में ककडे ककडा करी तेना दरेक प्रदेश जोया पण तेमां जीव जोवामां आव्यो नहि. ' केशिगणधरे कह्युं के " तुं कठीयारानी जेवो मूर्ख देखाय छे. केटलाएक कठीयाराओ लाकडां लेवाने माटे वनमां गया. तेमांथी एक कठीयाराने कह्युं के ' आ अग्नि छे. तेथी रसोइनो वखत थाय त्यारे रसोइ करजे. कदि आ अग्नि बुझाइ जाय तो आ अरणीना काष्ठमांथी अग्नि उत्पन्न करजे. ' ए प्रमाणे कहीने तेओ गया. अहीं अग्नि बुझाइ गयो तेथी पेला मूर्ख कठीयारे अरणीनुं लाकडुं लावी तेना चूरेचूरा कर्या, परंतु अग्नि उत्पन्न थयो नहि. तेटलामां पेला कठीयाराओ आव्या. तेओए तेनी मूर्खता जाणी बीजुं अरणीनुं काष्ठ लावी तेनुं मथन करीने तेमांथी अग्नि प्रगट कर्यो, अने रसोइ करी भोजन कर्युं. एम जेवी रीते काष्ठनी अंदर रहेलो अग्नि उपायथी सधाय छे तेवी रीते देहमां रहेलो जीव पण साधी शकाय छे. " ए प्रमाणे सांभळीने प्रदेशि राजाए कह्युं के " हे स्वामिन् ! में एक चोरनुं वजन करी तेना श्वासनुं रुंधन करीने तेने मारी नाख्यो. तेने फरीथी तोल्यो तो ते तेटलाज वजननो थयो. त्यारे में जाण्युं के ' जीव नथी. ' जो तेनामां जीव होत तो जीव जतां ते कांइक ओछो थात. " केशिगणधरे कह्युं के " हे महीपति ! जेम पूर्वे जोखे चामडानी धमणने पाछळथी वायुथी पूर्ण करीने जोखतां पण ते तेटलीज थाय छे-व धघतो नथी, तेवी रीते जीव संबंधी तुं सारी रीते विचार कर. ज्यारे रूपी द्रव्य रूप वायु

भार वध्यो नहि तो अरूपी द्रव्य जीवना जवाथी न्यूनता शी रीते थाय ? सूक्ष्म एवा रूपी द्रव्योनी पण विचित्र गति छे तो अरूपी द्रव्यनी विचित्र गति होय तेमां तो शुं कहेवुं ! माटे आ बाबतमां तुं शामाटे शंकित थाय छे ? आत्मा आपणने अनुमान प्रमाणथी गम्य छे अने केवलीने प्रत्यक्ष प्रमाणथी गम्य छे. वळी 'हुं सुखी छुं हुं दुःखी छुं' ए प्रकारनुं जे ज्ञान थाय छे ते आत्मानुंज लक्षण छे. माटे जेम तलनी अंदर तेल, दुधनी अंदर घी अने काष्ठनी अंदर अग्नि रहेल छे तेम देहनी अंदर जीव रहेलो छे." इत्यादि अनेक प्रश्नोना उत्तर शास्त्रयुक्तिथी आप्या. तेथी संदेहरहित थयेलो राजा विचार करवा लाग्यो के 'आ वात सत्य छे, आ ज्ञानने धन्य छे, पछी गुरुने नमस्कार करीने राजाए विज्ञप्ति करी के 'हे भगवन् ! तमारा उपदेश रूपी मंत्रथी मारा हृदयमां रहेलो मिथ्यात्व रूपी पिशाच भागी गयो, परंतु कुलपरंपराथी आवेला नास्तिक मतने हुं केवी रीते छोडुं ?' त्यारे केशिकुमार मुनिए कह्युं के "हे प्रदेशि राजा ! तुं लोहवणिकनी पेठे मूर्ख केम बने छे ? ते वार्ता आ प्रमाणे छे—

केटलाक वणिको व्यापार करवाने माटे परदेश जवा चाल्या. मार्गमां तेओए एक लोढानी खाण दीठी, एटले तेओए लोढानां गाडां भर्यां. आगळ चालतां तांबानी खाण जोइ, तेथी लोढुं खाली करीने तांबुं भर्युं. मात्र एक वाणीआए लोढुं खाली कर्युं नहि. आगळ चालतां तेओए रुपानी खाण जोइ, एटले तांबुं खाली करी रुपुं भर्युं. घणुं कहेतां छतां पण पेला लोहवणिके लोढुं काढी नांख्युं नहि. आगळ चालतां तेओए सोनानी खाण जोइ, तेथी रुपुं खाली करी सोनुं भर्युं. आगळ चालतां रत्नोनी खाण जोइ, एटले सोनुं खाली करी रत्नो भर्यां. ते वखते तेओ पेला लोहवणिकने कहेवा लाग्या के 'हे मूर्ख ! आ मेळवेलो रत्नसमूह तुं शामाटे गुमावे छे ! लोढुं तजी दइने रत्नो ग्रहण कर, नहि तो पाछळथी जरुर तने पश्चात्ताप करवो पडशे', ए प्रमाणे तेने घणुं कहेवामां आव्युं छतां तेणे मान्युं नहि अने कहेवा लाग्यो के 'तमारामां स्थिरता नथी, तेथी एकने छोडी बीजाने ग्रहण करोछो अने बीजाने छोडी त्रीजाने ग्रहण करोछो पण हुं ए प्रमाणे करतो नथी. में तो जेनो स्वीकार कर्यो तेनो कर्यो.' पछी ते सघळा घेर आव्या, अने रत्नना प्रभावथी पेला वणिको सुखी थया. तेमने सुखी थयेला जोइने लोहवणिक मनमां पश्चात्ताप करवा लाग्यो के 'अरे ! में आ शुं कर्युं ! तेओनुं कहेवुं में मान्युं नहि.' एम तेणे घणा काळ सुधी शोच कर्यो. ए

दारिद्र्यदास्यदुर्नयदुर्भगतादुःखितादि पितृचरितम् ।
नैवं त्याज्यं तनयैः स्वकुलाचारैककथितनयैः ॥

" दारिद्र्य, दासपणुं, अनीति, दुर्भागीपणुं अने दुःखीपणुं आदि जे पोतान पितादिए आचर्युं होय तेने पोतानो कुळाचार एज नीति छे, एम कहेनारा पुत्रो नज तजवुं जोइए. " माटे हे राजा! कुळाचार ए धर्म नथी; किंतु जंतुनी रक्षा करवं इत्यादिज धर्म छे. " इत्यादि वचनोथी प्रतिबोध पामेलो प्रदेशि राजा विनय पूर्वक बोल्यो के ' हे भगवन् ! आ आपनुं वाक्य सत्य छे अने तत्त्व रूप छे, एज खरं अर्थ छे, ए शिवाय बीजुं सर्व अनर्थज छे. ' ए प्रमाणे कहीने प्रदेशि राजाए समकित मूळ बार व्रतो ग्रहण कर्यां. फरीथी शिक्षाने अवसरे केशि गणधरे कह्युं के–

माणं तुम पएसी पुव्विं रमणिज्जे भवित्ता पच्छा अरमणिज्जे भविज्जासिइति.

आ राजप्रश्नीय सूत्रनो आळावो छे. तेनो भावार्थ ए छे के ' प्रदेशि राजा तुं पूर्वे रमणिक थइने पश्चात् (हवे) अरमणिक न थइश. ' एटले प्रथम अन्यनो दात थइ सांप्रत काळे जिनधर्मनी प्राप्ति थवाथी तेमनो अदाता न थइश; केमके तेम थवाथ अमने अंतराय कर्म बंधाय अने जिनधर्मनी अपभ्राजना (निंदा) थाय. वळी लांब वखतथी चाल्या आवता दाननो निषेध करवाथी लोकविरुद्धता अने अपभ्राजनादि दो तने पण प्राप्त थाय. माटे जेने आपतो हो तेने आपवुं पण पात्रबुद्धिए न आपवुं. अरि हंत विगेरे पण उचित दाननो निषेध करता नथी, माटे तारे तो मिथ्यात्वने तजवुं अ सर्वथी उत्तम एवा दयादानने निरंतर धारण करवुं." ए प्रमाणे गुरुनी शिक्षा ग्रहण करीने प्रदेशि राजा घेर आव्यो, अने पोताना धननो (राज्यना आवदानीनो) एक भाग अंतःपुर माटे, बीजो भाग सैन्य माटे, त्रीजो भाग भंडार माटे अने चोथो भाग दानशाला माटे उपयोगमां लेवो, ए प्रमाणे मुकरर करीने सर्व उपज चार भागमा वहेंची दीधी. अनुक्रमे श्रावकपणुं पाळतां केटलोक काळ व्यतीत थया बाद एकद परपुरुषमां लुब्ध थयेली सूर्यकान्ता नामनी तेनी पट्टराणीए तेन भोजनमां विष आप्यु ते वातनी भोजन कर्या पछी प्रदेशि राजाने खबर पडी, परंतु अव्याकुळ चित्ते राणी उपर किंचित् पण क्रोध कर्या विना पौषधशाळामां आवी, दर्भनो संथारो करी, ईशान कोण सन्मुख बेसी, भगवान धर्माचार्य श्रीकेशि गणधरने नमस्कार करी, पोते लीधेल व्रतमां लागेला अतीचारोनी सम्यक् प्रकारे आलोचना प्रतिक्रमण करीने तेणे कर्यो, अने सूर्याभ नामना विमानमां चार पल्योपम आयुष्यवाळो सूर्याभ नामनो थयो. पाछो त्यांथी च्यवी महाविदेहमां अवतरीने मोक्षे जशे.

कर्युं अने अनुक्रमे तेमणे आचार्यपद मेळव्युं. तेमनो भाणेज दत्त स्वच्छंदी थयो अने द्यूत आदि व्यसनोथी पराभव पामी राजानी सेवा करवा लाग्यो. कर्मयोगे राजाए तेने मंत्रीपद आप्युं. अधिकार मळतां राजानेज पदभ्रष्ट करीने ते राज्य पचावी पड्यो. राजा पण तेना भयथी नासी गयो अने गुप्तपणे कोइ स्थानके रह्यो. पछी महाक्रूर कर्म करनारो ते दत्त राजा मिथ्यात्वथी मोह पामीने अनेक यज्ञो कराववा लाग्यो अने संख्याबंध पशुओनो घात करवा लाग्यो. अन्यदा अवसरे कालिकाचार्य महाराज त्यां समवसर्या; त्यारे भद्रा माताना आग्रहथी दत्त राजा वांदवाने आव्यो. गुरुमहाराजे देशना आपी के—

धर्माद्धनं धनत एव समस्तकामा
कामेभ्य एव सकलेंद्रियजं सुखं च ।
कार्यार्थिना हि खलुकारणमेषणीयं
धर्मो विधेय इति तत्त्वविदो वदन्ति ॥

" धर्मथी धन मळेछे, धनथी समस्त कामनाओ सिद्ध थायछे अने सर्व कामनानी सिद्धिथी समग्र इंद्रियजन्य सुख प्राप्त थायछे. माटे कार्यार्थीए तो अवश्य कारण शोध जोइए; तेथी धर्म करवो एवुं तत्त्ववेत्ताओ कहेछे. "

आ प्रमाणे सांभळीने दत्ते यज्ञनुं फळ पूछ्युं. गुरुए कह्युं के ' ज्यां हिंसा हो त्यां धर्मनो अभाव छे. ' कह्युं छे के—

दमोदेवगुरूपास्तिर्दानमध्ययनं तपः ।
सर्वमप्येतदफलं हिंसां चेन्न परित्यजेत् ॥

" इंद्रियोनुं दमन, देवगुरुनी सेवा, दान, अध्ययन अने तप—ए सघळां जे हिंसानो त्याग न करे तो व्यर्थ छे. "

फरीथी दत्ते यज्ञनुं फळ पूछ्युं. त्यारे गुरुए कह्युं के ' हिंसा दुर्गतिनुं कार छे. ' कह्युं छे के—

पंगुकुष्टिकुणित्वादि दृष्ट्वा हिंसाफलं सुधीः ।
निरागस्त्रसजंतूनां हिंसां संकल्पतस्त्यजेत ॥

" डाह्या माणसे पांगलापणुं, कोढीआपणुं ने ठुंठापणुं विगेरे हिंसानां फल दे एम जाणीने निरपराधी एवा त्रस प्राणीओनी हिंसा संकल्पवडे पण न करवी. "

वळी दत्ते कह्युं के ' तमे आवो आडो आडो उत्तर कम आपोछे ? यज्ञनुं फळ जेवुं

तेवुं सत्य कहो.' त्यारे कालिकाचार्ये विचार कर्यो के 'जोके आ राजा छे अने यज्ञमां प्रीतिवाळो छे ते छतां जे बनवानुं होय ते बनो पण हुं मिथ्या बोलीश नहि. प्राणांते पण मिथ्या बोलवुं कल्याणकारी नथी.' कह्युं छे के—

निंदन्तु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवन्तु
लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम् ।
अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा
न्यायात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ॥

"नीपुण गणाता लोको भले निंदा करो अथवा स्तुति करो, लक्ष्मी भले प्राप्त थाओ अथवा मरजी मुजब चाली जाओ, मरण आज थाओ अथवा युगने अंते थाओ, परंतु धीर पुरुषो नीतिना मार्गथी एक पगलुं पण खसता नथी."

आ प्रमाणे विचारी कालिकाचार्ये कह्युं के 'हे नृप! हुं निश्चय पूर्वक कहुं छुं के नरकगति एज यज्ञनुं फळ छे.' कह्युं छे के—

यूपं छित्वा पशून् हत्वा, कृत्वा रुधिरकर्दमम् ।
यद्येवं गम्यते स्वर्गे, नरके केन गम्यते ॥

"यज्ञस्तंभ छेदी, पशुओने हणी अने रुधिरनो कीचड करी जो स्वर्गे जवातुं होय तो पछी नरकमां कोण जशे?" दत्ते कह्युं के 'ए केवी रीते जणाय?' गुरुए कह्युं के 'आजथी सातमे दिवसे घोडाना पगना डाबलाथी उडेली विष्टा तारा मुखमां पडशे, अने पछी तुं लोढानी कोठीमां पूराइश. आ अनुमानथी तारी अवश्य नरकगति थवानी छे एम जाणजे.' दत्ते कह्युं के 'तमारी शी गति थशे?' गुरुए कह्युं के 'अमे धर्मना प्रभावथी स्वर्गे जइशुं.' आ प्रमाणे सांभळीने क्रोधित थयेला दत्ते विचार कर्यो के 'जो सात दिवसनी अंदर आ वाक्य प्रमाणे नहि बने तो पछी हुं अवश्य आमने मारी नांखीश.' आम विचारी कालिकाचार्यनी आसपास राजसेवकोने मूकी पोते नगरमां आव्यो; अने आखा शहेरना तमाम रस्ताओमांथी अपवित्र पदार्थो काढी नखावी साफ कराव्या अने सर्व स्थले पुष्पो वेराव्यां. पोते अंतःपुरमांज रह्यो. ए प्रमाणे छ दिवसो व्यतीत थया पछी आठमा दिवसनी भ्रांतिथी सातमे दिवसे क्रोध-युक्त बनी घोडा उपर स्वार थइ गुरुने हणवा चाल्यो. तेवामां कोइएक वृद्ध माळी दम्म जवानी हाजतथी पीडा पामवाने लीधे रस्तामांज विष्टा करी तेने पुष्पोथी ढांकीने

त्या एकांत जाणीने जितशत्रु राजाना सेवकोए तेने पकडी लीधो अने जितशत्रुने गादीए बेसार्यो. पछी सामंतराजाओए विचार्युं के 'जो आ जीवतो रहेशे तो दुःखदायी थशे.' एम विचारी तेओए तेने लोढानी कोठीमां नांख्यो. पछी घणा दिवस पर्यंत महान दुःख भोगवतो सतो विलाप करतो अने पोकार करतो ते मृत्यु पाम्यो. मरीने ते सातमी नरके गयो अने श्रीकालिकाचार्य तो चारित्रने सेवीने स्वर्गे गया.

ए प्रमाणे साधुए प्राणांते पण मिथ्या भाषण न करवुं एवो आ कथानो उपदेश छे.

फुडपागडमकहंतो, जहट्ठिअं बोहिलाभ मुवहणइ ।
जह भगवओ विसालो, जरमरणमहोअही आसि ॥ १०६ ॥

अर्थ—" स्फुट प्रगट (सत्यार्थ) न कहेवाथी यथास्थित—सत्य एवा बोधिलाभने आगामी भवे धर्मप्राप्तिने हणी नाखे छे—विनाश करे छे. जेम भगवंत श्री महावीर स्वामीने (मरिचिना भवमां सत्य न कहेवाथी) विशाळ एवो जरा मरण रूप महोदधि—महासमुद्र थयो. अर्थात् कोटाकोटि सागरोपम प्रमाण संसार वधार्यो. " १०६.

अहीं श्री महावीर स्वामीना पूर्वभवनो संबंध जाणवो. ३१.

प्रथम भवमां पश्चिम महाविदेहने विषे नयसार नामे कोइ ग्रामाधिपति (गामेती) हतो. ते एक दिवस काष्ठ लेवाने माटे वनमां गयो. मध्यान्हसमये भोजन तैयार कर्युं. ते अवसरे साथथी विखुटा पडी गयेला कोइ एक मुनि त्यां आव्या. तेने जोइने नयसार घणो खुशी थयो अने भावथी श्रद्धा पूर्वक तेने आहार आप्यो. आहार करी रह्या पछी साधुने मार्ग बताववाने माटे ते साथे गयो. साधुए पण योग्य जीव जाणीने तेने देशनावडे सम्यक्त्व प्राप्त कराव्युं. पछी ते साधुने नमीने घेर गयो. कालांतरे मरण पामीने ते सौधर्म देवलोकमां उत्पन्न थयो. ए बीजो भव थयो.

त्यांथी च्यवीने त्रीजा भवमां मरिचि नामे भरत चक्रवर्तीनो पुत्र थयो. श्रीऋषभदेव भगवाननी देशना सांभळी, भोगोनो त्याग करी स्थविर मुनि पासे चारित्र ग्रहण कर्युं. पछी अग्यार अंगनुं अध्ययन करी चारित्र पाळतां एकवार उष्णकाळमां तापथी पीडित थइने ते विचार करवा लाग्यो के 'माराथी चारित्र पळवुं मुश्केल छे; आ चारित्रधर्म अति दुष्कर छे, तेथी माराथी ते पाळी शकाय तेम नथी अने घेर जवुं ए पण योग्य नथी.' ए प्रमाणे विचार करीने तेणे एक नवो त्रिदंडी वेष ग्रहण कर्यो; परंतु जे कोइ तेने धर्म पूछे तेनी आगळ साधुधर्म प्रकाशित करे अने जे कोइ तेनी देशनाथी प्रतिबोध पामे तेने भगवाननी पासे मोकले. आ प्रमाणे तेणे अनेक र

गाथा १०६—महोअहि.

पुत्रोने प्रतिबोध पमाड्यो. आ स्थितिमां पण मरीचि भगवाननी साथे विचरेछे. विहार करतां करतां एक वार भगवान अयोध्यामां समवसर्या. भरत चक्री प्रभुने वांदवा आव्या अने देशनाने अंते पूछ्युं के 'हे भगवन्! आ आवी मोटी सभामां कोइ पण भावी (थनार) तीर्थंकर छे?' भगवाने कह्युं के 'आ त्रिदंडी सन्यासी वेषधारी मरीचि नामे तारो पुत्र आ चोवीशीमा चोवीशमा वर्धमान नामे तीर्थंकर, महाविदेहने विषे मूका नगरीमां प्रियमित्र नामे चक्रवर्ती अने आ भरतक्षेत्रमांज त्रिपृष्ठ नामे पहेलो वासुदेव थशे. ए प्रथम बे पदवीने भोगवी छेवटे तीर्थंकर थशे.' ए सांभळी भरत मरीचि पासे जइ, त्रण प्रदक्षिणा दइ, नमस्कार करीने कह्युं के "हे मरीचि! आ संसारमां जेटला लाभ छे तेटला वधा तें मेळव्याछे. कारणके तुं चक्रवर्ती, वासुदेव अने तीर्थंकर थनार छे; माटे हुं तारा परिव्राजक वेषनी अनुमोदना करतो नथीः परंतु तुं छेल्लो तीर्थंकर थनार छे तेथी हुं तने वांदुंछुं." ए प्रमाणे कहीने भरत चक्रीना गया पछी मरीचिए त्रण वखत पग पछाडी नाचतां नाचतां कह्युं के 'हुं त्रण पद मेळवीश तेथी मारुं कुळ उत्तम छे.' ए प्रमाणे वारंवार कुळनो मद करवाथी तेणे नीच गोत्र बांध्युं. अन्यदा प्रथम प्रभु मोक्षे गया पछी साधु साथे विहार करतां तेना शरीरे मांदगी आवी, परंतु साधुना आचारथी रहित होवाने लीधे तेनी कोइए सेवा चाकरी करी नहि. तेथी ते विचार करवा लाग्यो के 'जो हुं साजो थाउं तो एक शिष्य करुं.' अनुक्रमे ते स्वस्थ थयो. एक दिवस कोइ कपिल नामे राजपुत्र मरीचिनी देशना सांभळी प्रतिबोध पाम्यो. त्यारे मरीचिए कह्युं के 'हे कपिल! तुं साधु पासे जइ चारित्र ग्रहण कर.' तेणे कह्युं के 'हुं तमारो शिष्य थइश.' पछी मरीचिए पोतानुं स्वरूप यथार्थ कही बताव्युं अने कह्युं के 'मारामां चारित्र नथी.' तोपण कपिल मान्यो नहि अने कहेवा लाग्यो के 'शुं तमारा दर्शनमां सर्वथा धर्म नथीज?' त्यारे मरीचिए जाण्युं के 'आ कपिल मने योग्य मळ्यो छे.' एम जाणी मरीचिए कह्युं के 'कपिला इत्थंपि इहंपि' 'हे कपिल! साधु समीपे महान धर्म छे, अने मारी पासे अल्प धर्म छे.' ए प्रमाणे सूत्रविरुद्ध कथनथी तेणे एक कोटाकोटि सागरोपम प्रमाण संसारनी वृद्धि करी. तेनी आलोचना कर्या वगर चोराशी लाख पूर्वनुं आयुष्य पाळीने ते चोथा भवे पांचमा देवलोकमां दश सागरोपमना आयुष्यवाळो देवता थयो.

त्यांथी च्यवी पांचमा भवमां कोल्लाग संनिवेष गाममां एंशी लाख पूर्वना आयुष्यवाळो ब्राह्मण थयो. ते भवमां त्रिदंडी थइ घणो काळ संसारमां भटक्यो. (आ भवो गणत्रीमां लीधा नथी, स्थूळ भवोज गणेला छे.) छठा भवमां स्थूणा नगरीमां बोंतेर लक्ष [illegible] आयुष्यवाळो [illegible] नामे ब्राह्मण थयो, ते त्रिदंडी थइ मरण पामीने सातमा भवे

प्रथम देवलोकमां मध्यम स्थितिवाळो देव थयो. त्यांथी च्यवी आठमा भवमां चैत्यसंनिवेष नामना गाममां साठ लाख पूर्वना आयुष्यवाळो **अग्निद्योत** नामे ब्राह्मण थयो. छेवटे त्रिदंडी थइ मृत्यु पामीने नवमा भवे बीजा देवलोकमां मध्यम स्थितिवाळो देव थयो. त्यांथी च्यवी दशमा भवे मंदिरसंनिवेषे साठ लाख पूर्वना आयुष्यवाळो **अग्निभूत** नामे ब्राह्मण थयो. प्रांते त्रिदंडी थइ मृत्यु पाम्यो. अग्यारमा भवे त्रीजा देवलोकमां मध्यम स्थितिवाळो देव थयो. त्यांथी च्यवी बारमा भवमां श्वेताम्बरी नगरीमां चोराशी लाख पूर्वना आयुष्यवाळो **भारद्वाज** नामे ब्राह्मण थयो. छेवटे त्रिदंडीपणे मृत्यु पामी तेरमा भवे चोथा देवलोकमां मध्यम स्थितिवाळो देव थयो. पछी घणो काळ संसारमां भटकी चौदमा भवे राजगृह नगरमां चोत्रीश लाख पूर्वना आयुष्यवाळो **स्थावर** नामे ब्राह्मण थयो. छेवटे त्रिदंडी थइ मृत्यु पाम्यो. पंदरमा भवे पांचमा देवलोकमां मध्यम स्थितिनो देव थयो. त्यांथी च्यवी सोळमा भवमां एक क्रोड वर्षना आयुष्यवाळो **विश्वभूति** नामे युवराजपुत्र थयो. ते जन्ममां तेणे वैराग्यपरायण थइ संभूति मुनि पासे चारित्र ग्रहण करी अत्यंत तीव्र तप कर्युं. एक दिवस मासक्षपणने पारणे मथुरा नगरीमां गोचरीए गया हता. त्यां दुर्बलपणाथी एक गायना अथडावाथी ते भूमि उपर पडी गया. तेने जोइने तेना काकानो छोकरो वैशाखनंदी हास्य करीने बोल्यो के 'तुं एक मुष्टिना प्रहारथी कोठाना झाडना तमाम फळने भूमि पर पाडी नाखतो हतो ते दिवस क्यां गयो?' आ वचन सांभळीने क्रोधायमान थइ ते गायने शींगडावती पकडी आकाशमां फेरवीने एवुं नियाणुं कर्युं के 'जो आ तपनुं फळ होय तो आगामी भवे हुं घणो बळवान थाउं.' ए प्रमाणे हजार वर्ष तप तपी प्रांते पापनी आलोचना कर्या विना मरण पामी सत्तरमा भवे सातमा देवलोकमां उत्कृष्ट स्थितिवाळो देव थयो. त्यांथी च्यवी अढारमा भवे पोतनपुर नगरमां प्रजापति नामना राजाने घेर पोते परणेली पोतानी पुत्री जे मृगावती तेनी कुक्षिमां सात स्वप्नथी सूचन करायेल **त्रिपृष्ठ** नामनो वासुदेव थयो. ते भवमां भरतार्धने साधी घणुं पाप करी चोराशी लाख वर्षनुं आयुष्य भोगवी ओगणीशमा भवे सातमी नरके गयो. त्यांथी च्यवीने वीशमा भवे सिंहपणे उत्पन्न थयो. एकवीशमा भवे चोथी नरकमां नारकीपणे उत्पन्न थयो. त्यारपछी पाछो घणा काळ सुधी संसारमां भटक्यो.[1] पछी बावीशमा भवे एक क्रोड वर्षना आयुष्यवाळो मनुष्य थयो. ते भवमां शुभ कर्मो करी त्रेवीशमा भवे महाविदेहमां मूका राजधानीमां धनंजय राजाने घेर धारिणी राणीनी कुक्षिमां चौद स्वप्नथी सूचन करायेल **प्रियमित्र** नामे चक्रवर्ती थयो. प्रांते पोट्टिलाचार्य पासे चारित्र ग्रहण करी एक कोटी वर्ष सुधी चारित्र पाळी पूरेपुरुं चोराशी लाख पूर्वनुं आयुष्य

१ आ भवो पण गणत्रीमां गण्या नथी.

भोगवी चोवीशमा भवे सातमा देवलोकमां देवपणे उत्पन्न थयो. त्यांथी च्यवी पचीशमा भवे छत्रिका नगरीमां जितशत्रु राजाने घेर भद्रा नामनी राणीनी कुक्षिमां पचीश लाख वर्षना आयुष्यवाळो नंदन नामे पुत्र थयो. तेणे ते भवमां पोट्टिलाचार्य पासे दीक्षा लइ यावज्जीव मासक्षपण करी वीशस्थानकनी आराधनावडे तीर्थंकरनामकर्म उपार्जन कर्युं. एक लाख वर्ष सुधी चारित्र पाळीने अंते एक मासनी संलेखनावडे छवीशमा भवने विषे दशमा देवलोकमां पुष्पोत्तरावतंस विमानमां वीश सागरोपमना आयुष्यवाळा देवता थया. त्यांथी च्यवी सत्तावीशमा भवे चोवीशमा तीर्थंकर थया.

आ प्रमाणे मरीचिना भवमां तेणे उत्सूत्र भाषणथी कोटाकोटि सागरोपम प्रमाण संसारनी वृद्धि करी. ए प्रमाणे अन्य जीवो पण जो उत्सूत्र भाषण करे तो संसारनी वृद्धि करे: माटे उत्सूत्र भाषण कदि पण करवुं नहि, एवो आ कथानो उपदेश छे.

कारुन्नरुन्नसिंगार–भावभयजीविअंतकरणेहिं ॥
साहू अविअ मरंति, नय निअनिअमं विराहंति ॥ १०७ ॥

अर्थ–" कारुण्यभाव, रुदन, शृंगारभाव (हावभावादि), राजादिकनो भय अने जीवितांतकारी अनुकूळ प्रतिकूळ उपसर्गवडे साधु कदाचित् मरण पामेछे, परंतु पोताना नियमने विराधता नथी. " १०७ अर्थात् पूर्वोक्त कारणो प्राप्त थतां प्राण तजी देछे, पण व्रत तजता नथी–कारुण्यादिवडे व्रतनी विराधना करता नथी.

अप्पहिअ मायरंतो, अणुमोअंतो अ सुग्गइं लहइ ॥
रहकार दाणअणुमोअगो–मिगो जह य बलदेवो ॥ १०८ ॥

अर्थ–" आत्महित एटले तप संयमादि तेने आचरतो सतो प्राणी सद्गतिने पामेछे, तेमज तेने–दानादि धर्मने अनुमोदतो सतो पण सद्गतिने पामेछे. जेम मुनिने दान देनार रथकार, तेना दाननी अनुमोदना करनार मृग अने तपसंयम आचरनार बळदेव मुनि सद्गतिने पाम्या तेम. " १०८

बळदेवमुनि, रथकार ने मृग ए त्रणे पांचमे देवलोके गया, तेथी तप संयमादि तेमज दान शीलादि धर्म कर्यो, कराव्यो अने अनुमोद्यो सतो पण बहु फळने आपेछे. अहीं बळदेव, रथकार ने मृगनो संबंध जाणवो. ३२

बळदेव रथकार ने मृगनी कथा.

द्वारिका नगरीने बाळी नांखवानुं जेणे नियाणुं करेलछे एवा द्विपायन ऋषिए अग्निकुमारपणे उत्पन्न थइ ज्यारे द्वारिकाने बाळी त्यारे मात्र कृष्ण अने बलभद्र बेज

गाथा १०७–निअमधुरं. गाथा १०८–सोग्गयं. दाणुअणुमोइगो.

થયેલા પામ્યા. બીજા સર્વે બળી ગયા. અને પાંડવો વનમાં ગયા. ત્યાં કૃષ્ણને ઘણી તૃષા લાગી તેથી બળભદ્ર પાણી લાવવાને ગયા. ત્યાં વૈરીની સાથે યુદ્ધ થતાં રાત્રિ પડી ગઈ. અહીં કૃષ્ણ એક વૃક્ષની નીચે પગ ઉપર પગ ચઢાવીને સુતા હતા, ત્યાં કૃષ્ણનું મૃત્યુ પોતાને હાથે થવાનું છે એવું શ્રી નેમીશ્વરના મુખથી જાણીને જેણે તે પ્રમાણે ન થવાને માટે વનવાસ ગ્રહણ કરેલો છે એવો વસુદેવની જરા રાણીનો પુત્ર જરાકુમાર ત્યાં આવ્યો. તેણે ફરતાં ફરતાં રાત્રિએ કૃષ્ણના પગને તળીએ રહેલું પદ્મ દૂરથી દીઠું; એટલે આ ચકચકિત મૃગનું નેત્ર જણાય છે એવું ધારી તેણે કર્ણ પર્યંત બાણ ખેંચીને કૃષ્ણનો ચરણ વીંધી નાંખ્યો. પાસે આવતાં તે પોતાનો ભાઈ છે એમ જાણી પશ્ચાત્તાપ કરતો સતો જરાકુમાર વિલાપ કરવા લાગ્યો. તે વખતે કૃષ્ણે કહ્યું કે 'હે પાપી ! તું અહીંથી જલ્દી ચાલ્યો જા, હમણા બળભદ્ર આવશે તો તે તને મારી નાંખશે.' એ પ્રમાણે કહેવાથી જરાકુમાર તરતજ ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. પછી આયુષ્યના અંત ભાગે કૃષ્ણને ક્રોધ ઉત્પન્ન થયો, તેથી તે મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે ' અરે! જુઓ ત્રણસેં ને સાઠ સંગ્રામનો કરનારો એવો હું મહાબળવાન છતાં મને બાણથી હણીને આ જરાકુમાર ક્ષેમકુશળ ગયો!' એ પ્રમાણે દુર્ધ્યાનને વશ થઈ મરણ પામીને કૃષ્ણ ત્રીજી નરકે ગયા.

તે સમયે જળ લઈને બળભદ્ર પણ ત્યાં આવ્યા. તેણે કૃષ્ણ પ્રત્યે કહ્યું કે 'હે બંધુ ! મેં તારા માટે ઠંડું જળ આણ્યું છે, તું ઉઠ અને જળ પી.' એ પ્રમાણે કહેવામાં આવ્યા છતાં કૃષ્ણે ઉત્તર આપ્યો નહિ ત્યારે બળદેવે વિચાર કર્યો કે ' મેં જળ લાવવામાં ઘણો વખત ગુમાવ્યો તેથી આ મારા બંધુ ક્રોધિત થયેલા જણાય છે તેથી હું તેને ખમાવું.' એ પ્રમાણે વિચાર કરી પગમાં પડીને અરજ કરવા લાગ્યા કે 'હે બંધુ ! આ ક્રોધનો અવસર છે ? આ મોટા જંગલમાં આપણે બંને એકલા છીએ માટે તું ઉઠ.' એ પ્રમાણે વારંવાર કહેતાં છતાં પણ જ્યારે તે બોલ્યા નહિ ત્યારે બળદેવ મોહવશ થઈ કૃષ્ણ મૃત્યુ પામેલા છે છતાં તેને જીવતા જાણી પોતાના સ્કંધ ઉપર લઈને ચાલ્યા. આ સંસારમાં ત્રણ વસ્તુ સર્વથી અધિક છે. કહ્યું છે કે—

તીર્થકરાણાં સામ્રાજ્યં, સપત્નીવૈરમેવ ચ ।
વાસુદેવબલસ્નેહઃ, સર્વેભ્યોઽધિકકં મતમ્ ॥

અર્થ—" તીર્થંકરોનું સામ્રાજ્ય, સપત્ની (શોક) નું વૈર અને વાસુદેવ ને બળદેવનો સ્નેહ એ ત્રણ વાનાં સર્વથી અધિક ગણાયેલાં છે."

एम बोलता तेनी पछवाडे मारवाने दोड्या, पण देव अदृश्य थइ गयो. वळी फरीथी ते देवने पर्वतनी शिला उपर कमल वावतो जोइने बलदेवे कह्युं के 'रे मूर्ख! शिलानी अंदर शुं कमलनी उत्पत्ति संभवे छे?' देवे कह्युं के "जो तारो मृत्यु पामेलो भाइ उभो थइ तने 'हे भाइ!' ए प्रमाणे कहेशे तो आ शिलानी विषे पण कमलनी उत्पत्ति थशे." ए प्रमाणे कहेतां छतां पण बलदेवजी मोहने वश थयेला होवाथी पोतानो भाइ मृत्यु पामेलो छे एम तेमणे जाण्युं नहि. ए प्रमाणे तेमणे छ मास सुधी परिभ्रमण कर्युं. पछी तेमणे ते शरीरने विनाश पामेलुं जाण्युं एटले छोडी दीधुं. सिद्धार्थदेवे ते शरीरने समुद्रमां क्षेपन कर्युं. पछी बहु विलाप करता एवा बलदेवने श्री नेमिनाथे मोकलेला चारण मुनिए आवीने प्रतिबोध पमाड्यो, तेथी वैराग्यपरायण थइने तेमणे ते चारण मुनि पासे दीक्षा लीधी. पछी पर्वत उपर रही उग्र तप करवा लाग्या. एक वार मासक्षपणने पारणे शहेरनी अंदर आहार लेवाने माटे आवतां तेमने कूवाने कांठे उभेली एक स्त्रीए जोया. तेना रूपथी मोहित थयेली ते स्त्रीए घडानी भ्रांतिथी पुत्रना गळामां दोरडानो गाळीओ नांख्यो. ते जोइने बलराम मुनिए कह्युं के 'हे मुग्धे! तुं आ शुं करे छे? मोहथी पराधीन थइने पुत्रने केम मारे छे?' पछी तेमणे विचार कर्यो के 'मारा रूपने धिक्कार छे! हवेथी मारे नगरमां आववुं श्रेयस्कर नथी; वनवास सेववोज सारो छे.' ए प्रमाणे अभिग्रह करीने तुंगिका पर्वत उपर रह्या. त्यां पारणाने दिवसे जो कोइ सार्थ अथवा कोइ कठीयारो आवे छे अने ते तेमने शुद्ध अन्न वहोरावे छे तो ते आहार करे छे, नहि तो तपमां वृद्धि करेछे. ए प्रमाणे तप करतां तेमने अनेक लब्धिओ उत्पन्न थइ; अने देशनावडे अनेक व्याघ्र तथा सिंह विगेरे प्राणीओने प्रतिबोध पमाड्यो. पेलो सिद्धार्थदेव पण तेमनी सेवामांज रहेवा लाग्यो. त्यां एक अतिभद्रक मृग देशनाथी प्रतिबोध पाम्यो. ते अहर्निश तेमनी सेवा करेछे अने वनमां भमेछे. ज्यां ते आहारनो योग जाणेछे त्यां ते संबंधी संज्ञावडे बलभद्र मुनिने जणावेछे. मुनि पण तेने आगळ करीने त्यां जायछे.

एक दिवस कोइ रथकार (सुतार) ते वनमां आव्यो. ते कोइ मोटा वृक्षनी शाखा कापतां कापतां अरधी मूकी तेनी नीचे रसोइ करवा लाग्यो. पेला मृगे ते जोइने संज्ञावडे मुनिने निवेदन कर्युं. मुनि मृगनी साथे त्यां आव्या. साधुने आवेला जोइ रथकार घणो हर्षित थइने वहोराववा लाग्यो. ते वखते पेलो मृग पण आगळ उभो रही शुभ भावना भावेछे; तेवामां पेली अरधी कापेली डाळी एकाएक त्रुटी पडी ने समकाळे त्रणेना उपर पडवाथी ते त्रणे जणा काळ करी पांचमा देवलोके उत्पन्न थया.

तप करनार बलदेव साधु, सहाय करनार रथकार अने अनुमोदना करनार मृग—ए जणाए सरखुं फळ मेळव्युं. माटे आ जैनधर्म आचर्यो होय, बीजा पासे पळाव्यो

होय अने कोइ पाळनारनी अनुमोदना करी होय तो ते समान फळ पण आपेछे; ते निरंतर धर्ममां उद्यम करवो, एवो आ कथानो उपदेश छे.

जं तं कयं पुरा पूरणेन, अइदुक्करं चिरंकालं ।
जइ तं दयावरो इह, करिंतु तो सफलयं हुंतं ॥ १०९

अर्थ—"जे ते अतिदुष्कर एवो तप पूर्वे चिरकाल-घणा काळ पर्यंत पूरण तापसे क ते तप जो आ संसारमां (ते भवमां) दयातत्परपणे कर्यो होत तो ते सफल थात १०९. परंतु तेणे करेलो तप घणो छतां अज्ञान दोषवाळो होवाने लीधे तुच्छ फळ प्र थयेलुं होवाथी ते निष्फळ गयोज कहेवाय.

पुरण तापसे तामली तापसनी जेवो बार वर्ष पर्यंत तप कर्यो तेने परिणामे चमेरन्द्र थयो, विशेष फळ मळ्युं नहि. अहीं पूरण तापसनो संबंध जाणवो. ३३

पूरण तापसनो वृत्तांत.

विंध्याचळ पर्वत पासे पेढाल नामे गाममां पूरण नामे एक शेठ रहेतो हतो. दिवस वैराग्यवान थवाथी पोताना पुत्रने पोताने स्थाने स्थापीने तेणे तामलि मुनिनी तापसी दीक्षा लीधी. ते हमेशां छट्ट करीने पारणुं करेछे; अने पारणाने दिवसे चतुर्प (चार खानावाळुं) पात्र लइने परिमित घरे भिक्षा अर्थे भमेछे. तेमां जे अन्नादि पात्रना प्र खंडमां (खानामां) पडे ते पक्षीओने आपी देछे, बीजा खंडमां पड्युं होय ते मत्स आपी देछे, त्रीजा खंडमां पड्युं होय ते स्थळचर जीवोने आपी देछे, अने चे खंडमां पड्युं होय ते पोते खायछे. आ प्रमाणे अति उग्र अज्ञान तप बार वर्ष करी एक मासनी संलेखनाथी काळधर्म पामी चमरचंचा नामनी राजधानीमां चम थयो. आटलुं तप जो तेणे दया पूर्वक कर्युं होत तो तेने बहु फळ प्राप्त थात. ज्ञान पूर्वक तप करवुं, एवो आ कथानो उपदेश छे.

कारण-नीयावासी, सुट्ठुयरं उज्जमेण जइयव्वं ।
जह ते संगमथेरा, सप्पाडिहेरा तया आसि ॥ ११० ॥

अर्थ—" वृद्धावस्यादि कारणे करीने नित्यावासी एटले एक स्थानके रहेतां पण अतिशय उद्यमे करीने (चारित्रविषये) प्रयत्नवान रहेवुं. जेम तेवा—चारित्रवि उद्यमवंत 'संगम स्थविर' नामे आचार्य ते काळे (देवसानिध्यथी) सप्रातिह के० महात्म्यवाळा होता हवा." ११०

एगंते नीयावासी, घरस्सरणाइसु जइ ममत्तंपि ।
कह न पडिहंति कलिकलुसरोसदोसाण आवाए ॥ १११ ॥

अर्थ—" रोगादि कारण विना एकांत नित्यावासी के० नित्य एक स्थाने रहेनार मुनि, घर सज्ज करवा विगेरेमां एटले पोते जे मकानमां रहेता होय ते मकान दुरस्त करवा विगेरेमां जो ममत्वपणुं धारण करेछे तो ते मुनि कालि के० क्लेश–कळह, कलुष ते मलिन आचरण अने रोष के०क्रोध तद्रुप अथवा तेना जे दोष तेनी आपदामां केम न पडे? अर्थात् पडेज." १११.

अविकित्तिऊण जीवे कत्तो घरसरणगुत्तिसंठप्पं ।
अविकित्तिआइ तं तह, पडीआ असंजयाण पहे ॥ ११२ ॥

अर्थ—" जीवने हण्याविना घरनुं संमार्जन अने घर फरतुं वाड विगेरे नाखवा वडे संरक्षण क्यांथी थाय? नज थाय. तेथी तेवा प्रकारना वेषधारी जीवघातको असंयतिना मार्गमां पडेलाज जाणवा." ११२

उपाश्रयने घर करी वेसनारा अने तेनी सारसंभाळ विगेरे करवा कराववा वाळा मुनिवेषधारीने माटे आ उपदेश जाणवो. तेमने असंयतिज जाणवा.

थोवोवि गिहिपसंगो, जइणो सुद्धस्स पंकं मावहइ ।
जह सो वरित्तरिसि, हसीओ पज्जोअनरवइणा ॥ ११३ ॥

अर्थ—" थोडो पण गृहस्थनो प्रसंग शुद्ध मुनिने पण पाप रूप पंक के० कर्दम–कादव लगाडेछे. जेम ते वार्तक नामना मुनिनी चंडप्रद्योत नामे राजाए हांसी करी के 'हे नैमित्तिक! तमने वंदन करुं छुं.' माटे मुनि महाराजाए थोडो पण गृहस्थनो प्रसंग न करवो." ११३. अहीं वरदत्त मुनिनो संबंध जाणवो. वार्त्तक ऋषिनुं वीजुं नाम वरदत्तमुनि जाणवुं. ३४

वरदत्त मुनिनुं दृष्टांत.

चंपानगरीमां **मित्रप्रभ** नामे राजा हतो. तेने **धर्मघोष** नामे मंत्री हतो. ते नगरमां **धनमित्र** नामे एक अत्यंत राजमान्य शेठ हतो. ते शेठने **धनश्री** नामे भार्या हती. तेमने **सुजातकुमार** नामे अति कांतिवान, रूपलावण्यथी युक्त अने स्त्रीओने अतिप्रिय लागे तेवो पुत्र थयो हतो. एक दिवस धर्मघोष मंत्रीना अंतःपुर पासे थइने ते जतो हतो, तेवामां **प्रियंगुमंजरी** नामनी मंत्रीपत्नीए तेने जोयो. ते कुमारनुं रूपलावण्य जोइ मोहित थयेली मंत्रीनी सर्व स्त्रीओ परस्पर कहेवा लागी के 'हे सखीओ! आपणने आ पुरुष घणो प्रिय लागेछे, परंतु जे स्त्रीनो आ भोक्ता थशे ते स्त्रीने धन्य छे' ए प्रमाणे विचार थयेलो होवाथी एक दिवसे प्रियंगुमंजरी गुप्तपणे सुजातकुमा-

गाथा ११२—अविकत्तिऊण. संठप्पं. अविकत्तिआय. पडिया. अस्संजयाण. अहत्वा जीवघातका. ११३—थेवोवि. वारित्तारिसि. वारत्तिरिसि. नरवयणा.

रनो वेष धारण करीने शोकोनी साथे पुरुषनी पेठे क्रीडा करती परस्पर खेलवा लागी. मंत्रीए ते सघळुं जोयुं, तेथी तेना मनमां इर्ष्या उत्पन्न थइ. ते विचार करवा लाग्यो के 'अरे ! मारी सघळी स्त्रीओ सुजातकुमारनी साथे विलास करेछे.' पछी तेणे सुजातकुमार उपर द्वेष राख्यो, अने सर्व स्त्रीओनो त्याग कर्यो.

एक दिवस मंत्रीए कूटपत्र लखी राजाना हाथमां आप्यो अने कह्युं के 'आवा कूटलेख लखनार सुजातकुमारने मारी नांखवो जोइए.' ए प्रमाणे सांभळीने राजाए विचार कर्यो के 'जो हुं तेने अहीं एकदम मारी नांखीश तो मारी अपकीर्ति थशे.' एम जाणी सुजातकुमारने कूटपत्र लखी आपीने चंद्रध्वज राजानी पासे मोकल्यो. ते पत्रमां लख्युं के 'आ पत्र लावनार सुजातकुमारने मारी नांखवो.' ते वाक्य वांचीने चंद्रध्वज राजाए विचार कर्यो के 'आ पुरुषरत्नने मारी नांखवानुं शामाटे लखेछे?' पछी गुप्त चर मोकली तेणे सर्व हकीकत जाणी लीधी. पछी तेणे पेलो कूटपत्र गुप्त रीते पोतानी पासे साचवी राख्यो, अने पोतानी बेन चंद्रयशाने सुजातकुमारनी साथे परणावी तेने पोताना महेलमां राख्यो. चंद्रयशाना संयोगथी सुजातकुमारने रोग उत्पन्न थयो, तेथी चंद्रयशा विचारवा लागी के 'मने धिक्कार छे के मारा संयोगथी आ पुरुष रोगी थयो.' त्यारे सुजातकुमारे कह्युं के 'हे सुलोचना ! आमां तारो कांइ अपराध नथी, मारां अशुभ कर्मनोज आ दोष छे.' इत्यादि वचनोथी चंद्रयशा प्रतिबोध पामी, वैराग्यपरायण थइ, अनशन अंगीकार करीने समाधिथी मृत्यु पामी देवपणे उत्पन्न थइ. अवधिज्ञानथी पूर्वभव जाणी त्यां आवी अने सुजातकुमारने कह्युं के 'हे स्वामिन् ! तमारा प्रसादथी हुं चंद्रयशानो जीव देव थयेल छुं, माटे जे आज्ञा होय ते करुं.' सुजातकुमारे कह्युं के 'मने मारां मातापिता पासे पहोंचाड अने मारुं कलंक उतार, जेथी हुं दीक्षा ग्रहण करुं.' देवे तत्काळ ते प्रमाणे कर्युं. सुजातकुमारने चंपानगरीना उद्यानमां मूक्यो अने नगरप्रमाण शिला विकुर्वीने चंद्रप्रभ राजाने भय पमाडी कह्युं के 'हे नराधम ! तें आ सुजातकुमार उपर विरुद्ध आचरण केम कर्युं ?' तेथी राजाए भयभ्रांत थइ पगमां पडीने सघळी हकीकत यथार्थ निवेदन करी अने सुजातकुमारना पगमां पडी वारंवार खमाववा लाग्यो. देवे पण शिला संहरी लीधी. पछी राजाए सुजातकुमारने हाथी उपर बेसाडी मोटा महोत्सव साथे नगरमां आण्यो. सुजातकुमार पिता साथे दीक्षा लइ केवलज्ञान प्राप्त करीने मोक्षे गयो.

धर्मघोष मंत्रीने राजाए देशनिकाल कर्यो. तेना छोकराओए तथा स्त्रीओए तेने घणो धिक्कार आप्यो. ते भमतो भमतो राजगृह नगरे आव्यो. त्यां तेणे एक स्थविर मुनि पासे वैराग्यपरायण थइने दीक्षा लीधी अने गीतार्थ (सूत्र ने अर्थनो जाणनार) विहार करतां अन्यदा वरदत्त नामना नगरमां वरदत्त मंत्रीने घेर गोचरीने माटे गया.

मंत्री दूधपाकनुं भाजन लइने सन्मुख वहोरावता आव्यो अने कह्युं के ' हे स्वामी ! आ निर्दोष अन्न ग्रहण करो. ' तेवामां ते पात्रमांथी एक बिंदु नीचे पड्युं. ते जोइ धर्मघोष मुनि पाछा वळी गया. त्यारे वरदत्त मंत्रीए विचार कर्यो के ' मुनि आहारमाटे आवेल छतां आ शुद्ध आहार तेमणे शामाटे ग्रहण कर्यो नहि ? ' ए प्रमाणे ते विचार करेछे तेवामां नीचे पडेला दूधपाकना बिंदु उपर एक मक्षिका (माखी) बेठी, ते माखीने जोइने तेना उपर एक गरोळी आवी, ते गरोळी उपर एक काकीडो आव्यो, ते काकीडाने मारवाने एक बिलाडी दोडी, ते बिलाडीना वध माटे घरनो कूतरो आव्यो, अने ते कूतराने मारवाने माटे शेरीनो कूतरो दोड्यो, शेरीना कूतराने घरना नोकरोए मारी नांख्यो. त्यारे शेरीना लोकोए घरना कूतराने मारी नांख्यो. पछी घरना नोकरो अने शेरीना लोको वच्चे परस्पर गाळागाळी थवा लागी. तेमांथी कजीओ वध्यो, अने क्रोध वधी जवाथी बाणो अने खड्गोवडे युद्ध थवा लाग्युं. ते जोइ वरदत्त मंत्रीए विचार कर्यो के ' अहो ! आ साधुने धन्य छे के जेणे आवो भावी उपद्रव जाणीने शुद्ध अन्न आपतां छतां पण ग्रहण कर्युं नहि. आ जिन धर्मने पण धन्य छे. हवे ए जंगम तीर्थ रूप साधुनो मने केवी रीते मेळाप थशे ? ' एम विचार करतां तेने जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं एटले सघळुं पूर्व भवनुं वृत्तांत दीक्षाग्रहणादि स्मरणमां आव्युं. पछी स्वयमेव चारित्र लइ देवताए आपेलो वेष धारण करी स्वयंबुद्ध एवा वरदत्त मुनि विहार करतां सुसमारनगरे आव्या, अने नागदेवना चैत्यमां कायोत्सर्ग करीने स्थित थया.

सुसमारपुरना राजा धुंधुमारने अंगारवती नामे अति रूपवती पुत्री हती. तेणे एक दिवस कोइ योगिनीनी साथे विवाद कर्यो अने योगिनीने निरुत्तर करी. योगिनीने क्रोध उत्पन्न थयो, तेथी तेणे अंगारवतीनुं रूप चित्रपटमां आळेखीने उज्जयिनीना राजा चंडप्रद्योतने बताव्युं. तेना रूपथी मोहित थइने अने योगिनीना मुखथी पण ते बहु रूपवती छे एम सांभळीने ते राजाए धुंधुमार राजा पासे दूत मोकली अंगारवतीनी मागणी करी. धुंधुमारे कहेवराव्युं के ' पुत्री मननी प्रसन्नताथी अपायछे पण बळात्कारथी लइ शकाती नथी. ' ए प्रमाणे दूतना मुखथी सांभळी चंडप्रद्योत राजाने अति क्रोध उत्पन्न थयो, तेथी मोटुं लश्कर लइ सुसमारपुर आवीने घेरो घाल्यो. अल्प सैन्यवाळो धुंधुमार राजा नगरनी अंदरज रह्यो, बहार नीकळ्योज नहि. ए प्रमाणे घणा दिवसो व्यतीत थतां धुंधुमार राजाए कोइ निमित्तियाने पूछ्युं के ' मारो जय थशे के पराजय ? ' निमित्तिये कह्युं के ' हुं निमित्त जोइने कहीश. ' पछी पेला निमित्तियाए

जोइने मुनिए कह्युं के ' हे बाळको ! तमे बीवो नहि, बीवो नहि, तमने भय नथी.' आ प्रमाणेनुं मुनिनुं वाक्य सांभळीने ते निमित्तियाए आवी राजाने कह्युं के ' हे राजन्! आपने कोइ पण प्रकारे भय नथी. आपनो जय थशे.' ए प्रमाणे सांभळीने धुंधुमार राजा अति हर्षित थयो अने नगरथी बहार नीकळी युद्धमां चंडप्रद्योतनो पराजय करी तेने जीवतो पकडीने नगरमां दाखल थयो. धुंधुमार राजाए चंडप्रद्योतने कह्युं के ' हुं तने कया प्रकारनो दंड करुं ? ' त्यारे चंडप्रद्योते कह्युं के ' हुं तमारे घेर परोणे आव्योछुं' माटे परोणाने उचित होय ते दंड आपो.' ए प्रमाणे विनययुक्त कोमळ वाक्य सांभळीने धुंधुमारे विचार कर्यो के–

गुरुरग्निर्द्विजातीनां, वर्णानां ब्राह्मणो गुरुः ।
पतिरेवगुरुः स्त्रीणां, सर्वस्याभ्यागतो गुरुः ॥

" ब्राह्मणोनो गुरु अग्नि छे, वर्णोनो गुरु ब्राह्मण छे, स्त्रीओनो गुरु पति
अने अभ्यागत (परोणो) सर्वनो गुरु छे. " ए प्रमाणे कहेलुं होवाथी आ चंडप्रद्यो
मारे सर्व रीते पूज्य छे. वळी मोटा पुरुषनी प्रार्थनानो भंग करवो ते पण श्रेयने म
नथी. कह्युं छे के–

याचमानजनमानसवृत्तिः, पूरणाय वत जन्म न यस्य ।
तेन भूमिरति भारवतीयं, न द्रुमैर्न गिरिभिर्न समुद्रैः ॥

" जे माणस जन्मीने याचना करनार माणसना मनोरथने पूर्ण करी शकतो नथ
ते माणसज आ भूमिने भाररूप छे. वृक्षो, पर्वतो के समुद्रथी भूमि भारवाळी नथी.' आ प्रमाणे विचार करीने तेणे पोतानी पुत्री तेने परणावी अने कह्युं के ' तमारे आ मारी पुत्रीने विशेष मानवती करवी.' तेथी तेणे पण तेने पट्टराणी करी.

एक दिवस चंडप्रद्योते एकांतमां अंगारवती राणीने पूछ्युं के ' तारो पिता स्वल्प सैन्यवाळो छतां मने केवी रीते जीती शक्यो ? ' त्यारे अंगारवतीए कह्युं के ' स्वामिन्! नागप्रासादमां रहेला एक मुनिए कहेला निमित्तना प्रभावथी मारा पितानो जय थयो.' ते सांभळी चंडप्रद्योत राजाए त्यां आवी ते मुनिने कह्युं के ' हे नैमित्तिक मुनि ! हुं तमने वांदुंछुं.' ए प्रमाणे मुनिनुं हास्य कर्युं. वरदत्त मुनिए विचार्युं के ' में क्यारे निमित्त कहेलुं छे ? ' ए प्रमाणे विचारतां तेमणे जाण्युं के " सत्य छे, त्रास पामीने अहीं आवेला बाळकोने ' तमे बीवो नहि, तमारे भय नथी ' ए प्रमाणे कहेवाथी मने निमित्तदोष छे.' पछी तेनी आलोचना करी चारित्रने आराधीने ते मुनि सद्गतिना भाजन

ए प्रमाणे शुद्ध चारित्रवाळाओए जरा पण गृहस्थोनो प्रसंग करवो नहि, एवो आ कथानो उपदेश छे.

सब्भावो वीसंभो, नेहो रइवइयरो जुवइजणे ।
सयणघरसंपसारो, तवसीलवयाइं फेडीज्जा ॥ ११४ ॥

अर्थ—" सद्भाव के० स्त्रीनी आगळ हृदयनी वार्तानुं कहेवुं. विश्रंभ के० स्त्रीनो विश्वास, नेह के० स्त्रीनी साथे स्नेह करवो, रतिव्यतिकर के० कामकथानुं कहेवुं अने स्त्रीनी साथे स्वजन संबंधी घर एटले पोतानुं मंदिर तेनो संप्रसार एटले वारंवार आ-ळोचवुं–ए सर्वे वातो तप–छट्ठ अट्ठमादि, शील–सदाचार अने व्रत ते मूळगुण तेनो नाश करेछे. " ११४.

जोइस निमित्त अक्खर, कोउ आएस भूइकम्मेहिं ।
करणाणुमोअणाहिअ, साहुस्स तवक्खओ होइ ॥ ११५ ॥

अर्थ—" ज्योतिष शास्त्रनुं कहेवुं, निमित्त ते होरादिनुं कहेवुं, अक्षरोना अनुयो-गनुं कहेवुं, कौतुक ते समस्यादिनुं कहेवुं, आदेश ते ' आ वात आमज थशे ' एम कहेवुं अने भूतिकर्म ते मंत्रेली राख विगेरेनुं आपवुं–एटलां वानां पोते करवाथी बीजा पासे कराववाथी अने ते ते कार्य करनारनी अनुमोदना करवाथी साधुना तपनो क्षय थायछे; [मा]टे साधु एटलां वानां आचरता नथी. " ११५.

जहजह कीरइ संगो, तहतह पसरो खणेखणे होइ ।
थेवोवि होइ बहुओ, नय लहइ धिइं निरुंभंतो ॥ ११६ ॥

अर्थ—" जेम जेम गृहस्थनो संग मुनि करेछे तेम तेम क्षणे क्षणे तेनो प्रसार थायछे अर्थात् वधतो जाय छे; थोडो होय तो पण ते बहु थायछे; अने पछी ते मुनि गुरुवचने रोक्यो सतो पण धृति जे संतोष तेने पामतो नथी. " ११६. माटे मुनिए गृहस्थनो प्रसंगज करवो नहीं.

जो चयइ उत्तरगुणे, मूलगुणेवि अचिरेण सो चयइ ।
जहजह कुणइ पमायं, पिलिज्जइ तह कसाएहिं ॥ ११७ ॥

अर्थ—" जे मुनि उत्तर गुण जे आहारशुद्धि विगेरे तेने तजे छे ते मुनि थोडा

[ग]था ११४–फिडिज्जा. गाथा ११५–काइअयाएस. करणाणुमोअणेहिअ.
[ग]था ११६–थेवोवि. धियं. धृति. गाथा ११७–पिल्लिजइ- प्रेर्यते.

काळमांज मूळगुण जे प्राणातिपातविरमणादि तेने पण तजे छे-उत्तर गुणनो नाश थये सते मूळगुणनो नाश पण थायज छे. कारण के जेम जेम आ जीव प्रमाद-शिथिलता करेछे तेम तेम ते क्रोधादि कषाये करीने प्रेराय छे. ” ११७. एटले प्रथम शिथिलता थवाथी उत्तर गुणनी हानि थायछे, पछी कषायनो उद्भव थवाथी मूळगुणनी हानि थायछे; माटे उत्तर गुण पण तजवा नहि.

जो[1] निच्छएण[2] गिन्हइ[3], देहच्चाएवि[4] नय[5] धिइं[6] मुअइ[7] ।
सो[8] साहेइ[9] सकज्जं[10], जह[11] चंदवडिंसओ[12] राया ॥ ११८ ॥

अर्थ-“ जे प्राणी निश्चयवडे-स्थिरताए करीने व्रत नियमादि ग्रहण करेछे अने देहत्यागे-प्राणांत कष्ट प्राप्त थये सते पण जे धैर्यने मूकता नथी अर्थात् ग्रहित अभिग्रहने तजता नथी ते प्राणी पोताना मुक्ति साधनरूप कार्यने साधेछे. जेम चंद्रावतंसक राजाए प्राणांत कष्ट उत्पन्न थये सते पण ग्रहण करेलो अभिग्रह तज्यो नहि तेम बीजाए पण प्रवर्त्तवुं. ” ११८. अहीं चंद्रावतंसक राजानुं दृष्टांत जाणवुं. ३९.

चंद्रावतंसक राजानुं दृष्टांत.

साकेतपुर नगरमां चंद्रावतंस नामनो राजा हतो. तेने सुदर्शना नामे राणी हती. ते राजा परम श्रावक हतो, अने समकितमूळ श्रावकनां बार व्रतो सारी रीते पाळतो सतो राज्य करतो हतो. एक दिवस सभा विसर्जन करी अंतःपुरमां जइ सामायक करी कायोत्सर्गमुद्राए मनमां एवुं धारीने स्थित थयो के ‘ ज्यांसुधी आ दीवो बळे त्यांसुधी मारे कायोत्सर्ग मुद्राथी अहींज स्थिर रहेवुं. ’ ए प्रमाणे पहेलो पहोर गयो. पछी दीवाने झांखो पडेलो जोइ राजाना अभिग्रहने नहि जाणती दासीए तेमां तेल पूर्युं. ए प्रमाणे बीजो पहोर गयो. एटले फरीने तेल पूर्युं. ए प्रमाणे तेल पूरवाथी चार पहोर सुधी अखंड दीवो बळ्यो; अने अखंड अभिग्रहवाळा राजाए पण प्रातःकालमां दीवो ओलवाया पछी कायोत्सर्ग पार्यो. परंतु राजा घणो कोमळ होवाथी चार पहोर सुधी एक स्थाने स्थिति करवाने लीधे घणी वेदना अनुभवी विशुद्ध ध्यानवडे काळ करी देवलोकमां उत्पन्न थयो.

ए प्रमाणे अन्य मनुष्योए पण दृढता राखवी, एवो आ कथानो उपदेश छे.

सीउण्हखुप्पिवासं[1][2], दुस्सिज्जपरिसहं[3] किलेसं[4] च[5] ।
जो सहइ[6] तस्स[7] धम्मो, जो[8] धिइमं[9][10] सा[11] तवं[12] चरइ[13] ॥ ११९ ॥

गाथा ११८-गिण्हइ. ११९-उन्ह. धिमं. धृतिमान्.

अर्थ–" जे मुनि शीत परीसह, उष्ण परीसह, क्षुधा परीसह, पिपासा ते तृषा परीसह तथा दुष्ट शय्या ते तृण संस्तारके तद्रूप परीसह अने क्लेश ते लोचादि कायकष्ट–तेने सहन करेछे तेने चारित्रधर्म होयछे. जे पुरुष परीसह सहवामां धृतिमान् के० निश्चळ चित्तवाळा होयछे तेज तपने आचरेछे–आचरी शकेछे. " ११९.

धम्म मिणं जाणंता, गिहिणोवि दढव्वया किमुअ साहू ।
कमलामेलाहरणे, सागरचंदेण इत्थु वमा ॥ १२० ॥

अर्थ–" आ जिनभाषित धर्मने जाणनारा–तेने सम्यग् प्रकारे समजनारा एवा गृहस्थ श्रावको पण दृढव्रतवाळा–व्रत धारण करवामां दृढ होय छे, तो पछी साधु केम दृढ व्रतवाळा न होय ? होयज. अहीं कमळामेलाना संबंधमां आवेला सागरचंद्र कुमारनी उपमा अर्थात् तेनुं दृष्टांत जाणवुं. "१२० अहीं सागरचंद्र कुमारनो संबंध जाणवो.३६

सागरचंद्र कुमारनुं दृष्टांत.

द्वारिका नगरीमां कृष्ण राजा राज्य करेछे. तेमने बलभद्र नामे मोटा भाइ छे, अने निषध नामे पुत्र छे. ते निषधने सागरचंद्र नामे कुमार छे. ते नगरीमां धनसेन श्रेष्ठीनी पुत्री कमलामेला नामे छे. तेने उग्रसेनना पुत्र नभसेन वेरे आपेली छे.

एकदा नभसेनने घेर नारद मुनि आव्या. ते वखते नभसेने क्रीडामां व्यग्र चित्त होवाने लीधे तेमने आदर आप्यो नहि; तेथी अति क्रोधित थइ नारद मुनि त्यांथी उडीने सागरचंद्रने घेर आव्या. तेणे नारद मुनिनो विनय पूर्वक घणो आदरसत्कार कर्यो अने सिंहासन उपर बेसाड्या. पछी सागरचंद्र तेमना पग धोइ हाथ जोडी उभो रहीने कहेवा लाग्यो के ' हे स्वामिन् ! आपे जोयेलुं, अनुभवेलुं के जाणेलुं आश्चर्यकारी कोइक कौतुक कहो. ' तेना विनयथी रंजित थयेला नारद मुनिए कह्युं के " हे कुमार ! पृथ्वीमां कौतुको तो घणा जोवायछे, पण कमलामेलानुं रूप जे में जोयुंछे ते महा आश्चर्यकारक छे. एना जेवुं रूप कोइ पण स्त्रीनुं नथी. जेणे ए स्त्रीने जोइ नथी ते माणसनो जन्मज वृथा छे. परंतु तेना मातापिताए तेने नभसेनने आपीने काच अने मणिनी पेठे तेनो अयोग्य संबंध कर्योछे." ए प्रमाणे कही सागरचंद्रना मनमां प्रीति उत्पन्न करीने नारदमुनि कमलामेलाना मंदिरे आव्या. तेणे पण नारद मुनिनो अति सत्कार कर्यो अने पूछ्युं के ' कांइक आश्चर्यकारी वार्ता कहो.' त्यारे नारदे कह्युं के' जेवुं आश्चर्यकारक रूप सागरचंद्रनुं छे तेवुं रूप आ पृथ्वीमां बीजा कोइ पुरुषनुं नथी. तेना रुपनी उपमा भूमि उपर तो नथी. तेना रुपमां अने नभसेनना रुपमां मोटो तफावत छे.' ए प्रमाणे कहीने नारद मुनि उत्पती गया.

गाथा १२०–आहरणे–दृष्टांते. इत्थुवमा–अत्रोपमा.

हवे नारदनां वचनोथी कमलामेला सागरचंद्र उपर रागवाळी थइ; तेथी नभसेन प्रत्ये विरक्त मनवाळी थइने विचार करवा लागी के 'एवुं मारुं भाग्य क्यांथी होय के सागरचंद्रनी साथे मारो संबंध जोडाय. तेना विना मारुं यौवन तथा आ मारो देह वृथा छे.' ए प्रमाणे मननी अंदर सागरचंद्रनुं ध्यान करती रहेली छे. ते अवसरे नारदना मुखथी कमलामेलानी प्रीति जेणे जाणेलीछे एवो सागरचंद्र पण ते बाळानुं ध्यान करतो सतो क्षणमात्र पण आनंद मेळवी शकतो नथी. जेम धतुरानुं भक्षण करवाथी माणस चारे तरफ सुवर्ण जुएछे, तेम सागरचंद्र पण मोहवश थइने सर्वत्र कमलामेलानेज जुएछे. ते तेनामां तन्मय थइ गयोछे. कह्युं छे के–

प्रासादे सा दिशि दिशि च सा पृष्ठतः सा पुरस्सा
पर्यंके सा पथि पथि च सा तद्वियोगातुरस्य ।
हंहो चेतः प्रकृतिरपरा नास्ति मे कापि सा सा
सा सा सा सा जगति सकले कोयमद्वैतवादः ॥

"कमलामेलाना वियोगथी आतुर थयेला सागरचंद्रने महेलमां, दरेक दिशामां, पृष्ठे तेमज अग्र भागमां, शय्यामां तथा दरेक रस्तामां ज्यां जुएछे त्यां कमलामेलाज जोवामां आवेछे. अरे चित्त! ते बाळा माराथी जुदी छे, ते कांइ मारी (प्रकृति) नथी छतां जगतमां सर्वत्र तेज दृष्टिगत थायछे, तेथी आ अद्वैतवाद (एकरूपता) क्या प्रकारनो छे?"

सागरचंद्र तेना विना आखुं जगत अंधकारमय मानवा लाग्यो. कह्युंछे के–

सति प्रदीपे सत्यग्नौ, सत्सु नानामणिषु च ।
विनैकां मृगशावाक्षिं, तमोभूतमिदं जगत ॥

"दीवो छतां, अग्नि छतां अने विविध तरेहना मणिओ छतां मृगशिशुना नेत्र जेवा नेत्रवाळी ते बाळा विना सघळुं जगत अंधकारमय छे." ते भ्रांतिथी सर्वत्र कमलामेलानेज जुएछे. भ्रांतिथी जोवामां आवेली ते बाळा प्रत्ये 'हे प्राणप्रिये! मारी पासे आव, तारुं आलिंगन आप' एम बोलता अने अनेक प्रकारनी चेष्टा करता–एवा तेने शांबकुमारे जोयो. तेथी तेणे पाछळथी आवी हास्यथी सागरचंद्रनी आंखो बंध करी, त्यारे सागरचंद्र बोल्यो के 'हुं जाणुछुं के तुं कमलामेला छे. तुं मारी आंखो शामाटे बंध करेछे? तुं आवीने मारा खोळामां बेस तो वधारे सारुं.' ए सांभळीने शांबकुमारने हसवुं आव्युं. ते बोल्यो के 'वत्स सागरचंद्र! हुं कांइ कमलामेला नथी. हुं तो कम.

मेलानो मेलाप करावनारो तारो काको छुं. माटे आंखो उघाड अने सारी रीते जो. अहो! कामांधपणुं केवुं छे ! कह्युं छे के—

दिवा पश्यति न घूकः, काको नक्तं न पश्यति ।
अपूर्वः कोऽपि कामांधो, दिवा नक्तं न पश्यति ॥

" घुवड दिवसे जोइ शकतो नथी, कागडो रात्रिए जोइ शकतो नथी, पण कामांध तो कोइ अपूर्व अंध छे के ते दिवसे तेमज रात्रिए—कोइ वखत जोइ शकतो नथी." एटलुं कहेतां सागरचंद्रे काकाने जोया एटले ते तेना चरणमां पड्यो; अने पोतानो अविनय खमावी लज्जा मूकीने बोल्यो के 'हे तात ! आप बोल्याछो के हुं कमलामेलानो मेलाप करावनार छुं तो ते वात सत्य करो. सत्पुरुषो पोतानुं बोलेलुं पाळेछे.' कह्युं छे के—

जं भासंतेणवि सज्जणेण, जं भासियं मुहे वयणं ।
तव्वयणसाहणत्थं, सप्पुरिसा हुंति उज्जमिया ॥

" बोलतां बोलतां सज्जनो पोताने मुखे जे वचन बोलेछे ते वचन साधवाने—सत्य करवाने माटे सत्पुरुषो उद्यमवंत होयछे." वळी सत्पुरुषो परोपकार करवामां पण कुशळ होयछे. कह्युंछे के—

मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णा-
स्त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः प्रीणयन्तः ।
परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यं
निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः ॥

" मन वचन अने कायामां पुण्यरूपी अमृतथी भरेला, अनेक प्रकारना उपकारोथी आखा त्रिभुवनने प्रसन्न करनारा अने हमेशां अन्यना परमाणु जेवा अल्प गुणोने पण पर्वत जेवा मोटा करीने स्वहृदयमां आनंद पामता एवा कोइकज सत्पुरुषो होयछे." ए कारणथी हे काका ! कमलामेलानो मेलाप मने करावो.'

आ प्रमाणे सांभळीने शांबकुमारे ते वात कबुल करी. पछी पोतानी विद्याना बळथी कमलामेलाना घर सुधी सुरंग देवरावीने ते सुरंगद्वाराए कमलामेलानुं हरण कर्युं अने द्वारिका नगरीना उद्यानमां आणी. पछी नारद मुनिने बोलावीने तेनी साक्षीए शुभ मुहूर्ते सागरचंद्रनी साथे तेने परणावी. अहीं ते कन्याना मातपिताए कन्यानुं हरण थयुं छे एम जाणी सर्वत्र तपास करी तो ते वनमां मालम पडी; एटले तेमणे कृष्णनी

आगळ फरियाद करी के 'हे स्वामिन्! आप समर्थ नाथ छतां हुं अनाथ हो
एम जाणी मारी कन्या कोइएक विद्याधरे हरण करीने वनमां मूकीछे.' ते सांभळी
सैन्य सहित देवकीपुत्र (कृष्ण) त्यां आव्या. तेने आवतां जोइ नारदनी साथे शां
सन्मुख आवी पिताना पगमां पड्यो अने सर्व हकीकत जणावी. 'पोताना पुत्रनुं अ
कृत्य छे' एम जाणी कृष्ण मौन थइने उभा रह्या. पछी सागरचंद्रे आवी नभसेनन
चरणमां पडी तेने खमाव्यो, पण नभसेने तेने खमाव्यो नहि.

हवे सागरचंद्रे कमलामेलानी साथे विषयसुख भोगवतां केटलोक काळ व्यतीत कर्यो
पछी एक दिवस भगवान नेमि प्रभुनी देशना सांभळीने तेणे श्रावकनां बार व्रतो अंगी
कार कर्यां. दररोज स्वव्रतनुं पालन करता सता एक वखत श्रावकनी पडिमानुं वहन
करतां ते स्मशानभूमिमां जइने कायोत्सर्गे रह्यो. ते वखते नभसेन जे हमेशां तेनुं छळ
शोधतो हतो ते सागरचंद्रने स्मशानमां कायोत्सर्गे रहेलो जोइने विचार करवा लाग्यो
के 'आजे वखत बरावर मळ्यो छे, तेथी मारी कमलामेलाना भोक्ता सागरचंद्रने आजे
मृत्यु पमाडुं.' ए प्रमाणे विचारीने तेना माथा उपर माटीनी पाळ बांधीने तेमां धगध
गता खेरना अंगारा भरी ते अन्यत्र चाल्यो गयो. अहीं तेनी वेदनाने सम्यग् भावे सहन
करतो निश्चल मनवाळो सागरचंद्र शुभध्यानथी मृत्यु पामीने स्वर्गे गयो.

आ प्रमाणे श्रावके पण आवा उपसर्गो सहन कर्याछे तो साधुए तो विशेषे करी
सहन करवा जोइए, एवो आ कथानो उपदेश छे.

देवेहिं कामदेवो, गिहीवि नवि चालिओ तवगुणेहिं।
मत्तगयंद भुयंगम, रक्खसघोरट्टहासेहिं ॥ १२१ ॥

अर्थ—"कामदेव नामना गृहस्थ श्रावकने पण तप गुणथी मदोन्मत्त हस्ती सर्प
अने राक्षसना भयंकर अट्टहास विगेरेथी देवता चळावी शक्यो नहि." अर्थात् देवकृत
भयंकर उपसर्गथी कामदेव श्रावक छतां पण चळ्यो नहि तो मुनि तो शेनाज चळे? आ
दृष्टांत वीजा मुनि अने श्रावकोए ग्रहण करवुं. अहीं कामदेव श्रावकनो संबंध जाणवो. ३७

कामदेव श्रावकनुं वृत्तांत.

चंपा नामनी मोटी नगरीमां जितशत्रु नामे राजा राज्य करतो हतो. ते नग
रीमां कामदेव नामे गाथापति (व्यापारी) वसतो हतो, ते वहु धनधान्यथी
समृद्धिवान हतो. तेने भद्रा नामे स्त्री हती. तेणे एक दिवस महावीर स्वामीनी देशना
सांभळी. भगवाने प्रथम समकितनुं स्वरूप निरुपण कर्युं. तेमां जणाव्युं के दर्श

गाथा १२१—मतगइंद. भूअगम.

मोहनीय कर्मना उपशमादिकथी अरिहंते कहेला जीवादि तत्त्वोमां सम्यग् श्रद्धा न थवी ते सम्यक्त्व जाणवुं; अथवा आत्माना शुभ परिणाम एटले ज्ञान दर्शन चारित्र रूप त्रण तत्त्वोना अध्यवसाय ते सम्यक्त्व जाणवुं. कह्युं छे के—

अरिहं देवो गुरुणो, सुसाहुणो जिणमयं महप्पमाणं ।
इच्चाइ सुहो भावो, सम्मत्तं बिंति जगगुरुणो ॥

" अरिहंत देव, सुसाधु गुरु अने जिनमत ए मारे प्रमाण छे, इत्यादि शुद्ध भावने जगत्गुरुओ समकित कहेछे. " अर्हतधर्मनुं मूळ समकित छे. कह्युं छे के ' श्रावकना वार व्रतना तेरसें चोराशी क्रोड, वार लाख, सत्तावीश हजार, वसो ने वे भांगा थायछे; ए सर्व भांगाओमा समकित पहेलो भांगो छे. समकित विना वीजा एक पण भांगानो संभव नथी. कह्युंछे के—

मूलं दारं पइठाणं, आहारो भायणं निही ।
दुछक्क साविधम्मस्स सम्मत्तं परिकित्तियं ॥

" दुछक्क के० वार प्रकारना श्रावकधर्मनुं मूळ, द्वार, प्रतिष्ठान, आधार, भाजन अने निधि सम्यक्त्व कहेलुं छे. "

सम्यक्त्वनुं फळ आ प्रमाणे—

अंतोमुहुत्तमित्तंपि, फासिअं हुज्ज जेहिं सम्मत्तं ।
तेसिं अवड्ढपुग्गल, परिअट्टो चेव संसारो ॥ १ ॥
जं सक्कइ तं कीरई, जं नसक्कइ तयंमि सद्दहणा ।
सद्दहमाणो जीवो, वच्चइ अयरामरं ठाणं ॥ २ ॥

" अंतर्मुहूर्त मात्र पण जे जीवने समकित फरस्युं होय तेने अर्ध पुद्गळपरावर्तज संसार रहेछे—वधारे रहेतो नथी. व्रतादि जे कांइ बनी शके ते करवुं अने जे न बनी शके तेमां श्रद्धा राखवी. ए प्रमाणे सर्दहनारो जीव पण अजरामर स्थानकने पामेछे. " माटे समकित मूळ रूप व्रतो समकित सहित सारी रीते आराध्यां होय तो आलोकमां ने परलोकमां बहु फळदायी थायछे. "

आ प्रमाणे भगवाननी देशना सांभळीने परम संवेग जेने प्राप्त थयेल छे एवो कामदेव शेठ समकितना उच्चार पूर्वक बार व्रतधारी थयो, अने जीवाजीवादि तत्त्वनो जाण थइ सारी रीते श्रावकधर्मने पाळवा लाग्यो.

आगळ फरियाद करी के 'हे स्वामिन्! आप समर्थ नाथ छतां हुं अनाथ होउं एम जाणी मारी कन्या कोइएक विद्याधरे हरण करीने वनमां मूकीछे.' ते सांभळीने सैन्य सहित देवकीपुत्र (कृष्ण) त्यां आव्या. तेने आवतां जोइ नारदनी साथे शांव सन्मुख आवी पिताना पगमां पड्यो अने सर्व हकीकत जणावी. 'पोताना पुत्रनुं आ कृत्य छे' एम जाणी कृष्ण मौन थइने उभा रह्या. पछी सागरचंद्रे आवी नभसेनना चरणमां पडी तेने खमाव्यो, पण नभसेने तेने खमाव्यो नहि.

हवे सागरचंद्रे कमलामेलानी साथे विषयसुख भोगवतां केटलोक काळ व्यतीत कर्यो पछी एक दिवस भगवान नेमि प्रभुनी देशना सांभळीने तेणे श्रावकनां बार व्रतो अंगीकार कर्यां. दररोज स्वव्रतनुं पालन करता सता एक वखत श्रावकनी पडिमानुं वहन करतां ते स्मशानभूमिमां जइने कायोत्सर्गे रह्यो. ते वखते नभसेन जे हमेशां तेनुं छळ शोधतो हतो ते सागरचंद्रने स्मशानमां कायोत्सर्गे रहेलो जोइने विचार करवा लाग्यो के 'आजे वखत बराबर मळ्यो छे, तेथी मारी कमलामेलाना भोक्ता सागरचंद्रने आजे मृत्यु पमाडुं.' ए प्रमाणे विचारीने तेना माथा उपर माटीनी पाळ बांधीने तेमां धगधगता खेरना अंगारा भरी ते अन्यत्र चाल्यो गयो. अहीं तेनी वेदनाने सम्यग् भावे सहन करतो निश्चल मनवाळो सागरचंद्र शुभध्यानथी मृत्यु पामीने स्वर्गे गयो.

आ प्रमाणे श्रावके पण आवा उपसर्गो सहन कर्याछे तो साधुए तो विशेषे करी सहन करवा जोइए, एवो आ कथानो उपदेश छे.

[५]देवेहिं काम[३]देवो, गि[४]हीवि न[६]वि चा[७]लिओ तवगु[१]णेहिं।
मत्तगयंद भु[२]यंगम, रक्खसघोरट्टहासेहिं ॥ १२१ ॥

अर्थ-" कामदेव नामना गृहस्थ श्रावकने पण तप गुणथी मदोन्मत्त हस्ती सर्पने राक्षसना भयंकर अट्टहास विगेरेथी देवता चळावी शक्यो नहि." अर्थात् देवकृत भयंकर उपसर्गथी कामदेव श्रावक छतां पण चळ्यो नहि तो मुनि तो शेनाज चळे ? आ दृष्टांत बीजा मुनि अने श्रावकोए ग्रहण करवुं. अहीं कामदेव श्रावकनो संबंध जाणवो. ३७

कामदेव श्रावकनुं वृत्तांत.

चंपा नामनी मोटी नगरीमां जितशत्रु नामे राजा राज्य करतो हतो. ते नगरीमां कामदेव नामे गाथापति (व्यापारी) वसतो हतो, ते बहु धनधान्यथी समृद्धिवान हतो. तेने भद्रा नामे स्त्री हती. तेणे एक दिवस महावीर स्वामीनी देशना सांभळी. भगवाने प्रथम समकितनुं स्वरूप निरुपण कर्युं. तेमां जणाव्युं के दर्शन

गाथा १२१—मत्तगइंद. भूअगम.

मोहनीय कर्मना उपशमादिकथी अरिहंते कहेला जीवादि तत्त्वोमां सम्यग् श्रद्धा न थवी ते सम्यक्त्व जाणवुं: अथवा आत्माना शुभ परिणाम एटले ज्ञान दर्शन चारित्र रूप त्रण तत्त्वोना अध्यवसाय ते सम्यक्त्व जाणवुं. कह्युं छे के–

अरिहं देवो गुरुणो, सुसाहुणो जिणमयं महप्पमाणं ।
इच्चाइ सुहो भावो, सम्मत्तं बिंति जगगुरुणो ॥

" अरिहंत देव, सुसाधु गुरु अने जिनमत ए मारे प्रमाण छे, इत्यादि शुद्ध भावने जगत्गुरुओ समकित कहेछे. " अर्हतधर्मनुं मूळ समकित छे. कह्युं छे के 'श्रावकना वार व्रतना तेरसें चोराशी क्रोड, वार लाख, सत्तावीश हजार, वसो ने वे भांगा थायछे; ए सर्व भांगाओमा समकित पहेलो भांगो छे. समकित विना वीजा एक पण भांगानो संभव नथी. कह्युंछे के–

मूलं दारं पइठाणं, आहारो भायणं निही ।
दुछक्क साविधम्मस्स सम्मत्तं परिकित्तियं ॥

" दुछक्क के० वार प्रकारना श्रावकधर्मनुं मूळ, द्वार, प्रतिष्ठान, आधार, भाजन अने निधि सम्यक्त्व कहेलुं छे. "

सम्यक्त्वनुं फळ आ प्रमाणे–

अंतोमुहुत्तमित्तंपि, फासिअं हुज्ज जेहिं सम्मत्तं ।
तेसिं अवड्ढपुग्गल, परिअट्टो चेव संसारो ॥ १ ॥
जं सक्कइ तं कीरई, जं नसक्कइ तयंमि सद्दहणा ।
सद्दहमाणो जीवो, वच्चइ अयरामरं ठाणं ॥ २ ॥

" अंतर्मुहूर्त मात्र पण जे जीवने समकित फरस्युं होय तेने अर्ध पुद्गळपरावर्तज संसार रहेछे–वधारे रहेतो नथी. व्रतादि जे कांइ वनी शके ते करवुं अने जे न वनी शके तेमां श्रद्धा राखवी. ए प्रमाणे सर्दहनारो जीव पण अजरामर स्थानकने पामेछे. " माटे समकित मूळ रूप व्रतो समकित सहित सारी रीते आराध्यां होय तो आलोकमां ने परलोकमां वहु फळदायी थायछे. "

आ प्रमाणे भगवाननी देशना सांभळीने परम संवेग जेने प्राप्त थयेल छे एवो कामशेठ समकितना उच्चार पूर्वक वार व्रतधारी थयो, अने जीवाजीवादि तत्त्वनो जाण थइ री रीते श्रावकधर्मने पाळवा लाग्यो.

एक दिवस सौधर्म इंद्रे तेनां वखाण कर्या के 'कामदेव श्रावक दृढधर्मी छे. देवो पण तेने धर्मथी चळाववाने समर्थ नथी. अरे शुं तेनुं धैर्य छे !' ए प्रमाणे कामदेवनी बहु प्रशंसा साभळी कोइ एक मिथ्यादृष्टि देव देवेन्द्रनी वाणी अन्यथा करवाने माटे कामदेव पासे आव्यो. ते अवसरे कामदेव पोसह करी पौषधशाळामां कायोत्सर्गमुद्राए रह्यो हतो. पेलो देव मध्य रात्रिए भयंकर राक्षसनुं रूप ग्रहण करी हाथमां यमनी जिह्वा जेवुं खड्ग लइ पादप्रहारथी भूमिने कंपावतो, मुख पहोळुं करी अट्टहास करतो कामदेवनी पासे आव्यो अने बोल्यो के 'आ पच्चख्खाणने तुं छोडी दे अने आ कायोत्सर्गमुद्रानो त्याग कर, नहितो आ खड्गवडे तारा टुकडे टुकडा करी नाखीश, जेथी तुं आर्तध्यानथी अकाळे मृत्यु पामीश.' ए प्रमाणे वारंवार कहतां छतां कामदेव ध्यानथी चलित थयो नहि. पछी क्रोध उत्पन्न थवाथी ते देवे खड्गवडे कामदेवनुं शरीर छेद्युं, जेथी तेने घणी वेदना थवा लागी, पण ते ध्यानथी क्षोभ पाम्यो नहि. पछी देवे पर्वत जेवुं मोटुं हाथीनुं रूप विकुर्व्युं, अने शुंढने उछाळतो भयंकर हस्तीने रूपे कामदेव प्रत्ये बोल्यो के 'हे कामदेव ! आ व्रतोने छोडी दे अने आ कायोत्सर्गमुद्रानो त्याग कर, नहितो आ शुंढ वडे तने उपाडी, भूमि उपर पछाडी दंतप्रहारथी तने छुंदी नाखीश.' आ प्रमाणे कहेतां छतां पण ते ध्यानथी चलित थयो नहि. त्यारे तेने शुंढवडे उंचे उछाळीने पृथ्वी उपर पछाड्यो अने दंतप्रहारोथी वींधी नाख्यो; छतां ते जरा पण क्षोभ पाम्यो नहि अने मनमां विचार करवा लाग्यो के—

सर्वेभ्योऽपि प्रियाः प्राणास्तेऽपि यांत्वधुनापि हि ।
न पुनः स्वीकृतं धर्मं, खंडयाम्यल्पमप्यहम् ॥

"सर्व वस्तु करतां प्राण वहाला होयछे परंतु ते पण हमणा भले जाओ, पण स्वीकृत करेला धर्मने हुं अंशमात्र पण खंडित करीश नहि." पछी ते देव त्रीजी वखत महा भयंकर, मुशळ जेवी जेनी काया छे, काजळ जेवो जेनो वर्ण छे, फणना आंडवरथी जे सुशोभित छे, जेनी बे जिह्वा लपलपायमान थइ रहेली छे अने जेना दर्शनमात्रथीज कायर मनुष्यना प्राण नाश पामेछे—एवा तीव्र विषवाळा सर्पनुं रूप विकुर्वी कामदेव प्रत्ये बोल्यो के 'तुं ग्रहण करेला व्रतनो त्याग कर, नहितो मारी दाढना विषवडे अकाळे मृत्यु पामीश.' ए प्रमाणे कह्या छतां पण ते बिलकुल भयाकुळ थयो नहि अने मनमां विचार करवा लाग्यो के 'मारां व्रतोमां जरा पण अतीचार मने लागो नहि. स्वल्प अतीचारथी पण मोटो दोष उद्भवे छे. कह्युं छे के—

अत्यल्पादप्यतीचाराद्, धर्मस्यासारतैव हि ।
अंघ्रिकंटकमात्रेण, पुमान्पंगूयते न किम् ॥

" अतिअल्प अतीचारथी पण धर्मनी निःसारता थइ जायछे. पगमां मात्र कांटो वागवाथी शुं पुरुष लंगडो थतो नथी ! " थायछे. ए प्रमाणे निश्चय आत्मावाळो तेने जाणीने सर्परूप देव तेने डस्यो. अत्यंत दुःख उत्पन्न करनारा ते दंशथी कामदेवनुं शरीर काळज्वरथी जाणे पीडायलुं होय तेवुं थइ गयुं अने तेने घणी वेदना थवा लागी, पण ते ध्यानथी चलित थयो नहि. ते मनमां विचार करवा लाग्यो के–

खंडनायां तु धर्मस्यानंतैरपि भवैर्भवैः ।
दुःखांतो भविता नैव, गुणस्तत्र च कश्चन ॥

" धर्मनुं खंडन करवाथी अनंता भवो भमतां पण दुःखनो अंत आवतो नथी अने तेमां कोइ जातनो लाभ तो छेज नहि. "

दुखं तु दुष्कृताज्जातं, तस्यैव क्षयतः क्षयेत् ।
सुकृतात्तत्क्षयश्च स्यात्, तत्तस्मिन् सुदृढो न कः ॥

" दुःख दुःकृतथी उत्पन्न थायछे अने दुःकृतनो क्षय करवाथी तेनो क्षय थायछे; दुःकृतनो क्षय सुकृतथी थायछे, त्यारे ते सुकृतमां कोण प्राणी सुदृढ न होय ? " ए प्रमाणे कामदेवने शुभध्यानपरायण जाणी देवे पोतानुं स्वरूप प्रगट कर्युं अने तेने सारी रीते खमाव्यो. पछी ते कहेवा लाग्यो के " हे कामदेव ! तने धन्य छे, तुं पुण्यशाळी छे अने तें जीवितनुं फळ मेळव्युं छे. सौधर्म देवलोकमां इंद्रे तारी प्रशंसा करी. ते शब्दो उपर मने श्रद्धा न आववाथी हुं अहीं तारी परीक्षा करवाने माटे आव्यो हतो, परंतु जे प्रमाणे इंद्रे तारी प्रशंसा करी हती ते प्रमाणेज में मारी नजरे जोयुंछे. " आ प्रमाणे कही स्तुति करीने ते देव पोताने स्थानके गयो.

प्रातःकाळे कायोत्सर्गने पारी कामदेव श्रावक समवसरणमां भगवानने वांदवा गयो. त्यां तेने, भगवंते कह्युं के ' हे कामदेव ! आज मध्यरात्रिए कोइ देवे तने त्रण उपसर्ग कर्या ए वात खरी छे ? ' कामदेवे कह्युं के ' हे स्वामी ! ते वात खरी छे. पछी भगवाने सर्व साधुओ अने साध्वीओने बोलावीने कह्युं के " हे देवानुप्रियो ! ज्यारे आ कामदेव श्रावकधर्ममां रहेतो सतो पण देवोए करेला उपसर्गोने सहन करेछे तो श्रुतना जाण साधुओए तो ते स्यक् प्रकारे सहन करवाज जोइए. " आ प्रमाणेनुं भगवाननुं वाक्य विनय पूर्वक बळा साधु साध्वीए सांभळ्युं अने अंगीकार कर्युं.

आ कामदेव धन्यात्मा छे के जे कामदेवनी भगवाने पोताना मुखे प्रशंसा करी. कह्युं छे के–

धण्णा ते जिअलोए, गुरवो निवसन्ति जस्स हिययंमि ।
धन्नाण वि सो धन्नो, गुरूणहियए वसई जो ऊ ॥

" आ जीवलोकमां ते पुरुष धन्य छे के जेना हृदयमां गुरुमहाराज वसेछे, अने ते तो धन्यमां पण धन्य छे के जे गुरुमहाराजना हृदयमां वसेछे. "

आ प्रमाणे लोकोथी स्तुति करातो कामदेव भगवानने वांदी पोताने घेर आव्यो. पछी तेणे श्रावकोनी दर्शन आदि अग्यार प्रतिमाओने सारी रीते आराधी अने वीश वर्ष सुधी श्रावकपर्याय पाळी छेवटे एक मासनी संलेखणावडे सारी रीते सर्व पापनी आलोचना प्रतिक्रमणा करीने काळ मासे काळ करी सौधर्म नामना देवलोकमां अरुणाभ नामना विमानमां चार पल्योपमना आयुष्यवाळो देव थयो. त्यांथी च्यवीने महाविदेहमां सिद्धिपदने पामशे.

जेवी रीते कामदेवे श्रावक छतां पण भयंकर उपसर्गो सहन कर्या तेवी रीते मोक्षार्थी साधुओए पण उपसर्गो सहन करवा, एवो आ कथानो उपदेश छे.

भोगे अभुंजमाणावि, केई मोहा पडंति अहर गई ।
कुविओ आहारत्थी, जत्ताइजणस्स दमगुव्व ॥ १२२ ॥

अर्थ–"केटलाक प्राणीओ भोगने भोगव्या विना तेनी इच्छा करता सता पण मोह ने अज्ञान, तेथकी अधोगति-नरकातिर्यंच गतिमा पडेछे. कोनी जेम ? यात्राए-उजाणी अर्थे वनमां गयेला लोकोनी उपर (आहार न आपवाथी) कोपायमान थयेला आहारना अर्थी द्रुमक एटले भिक्षुकनी जेम. " १२२

मनवडे दुर्ध्यान चिंतववाथी जेम तेणे दुर्गतिरूप फळ प्राप्त कर्युं तेम बीजा पण प्राप्त करेछे. अहीं ते द्रुमकनो संबंध जाणवो. ३८.

द्रुमकनुं दृष्टांत.

राजगृह नगरने विषे कोइ एक उत्सवमां सर्व लोको वैभारगिरि उपर उजाणीए गया हता. ते वखते कोइ एक भिक्षुक भोजननी इच्छाथी नगरमां भमतां भोजन नहि मळवाथी वनमां आव्यो. त्यां पण ते सर्वत्र भटक्यो, पण अंतराय कर्मना उदयथी तेने कोइए भिक्षा आपी नहि; तेथी ते सर्वनी उपर गुस्से थइ विचारवा लाग्यो के " अरे !

गाथा १२२–अहरगमं–अधोगतिं । जंत्ताए ।

आ नगरना लोको अति दुष्ट छे. कारणके तेओ खायछे, पीएछे, इच्छा मुजब भोजन करेछे, परंतु मने जरा पण खावानुं आपता नथी; तेथी हुं वैभारगिरि उपर चडी मोटी शिला गवडावीने आ सर्व दुष्टोने चूर्ण करी नांखुं." ए प्रमाणे विचार करतो रौद्र ध्यानथी वैभारगिरि उपर चड्यो अने त्यांथी एक मोटी शिला गवडावी. ते शिलाने पडती जोइ सर्वे लोको नासी दूर गया. परंतु तेज भिक्षुक दुर्भाग्यने लीधे ते गवडती शिलानी नीचे आवी गयो अने तेना भारथी दबाइ जइ तेनुं बधुं शरीर चूर्ण थइ गयुं; जेथी ते रौद्र ध्यानवडे मृत्यु पामी सातमी नरके गयो. अहो! मननो व्यापार केवो बलवान छे! कह्युं छे के—

मनोयोगोबलीयांश्च भाषितो भगवन्मते।
यः सप्तमीं क्षणार्द्धेन नयेद्वा मोक्षमेव च॥

"सर्व योगोमां मननो योग बळवान छे, ए प्रमाणे भगवाने कह्युं छे. कारणके ते मननो योग अर्ध क्षणमां सातमी नरके लइ जायछे अथवा मोक्षे पण लइ जायछे." वळी—

मन एव मनुष्याणां, कारणं बंधमोक्षयोः।
यथैवालिंग्यते भार्या, तथैवालिंग्यते स्वसा॥

"मनुष्योने बंध तथा मोक्षनुं कारण मनज छे. कारणके जेवी रीते भार्यानुं आलिंगन करायछे तेवीज रीते (मळती वखते) बेनने पण आलिंगन करायछे." (परंतु तेमां मनना विचारनोज तफावत छे).

एवी रीते जेम ते भिक्षुके रौद्र ध्यानथी नरकनुं दुःख मेळव्युं तेवीज रीते अन्य पण नरकनुं दुःख मेळवेछे. माटे मनथी पण भोगनी इच्छा न करवी, एवो आ कथानो उपदेश छे.

भवसयसहस्सदुलहे, जाइजरामरणसागरुत्तारे।
जिणवयणंमि गुणायर, खणमवि माकाहिसि पमायं॥ १२३॥

अर्थ—"हे गुणाकर! लाखो भवे पण पामवा दुर्लभ अने जन्म जरा मरण रूप समुद्रथी पार उतारनार एवा जिन वचनने विषे क्षणमात्र पण प्रमाद न करीश." १२३. अर्थात् प्रमाद तजीने जिनवचन आराधवा योग्य छे.

जं न लहइ सम्मत्तं, लद्धूणावि जं न एइ संवेगं।
विसयसुहेसु य रज्जइ, सो दोसो रागदोसाणं॥ १२४॥

गाथा १२३—दुल्हे। गाथा १२४—समत्तं। न एइ—न प्राप्नोति.

अर्थ-"आ जीव जे सम्यक्तने पामतो नथी, सम्यक्त पाम्या छतां पण जे संवेगने पामतो नथी अने विषयसुख जे शब्दादि तेने विषे जे रक्त थायछे ते सर्वे रागद्वेषनोज दोष छे." १२४. तेथी दोषना हेतु एवा रागद्वेषज तजवा योग्य छे. अहीं संवेग ने वैराग्य-संसारथी उदासी भाव ने मोक्षनो अभिलाष समजवो.

तो[1] बहुगुणनासाणं, सम्मत्त चरित्त[3] गुणविणासाणं ।
न[7] हु[6] वस[5] मागंतव्वं, रागद्दोसाणं[4] पावाणं ॥ १२५ ॥

अर्थ-" ते माटे बहु गुणनो नाश करनार अने सम्यक्त ते शुद्ध श्रद्धान, चारित्र ते पंचाश्रवनिरोध अने गुण ते उत्तरगुण तेनो विनाश करनार एवा रागद्वेष रूप जे पाप तेने वश निश्चे न आववुं." १२५.

[13]नवि तं[8] कुणइ[14] अमित्तो, सुट्ठुवि सुविराहिओ[10] समत्थोवि[11] ।
जं दोवि अणिग्गहिया, करंति[6] रागोअ दोसोअ[4] ॥ १२६ ॥

अर्थ-"जेवो अनर्थ निग्रह नहि करेला-नहि रोकेला एवा राग अने द्वेष ए बने करेछे तेवो अनर्थ अतिशय सारी रीते विराधेलो अने समर्थ एवो पण अमित्र जे शत्रु ते करी शकतो नथी." १२६ अर्थात् शत्रु तो विराध्यो सतो एक भवमां मरण आपे पण रागद्वेष तो अनंता जन्ममरण आपे माटे रागद्वेषज तजवा योग्यछे.

इहलोए[1] आयासं[2] अजसं[4] च[3] करंति[6] गुणविणासं[5] च ।
पसवंति[11] परलोए सारीरमणोगए[8] दुक्खे ॥ १२७ ॥

अर्थ-" रागद्वेषनां फळ कहेछे-आ लोकमां आयास के० शरीर ने मन संबंधी क्लेश तथा अपयश अने गुण ते ज्ञान दर्शन चारित्र तेनो विनाश करेछे अने परलोकमां शरीर संबंधी ने मन संबंधी दुःखो प्रसवेछे-आपेछे. अर्थात् रागद्वेष नरकतिर्यंच गतिना आपनार होवाथी तेमज अनर्थमूळक होवाथी परलोकमां पण अनेक प्रकारनां दुःखो प्राप्त थायछे." १२७

छिद्धि[1] अहो[2] अकज्जं[3], जं जाणंतोवि रागदोसेहिं ।
फल[6] मउलं[5] कडुअरसं, तंचेवं[10] निसेवए[11] जीवो[12] ॥ १२८॥

अर्थ-" अहो महा आश्चर्यकारी आ अकार्य छे ! धिक्कार छे, धिक्कार छे आ जीवने ! के जे आ रागद्वेषने (महा अनर्थकारी छे एम) जाणतो सतो अने तेनां फळ

गाथा १२५-विनासाणं । रागदोसाण। गाथा १२६--अनिगृहिताः। गाथा १२७ करिंति । पसवंतिअ.

(विपाक) अतुल (विस्तीर्ण) अने अति कडवां छे एम पण जाणतो सतो तेनेज ते राग-द्वेषनेज अथवा तेना फळने जीव (अमृतरसनी बुद्धिए) फरी फरीने सेवे छे. " १२८ तेथी आ संसारवासी जीवोने धिक्कार छे !

> को दुक्खं पाविज्जा, कस्सवि सुक्खेहिं विह्मिओ हुज्जा ।
> कोवि न लभिज्झ मुक्खं, रागदोसा जइ न हुज्जा ॥ १२९ ॥

अर्थ—" जो रागद्वेष न होत तो कोण दुःख पामत ? कोने सुखे करीने विस्मय थात ? (के अहो आ महासुखी छे) अने कोण जीव मोक्ष न पामत ? अर्थात् सर्वे जीवो मोक्षे जात. "१२९

> माणी गुरुपडिणीओ, अणत्थभरिओ अमग्गचारीय ।
> मोहं किलेसजालं, सो खाइ जहेव गोसालो ॥ १३० ॥

अर्थ—" जे शिष्य मानी (अहंकारी), गुरुनो प्रत्यनिक (गुरुना अपवाद बोलनारो), पोताना अशुद्ध स्वभावथीज अनर्थनो भरेलो अने उत्सूत्र प्ररुपणारूप उन्मार्गे—अमार्गे चालनारो होय ते शिष्य फोगट अनेक प्रकारना क्लेश (शिरोमुंडन संयमादि) समूहने भोगवेछे. अर्थात् निष्फळ तप संयमादि कष्टने सहन करेछे. गोसाळानी जेम."१३०

भगवंतना शिष्याभास गोसाळे जेम फोगट तप संयमादि कष्ट भोगव्युं. उपर जणावेला दोषवाळो होवाथी तेने तप संयमादिनुं कांइ पण फळ प्राप्त थयुं नहीं, तेम समजवुं.

> कलहण कोहणसीलो, भंडणसीलो विवायसीलो य ।
> जीवो निच्चुज्जलिओ, निरथ्थयं संयमं चरइ ॥ १३१ ॥

अर्थ—" जे जीव कळह करवाना स्वभाववाळो होय, क्रोध करवाना स्वभाववाळो होय, भंडन करवाना स्वभाववाळो होय अने विवाद करवाना स्वभाववाळो होय ते नित्य प्रज्वलित रहेछे तेथी ते निरर्थक चारित्रने आचरे छे. " १३१ अर्थात् क्रोधथी चारित्रनो विनाश थायछे अने आ बधा क्रोधनाज प्रकारछे, तेथी क्रोधने तजीने चारित्र पाळवुं तेज श्रेयकारी छे.

गाथा १२९—विम्हिआ । होज्जा । लभेज्ज । रागद्दोसा. गाथा १३०—मोघं—व्यर्थं । खाइ—भुंक्ते.
गाथा १३१—विवागसिलोअ । संजमं.

परस्पर राडो पाडीने बोलवुं ते कळह समजवो. पारका गुणने सहन न करी शकवानो ते स्वभाव ते क्रोधनशीळ समजवो, यष्टि मुष्टि विगेरेथी युद्ध करवानो जे स्वभाव ते भंडनशील जाणवो अने वचनवडे वादविवाद करवो ते विवादशील जाणवो.

जह वणदवो वणं, दवदवस्स जलिओ खणेण निद्दहई ।
एवं कसायपरिणओ, जीवो तवसंजमं दहई ॥ १३२ ॥

अर्थ--" जेम वनमां लागेलो दावानळ उतावळो उतावळो ज्वलित थइने क्षण मात्रमां आखा वनने बाळी नाखेछे तेम कषायपरिणत (कषाय परिणामे वर्ततो) जीव तपसंयमने पण शीघ्र बाळे छे--नाश पमाडेछे. " १३२. तेथी समताज चारित्रधर्मनुं मूळछे एम समजवुं.

परिणामवसेण पुणो, अहिओ ऊणयरउ व्व हुज्ज खओ ।
तहवि ववहारमित्तेण, भन्नइ इमं जहा थूलं ॥ १३३ ॥

अर्थ–" वळी परिणामने वशे एटले जेवा जेवा परिणाम थाय ते प्रमाणे अधिको अथवा ओछो तपसंयमनो क्षय थाय छे, तथापि व्यवहार मात्रे करीने आ कहेवायछे के जेम स्थूळ क्षय थायछे. " १३३. परंतु ते व्यवहारनयनुं वचन समजवुं. निश्चयनये तो कपायना तीव्रतर परिणामे करीने चारित्रनो तीव्रतर क्षय थायछे अने मंद परिणामे मंद क्षय थायछे. तेथी जेवा जेवा परिणाम ते अनुसारे क्षय थायछे एम जाणवुं.

फरुसवयणेण दिणतवं, अहिक्खिवंतो हणइ मासतवं ।
वरिसतवं सवमाणो, हणइ हणंतो अ सामन्नं ॥ १३४ ॥

अर्थ—"कठण वचन कहेवाथी—गाळ देवा विगेरेथी ते दिवसना करेला तप संयमादि पुण्यने हणेछे (क्षय पमाडेछे), अधिक्षेप एटले अत्यंत क्रोध करीने जाति कुळ मर्मादि प्रकाशतो सतो महिनाना तपसंयमनो क्षय करेछे, ' तारुं आवुं अश्रेय थशे ' एम शाप देतो सतो वर्ष पर्यंतना तपसंयमने हणेछे अने यष्टि खड्गादि वडे परनो घात करतो सतो जन्म पर्यंतना श्रामण्यने (श्रमणपणाने) हणेछे. " १३४.

आ बधा व्यवहारिक वचनो समजवां.

अह जीवियं निकिंतइ, हंतूण य संजमं मलं चिणइ ।
जीवो पमायबहुलो, परिभमइ जेण संसारे ॥ १३५ ॥

गाथा १३२-दवदवस्सेति–शीघ्रंशीघ्रं. दहइ । गाथा १३३–अहिउ ।
गाथा १३४–फरुसवयणेण । अहिक्खिवंतो । गाथा १३५–हंतूणइ ।

अर्थ–" अथ एटले कषायनां फळ कह्यांथी अनंतर प्रमादनां फळ कहेछे–प्रमाद बहुल एटले बहु प्रमादवाळो (प्रमादपरवश) संसारी जीव संयम रूपी जीवितने हणेछे अने संयमने हणीने पापकर्म रूप मळने पुष्ट करेछे, जेणे करीने ते संसारमां परिभ्रमण करेछे. " १३५. तेथी प्रमादने परिहरवा–त्यजवा.

अहीं संयमना–पांच आश्रवनो त्याग, पांच इंद्रियोनो निग्रह, चार कषायनो जय अने त्रणदंडनी विरति रूप सत्तरभेद समजवा.

अक्कोसण तज्जण ताडणा, अवमाण हीलणाओ अ ।
मुणिणो मुणियपरभवा, दढप्पहारिव्व विसहंति ॥ १३६ ॥

अर्थ–" जेमणे अग्रेतन–परभवनुं स्वरूप जाण्युं छे एवा मुनिओ आक्रोश, तर्जना, ताडना, अपमान अने हिलणा विगेरे दृढप्रहारीनी जेम सहन करेछे. " १३६

जेम दृढप्रहारीए सहन कर्युं तेम अन्य बीजाओए पण सहन करवुं. आक्रोश ते श्राप देवो, तर्जन ते भ्रकुटि भंगादिवडे निर्भर्त्सना करवी, ताडन ते लाकडी विगेरेथी कुटवा, अपमान ते अनादर अने हीलना ते जात्यादिनुं उद्घाटन करीने निंदवा–ए प्रमाणे समजवुं. अर्थात् ए सर्व सहन करवुं एवो आ गाथानो उपदेश छे. अहीं दृढप्रहारीनुं उदाहरण समजवुं. ३९

दृढप्रहारीनुं वृत्तांत.

माकंदी नामनी मोटी नगरीमां समुद्रदत्त नामे एक ब्राह्मण वसतो हतो. तेने समुद्रदत्ता नामे भार्या हती. एक दिवस तेणे एक पुत्रने जन्म आप्यो. ते प्रतिदिन वधतो सतो सेंकडो अन्याय करेछे. युवावस्था प्राप्त थतां ते लोकोने मारेछे, खोटुं बोलेछे, चोरी करेछे, परस्त्रीसमागम करेछे, भक्ष्याभक्ष्यना विवेकने जाणतो नथी, कोइनी शिखामण मानतो नथी, मातापितानी अवज्ञा करेछे, ए प्रमाणे महा अन्यायाचरणमां चतुर एवो ते शहेरमां भम्या करेछे. एक दिवस राजाए तेना संबंधी हकीकत सांभळीने आ अयोग्य छे एम जाणी दुर्गपाळने बोलावीने कह्युं के ' विरस वाजित्रो वगाडतां आ अधम ब्राह्मणने शहेरनी बहार काढी मूको. ' लोकोए पण ए बाबतमां अनुमोदन आप्युं. दुर्गपाळे ते प्रमाणे कर्युं. ते ब्राह्मण पण मनमां अति द्वेष राखी नगरमांथी नीकळी भिल्लपल्लीमां गयो. त्यां ते भिल्लपतिने मळ्यो. भिल्लपतिए पण ' अमारा कामममां आ कुशळ छे ' एवुं लक्षणोथी जाणी तेने स्वपुत्र तरीके स्थापित कर्यो अने पोताना घरनी सघळी संपत्ति तेने स्वाधीन करी. ते कुमारपणे विचरेछे. त्यां रहेतो सतो ते घणा जीवोने निर्दयपणे मारे छे तेथी लोकमां दृढप्रहारी ए नामथी ते प्रसिद्ध थयो.

गाथा १३६–उक्कोसण । ताडणाउ ।

एक दिवस ते मोटुं धाडुं लइने कुशस्थल नगर लुंटवाने गयो. ते वखते ते नगरमां देवशर्मा नामनो एक दरिद्री ब्राह्मण वसतो हतो. ते दिवसे घणा मनोरथ पूर्वक तेणे पोताना घर आगळ क्षीरनुं भोजन रंधाव्युं हतुं, अने पोते स्नानार्थे नदीए गयो हतो. ते अवसरे कोइ एक चोरे ते ब्राह्मणना घरमां दाखल थइ ते क्षीरनुं भाजन उपाड्युं. ते जोइने रुदन करतां करतां ते ब्राह्मणनां बाळकोए नदीए जइ तेमना पिताने ते कह्युं. क्षुधातुर थयेल ते ब्राह्मण पण जलदी घेर आवी क्रोधित थइने मोटी भोगळ लइ मारवाने माटे ते चोर पासे आव्यो. बंने परस्पर लडवा लाग्या. ते वखते पेला दृढप्रहारीए आवीने खड्गथी ब्राह्मणने मारी नांख्यो. तेने भूमिपर पडेलो जोइने क्रोधावेशथी परवश थइ पोतानुं पूछडुं उंचुं करी ते ब्राह्मणना घरनी गाय ते दृढप्रहारीने मारवाने माटे दोडी, परंतु दृढप्रहारीए भयंकर परिणाम पूर्वक ते गायने पण मारी नांखी. ते अवसरे पोताना पतिने मरेलो जोइने आंसु पाडती, विलाप करती अने गाढ स्वरे आक्रोश करती ते ब्राह्मणनी सगर्भा स्त्री त्यां आवी. तेने पण ते दृढप्रहारीए मारी नांखी. तेना पेट उपर प्रहार करवाथी तेनी कुक्षिमां रहेलो गर्भ नीकळीने पृथ्वी उपर पड्यो. ते गर्भने भूमि उपर तरफडतो जोइने ते निर्दय हतो छतां तेना मनमां दया उत्पन्न थइ. ते विचारवा लाग्यो के "अरेरे! अति अधम कर्म करनार मने धिक्कार छे! में निष्कारण आ अनाथ अने गर्भवती अबळाने मारी नांखी. मने चार हत्या लागी. एक पण हत्याथी निश्चय नरकगति प्राप्त थायछे तो में आ चार हत्या करीछे तेथी मारी केवी गति थशे? दुर्गति रूप कूवामां पडतां मने कोण शरणभूत थशे?" आ प्रमाणे विचार करी व्यग्र मने नगरमांथी नीकळी वनमां गयो. त्यां तेणे एक साधुने जोया. तेमना चरणमां पडी पोताना पापनुं स्वरूप निवेदन कर्युं अने कह्युं के 'हे भगवन्! आ हत्याओना पापमांथी हुं केवी रीते मुक्त थाउं ते कहो.' साधुए कह्युं के 'शुद्ध चारित्रधर्मने आराध्या शिवाय तुं ते पापथी मुकाइश नहि.' ते साधुना वचनथी वैराग्य पामीने तेणे चारित्र ग्रहण कर्युं.

पछी तेणे एवो दृढ अभिग्रह कर्यो के 'ज्यांसुधी आ चार हत्याओ मारा स्मरणमां आवे त्यांसुधी अन्न के पाणी मारे लेवुं नहि.' एवो अभिग्रह लइ तेज नगरना एक दरवाजे कायोत्सर्ग करीने उभो रह्यो. पछी ते दरवाजे थइने आवता जता नगरना लोको ते हत्याओनुं वारंवार स्मरण करावीने 'आ महा दुष्ट कर्मनो करनार छे' ए प्रमाणे करी तेनी ताडना तर्जना करवा लाग्या. केटलाक लाकडीवडे मारेछे, केटलाक मुष्टिप्रहार करेछे, केटलाक गाळो देछे, केटलाक पथ्थरो फेंकेछे अने केटलाक दुर्वचनोथी तेनो तिरस्कार करेछे, परंतु ते जरा पण क्रोध करतो नथी. लोकोए मारेला पथरा

अने इंटोवडे ते गळा सुधी ढंकाइ गयो. छेवटे पोतानो श्वास रुंधायछे एम जाण्युं त्यारे कायोत्सर्गने पारी ते वीजे दरवाजे जइने काउसग्ग करी उभो रह्यो. त्यां पण तेणे तेज प्रमाणे परीसहोने सहन कर्या. पछी त्रीजे दरवाजे गयो. पछी चोथे दरवाजे गयो. त्यां गाळ, मार अने प्रहार विगेरे सहन करतां जेणे चतुर्विध आहारनुं पच्चख्खाण कर्युंछे एवा ते दृढप्रहारीने छ मास व्यतीक्रम्या, परंतु ते पोताना नियमथी जरा पण चलित थयो नहि. विशुद्ध ध्यानथी तेनुं अंतःकरण क्षमावडे निर्मळ थयुं अने घातिकर्मनो क्षय थवाथी तेने केवळज्ञान उत्पन्न थयुं. पछी घणा जीवोने प्रतिवोध पमाडी दृढप्रहारी केवली मोक्षे गया.

ए प्रमाणे वीजा पण जेओ आक्रोश आदि अनेक प्रकारना उपसर्गोने सहन करेछे तेओ अनंत सुखना भोगवनारा थायछे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

अहमाहओत्ति नयं पडिहणंति, सत्तावि नय पडिसवंति ॥
मारिज्जंतावि जइ, सहंति सहस्समल्लुव्व ॥ १३७ ॥

अर्थ—" मुनिओ आणे मने हण्योछे एम जाण्या छतां पण तेने हणता नथी, कोइए श्राप दीधा छतां पण तेने सामो श्राप देता नथी अने मार्या छतां पण ते सहन करेछे. सहस्रमल्लनी जेम. " १३७

अहीं हण्योछे एटले पीडा उपजावी छे—सामान्य प्रहारादि करेलछे एम समजवुं जेम सहस्रमल्ल साधुए प्रहारादि सहन कर्या तेम वीजाए पण सहन करवा. अत्र सहस्रमल्लनुं दृष्टांत जाणवुं. ४०

सहस्रमल्लनी कथा.

शंखपुर नगरमां कनकध्वज राजा राज्य करतो हतो. तेनी सभामां वीरसेन नामनो कोइ सुभट राजसेवा करतो हतो. राजाए तेने पांचसे गाम आपवा मांड्या छतां तेणे ते लीधां नहि. तेणे कह्युं के ' हे राजन् ! मारे आपनी सेवा पगार पण लीधा वगर करवी जोइए. आप प्रसन्न थशो तो सघळुं सारुं थशे. ' ए प्रमाणे कही हंमेश राजानी सेवा करेछे. हवे ते वखते कालसेन नामनो ते राजानो एक दुर्जय शत्रु छे, ते कोइनाथी वश थतो नथी. अनेक गामो ने शहेरोने ते उपद्रव करेछे. एकदा सभामां वेठेला राजाए कह्युं के ' एवो कोइ बळवान छे के जे कालसेनने जीवतो पकडीने मारी पासे लावे ? ' राजानुं ते वचन सांभळीने सघळा मौन रह्या, कोइ वोल्युं नहि. एटले वीरसेन वोल्यो के ' हे राजन् ! आप वीजाओने शामाटे कहोछो ? मने आज्ञा करो तो हुं एकलो जइ तेने वांधीने आपनी समक्ष लावुं. ' राजाए आज्ञा

गाथा १३७—ज्जइ. सहस्समल्लव्व, सहस्समल्लुव । अहंआहतः इति । शप्ता अपि—शापिता अपि । यति ।

आपी एटले उपर प्रमाणेनी राजा पासे प्रतिज्ञा करी तैयार थइने मात्र खड्ग लइ एकलोज कालसेननी सामे चाल्यो. कालसेन पण पोतानुं लश्कर लइ सन्मुख आव्यो. मोटुं युद्ध थतां कालसेननुं सघळुं सैन्य नासी गयुं. एटले वीरसेन एकला रहेला कालसेनने बांधीने राजानी समीपे लाव्यो. राजा पण वीरसेननुं तेवुं बळ जोइने आश्चर्य पाम्यो, अने 'जे लाखो माणसोथी जीती शकाय तेवो नहोतो तेने लीलामात्रमां आणे पराजित कर्यो' ए प्रमाणे कही सभाना लोको पण तेनी प्रशंसा करवा लाग्या. संतुष्ट थयेला राजाए तेने लक्षद्रव्य आपी सहस्रमल्ल एवुं तेनुं नाम स्थापन कर्युं अने तेने एक देशनो राजा बनाव्यो. पछी कालसेन पासे पण पोतानी आज्ञा मनावी तेनुं राज्य तेने पाछुं सोंप्युं.

सहस्रमल्लने पोताना देश उपर राज्य करतां केटलाक दिवसो व्यतिक्रम्या. एकदा सुदर्शनाचार्ये कहेला धर्मना श्रवणथी तेने वैराग्य उत्पन्न थयो. तेथी तेणे राज्य तजी दइने चारित्र ग्रहण कर्युं. ते सामायिकथी मांडीने अगियार अंग भण्यो. अनुक्रमे चारित्र पाळतां तेणे जिनकल्पविहार अंगीकार कर्यो. ते प्रमाणे विहार करतां एकदा ते कालसेन राजाना नगरनी समीप भागमां कायोत्सर्ग मुद्राथी रह्या. कालसेने तेने जोइने ओळख्या; एटले 'आ पापीज मने जीवतो पकडीने कनकध्वज राजा पासे लइ गयो हतो' एम विचारी तेना पर रुष्टमान थइने ते दुष्ट कालसेने सहस्रमल्ल साधुने लाकडीओ, इंटो अने पाषाणादिना प्रहारो करवा वडे अति कदर्थना करी; परंतु ते जरा पण क्षोभ पाम्या नहि. क्षमा धारण करीने शुद्ध ध्यानमां तत्पर रह्या. अनुक्रमे ते कालसेने करेला उपसर्गोथी थयेल वेदनावडे मृत्यु पामी सर्वार्थसिद्ध विमानमां देवपणे उत्पन्न थया.

आ प्रमाणे बीजा मुनिओए पण क्षमा करवी एवो आ कथानो उपदेश छे.

दुज्जणमुहकोदंडा, वयणसरा पुव्वकम्मनिम्माया ।
साहूण ते न लग्गा, खंतिफलयंवहंताणं ॥ १३८ ॥

अर्थ–"क्षमारूपी फळक जे ढाल अथवा बख्तर तेने वहन करता–धारण करता एवा साधुओने ते दुर्जनना मुख रूप धनुष्यमांथी नीकळेलां अने पूर्वकर्मथी निर्माण थयेलां एवां कटु वचन रूपी बाणो लागतां नथी. अर्थात् मर्मनो भेद करे तेवां दुर्जननां वचनो मुनिओ समता–क्षमावडे सहन करछे." १३८

पथ्थरेणाहओ कीवो, पथ्थरं डक्कु मिच्छइ ।
मिगारिओ सरं पप्प, सरुप्पत्तिं विमग्गइ ॥ १३९ ॥

गाथा १३८–फलियं। कोदंड–धनुः।

गाथा १३९–कीवो–कुकुरः–श्वानः। मृगारिः–सिंहः। शरोत्पत्तिं।

अर्थ—" पथ्थरथी हणायेलो कुतरो पथ्थरने करडवाने इच्छेछे अने सिंह बाणने पामीने अर्थात् पोताने बाण लागवाथी बाण तरफ न जोतां शरोत्पत्तिने एटले आ बाण क्यांथी आव्युंछे ते स्थानने अथवा बाण मुकनारने जुएछे—शोधेछे. " १३९.

मुनि पण दुर्वचन रूपी तीरने पामीने ते बोलनार तरफ द्वेष करता नथी पण आ वचन-प्रहार मारा पूर्वोपार्जित कर्मनुं फळ छे एम विचार करी ते कर्मोने हणवा प्रयत्न करेछे.

तहँ पुव्विं किं नकयं, न बाहए जेण मे समत्थोवि ।
इण्हिं किं कस्सव कुप्पि–मुत्ति धीरा अणुप्पिच्छा ॥ १४० ॥

अर्थ—" धीर पुरुष एवी रीते विचार छे के—हे आत्मा ! तें पूर्वभवे शामाटे एवुं (सुकृत) न कर्युं के जेथी मने समर्थ एवो पुरुष पण बाधा करी न शके? (जो शुभ कर्युं होत तो तने कोण बाधा करी शकत ?) हवे अत्यारे शामाटे कोइना उपर कोप करुं ? (कारणके पूर्वना अशुभ कर्मनो उदय थये सते पर उपर क्रोध करवो ते व्यर्थ छे). आम विचारीने ते कोइना पर क्रोध करता नथी. " १४०.

अणुराएण जइस्सवि, सियायवत्तं पिया धरावेइ ।
तहविय खंदकुमारो, न बंधुपासेहिं पडिबद्धो ॥ १४१ ॥

अर्थ—" यति थयेला एवा पण पोताना पुत्रना अनुरागे करीने तेना पिता तेना पर श्वेत छत्र (सेवको पासे) धरावेछे, ते छतां पण स्कंदकुमार नामना मुनि पितानो आवो स्नेह छतां बंधुवर्गना स्नेह रूप पासे करीने बंधाणा नहि." १४१. अहीं स्कंदकुमारनुं दृष्टांत जाणवुं. ४१

स्कंदकुमारनुं दृष्टांत.

श्रावस्ती नामे एक मोटी नगरी हती. त्यां तमाम शत्रुमंडळने धूमकेतु जेवो कनककेतु नामे राजा हतो. तेने देवांगना करतां पण अति सुंदर एवी मलयसुंदरी नामे राणी हती. तेमने स्कंदकुमार नामे प्राणप्रिय तनुज (कुमार) हतो अने मनुष्योने आनंद आपनारी सुनंदा नामे पुत्री हती. रूप ने यौवनथी गर्वित बनेली तेने कांतिपुर नगरना राजा पुरुषसिंहने आपेली हती. एकदा श्रावस्ती नगरीए विजयसेन सूरि पधार्या. स्कंदकुमार परिवार सहित वांदवाने आव्यो. गुरुए देशना आपी के हे भव्य जीवो ! आ संसार अनित्य छे, आ शरीर नाशवंत छे, पत्तिओ जळतरंग जेवी चंचळ छे, यौवन पर्वतमांथी नीकळती नदीना प्रवाह जेवुं

गाथा १४०–इन्हिं । कस्सवि । कुप्पमुत्ति ।
गाथा १४१–सिआयवत्तं–सीतआतपत्रं–श्वेतछत्रं ।

छे: माटे आ काळकूट विष जेवा विषयसुखना आस्वादथी शुं ! आगममां पण कह्युं छे के–

संपदो जलतरंगविलोला, यौवनं त्रिचतुराणि दिनानि ।
शारदाभ्रमिव चंचलमायुः, किं धनैः कुरुत धर्ममनिंद्यम् ॥

" संपत्तिओ जलना तरंग जेवी चपळ छे, यौवन मात्र त्रण चार दिवस रहेनारुं छे अने आयुष्य शरदऋतुना मेघ जेवुं चंचळ छे, तो धनथी शुं विशेष छे? अनिंद्य एवो धर्मज करो. " वळी–

सव्वं विलवियं गीयं, सव्वं नट्टं विडंबणा ।
सव्वे आभरणा भारा, सव्वे कामा दुहावहा ॥

" सर्व गीतो विलाप रूप छे, सर्व नृत्यो विडंबना रूप छे, सर्व प्रकारना आभरणो भार रूप छे अने सर्व प्रकारना कामो (विषयो) परिणामे दुःखना आपनारा छे. "

इत्यादि गुरुनी देशना सांभळीने स्कंदकुमार प्रतिबोध पाम्यो अने घणा आग्रहथी मातापितानी आज्ञा लइ तेणे श्री विजयसेन सूरि पासे चारित्र ग्रहण कर्युं. ते दिवसथी आरंभीने राजाए पण स्नेहथी पोताना पुत्र उपर श्वेत छत्र धारण कराव्युं, अने सेवा करवाने माटे तेनी पासे सेवको राख्या. ते नोकरो मार्गमां कांटा विगेरे पड्या होय ते आघा फेंकी देछे अने परम भक्तिथी सेवा करेछे. अनुक्रमे ते सकळ सिद्धांतो रूपी समुद्रना पारगामी थया. गुरुनी आज्ञा लइ जिनकल्पमार्गने ग्रहण करी एकला विहार करवा लाग्या. तेमने अति उग्र विहारी जाणीने सर्व सेवको पोतपोताने स्थानके गया.

एक दिवस विहार करतां कांतिपुरीए आव्या. त्यां महेलना झरुखामां पोताना पति साथे सोगठाबाजी रमती सुनंदा नामनी तेमनी बहेने तेमने जोया. भाइना दर्शनथी तेने अत्यंत हर्ष थयो, आंखमां हर्षनां आंसु आव्यां, अने दृष्टिथी हणायलां कदंब पुष्पोनी माफक तेनां रोमराय विकस्वर थयां. ते मनमां विचार करवा लागी के ' आ मारो सहोदर हशे के नहि ? ' ए प्रमाणे बंधुप्रेमथी नेत्रमां हर्षअश्रु लावती सुनंदाने स्कंदमुनिए ओळखी, पण तेणे तेना उपर जरा पण स्नेह आण्यो नहि. राजाए ते बंनेनुं स्वरूप जोइ भाइबहेननो संबंध नहि जाणतो होवाथी मनमां विचार कर्यो के ' आ सुनंदाने आ साधु साथे अत्यंत राग होय एम जणायछे. ' ए प्रमाणे विचारी दुर्बुद्धिथी रात्रिए कायोत्सर्गमुद्राथी वनमां रहेला स्कंदऋषिने राजाए मारी नंखाव्या.

प्रातःकालमां लोहीथी लाल थयेली मुहपत्तीने कोइ पक्षीए चांचमां लइने राणीना महेलना आंगणामां नांखी. ते मुहपत्ती जोइने राणीने मनमां शंका पडी, एटले तरतज दासीने बोलावीने ते संबंधी पूछ्युं. दासीए कह्युं के ' आपे गइ काले जे साधुने जोया हता तेज साधुने कोइ पापीए मारी नांख्या होय तेम जणायछे. आ तेनीज मुहपत्ती देखायछे. ' ते सांभळीने राणी मूर्छित थइ अने वज्रथी हणाइ होय तेम भूमि उपर पडी गइ. शीतळ उपचारोथी तेने सावध करी एटले रुदन करती सती ते बोलवा लागी के " कदाच ते मारो भाइ हशे तो हुं शुं करीश ? कारणके मारा भाइए दीक्षा लीधीछे एवुं संभळायछे, अने ते साधुना दर्शनथी मने पण बंधुने जोवाथी जेवो आनंद थाय तेवो आनंद थयो हतो. " एवुं विचारी तेणे एक सेवकने पोताना पिताना घरे मोकली खबर मंगावी. ते उपरथी ' पोते धारेल ते सघळुं खरुं छे ' एम जाणी तेनुं हृदय अति दुःखथी भराइ आव्युं. ते मोकळे कंठे रुदन करवा लागी के " हे बंधु ! हे भाइ ! हे सहोदर ! हे वीर ! तुं मने मारा प्राण करतां पण वधारे वहालो छे. तें आ शुं कर्युं ? तारुं स्वरूप मने पण जणाव्युं नहि ? तें तो आ पृथ्वी विहार करीने तीर्थ रूप बनावीछे, पण हुं तो महा पाप करनारी छुं. कारणके तारा उपर मारी दृष्टि पडवाथी ते निमित्ते तारो घात थयोछे. मारुं शुं थशे ? हुं क्यां जाउं ? शुं करुं ? " ए प्रमाणे अनेक प्रकारे विलाप करती सुनंदाने मंत्रीओए अनेक प्रकारना अपूर्व नाटक विगेरे बतावीने लांबे वखते शोकरहित करी.

ए प्रमाणे बीजाओए पण स्कंदक मुनिनी पेठे निर्मोहपणुं धारण करवुं एवो आ कथानो उपदेश छे.

गुरु[1] गुरुतरो[2] अइगुरु[3], पियमाइअवच्च[4]पियजणसिणेहो[5] ।
चिंतिज्जमाण[6] गुविलो, चत्तो अइधम्मतिसिएहिं[7] ॥ १४२ ॥

अर्थ-" गुरु के० घणो, गुरुतर के० तेथी वधारे, अतिगुरु के० तेथी पण वधारे एवो पितामाता पुत्रादि अने प्रियजन ते स्त्री तथा परिजनादि तेनो अनुक्रमे वधतो जे स्नेह ते विचार्यो सतो गुविलो के० महा गहन छे-अनंत भवना हेतुभूत छे एम जाणीने धर्मना अति तृपित के० धर्मना अत्यंत इच्छक एवा प्राणीओए तेने तजी दीधोछे. कारण के ते धर्मना शत्रुभूत छे. " १४२. एम जाणीने बीजा पण धर्मना इच्छक जनोए बंधुवर्गना स्नेहमां न मुंझाता तेने तजी देवो.

अमुणियपरमत्थाणं[1], बंधुजनसिणेहवइयरो[2] होइ[3] ।
अवगयसंसारसहाव[4]-निच्छयाणं[5] समं[6] हियं[7] ॥ १४३ ॥

गाथा १४२-गुरुतरोअ । पियमाय । चिंतिज्जमाण । अतिधर्मतृषितैः ।
गाथा १४३-बंधजण । निच्छययाणं । व्यतिकरः-संबंधः ।

अर्थ–" नथी जाण्यो परमार्थ जेणे एवा प्राकृत प्राणीओने ज बंधुजनना स्नेहनो संबंध थायछे अने जेणे संसारना स्वभावनो निश्चय जाण्यो छे तेनुं हृदय तो समान होयछे. " १४३.

जेणे संसारनुं स्वरूप जाण्युं नथी एवा मंद बुद्धिओने बंधुजनोनो स्नेह प्रतिबंध करनार थाय छे, पण पंडित बुद्धिवाळा के जेओए संसारनुं स्वरूप जाण्युं छे अने सघळो संसारनो संबंध तजी दीधोछे तेमना हृदयमां तो शत्रुमित्रपर समान भाव होय छे तेथी तेमने बंधुजननो स्नेह प्रतिबंधकारक थतोज नथी.

माया पिया य भाया, भज्जा पुत्ता सुहीय नियगा य ।
इह चेव बहुविहाइं, करंति भयवेमणस्साइं ॥ १४४ ॥

अर्थ–" माता, पिता, भ्राता (भाइ), भार्या (स्त्री), पुत्र, सुहृद् (मित्र) अने निजकाः एटले पोताना संबंधीओ ते सर्वे आ भवमांज बहु प्रकारना भय ते मरणादि अने वैमनस्य ते मन संबंधी दुःखो तेने उत्पन्न करेछे. " १४४.

तेज अनुक्रमे कहेछे–

माया नियगमइविगप्पियंमि, अत्थे अपूरमाणंमि ।
पुत्तस्स कुणइ वसणं, चुलणी जह बंभदत्तस्स ॥ १४५ ॥

अर्थ–" पोतानी बुद्धिवडे विचारेला पोताना अर्थमां (कार्यमां) अपूर्यमाण कहेतां नहि पूरायेली अर्थात् पोतानुं धारेलुं कार्य परिपूर्ण जेने थयुं नथी एवी माता पोताना पुत्रने पण अनर्थ–कष्ट करेछे. जेम चुलणीए ब्रह्मदत्तने कर्युं तेम. " १४५.

अन्यराजा साथे विषयासक्त थयेली चुलणीए पोताना चक्रवर्ती थनार पुत्रने पण वच्चेथी फांस काढी नाखवानी बुद्धिथी प्राणांत कष्टमां नाख्यो. अहीं चुलणीनो संबंध जाणवो. ४२

चुलणी राणीनुं दृष्टांत.

कांपिल्यपुर नगरमां ब्रह्म नामे राजा हतो. तेने चुलणी नामे राणी हती. तेनी कुक्षिथी चौद स्वप्नवडे सूचित पुत्र जन्म्यो. तेनुं ब्रह्मदत्त नाम पाडवामां आव्युं. हवे ब्रह्मराजाने बीजा चार राजाओ मित्र हता. पहेलो कणेरदत्त नामे कुरुदेशनो राजा, बीजो काशीदेशनो अधिपति कटकदत्त नामे राजा, त्रीजो कोशलपति दीर्घ नामे राजा अने चोथो अंगपति पुष्पचूल नामे राजा हतो. पांचमो पोते हतो. ए पांचेने परस्पर अतिगाढ मित्रता हती. तेओ क्षणमात्र पण एक बीजानो वियोग सहन

गाथा १४४–सुहिय । बहुविहाए । वेमणस्साए । सुहृदो–मित्राणि । निजकाः–संबंधिनः ।
गाथा १४५–निजकमत्या विकल्पिते । व्यसनं–अनर्थ–कष्टं ।

करी शकता नहोता. ते पांचे जणा प्रतिवर्ष अनुक्रमे एक एकना शहेरमां जइने एकठा रहेता हता.

ए प्रमाणे एक वखत पांचे राजाओ कांपिल्यपुरमां एकठा मळ्या हता. ते वर्षे ब्रह्म राजा मस्तकना व्याधिथी परलोकवासी थया. ते वखते ब्रह्मदत्त कुमार बारवर्षनी लघुवयनो हतो तेथी चारे मित्रोए विचार्युं के 'आपणा प्रीतिपात्र परममित्र ब्रह्मराजा पंचत्व पाम्या छे अने तेनो पुत्र नानो छे, माटे आपणामांथी एकेक जणे दरवर्षे आ राज्यनी रक्षा करवा माटे अहीं रहेवुं.' ए प्रमाणे विचार करी दीर्घ राजाने त्यां मूकी बीजा त्रण राजाओ पोतपोताने नगरे गया. दीर्घ राजाए त्यां रहेता सता ब्रह्मराजाना कोठार अने अंतःपुरमां जतां आवतां एक दिवसे चुलणी राणीने नवयौवना जोइ, तेथी ते कामरागथी पराधीन थयो. चुलणी पण दीर्घ राजाने जोइने रागवती थइ. बंनेने परस्पर वातचीत थतां महान कामराग उत्पन्न थयो. तेथी ते बंनेने परस्पर शरीरसंबंध थयो. अनुक्रमे दीर्घ राजा पोतानी स्त्रीनी माफक चुलणी राणीनी साथे भोग भोगववा लाग्यो. तेणे कोइनो भय गण्यो नहिं. लोकापवादनो डर पण तजी दीधो. धनु नामना वृद्ध मंत्रीए आ बधी हकीकत जाणी, तेथी ते मनमां विचारवा लाग्यो के 'अरेरे! आ दुष्ट दीर्घ राजाए बहुज अविचारी कार्य कर्युं. अन्य त्रण मित्रोए पण शो विचार करीने आने राज्यनो अधिकार सोंप्यो? एमणे पण विपरीत कार्य कर्युं. आ दीर्घ राजा पोताना मित्रनी स्त्रीनी साथे व्यभिचार करतां लज्जा पण पामतो नथी.' ए प्रमाणे विचारी घेर आवी पोताना पुत्र वरधनुने आ हकीकत जणावी. तेणे जइने ब्रह्मदत्तने आ खबर कही. ते सांभळी ब्रह्मदत्त अति क्रोधित थइ रक्त नेत्रवाळो थयो. पछी दीर्घ राजा सभामां बेठो छे ते वखते सभामां जइने कोकिला ने कागडानो संगम करावी ते कहेवा लाग्यो के 'अरे दुष्ट काग! तुं कोकिलनी स्त्री साथे संगम करेछे ए अति अयुक्त छे. आ तारुं अयोग्य आचरण हुं सहन करीश नहिं.' एम कही कागने हाथमां पकडी मारी नांख्यो अने लोकसमक्ष कह्युं के 'जे कोइ आवुं दुष्ट कार्य मारा नगरमां करे छे अथवा करशे तेने हुं सहन करीश नहि.' ए सांभळीने दीर्घ राजाए चुलणी राणीने कुमारनी ते हकीकत जणावी. त्यारे चुलणीए कह्युं के 'ए तो बालक्रीडा छे, तेनाथी शुं बीओ छो? माटे स्वस्थ थाओ.' ए प्रमाणे केटलाक दिवसो व्यतीत थतां फरीथी ब्रह्मदत्ते दीर्घ राजानी समक्ष हंसी ने बगलानो समागम करावी पूर्ववत् जनसमूहनी आगळ कह्युं. भयथी आकुल थयेला दीर्घ राजाए चुलणी राणीने कह्युं के 'तारा पुत्रे आपणा बेना संबंधनी हकीकत जाणी छे, तेथी आपणो निःशंक समागम हवे केवी रीते थइ शके? माटे तुं

तेने मारी नाख; जेथी आपणे निर्भयपणे विषयरसनो आस्वाद अनुभवीए.' चुलणीए विचार्युं के 'हुं आवुं अकार्य केवी रीते करुं? पोताना हाथे पोताना पुत्रने मारी नांखवो ए तद्दन अयोग्य छे.' कह्युं छे के विषवृक्षोऽपि संवर्ध्य स्वयं छेत्तुमसांप्रतम् "झेरनुं वृक्ष पण मोटुं करी पोते कापी नांखवुं ए अयुक्त छे." दीर्घ राजाए फरीथी राणीने कह्युं के 'कुमारने मारी नांख, नहि तो तारी साथेना संबंधथी सर्युं.' ए सांभळीने राणीए विचार कर्यो के 'विषयसुखमां विघ्न करनार आ पुत्र शा कामनो? माटे तेने अवश्य मारी नांखवो जोइए.' अहो आ विषयविलासने धिक्कार छे! कह्युं छे के-

दिवा पश्यति नो घूकः, काको नक्तं न पश्यति ।
अपूर्वः कोऽपि कामांधो, दिवा नक्तं न पश्यति ॥

"घुवड दिवसे जोइ शकतो नथी, काग रात्रिए जोइ शकतो नथी, पण कामांध पुरुष तो कोइ अपूर्व अंध छे के जे दिवसे तेमज रात्रिए-बंने वखते जोइ शकतो नथी. पछी चुलणीए विचार कर्यो के 'आ पुत्रने पण मारवो अने यशनी पण रक्षा करवी माटे पुत्रने मोटा महोत्सवथी परणावी एक लाक्षागृह करावी तेनी अंदर सुतेला तेने बाळी नाखुं, जेथी लोकमां मारो अपयश न थाय.' ए प्रमाणे विचार करी तेणे लाक्षागृह कराव्युं अने तेने चुनाथी धोळाव्युं. पछी पुष्पचूल राजानी पुत्री साथे मोटा महोत्सवथी तेने परणाव्यो. ते सघळुं धनु मंत्रीए जाण्युं अने मनमां विचार कर्यो के 'आ पापिणीए पुत्रने मारवाने उपाय कर्योछे, पण हुं तेनी रक्षा करवानो उपाय करुं.' ए प्रमाणे विचार करी तेणे दीर्घ राजानी पासे जइने कह्युं के 'हे राजन्! हुं हवे वृद्ध थयोछुं, तेथी जो आप आज्ञा आपो तो हुं तीर्थयात्राए जाउं अने मारो पुत्र वरधनु आपनी सेवा करशे.' ए सांभळीने दीर्घ राजाए विचार कर्यो के 'आ मंत्री दूर रह्यो सतो कंइक पण विपरीत करशे, माटे तेने तो पासेज राख्यो सारो.' ए प्रमाणे मनमां विचार करी दीर्घ राजाए कह्युं के 'तीर्थगमन करवानुं शुं कारण छे? अहींआंज तीर्थ रूप गंगा छे, तेथी गंगाने किनारे दानशालामां रही दानपुण्य करो, अन्यत्र जवाथी शुं विशेष छे?' धनु मंत्रीए ए वात कबुल करी. पछी गंगाने किनारे दानशालामां रहीने तेणे लाक्षागृहथी बे गाउ सुधी सुरंग खोदावी, अने वरधनु मारफत पुष्पचूल राजाने जणाव्युं के 'आज शयनभुवनमां तमारी पुत्रीने बदले सर्व अलंकारोथी अलंकृत करीने कोइ रूपवती दासीने मोकलजो.' तेथी पुष्पचूल राजाए दासीने मोकली. ब्रह्मदत्त पोताना प्राणप्रिय मित्र वरधनु साथे शयनगृहमां आव्यो. दासी पण त्यां आवी. ब्रह्मदत्त तो जाणेछे के 'आ मारी प्राणप्रिया छे.' दासीनुं स्वरूप ते जाणतो नथी. ते वखते वरधनुए शृंगार उपर कथा कहेवानुं शरु कर्युं. ते सांभळवाना रसमां मग्न थवाथी ब्रह्मदत्तने पण निद्रा आवी न

हवे मध्य रात्रिए सर्व लोको सुइ जतां चुलणी राणीए आवीने लाक्षागृहने आग लगाडी. ते लाक्षागृहने चोतरफथी बळतुं जोइने ब्रह्मदत्ते कह्युं के 'हे मित्र ! हवे शुं करवुं ?' त्यारे वरधनुए कह्युं के 'मित्र ! चिंता शामाटे करोछो ? आ जग्या उपर पगनो प्रहार करो.' पछी ब्रह्मदत्ते पगना प्रहारथी सुरंगनुं बारणुं उघाड्युं. बंने जण पेली स्त्रीने त्यांज रहेवा दइने ते मार्गे नासी गया. सुरंगने छेडे मंत्रीए पवनवेगी बे घोडा तैयार राख्या हता. बंने जण ते बे घोडा उपर स्वारी करीने भाग्या. पचास योजन गया त्यां बंने घोडा अत्यंत श्रमित थइ जवाथी मरी गया. तेथी ते बंने जणा पगे चालीने कोष्ठक नगरे गया. त्यां कोइ ब्राह्मणने घेर भोजन लीधुं अने ते ब्राह्मणनी पुत्री साथे ब्रह्मदत्त परण्यो. पछी घणां शेहेरो अने घणां गामोमां कोइ ठेकाणे गुप्त रीते अने कोइ ठेकाणे प्रगटपणे फरतां फरतां ते ब्रह्मदत्त अनेक स्त्रीओ परण्यो. ए प्रमाणे एकसो वर्ष भम्या. अनुक्रमे कांपिल्यपुरमां आवी दीर्घ राजाने मारी नांखीने पोतानुं राज्य लीधुं. पछी छ खंड साधीने ते बारमो चक्री थयो.

एक दिवसे राज्यनुं पालन करतां पुष्पनो गुच्छ जोइने ब्रह्मदत्तने जातिस्मरणज्ञान थयुं. पूर्व भवनो भाइ चित्रनो जीव प्रतिबोध पमाडवाने त्यां आव्यो, परंतु ते प्रतिबोध पाम्यो नहि. सोळ वर्षनुं आयुष्य बाकी रहेतां कोइ गोवाळीआए तेना आंखना डोळा काढी लीधा, अर्थात् आंखो फोडी नांखी. 'आ बधुं एक ब्राह्मणनुं चरित्र छे' एम जाणी ब्राह्मणोनां नेत्रो कढावतो सतो रौद्र ध्यानवडे घणां अशुभ कर्मोने मेळवी, सातसो वर्षनुं आयुष्य पूरुं करी सातमी नरकमां अप्रतिष्ठान नरकावासामां उत्कृष्ट स्थितिए उत्पन्न थयो.

आ सघळो संबंध वधारे विस्तारथी उवएस सहस्सेहिं वीति ए गाथाना विवरणथी जाणवो. अहीं तो आ प्रमाणे मातानो स्नेह कृत्रिम छे, एवो आ गाथानो उपदेश छे.

सव्वंगोवंगविगत्तणाओ, जगडण विहेडणाओ अ ॥
कासीय रज्जतिसिओ, पुत्ताणं पिया कणयकेउ ॥ १४६ ॥

अर्थ—"राज्यनो तरश्यो एवो कनककेतु नामनो पिता पोताना पुत्रोने सर्व अंगोपांग छेदवे करीने कदर्थना अने विविध प्रकारनी यातना जे पीडा ते करतो हवो. माटे पितानो संबंध पण कृत्रिम छे." १४६

कनककेतु राजा राज्यना लोभथी तेमां अंध थइ जवाथी पोताने जे पुत्र थाय तेना

गाथा १४६—विकर्तना—छेदनानि. जगडण—कदर्थना. कासी, विहेडणा—विविधा यातना—पीडाः आकार्षित्

अंगोपांग छेद्वावडे राज्यने अयोग्य करतो हतो. तेनुं विशेष चरित्र तेनी कथाथी जाणी लेवुं .४४.

कनककेतु राजानी कथा.

तेतलीपुर नगरमां कनककेतु नामे राजा हतो. तेने पद्मावती नामे पट्टराणी हती अने तेतलीपुत्र नामे मंत्री हतो. ते कारभारीने पोट्टिला नामे अति वहाली स्त्री हती. राज्यसुख भोगवतां कनककेतुने घेर पुत्रनो जन्म थयो. ते वखते राजा विचार करवा लाग्यो के 'आ पुत्र मोटो थतां मारुं राज्य लइ लेशे.' एवा भयथी तेणे तेना हाथ कापी नांख्या. बीजो छोकरो थयो तेना पग कापी नांख्या. ए प्रमाणे अनुक्रमे छोकरा उत्पन्न थतां कोइनो अंगछेद कर्यो, कोइनी आंगळी कापी नांखी, कोइनुं नाक कापी नांख्युं, कोइना कान कापी नांख्या अने कोइनी आंख काढी नांखी. आ प्रमाणे सर्व पुत्रोने खंडित अंगवाळा कर्या. ए प्रमाणे घणो काळ व्यतीत थतां फरीथी पाछो पद्मावतीए सुस्वप्नथी सूचित गर्भ धारण कर्यो. ते वखते मंत्रीनी स्त्री पोट्टिलाए पण गर्भ धारण कर्यो. तेथी मंत्रीने बोलावी राणीए कह्युं के 'सुस्वप्नथी सूचित में गर्भ धारण कर्यो छे, माटे तेना जन्म वखते आपे लइ जइने गुप्त रीते तेनुं रक्षण करवुं के जेथी ते राज्याधिकारी थाय अने तमने पण आधारभूत थाय.' मंत्रीए कबुल कर्युं. योग्य समये पुत्र प्रसव्यो. मंत्रीए गुप्त रीते ते पुत्रने पोतानी स्त्री पोट्टिलाने सोंप्यो अने ते वखते पोट्टिलाए प्रसवेली पुत्री राणीने आपी. पछी दासीए राजाने जणाव्युं के 'राणीने पुत्री जन्मी छे.'

अहीं मंत्रीने घेर राजपुत्र मोटो थतां तेनुं कनकध्वज नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते यौवनवयने प्राप्त थयो. ए अवसरे कनककेतु राजा मृत्यु पाम्यो. तेथी सर्व मांडलिक राजा चिंता करवा लाग्या के 'हवे राज्य कोने सोंपवुं ?' ते वखते मंत्रीए राणीनी बधी हकीकत जणावी. तेथी कनकध्वज राजानो पुत्र छे एम जाणी सघळा घणा खुशी थया अने तेने मोटा आडंबरथी राज्यगादीए बेसाड्यो.

कनकध्वज राजा 'आ मंत्रीए मारा उपर मोटो उपकार कर्यो छे' एम जाणी तेनुं घणुं सन्मान करवा लाग्यो. घणा आनंदथी राज्यनुं पालन करतां केटलोक वखत व्यतीत थयो. अन्यदा मंत्रीनी स्त्री पोट्टिला जे पहेलां मंत्रीने प्राण करतां पण अधिक प्रिय हती ते कोइ कर्मना दोषथी अप्रिय थइ पडी. तेथी मंत्रीए तेनी शय्या जुदी करावी, जेथी पोट्टिलाना मनमां घणुं दुःख थवा लाग्युं. कह्युं छे के—

आज्ञाभंगो नरेन्द्राणां, गुरूणां मानमर्दनम् ।
प्रथक् शय्या च नारीणामशस्त्रवध उच्यते ॥

" राजाओनी आज्ञानो भंग करवो, गुरुओना माननुं मर्दन करवुं अने स्त्रीओनी जुदी शय्या करवी—ए शस्त्र वगरनो वध छे. "

भर्तारना अपमानथी पीडित थयेली पोट्टिला विशेष प्रकारे दान विगेरे धर्मकृत्यो करवा लागी. ते समये तेने घेर एक सुव्रता नामना साध्वी आहारने माटे आव्या. तेनी सन्मुख जइ, शुद्ध आहार वहोरावी, हाथ जोडीने पोट्टिलाए कह्युं के ' हे भगवती ! तेवुं कांइक करो के जेथी मारो भर्तार मारे वश थाय. परोपकार एज मोटुं पुण्य छे. कह्युं छे के—

दोपुरिसे धरइ धरा, अहवा दोहिं वि धारिया धरणी ।
उवयारे जस्स मई, उवयारो जं न वीसरइ ॥

" बे पुरुष उपर आ पृथ्वी धारण करायेली छे अथवा बे पुरुषोए आ पृथ्वीने धारण करीछे. (ते बे पुरुष कोण ?) एक तो जेनी उपकार करवामां बुद्धि वर्तेछे—उपकार करवामां जे तत्पर छे, अने बीजो जे उपकारने विसरतो नथी—कोइए उपकार कर्यो होय तो ते भूली जतो नथी "

ए प्रमाणे पोट्टिलानुं कहेवुं सांभळीने सुव्रता साध्वीए कह्युं के—" आ तुं शुं बोली ? उत्तम स्त्रीए आवी प्रवृत्ति करवी योग्य नथी. कारणके मंत्र विगेरेथी पतिने वश करवो ए मोटो दोष छे, अने अमे तो सर्वविरति ग्रहण करेलीछे, तेथी कामण विगेरे करवां ए अमने तो उचितज नथी. तुं जे भोगो भोगववाने माटे वशीकरण करवा इच्छेछे ते भोगो सांसारिक दुःखोना कारणभूत छे. विषयो किंपाक फळनी पेठे प्रारंभमां रम्य लागेछे पण परिणामे अति दारुण छे. लांबो वखत तेनुं सेवन करीए तो पण तेनाथी तृप्ति थती नथी. तेथी आ विषयनी अभिलाषाने तजी दइने जिनोदित शुद्ध धर्म आचर के जेथी तने सर्व प्रकारनी सिद्धि प्राप्त थशे. " पोट्टिलाए ते वात कबुल करी अने पोताना भर्तारनी आज्ञा लइने तेणे चारित्र ग्रहण कर्युं. भर्तारे पण क्रोधरहित थइने कह्युं के " तने धन्य छे के तें आवो उत्तम धर्म ग्रहण कर्यो, हवे तुं देवी रूप थशे, माटे देवी थइने तारे मने प्रतिबोध पमाडवाने माटे जरुर आववुं. " तेणे ते कबुल कर्युं. ते पोट्टिला पृथ्वी उपर विहार करवा लागी, अने चिरकाळ सुधी निर्दोष चारित्र पाळी देवलोकमां उत्पन्न थइ.

पछी अवधिज्ञानथी पोतानो पूर्व भव जाणी पूर्व भवना भर्तारने प्रतिबोध करवा माटे ते पोट्टिलादेव मंत्री पासे आव्यो. तेणे घणो उपदेश कर्यो, पण तेतलीपुत्र प्रधान

प्रतिबोध पाम्यो नहि. तेथी देवे विचार्युं के ' आ राज्यमोहथी प्रतिबोध पामतो नथी. पछी ते देवे राजानुं चित्त प्रधान उपरथी फेरवी नांख्युं. एटले मंत्री ज्यारे सभामां आव्यो त्यारे राजा पराङ्मुख थइने बेठो, मंत्रीने दर्शन आप्युं नहि. तेथी तेतलीपुत्रे विचार्युं के " राजा मारा उपर रुष्टमान थया छे. कोइ दुष्टे मारुं छिद्र तेमने कहेलुं जणाय छे. आमां खबर पडती नथी के राजा मने शुं करशे ? अथवा कया प्रकारना मरणथी मने मारशे ? तेथी आत्मघात करीने मरवुं एज वधारे सारुं छे." ए प्रमाणे विचार करी घरे आवीने तेणे गळामां फांसो नांख्यो. देवना माहात्म्यथी ते पाश त्रुटी गयो; एटले विष खाधुं ते पण अमृत जेवुं थइ गयुं. त्यारे तरवारथी पोतानुं मस्तक कापवानो आरंभ कर्यो. देवे खड्गनी धार बांधी लीधी. वळी अग्निमां प्रवेश करवा तैयार थयो. ते अग्नि जळरूप थइ गयो. ए प्रमाणे तेणे लीधेला मरणना सर्व उपायो ते देवे व्यर्थ कर्या. पछी प्रगट थइने पोट्टिलादेव बोल्यो के ' आ सघळुं में कर्युंछे, तुं शामाटे आत्मघात करेछे ? चारित्र ग्रहण कर. ' ते सांभळीने तेतलीपुत्र प्रधाने चारित्र ग्रहण कर्युं. राजा आवीने तेना पगमां पड्यो. घणो काळ पृथ्वीपर विहार करी, चौद पूर्वनो अभ्यास करी, घातिकर्मनो क्षय थवाथी केवळज्ञान पामी, तेतलीपुत्र मुनि मोक्षे गया.

विसयसुहरागवसओ, घोरो भायावि भायरं हणइ ।
आहाविओ वहथ्थं, जह बाहुबलिस्स भरहवई ॥ १४७ ॥

अर्थ-" विषयसुखनो जे राग तेना वशपणाथी घोर के० (शस्त्रादि ग्रहण करेला होवाथी) भयंकर एवो भाइ पण भाइने हणे छे. जेम भरतपति (भरत चक्रवर्ती) बाहुबळीना वधने माटे दोडया हता तेम." १४७ आ दृष्टांत प्रथम आवी गयेल छे.

भज्जावि इंदियविगार-दोसनडिया करेइ पइपावं ।
जह सो पएसिराया, सूरियकंताइ तह वहिओ ॥ १४८ ॥

अर्थ-"इंद्रियोना विकार संबंधी दोषथी विडंबित थयेली भार्या पण पतिहिंसारूप-पतिने मारी नाखवा रूप पापने करे छे. जेम ते प्रदेशी राजाने तेनी सूरिकांता नामनी राणीए विष देवा विगेरे वडे मारी नाख्यो तेम समजवुं." १४८ आ संबंध पण पूर्वे आवी गयेल छे.

[illegible]—[illegible] । आ[illegible] भार्या । बाहुबलिनम् ।
[illegible]—[illegible] । प[illegible]-पतिहिंसाकर्म करे.

सासयसुखतरसी, नियअंगसमुब्भवेण पियपुत्तो ।
जह सो सेणियराया, कोणियरन्ना खयं निओ ॥ १४९ ॥

अर्थ—"हवे पुत्रना स्नेहनुं पण व्यर्थपणुं बतावे छे. जेम शाश्वत सुख मेळववाने उत्सुक एवो ते श्रेणिक राजा भगवंतनां वचनमां रक्त अने क्षायक समकितधारी तेने पोताना अंगथीज उत्पन्न थयेला अने प्रिय—वहाला एवा पुत्रे कोणिक राजाए क्षय पमाड्यो—विनाश पमाड्यो तेम." १४७ अर्थात् पुत्रनो स्नेह पण एवो व्यर्थ समजवो. अहीं कोणिकराजानुं दृष्टांत जाणवुं.

कोणिक राजानुं दृष्टांत.

शोभायमान घरोथी भरपूर अने नगरमां प्रसिद्ध एवा इभ्यजनोनी श्रेणीथी पूर्ण एवुं राजगृह नामे एक शहेर हतुं. त्यां जिनभक्तिमां रक्तचित्तवाळो श्रेणिक नामे राजा राज्य करतो हतो. ते श्रेणिक राजाने उत्तमशील अने लावण्यथी भरपूर, सुंदर रूपवाळी, अत्यंत प्रीतिवाळी अने निर्मळ गौर वर्णवाळी चिल्लणा नामे पट्टराणी हती. श्रेणिक राजा साथे पूर्व जन्ममां जेणे वैर बांध्युं छे अने जेणे पुष्कळ तप कर्युं छे एवो कोइ जीव छीपनी अंदर जेम मोती उत्पन्न थाय तेम चिल्लणाना गर्भमां उत्पन्न थयो. पछी चिल्लणाने गर्भना प्रभावथी त्रीजे महिने पोताना प्राणनाथना हृदयनुं मांस खावा रूप अशुभ दोहद उत्पन्न थयो, तेथी ते घणी दुर्बळ थती गइ. राजाए राणीने दुर्बळता संबंधी आग्रहपूर्वक पूछ्युं, त्यारे तेणे पोतानो दुष्ट विचार जणाव्यो. ते सांभळी कामरागवडे राजाए तेने कह्युं के 'हे कमलाक्षी ! तुं जरा स्वस्थ था.' पछी राजाए ते वात अभय कुमारने करी. तेणे राजाना हृदय उपर अन्य प्राणीनुं मांस बांधी, छरीथी तेने कापीने राणीनो दोहद प्रपंचथी पूर्ण कर्यो. ते कृशांगीए क्रमे करी पुत्रने जन्म आप्यो अने ते जीवता पुत्रने अशोकवाडीमां कोइ वृक्षना मूळमां मूक्यो. ते वात दासीमुखथी सांभळीने राजाए स्नेहवशे ते पुत्रने लइ आवी पाछो राणीने सोंप्यो. राजाए हर्षथी प्रथम ते पुत्रनुं नाम अशोकचन्द्र पाड्युं. परंतु कुकडाए तेनी आंगळीने दंश कर्यो हतो तेथी ते बाळक ते दंशने लीधे कोणिक नामथी ओळखावा लाग्यो. ते आंगळीनी वेदनाथी ते बाळक मोटेथी रडवा लाग्यो. तेथी राजाए ते आंगळी पोताना मुखमां राखीने तेने समाधिवाळो कर्यो. बाल्यावस्था व्यतीत थतां तेणे अन्य राजपुत्रीनी साथे पाणिग्रहण कर्युं अने तेनी साथे विषयसुख भोगववा लाग्यो.

गाथा १४९— सास्वतसौख्यतर्षितः

कोणिकने देवसदृश हल्ल अने विहल्ल नामना वे–नाना भाइओ थया हता. श्रेणिक राजाए कुंडल, हार अने हस्ती रूप दिव्य वस्तुओ पोताना नाना पुत्र हल्ल विहल्लने आपी. तेथी इर्षा उत्पन्न थवाने लीधे कोणिके पोताना पिताने काष्ठना पिंजरामां नांख्यो अने पोते राजा थयो. पछी ते दररोज कोरडाना मारथी पिताने प्रहार करवा लाग्यो. अन्यदा कोणिक राजानी पत्नी पद्मावतीए एक सुंदर पुत्रने जन्म आप्यो. ते पुत्र वे वर्षनो थयो त्यारे कोणिक राजा तेने पोताना खोळामां वेसाडी पुत्रना मुत्रथी मिश्र अन्न खावा लाग्यो. पुत्रना मोहने लीधे तेने जरा पण जुगुप्सा उत्पन्न थइ नहि. पछी तेणे पोतानी मातानी पासे जइ ते वात कहीने पूछ्युं के 'हे माता! मने आ पुत्र केवो प्रिय छे?' ते सांभळीने माताए कह्युं के 'हे क्रूरमते! आ तारो ते शो स्नेह छे? तारा पितानो स्नेह प्रथम तारा उपर आ करतां पण अत्यंत विशेष हतो.' आ प्रमाणे पोतानुं पूर्व वृत्तांत पोतानी माताना मुखथी सांभळीने पोताना पिताने कारागृहमां नांखवा रूप पोताना निंद्य कर्मने निंदतो सतो ते कुहाडो लइने जलदी पांजराने भांगवा माटे चाल्यो. पोताना पुत्रने एवी रीते आवतो जोइ भयभ्रान्त वनेला श्रेणिक राजा तालपुट विषना प्रयोगथी पोताना आयुष्यने पूर्ण करी समकितना लाभथी अगाउ बांधेली पहेली नरक पृथ्वीने प्राप्त थया, अर्थात् पहेली नरके गया. कोणिक राजा पोताना पिताने मृत्यु पामेला जोइ अत्यंत रुदन करवा लाग्यो. तेणे प्रेतविधि करी. त्यार पछी तेना मुख्य सामंतोए अनेक प्रकारना प्रयोगोथी कोणिक राजाने शोकथी निवृत्त कर्यो.

पछी पोतानी प्रियाथी प्रेरित थयेला कोणिक राजाए पेली त्रणे दिव्य वस्तुनी हल्ल विहल्लनी पासे मागणी करी. एटले हल्ल ने विहल्ल ते वस्तुओ तथा अन्य सारभूत पदार्थो लइने पोतानी माताना पिता चेडा राजा पासे गया. वळथी उद्धत थयेला अने अति अभिमानी कोणिक राजा घणां युद्धो करी पापथी कराता अनेक आरंभोमां रक्त थइ आयुष्य पूर्ण करीने छट्ठी नरके गयो.

ए प्रमाणे पुत्रनो स्नेह पण कृत्रिम छे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

> लुद्धा सकज्जतुरिआ, सुहिणोवि विसंवयंति कयकज्जा ।
> जह चंदगुत्तगुरुणा, पव्वयओ घायओ राया ॥ १५० ॥

अर्थ–" लुब्ध, पोतानुं कार्य करवामां त्वरित अने करी लीधुं छे पोतानुं कार्य जेणे एवा स्वजनो–मित्रो पण विपरीत बोले छे–विपरीत करे पण छे. जेम चंद्रगुप्त राजाना

गुरु चाणाक्य नामना मंत्रीए (पोतानुं कार्य थइ गया पछी राज्यलुब्धपणाथी पोताना मित्र एवा) पर्वत नामना राजानो घात कर्यो." १५०. अहीं चाणाक्यनो संबंध जाणवो. ४५.

चाणाक्यनुं वृत्तांत.

चणक नामना गाममां चणी नामे ब्राह्मण वसतो हतो. तेने चणेश्वरी नामे स्त्री हती. बंने जैन हता अने जिनभक्तिमां प्रीतिवाळा हता. एक दिवस तेमने दांत साथे पुत्र जन्म्यो. तेनुं नाम चाणाक्य पाड्युं. ए समये तेमने घेर साधुओ आव्या. एटले ते बाळकने साधु महाराजना चरणमां मूकीने चणी भटे पूछ्युं के 'हे भगवन्! मारे घेर आ पुत्र दांत सहित जन्म्यो छे तेनुं शुं कारण? तेनुं महात्म्य शुं हशे?' साधु मुनिराजे कह्युं के 'ते राजा थशे.' त्यारे मातापिताए विचार कर्यो के 'आ छोकरो लांबा वखत सुधी राज्यमां आसक्तिवाळो थवाथी जरुर नरके जशे.' एवुं जाणी तेओए पुत्रना दांत घसी नाख्या. पछी फरीने मुनिने पूछतां मुनिराजे कह्युं के 'दांत घसवाथी ते कोइ राजानो मंत्री थशे अने कोइने अग्रेसर करीने पोते राज्यपालन करशे.' पछी चाणाक्य केटलेक काळे मोटो थवाथी, सर्व विद्यामां कुशळ थयो. यौवनावस्था प्राप्त थतां उत्तम द्विजपुत्रीनी साथे पाणिग्रहण करी सांसारिक सुख भोगववा लाग्यो. एक दिवस चाणाक्यनी पत्नी पोताना भाइना लग्नप्रसंगे पिताने घेर गइ, परंतु सामान्य वेषवाळी ने धनरहित होवाथी पिताने घेर पण तेने योग्य सन्मान मळ्युं नहि. तेनी बीजी बहेनो त्यां आवेली हती. तेओए घणां घरेणां अने सुंदर कपडां धारण करेलां होवाथी भाइए तेमने बहु सन्मान आप्युं. 'अहो! आ जगतनुं मूळ कारण धनज छे.' कह्युं छे के—

> जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याप्यधो गच्छतां
> शीलं शैलतटात्पतत्वभिजनः संदह्यतां वह्निना ।
> शौर्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं
> येनैकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥

" जाति रसातलमां जाओ अने गुणसमूह तेथी पण नीचे जाओ, शील पर्वतना शिखर उपरथी नीचे पडो, सगांवहालां अग्निथी बळी जाओ, शूरवीरपणा उपर जल्दी वज्र पडो, परंतु अमने मात्र धन मळो; केमके एक धन विना आ समग्र गुणो तृणलव जेवा छे."

बीजी बेनोने तेनो भाइ सघळां कार्यो विगेरेमां पण पूछेछे, परंतु चाणाक्यनी पत्नी जे पोतानी बेन तेनी तो सामुं पण जोतो नथी; तेथी ते खेद करती सती

घरने खुणे बेसीने विचारे छे के 'मारा धनरहित जीवनने धिक्कार छे! कारण के सगा भाइए पण ते कारणथी पंक्तिभेद कर्यो.' पछी विवाहनुं कार्य समाप्त थये खिन्न मने ते पोताने घेर आवी. चाणाक्ये पूछ्युं के 'तुं उद्वेग मनवाळी केम जणाय छे?' एटले तेणे सघळुं भ्रातृस्वरूप निवेदन कर्युं. ते सांभळी चाणाक्ये मनमां विचार कर्यो के 'निर्धन एवी मारी स्त्रीने तेना सगा भाइए पण आदर आप्यो नहि; तेथी हुं धन मेळवीने मारी स्त्रीनो मनोरथ पूर्ण करीश.' एम चिंतवी ते परदेश चाल्यो. फरतां फरतां पाटलीपुर नगरमां नंद राजाने याचवा माटे गयो. त्यां राजसभामां राजानुं मुख्य आसन हतुं तेना उपर जइने बेठो. दासीए कह्युं के 'हे ब्राह्मण! आ राजानुं भद्रासन छोडीने अन्य आसन उपर बेसो.' त्यारे चाणाक्ये कह्युं के 'ते अन्य आसन उपर मारुं कमंडल रहेशे.' ए प्रमाणे कही तेणे तेना उपर पोतानुं कमंडल मूक्युं. पछी दासीए त्रीजुं आसन बताव्युं. त्यारे चाणाक्ये कह्युं के 'ते आसन उपर मारो दंड रहेशे.' एम कही त्यां दंड मूक्यो. त्यारे दासीए चोथुं आसन बताव्युं. त्यां तेणे माळा मुकी त्यारे दासीए पांचमुं आसन बताव्युं. त्यां तेणे यज्ञोपवीत मूक्युं. ए प्रमाणे तेणे पांचे आसनो रोक्यां, त्यारे कोपित थयेली दासीए कह्युं के 'अरे! तुं कोइ मोटो धृष्ट देखाय छे. कारण के प्रथमनुं भद्रासन तुं छोडतो नथी ने नवां नवां आसनो रोके छे.' पछी दासीए तेने पादप्रहार कर्यो. तेथी पादप्रहार करायेला सर्पनी माफक क्रोधथी उभो थइने ते बोल्यो के 'हे दुष्ट चाकरडी! तुं अत्यारे मारी अवगणना करे छे, परंतु ज्यारे परंपराथी आवेला नंदना राज्यने उखेडी नांखी आ स्थाने नवीन राजाने बेसाडुं त्यारेज मारुं नाम चाणाक्य खरुं.' ए प्रमाणे कही नगरनी बहार नीकळी मनमां विचार करवा लाग्यो के 'प्रथम साधु मुनिराजे मारी बाबतमां कह्युं छे के 'आ बाळक बिंबांतरिते राजा थशे.' माटे हुं राजा थवा लायक कोइ पुरुषने शोधी काढुं.' ए प्रमाणे विचारी घणां गामो ने नगरो जोतो जोतो नंद राजाना मयूरपालकना गाममां आव्यो, अने सन्यासीना वेषे भिक्षा अर्थे फरवा लाग्यो. त्यां मयूरपालकनी स्त्रीने गर्भना माहात्म्यथी त्रीजे महिने चंद्रपान करवानो दोहद थयो छे. ते दोहद कोइ पण उपायथी पूर्ण थवानुं अशक्य धारी ते पोताना भर्तारने कहेती नथी, अने दिवसे दिवसे दुर्बळ थती जाय छे. पछी तेना भर्तारे तेने आग्रहथी पूछ्युं एटले तेणे यथार्थ हकीकत जणावी. मयूरपालक पण चाणाक्यने जोइ दोहदने पूर्ण करवानो उपाय तेने पूछवा लाग्यो. त्यारे चाणाक्ये तेने कह्युं के 'जो ए गर्भमां रहेलो पुत्र मने आपो

गर्भनो—बंनेनो विनाश थशे. ' ए प्रमाणे सांभळी पंचनी समक्ष पुत्र आपवानुं कबुल कर्युं. एटके चाणाक्ये एक घासनुं घर बनाव्युं अने तेना उपर एक छिद्र राख्युं. एक माणसने क्रमेक्रमे छिद्र ढांकवा माटे एक ढांकणुं आपी ते घर उपर राख्यो अने घरनी अंदर गर्भवती स्त्रीने राखी. पछी ज्यारे पूर्णिमानो चंद्र अर्ध रात्रिए आकाशना मध्य भागमां आव्यो त्यारे दूधनी भरेली थाळी लइ ते स्त्रीनी आगळ मूकी, अने ते थाळीमां चंद्रनुं प्रतिबिंब पड्युं त्यारे चाणाक्ये कह्युं के ' हे भाग्यवती ! तारा भाग्यथी आ चंद्र अत्र आव्यो छे, तेथी हर्षित थइ तेनुं पान कर. ' ए प्रमाणे कहेतां तेणे चंद्रनुं पान करवानी शरुआत करी. जेम जेम ते दुधनुं पान करती हती तेम तेम छापरा उपर रहेलो माणस पेला ढांकणवती छिद्रने ढांकतो हतो. थाळीनी अंदर रहेला प्रतिबिंबित चंद्रनुं संपूर्ण पान थयुं, एटले पेलुं छिद्र पण पूर्ण ढंकाइ गयुं. तेनो दोहद पूर्ण थयो. कारणके ते समजी के ' में चंद्रनुं पान कर्युं. ' ए प्रमाणे तेनो दोहद पूर्ण करी ' आ गर्भ राज्यनो अधिपति थशे ' एम निश्चय करी चाणाक्य धातुविद्या शिखवाने माटे देशांतर गयो.

देशाटन करतां केटलेक काळे चाणाक्ये स्वर्णसिद्धि मेळवी. अहीं पेली बाइए पुत्र प्रसव्यो. तेनुं चंद्रगुप्त नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते आठ वर्षनो थयो. ते गाममां सरखी वयना बाळको साथे क्रीडा करेछे; तेमां पोते राजा थायछे अने कोइने गाम आपेछे, कोइने देश आपेछे अने कोइने किल्लानुं अधिपतिपणुं आपेछे. तेवा वखतमां चाणाक्ये पण त्यां आवीने ते जोयुं, अने तेनी पासे याचना करी के ' हे राजन् ! सघळाओने ज्यारे तुं मनवांछित आपेछे त्यारे मने पण कांइक वांछित आप. ' त्यारे चंद्रगुप्त बोल्यो के ' आ सघळी गायो हुं तने आपुंछुं ते तुं ग्रहण कर. ' ए प्रमाणे सांभळीने चाणाक्य बोल्यो के ' आ बधी पारकी गायो छे ते माराथी केम लइ शकाय ? ' त्यारे चंद्रगुप्ते कह्युं के ' जे समर्थ होय तेनीज आ पृथ्वी छे. ' त्यारे चाणाक्ये छोकराओने पूछ्युं के ' आ बाळक कोनो छे ? ' बाळकोए कह्युं के ' एक परिव्राजकने आपेलो अने चंद्रपानना दोहदथी उत्पन्न थयेलो चंद्रगुप्त नामनो आ बाळक छे. ' ए सांभळीने चाणाक्ये चंद्रगुप्तने कह्युं के ' हे वत्स ! जो तारे राज्यनी इच्छा होय तो मारी साथे चाल, हुं तने राज्य मेळवी आपीश. ' ए प्रमाणे कही चंद्रगुप्तने साथे लइ चाल्यो. अनुक्रमे धातु विद्यावडे धन उत्पन्न करी थोडुं सैन्य मेळवी पाटलीपुरने घेरो घाल्यो. नंदराजाए पोताना मोटा सैन्यथी ते सैन्यने पराजित कर्युं, तेथी चाणाक्य चंद्रगुप्तने लइने नासी गयो. नंदराजाए तेने पकडवाने पाछळ सैन्य मोकल्युं. तेमांनो एक स्वार नजीक आवी पहोंच्यो, त्यारे चंद्रगुप्तने सरोवरमां राखीने चाणाक्य पोते ध्यान धरी योगी थइने बेठो. ते वखते ते स्वारे आवीने पूछ्युं के ' हे योगीश्वर ! नंदराजाना वैरी चंद्रगुप्तने जतां तमे

जोयो छे ?' चाणाक्ये आंगलीनी संज्ञाथी सरोवरमा रहेला चंद्रगुप्तने बताव्यो. तेने पक-डवाने माटे घोडा उपरथी उतरीने ते स्वार लूगडां ने शस्त्रो उतारी जळमां प्रवेश करेछे तेवामां चाणाक्ये उठीने ते स्वारनुं मस्तक तेनाज खड्गथी छेदी नांख्युं. पछी चंद्रगुप्तने बोलावी तेना घोडा उपर बेसाडीने तेओ आगळ चाल्या. मार्गमां चाणाक्ये चंद्रगुप्तने पूछ्युं के 'हे वत्स ! में ज्यारे तने अंगुलिसंज्ञाथी बताव्यो त्यारे तने शो विचार आव्यो ?' चंद्रगुप्ते कह्युं के 'हे तात ! में विचार्युं के आपे जे कर्युं हशे ते व्याजबीज कर्युं हशे.' ए प्रमाणे सांभळीने चाणाक्ये चिंतव्युं के 'आ चंद्रगुप्त सुशिष्यनी पेठे आज्ञांकित थशे.'

चाणाक्य अने चंद्रगुप्त ए प्रमाणे वातचित करतां चाल्या जता हता, तेवामां एक बीजो स्वार तेओनी पाछळ आव्यो. फरीथी पण चंद्रगुप्तने सरोवरमां राखीने लूगडां धोता धोबीने भय देखाडी नसाडी मूकीने चाणाक्य पोते धोबी बनी लूगडां धोवा ला-ग्यो. ए वखते घोडेस्वारे आवीने पूछ्युं के 'चंद्रगुप्त क्यां छे ?' त्यारे चाणाक्ये पूर्ववत् अंगुलिसंज्ञाथी तेने तळावमां बताव्यो अने प्रथम प्रमाणे तेनुं पण माथुं कापी नांख्युं. पछी बंने जण बेउ घोडा उपर स्वार थइ आगळ चाल्या. मध्याह्ने चंद्रगुप्तने भूख लागी. त्यारे चंद्रगुप्तने गामनी बहार राखी चाणाक्य गाममां आव्यो, ते वखते तेनी सामो दहींभात खाइने आवतो ब्राह्मण मळ्यो. चाणाक्ये पूछ्युं के 'अरे भटजी ! आपे शुं भोजन कीधुं छे?' तेणे कह्युं के 'में दहींभात खाधा छे.' पछी चाणाक्ये विचार कर्यो के 'गाममां भिक्षाने माटे फरतां मने घणी वार लागशे, तेथी नंद राजाना पाछळ आवता योद्धाओ वखते चंद्रगुप्तने पकडीने मारी नांखे; माटे आ ब्राह्मणनुं पेट चीरी दहींभातनो पडीयो भरीने लइ जाउं.' एम विचारी ते प्रमाणे करी ते करंबावडे चंद्रगुप्तने जमाडीने संध्यासमये कोइक गामे पहोंच्या. त्यां भिक्षा अर्थे भिक्षुकवेषे कोइ एक वृद्ध स्त्रीने घेर गया. ते अवसरे ते वृद्धाए पोतानां बाळकोने उनी राब पीरसेली हती, तेमांथी एक बाळक थाळीना मध्य भागमां हाथ नांखवाथी बळ्यो ने रडवा लाग्यो. त्यारे वृद्धाए कह्युं के 'तने धिक्कार छे ! तुं पण चाणाक्यनी पेठे शामाटे मूर्ख थाय छे ?' ते वचनो सांभळीने चाणाक्ये ते बाइने पूछ्युं के 'हे माता ! चाणाक्य केवी रीते मूर्ख थयो ते वात कहो.' तेणे कह्युं के सांभळ— 'आगळनां, पाछळनां ने पडखे आवेला गामो ने नगरोने साध्या शिवाय चाणाक्य परभारो पाटलीपुत्र गयो एटले ते हार्यो ने भागी जवुं पड्युं. तेवी रीते आ मारो पुत्र पण बाजुमां रहेली टंडी राबने छोडीने म-ध्यमां रहेली उनी राबमां हाथ नांखवाथी दाझ्यो, तेथी रुवे छे.' पछी ते वृद्धाए आपेलं अनेक प्रकारनां पदार्थ खाइने चाणाक्य हिमालय तरफ गयो. त्यां तेणे पर्वत नामना रा

जानी साथे मैत्री करी. केटलाक दिवस गया पछी पर्वत राजाने अर्धुं राज्य आपवुं कबुल करी मोटुं सैन्य मेळवी आसपासना अनेक देशोने साधीने पछी चाणाक्य पाटलीपुत्र आव्यो. नंदराजानी साथे मोटुं युद्ध थयुं. तेमां नंदराजा हार्यो. तेथी तेणे धर्मद्वार मागी लीधुं, एटले पोताने नीकळी जवानो रस्तो आपवानी याचना करी. चाणाक्ये ते वात स्वीकारी तेथी ते रथमां वेसी पोतानी स्त्री, पुत्री अने थोडुं सारभूत द्रव्य लइ नगर वहार नीकळी गयो.

ते वखते रथमां वेठेली नंदराजानी पुत्री नगरमां प्रवेश करता चंद्रगुप्तनुं लावण्य जोइ मोह पामी. नंदराजाए ते जाण्युं, एटले चंद्रगुप्त उपर पुत्रीनो स्नेह जोइ नंदराजाए तेने पोताना रथमांथी उतारी मूकी. ते तरतज चंद्रगुप्तना रथ उपर चढी गइ. ते वखते रथना नव आरा भांगी गया. ते जोइ चंद्रगुप्ते चाणाक्यने कह्युं के 'हे पिताजी! नगरप्रवेश वखते आ अपशुकन थायछे.' चाणाक्ये कह्युं के 'हे वत्स! आ शुभ शुकन छे, कारणके रथना नव आरा भांग्याछे तेथी तारुं राज्य नव पुरुष सुधी (नव पेढी सुधी) स्थिर थशे.' पछी नगरमां आवी चंद्रगुप्ते नंदराजानी पुत्री साथे पाणिग्रहण कर्युं.

नंदराजा राज्यमहेलनी अंदर एक रुपवती विषकन्या मूकी गयो हतो. तेने चाणाक्ये अनुमानथी दोषवडे दूषित जाणीने पर्वत राजानी साथे परणावी. तेना अंगना स्पर्शथी पर्वत राजानुं शरीर विषव्याप्त थइ गयुं. ते वखते चंद्रगुप्ते कह्युं के 'आ पर्वत राजानी सहायथी आपणे राज्य मेळव्युं छे अने आ मित्र मरी जायछे, माटे तेनी चिकित्सा करवी जोइए.' चाणाक्ये कह्युं के 'चिकित्सा करवाथी सर्युं, औषध विना व्याधि जायछे.' आ प्रमाणे कार्य साधी मरता मित्र प्रत्ये तद्दन बेदरकारी वतावी. तेथी मित्रस्नेह पण कृत्रिम छे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

नियर्यावि नियर्यकज्जे, विसंवयंतंमि हुंति खरफरसा ।
जह राम सुभुमकओ, वंभ खत्तस्स आसि खओ ॥ १५१ ॥

अर्थ–"पोताना स्वजनो पण पोतानुं कार्य विघटमान थये सते अर्थात् धार्या प्रमाणे सिद्ध नहि थये सते खर के० रौद्र कर्मना करनारा अने फरस के० कर्कश वचनो वोलनारा थायछे. जेम राम ते फरसुराम अने सुभूम चक्रवर्तीनो करेलो व्राह्मणो अने क्षत्रियोनो क्षय थयो तेम." १५१. परशुरामे सात वखत निःक्षत्री पृथ्वी करी, ने सुभूमे एकवीश वखत अब्राह्मणी पृथ्वी करी. पोताना कार्यनी सिद्धिने माटे आ प्रमाणे मोटो क्षय कर्यो, जेमां पोताना स्वजनोनो पण क्षय थइ गयो. माटे स्वजनस्नेह पण व्यर्थ छे. अहीं परशुराम ने सुभूमनो संवंध जाणवो. ४६

गाथा १५१–नियकज्जे-नियमकज्जो. खरफरसा. सुभूम. राम–परशुराम.

परशुराम अने सुभूमनी कथा.

सुधर्मा नामना देवलोकमां विश्वानर अने धन्वंतरि नामना बे मित्रदेवो हता. पहेलो जैन हतो अने बीजो तापसभक्त हतो. तेओ परस्पर धर्मवार्ता करता सता पोतपोताना धर्मने वखाणता. तेनो निर्णय करवा माटे धर्मनी परीक्षा करवाना हेतुथी तेओ मृत्युलोकमां आव्या. ते समये मिथिला नगरीनो राजा पद्मरथ राज्य छोडीने श्रीवासुपूज्य मुनिनी पासे चारित्र ग्रहण करवाने जतो हतो. नवीन भावचारित्रवाळा तेने जोइने जैनदेवे कह्युं के 'प्रथम आपणे आनी परीक्षा करीए, पछी तमारा तापसनी परीक्षा करीशुं.' पछी भिक्षाने माटे अटन करता ते नवीन भावचारित्रीने अनेक प्रकारनी उत्तम रसवती बतावी, पण ते भावसाधु सत्त्वथी चलित थया नहि. पछी बीजी शेरीमां जतां तेना मार्गमां चारे तरफ देडकीओ विकुर्वी अने बीजे रस्ते कांटा वेर्या. पद्मरथ भावमुनि मंडूकीवाळो मार्ग तजी दइ कांटावाळा रस्ते चाल्या. ते वखते कांटा पगमां भोंकावाथी लोहीनी धारा वहेवा लागी अने अत्यंत वेदना थवा लागी. परंतु तेओ जरा पण खिन्न थया नहि, तेमज ईर्यासमितिथी चालतां लेशमात्र पण क्षोभ पाम्या नहि. पछी त्रीजी वार देवे निमित्तियो थइ हाथ जोडी विनय पूर्वक कह्युं के "हे भगवन्! तमे दीक्षा लेवाने जाओछो, पण हुं निमित्तना प्रभावथी जाणुंछुं के तमारुं आयुष्य हजु लांबुं छे अने तमने युवावस्था प्राप्त थइछे तो हमणा राज्यमां रही विविध प्रकारना भोग भोगवो, पछी वृद्धावस्थामां चारित्र ग्रहण करजो; कारणके ते वधारे सारुं छे. वळी आ सरस विषयोनो स्वाद क्यां अने रेतीना कोळीआ जेवो आ विरस योगमार्ग क्यां?" त्यारे भावसाधुए कह्युं के 'हे भव्य! जो मारुं आयुष्य लांबुं होय तो वधारे सारुं, हुं घणा दिवस सुधी चारित्र पाळीश, जेथी मने मोटो लाभ थशे. वळी धर्म संबंधी उद्यम तो युवावस्थामांज करवो जोइए. आगममां पण कह्युंछे के-

जरा जावं न पीडेई, वाही जाव न वड्ढई ।
जाविंदिआ न हायंति, ताव सेयं समायरे ॥

"ज्यांसुधी जरा पीडा करे नहि, ज्यांसुधी कोइ प्रकारनो व्याधि थाय नहि, अने ज्यांसुधी इंद्रियो हानि पामे नहि त्यांसुधीमां धर्म आचरवो." वृद्धावस्थामां ग्रस्त थयेलो मनुष्य इंद्रियो निर्बळ थवाथी धर्मकरणीमां उद्यम केवी रीते करी शके? " कह्युं छे के-

दंतैस्खलितं धिया तरलितं पाण्यंघ्रिणा कंपितं
दृग्भ्यां कुड्मलितं बलेन त्रुटितं रूपश्रिया प्रोषितम् ।

प्राप्ताया यमभूपतेरिहमहाधाट्यां जरायामियं
तृष्णा केवलमेककैव सुभटी हृत्पत्तने नृत्यति ॥

" यम राजानी मोटी धाडरूप आ वृद्धावस्था प्राप्त थतां दांत हालेछे, बुद्धि नष्ट थायछे, हाथपग कंपेछे, नजर क्षीण थायछे, वळ जतुं रहेछे अने रूप तथा लावण्य चाल्युं जायछे, मात्र तृष्णा एकलीज सुभटनुं आचरण करती सती हृदयरूपी नगरमां नृत्य करी रहेछे. "

आ प्रमाणे ते भावमुनिनी दृढता जोइ बंने देव खुशी थया अने प्रशंसा करवा लाग्या. पछी जैनदेवे तापसदेवने कह्युं के 'जैनोनुं स्वरूप जोयुं ? हवे आपणे तापसनी परीक्षा करीए.' ए प्रमाणे कही तेओ वनमां गया. त्यां तेओए एक जटाधारी, वृद्ध, तीव्र तप करतो अने ध्यानमां आरूढ थयेलो यमदग्नि नामनो तापस जोयो. तेनी परीक्षा करवा माटे ते देवो चकला चकलीनुं रूप धारण करी तेनी दाढीनी अंदर माळो बांधीने रह्या. पछी चकलो मनुष्यवाणीथी बोल्यो के 'हे बाला ! तुं अत्र सुखथी रहे, हुं हिमालय पर्वते जइने आवुंछुं.' त्यारे चकलीए कह्युं के 'हे प्राणनाथ ! हुं तमने जवा दइश नहि; कारण के तमे पुरुषो ज्यां जाओछो त्यां लुब्ध थइ जाओछो. जो तमे पाछा न आवो तो मारी शी गति थाय ? हुं अबळा एकली अहीं केम रही शकुं ? तमारो वियोग माराथी केवी रीते सहन थइ शके ?' ते सांभळी चकलाए कह्युं के 'हे बाळा ! तुं शामाटे कदाग्रह करेछे ? हुं जलदी आवीश. जो हुं आवुं नहि तो मने ब्राह्मणनी, स्त्रीनी, बाळकनी ने गायनी हत्यानुं पाप लागे.' त्यारे चकलीए कह्युं के 'हुं सोगनो मानती नथी. पण जो तमे न आवो तो यमदग्नि तापसनुं पाप मस्तक उपर धारण करो तो हुं तमने जवा दउं.' त्यारे चकलो बोल्यो के 'तुं एम बोल नहि. एनुं पाप कोण अंगीकार करे? ए वचनो सांभळीने यमदग्नि ध्यानथी चलित थयो अने क्रोधवश थइ चकला चकलीने पकडी कहेवा लाग्यो के 'मारुं शुं एटलुं बधुं पाप छे?' चकलीए कह्युं के 'हे मुनि ! क्रोध करो नहि. आपनां धर्मशास्त्र जुओ. कारण के–

अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्गे नैव च नैव च ।
तस्मात् पुत्रमुखं दृष्ट्वा, स्वर्गे गच्छंति मानवाः ॥

" पुत्र विनाना माणसनी सद्गति थती नथी, अने स्वर्गमां तो तेनी गति छेज नहि. तेथी माणसो पुत्रनुं मुख जोइने स्वर्गमां जायछे. "

तमे पुत्ररहित छो तो तमारी शुभ गति केवी रीते थाय ? तेथी तमारुं पातक

मोटुं छे. ' ए प्रमाणे कही परीक्षा करीने देवो पोताने स्थाने गया, अने मिथ्यादृष्टि देव हतो ते पण परम जैन थयो.

तेमना गया पछी यमदग्नि पण पक्षिना मुखनां वचनो सांभळी विचार करवा लाग्यो के ' एमणे कही ते बावत खरी छे, तेथी कोइ स्त्रीनी साथे पाणिग्रहण करी पुत्र उत्पन्न करुं तो मारी शुभ गति थाय. ' ए प्रमाणे विचार करी कोष्टक नगरना राजा जितशत्रु समीपे जइ एक कन्या मागी. त्यारे राजाए कह्युं के ' मारे सो पुत्रीओ छे, तेओमांथी जे तमने पसंद करे ते कन्या तमे ग्रहण करो. ' ते सांभळीने यमदग्नि अंतःपुरमां आव्यो. त्यां रहेली सर्व कन्याओए जटाधारी, दुर्बळ, मळथी मलीन गात्रवाळा अने विपरीत रूपवाळा यमदग्निने जोइने थुथुकार कर्यो (थुंकी). तेथी तेणे क्रोधवश थइने ते सर्व कन्याओने कुब्जा करी नांखी. पाछा वळतां तेणे महेलना आंगणामां धूळमां रमती एक राजपुत्रीने जोइ, तेने तेणे बीजोरुं बताव्युं; एटले ते लेवाने तेणे लांबो हाथ कर्यो, तेथी तापसे राजा पासे जइने कह्युं के ' आ कन्या मने इच्छेछे. ' एम कहीने तेने ग्रहण करी. भय पामेला राजाए हजार गायो ने केटलाक दासदासीओ सहित ते पुत्री तेने आपी; तेथी प्रसन्न थयेला ऋषिए शेष रहेला पोताना तपनी शक्तिथी पेली सर्व कुब्जा राजपुत्रीओने सारी करी. ए प्रमाणे सर्व तपने खपावी रेणुका बालाने लइने ते वनमां आव्यो. त्यां एक झुंपडी बनावीने तेओ रह्या.

अनुक्रमे रेणुका यौवनवती थइ, एटले तेनी साथे तेणे पाणिग्रहण कर्युं. प्रथम ऋतुकाळे यमदग्निए रेणुकाने कह्युं के ' हे सुलोचना ! सांभळ, तारे माटे एक चरु मंत्रीने तने आपुंछुं, ते खावाथी तने एक सुंदर पुत्र थशे. ' त्यारे रेणुकाए कह्युं के ' हे स्वामिन्! बे चरु मंत्री आपो के जेमांना एक चरुथी ब्राह्मणपुत्र थाय अने बीजाथी क्षत्रियपुत्र थाय. हुं क्षत्रियचरु हस्तिनापुरना राजा अनंतवीर्यनी स्त्री मारी बेन अनंगसेनाने आपीश अने ब्राह्मणचरु हुं खाइश. ' ए प्रमाणे रेणुकाना कहेवाथी यमदग्निए बे चरु मंत्री पोतानी स्त्रीने आप्या. पछी रेणुकाए विचार कर्यो के ' मारो पुत्र शूरवीर थाय तो सारुं. ' एम विचारी तेणे क्षत्रियचरुनुं भक्षण कर्युं अने ब्राह्मणचरु तेनी बेन अनंगसेनाने मोकल्यो. तेणे ते खाधो. तेने एक पुत्र थयो तेनुं नाम कीर्तिवीर्य पाड्युं, रेणुकाने पुत्र थयो तेनुं नाम राम पाडवामां आव्युं.

राम युवान थयो एवामां अतिसारना रोगथी पीडित एक विद्याधर ते आश्रममां आव्यो. रामे तेनो सत्कार कर्यो अने औषधना प्रयोगथी तेने स्वस्थ कर्यो, तेथी ते विद्याधरे प्रसन्न थइने रामने परशुविद्या आपी. तेणे परशुविद्या साधी, तेथी ते परशुरामना नाम-

थी प्रसिद्ध थयो. पछी देवताथी अधिष्ठित थयेली परशु (कुहाडी) ने लइने अजय्य एवो ते ज्यां त्यां फरवा लाग्यो.

अन्यदा परशुरामनी माता रेणुका हस्तीनापुरमां पोतानी बेनने मळवा अर्थे गइ. त्यां पोतानी बेनना पति अनंतवीर्यनी साथे संबंध थवाथी तेने गर्भ रह्यो. अनुक्रमे तेने पुत्र थयो. पछी पुत्र सहित रेणुकाने यमदग्निए पोताना आश्रममां आणी. परशुरामे मातानुं दुश्चरित जाणी पोतानी पुत्रवती माताने मारी नांखी. आ खबर अनंतवीर्यने पडवाथी तेणे त्यां आवी यमदग्निना आश्रमने भांगी नांख्यो. तेथी क्रोधित थयेला परशुरामे परशुथी अनंतवीर्यनुं मस्तक छेदी नांख्युं. पछी तेनो पुत्र कीर्तिवीर्य राज्याधिकारी थयो. तेणे पितानुं वेर वाळवा माटे परशुरामना पिता यमदग्निने मारी नांख्यो. तेथी परशुरामे त्यां जइ परशुना प्रभावथी कीर्तिवीर्यने हणी हस्तीनापुरनुं राज्य लइ लीधुं. ते वखते चौद स्वप्नथी सूचित गर्भ जेणे धारण कर्यो छे एवी कीर्तिवीर्य राजानी तारा नामनी स्त्री पोताना पतिना मरण समये नासी गइ. ते वनमां तापसोना आश्रमे पहोंची. त्यां जइ तेणे तापसोने पोतानुं सर्व स्वरूप (वृत्तांत) कह्युं. दयाथी आर्द्र चित्तवाळा तापसोए तेने गुप्त रीते भोंयरामां राखी. अनुक्रमे तेने त्यां पुत्र थयो. तेनुं सुभूम नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते मोटो थवा लाग्यो. परशुरामे क्षत्रियो उपर क्रोध करीने सात वार नक्षत्री पृथ्वी करी अने मारेला क्षत्रियोनी दाढोने एकठी करीने एक थाळ भरी मूक्यो.

एक दिवस फरतो फरतो परशुराम पेला तापसोनी झुंपडीए आव्यो, त्यारे परशुनी अंदरथी ज्वाला नीकळवा लागी. तेथी परशुरामे तापसोने पूछ्युं के ' खरुं बोलो, कोइ पण क्षत्रिय अहीं छे ? कारणके मारी परशुमांथी अंगारा वर्षे छे. ' त्यारे तापसोए कह्युं के ' अमे क्षत्रियो छीए. परशुरामे तपस्वीओ धारीने तेमने छोडी दीधा. ए प्रमाणे सर्व क्षत्रियोने मारीने ते निष्कंटकपणे हस्तीनापुरनुं राज्य भोगववा लाग्यो. एक दिवसे परशुरामे कोइ निमित्तियाने पूछ्युं के ' मारुं मृत्यु कोनाथी थशे ? ' निमित्तिके कह्युं के 'जेनी दृष्टिथी आ क्षत्रियोनी दाढो क्षीररूप थइ जशे अने तेनुं भोजन जे करशे ते तमने मारशे. ' ते सांभळीने परशुरामे पोताना मारनारने ओळखवा माटे एक दानशाला [illegible]ी अने त्यां सिंहासन उपर दाढोनो थाळ मूक्यो.

अहीं वैताढ्यवासी मेघनाद नामना विद्याधरे निमित्तियाना कहेवाथी पोतानी नो वर सुभूम थशे एम जाणीने त्यां आवी सुभूमने पोतानी पुत्री अर्पण करी, अने तेनो सेवक थइ त्यां रह्यो. एक दिवस सुभूमे पोतानी माताने पूछ्युं के ' हे माता ! शुं भूमि आटलीज छे ? ' एवा पुत्रना शब्दो सांभळीने नेत्रमां अश्रु लावी गद्-

गद्गद् स्वरपूर्वक तारा राणीए पूर्वनी सघळी हकीकत जणावीने कह्युं के ' हे पुत्र! तारा पिता अने पितामहने हणीने तथा सर्व क्षत्रियोनो नाश करीने परशुराम आपणुं राज्य भोगवे छे, अने तेना भयथी नासीने आपणे आ तापसनो आश्रय करी भोंयरामां रह्या छीए. ' ए प्रमाणे माताना मुखथी सांभळीने सुभूम क्रोधित थइ एकदम भोंयरामांथी बहार नीकळ्यो, अने मेघनाद साथे हस्तीनापुर जइ दानशाळाए आव्यो. ते वखते दाढोनो थाळ सुभूमनी दृष्टिए पडतां ते दाढोनी क्षीर थइ गइ, एटले ते क्षीर सुभूम खावा लाग्यो. परशुरामे ते वात जाणी, एटले सन्नद्ध थइने जाज्वल्यमान परशु लइ बहार नीकळ्यो, परंतु परशुरामनुं ते हथियार सुभूमनी दृष्टि पडतांज तेना पूर्वना पुण्यथी निस्तेज थइ गयुं. पछी सुभूमे भोजन कर्या पछी उठीने ते थाळ परशुराम उपर फेंक्यो, एटले ते थाळनुं सहस्र देवताओए अधिष्ठित करेलुं चक्र बनी गयुं; अने ते चक्रे परशुरामनुं शिर कापी नांख्युं. ते वखते सुभूमने चक्रवर्तीपदनो उदय थयो, जय जय शब्दो बोलावा लाग्या, अने देवोए पुष्पनी वृष्टि करी. पछी परशुरामे मारेला क्षत्रियोना वेरनुं स्मरण करीने तेणे एकवीश वखत ब्राह्मणरहित पृथ्वी करी.

चक्रना बळथी आ भरतक्षेत्रना छखंड जीतीने विशेष लोभी बनी धातकीखंडमां आवेला भरतक्षेत्रने साधवा चाल्यो. अडतालीश गाउ विस्तारवाळा चर्मरत्न उपर पोताना सर्व सैन्यने स्थापीने लवणसमुद्रनी उपर थइने चाल्या जतां समकाळे चर्मरत्नना अधिष्ठायक हजार देवोए चर्मरत्न मूकी दीधुं. एटले चर्मरत्न ने सैन्यसहित जळमां डुबीने ते मरण पाम्यो अने अतिशय पापकर्मना योगथी सातमी नरके गयो. ए प्रमाणे संबंधीओनो स्नेह पण कृत्रिम छे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

कुल घर नियय सुहेसुअ, सयणेय जणेअ निच्च मुणिवसहा।
विहरंति अणिस्साए, जह अज्जमहागिरि भयवं ॥ १५२ ॥

अर्थ-" मुनिवृषभो-श्रेष्ठ मुनिओ (धर्मधुरंधर होवाथी) कुळ ते कुटुंब, घर, पोताना संबंधीओ तथा ग्रामनगरादिजन्य सुख-तेने विषे तेमज स्वजनमां अने सामान्य लोकमां निरंतर अनिश्राए (कोइना पण आलंबन विना) विचरेछे. जेम आर्य महागिरि भगवंत निश्रा विना विचर्या तेम." १५२. अहीं आर्यमहागिरिनो संबंध जाणवो. ४७.

आर्यमहागिरि प्रबंध.

श्रीस्थूलिभद्रस्वामिने आर्यमहागिरि ने आर्यसुहस्ती नामे बे शिष्यो हता. ते

वेमां मोटा श्रीआर्यमहागिरिसूरि आर्यसुहस्तीसूरिने गणशिक्षा (गच्छनुं शिक्षण अर्थात् गच्छ) सोंपीने पोते विशेष वैराग्यथी जिनकल्पनी तुलना करवाने माटे उद्युक्त थइ एकला विचरवा लाग्या. ते विशेषपणे क्रियामां उद्यमवंत रहे छे. ज्यारे आर्यसुहस्ती सूरि गामनी अंदर समवसरे छे त्यारे श्रीआर्यमहागिरि गामनी वहार रहेछे, एम गच्छनी निश्राए विहार करे छे.

एकदा श्रीसुहस्तीसूरि विहार करतां करतां पाटलीपुर पधार्या. त्यां आर्यमहागिरि क्षेत्रना छ विभाग करीने पांच पांच दिवस सुधी एक एक विभागमां भिक्षार्थे जायछे अने नीरस आहार ग्रहण करे छे. एक वखत श्रीआर्यसुहस्तीसूरि वसुभूति नामना श्रावकना कुटुंवने प्रतिवोध करवाने माटे तेने घेर गया हता अने धर्मदेशना आपता हता. ते समये श्रीआर्यमहागिरि अजाणतां वसुभूतिने घेर भिक्षार्थे आव्या. तेमने जोइ आर्य-सुहस्तीसूरिए उभा थइ विनयपूर्वक वंदन कर्युं. एटले आर्यमहागिरि भिक्षा ग्रहण कर्या शिवाय पाछा वळी गया. वसुभूति श्रावके आर्यसुहस्ती महाराजने पूछ्युं के 'जेमनो आपे आटलो विनय कर्यो ए महामुनि कोण छे?' त्यारे आर्य सुहस्तीसूरिए कह्युं के 'ए अमारा मोटा गुरुभाइ छे अने महा अनुभाववाळी जिनकल्पनी तुलना करे छे.' ते सांभळीने वसुभूति श्रावके वीजे दिवसे आखा नगरमां वधे उत्तम आहार कराव्यो. आर्यमहागिरिए तेने अकल्प्य जाणीने ग्रहण कर्यो नहि. पछी उपाश्रये आवीने तेमणे सुहस्तीसूरिने ओळंभो आप्यो के 'तमे वहु विरुद्ध आचरण कर्युं के वसुभूतिने घेर मारो अभ्युत्थानादि विनय कर्यो. तेम करवाथी तमे सर्वत्र अशुद्ध आहार करी दीधोछे. माटे हवे आजथी मारे तमारी साथे एक क्षेत्रमां रहवुं उचित नथी.' ए प्रमाणे कही आर्यमहागिरिए जुदो विहार कर्यो अने गच्छनो आश्रय छोडी दइ एकाकी तपसंयम पाळी स्वर्गे गया. ए प्रमाणे वीजाए पण प्रतिवंध करवो नहि, एवो आ कथानो उपदेश छे.

> रुवेण जुव्वणेण यं, कन्नां सुहेहिं वरसिरीए यं ।
> नय लुंभंति सुविहिया, निदरसणं जंवूनामित्ति ॥ १५३ ॥

अर्थ—" रूपे करीने, यौवने करीने, गुणवती कन्याओथी, सांसारिक सुखोथी तेमज श्रेष्ट एवी लक्ष्मीथी सुविहितो—साधु पुरुषो—उत्तम जनो लोभाता नथी. अहीं जंवू नामे महा मुनिनुं निदर्शन के० दृष्टांत जाणवुं." १५३. जंवूस्वामीनुं दृष्टांत पूर्वे कहेलुं छे तेथी अहीं लख्युं नथी.

> उत्तमकुलपसूया, रायकुलवडिंसगावि मुणिवसहा ।
> वहुजणजईसंघट्टं, मेहकुमारुव्व विसहंति ॥ १५४ ॥

गाथा १५३—रुव्वेण । कन्नाहिं । वरसिरीएहिं । निदरिसणं । जंवुनामुत्ति ।
गाथा १५४—मेहकुमारव्व ।

अर्थ–" उत्तम कुळमां उत्पन्न थयेला, राजकुळमां मुगट समान एवा मुनिवृषभो–मुनिश्रेष्ठो अनेक कुळमां उत्पन्न थयेला घणा मुनिजनोनो संघट्ट मेघकुमारनी जेम विशेष प्रकारे सहन करेछे." १५४. अहीं मेघकुमारनुं दृष्टांत जाणवुं. ४८

मेघकुमारनुं दृष्टांत.

मगधदेशमां राजगृह नगरमां श्रेणिक राजा राज्य करतो हतो. तेनी धारिणी नामे राणी हती. तेनी कुक्षिने विषे कोइ जीव उत्पन्न थयो. तेना प्रभावथी तेने अकाळे मेघनो दोहद थयो. अभयकुमारे अट्ठमभक्तथी कोइ देवने आराधीने तेनी सहायथी ते दोहद पूर्ण कर्यो. उत्तम समये पुत्रनो प्रसव थयो. स्वप्नने अनुसारे तेनुं नाम मेघकुमार पाड्युं. अनुक्रमे तेणे युवावस्था प्राप्त करी. श्रेणिक राजाए तेने स्वरूपवती आठ कन्या एक लग्ने परणावी. ते स्त्रीओ साथे विषयसुख भोगवतो मेघकुमार अन्यदा वीरप्रभु त्यां समवसरवाथी वांदवाने गयो. प्रभुनी देशना सांभळी तेणे वैराग्य प्राप्त थवाथी चारित्र ग्रहण कर्युं. भगवंते तेमने शिक्षा ग्रहण करवा माटे स्थविर (वृद्ध) मुनि पासे मोकल्या. हवे रात्रिए पौरुषी भणाव्या पछी संथारा करतां वृद्धलघुत्वना (नाना मोटाना) व्यवहारथी मेघमुनिनो संथारो सर्व साधुनी पछी उपाश्रयनी वहार आव्यो. त्यां रात्रिए जता आवता साधुना चरणना प्रहारथी अने तेमना अथडावा विगेरेथी मेघमुनि बहु खिन्न थया. ते विचारवा लाग्या के " अरे ! मारो सुखकारी आवास क्यां ! मारी कोमळ पुष्पशय्या क्यां ! अंगनाना अंगसंगथी उत्पन्न थतुं सुख क्यां ! अने आ कठिन भूमिमां आळोटवुं क्यां ! आ साधुओ प्रथम तो मारा प्रति आदरवाळा हता अने हवे तो तेज साधुओ मने पग विगेरेना संघट्ट करेछे, तेथी जो आजनी रात्रि सुखे सुखे जाय तो प्रातःकाळमां वीरप्रभुने पूछी रजोहरण आदि वेष पाछो सोंपीने हुं मारे घेर चाल्यो जइश." ए प्रमाणे चिंतवी मेघमुनि प्रातःकाळे प्रभु पासे आव्या. भगवाने मेघमुनिना बोल्या पहेलांज कह्युं के ' हे मेघ ! तें आज रात्रिना चारे पहोर दुःख अनुभव्युं छे अने घेर जवानो विचार करेलो छे. आ हकीकत खरी छे ? ' मेघमुनिए कह्युं के ' ए हकीकत खरी छे.' त्यारे भगवाने कह्युं के " हे मेघमुनि ! आ दुःख तो शुं छे ! पण जे दुःख तें आ भवथी त्रीजे भवे अनुभवेलुं छे ते सांभळ–तुं पूर्वे वैताढ्य पर्वतनी भूमिमां श्वेतवर्णो, घणो उंचो अने एक हजार हाथणीना टोळानो अधिपति छ दांतवाळो सुमेरुप्रभ नामनो हाथी हतो. एक दिवस वनमां दावानळ लाग्यो. तेनाथी भय पामी तृषातुर थइ वनमां भटकतां थोडा पाणिवाळा ने घणा कीचडवाळा सरोवरमां पेठो. त्यां तुं कीचडनी अंदर खुती गयो. तुं जळ सुधी पहोंच्यो नहि एटले तने जळ प

मळ्युं नहि, अने वहार पण नीकळी शक्यो नहीं. पछी घणा वैरी हाथीओए आवीने तने दंतमुशळना प्रहार कर्या. ए प्रमाणे सात दिवस सुधी पीडा अनुभवी सो वर्षनुं आयुष्य पूर्ण करी काळ करीने तुं विंध्यभूमिमां चार दांतवाळो, रक्तवर्णवाळो ने सातसें हाथणीनो पति मेरुप्रभ नामे हाथी थयो. त्यां पण अग्नि लागेलो जोइ जातिस्मरणथी तें तारो पूर्वभव दीठो. पछी दावानळथी भय पामीने तें एक योजनप्रमाण भूमिनी अंदरथी तृण काष्ठ आदि सर्व दूर फेंकी दीधुं, अने नवा उगेला तृण वल्ली अंकुरो विगेरेने शुंढवडे परिवारनी मददथी मूळमांथी उखेडी नांखवा लाग्यो. एक वखत फरीथी दावानळ प्रकट्यो. ते वखते तुं परिवार सहित पेला एक योजन प्रमाणवाळा मंडळमां आवी गयो. बीजां पण घणां वनचर प्राणीओ त्यां आव्यां. ते वखते तें शरीर खणवाने माटे एक पग उंचो कर्यो, तेवामां एक ससलो कोइ जग्याए तेने स्थान नहि मळवाथी तारा पग नीचेनी जग्याए आवीने उभो रह्यो. पग नीचे मूकतां तें ससलाने जोयो; एटले तेना उपरनी दयाने लीधे तारुं मन आर्द्र थवाथी तें तारो पग उंचो ने उंचो राख्यो. ए प्रमाणे अढी दिवस सुधी एक पग उंचो राखीने रह्यो. दावानळ शांत थतां सर्व प्राणीओ पोतपोताने स्थाने गया. एटले पग नीचे मूकतां शरीर घणुं स्थूळ होवाथी पर्वतनुं शिखर त्रुटी पडे तेम तुं पडी गयो, अने घणी वेदना भोगवी, सो वर्षनुं आयुष्य पूरुं करी दयाना परिणामथी शुभ कर्म बांधी श्रेणिक राजानो पुत्र थयो. हवे तुं विचार कर के समकितनो पण लाभ मळ्यो नहोतो ते वखतमां तिर्यंचना भवमां थोडुं कष्ट सहन करवाथी तें मनुष्यनुं आयुष्य बांध्युं, तो चारित्र ग्रहण कर्या पछी कष्ट सहन करवाथी तो मोटुं फळ मळेछे; अथवा आ जीवे घणी वार नरकादिनां घणां दुःखो भोगव्यांछे, तो तुं आ साधुओना पादसंघट्टथी उत्पन्न थयेला दुःखथी शामाटे दुभाय छे? साधुना चरणनी रज पण वंद्य छे, तेथी आ चारित्र तजी देवानो तारो मनोरथ योग्य नथी. अग्निमां प्रवेश करवो सारो, विषनुं भक्षण करवुं सारुं, पण ग्रहण करेला व्रतनो भंग करवो ए सारुं नहि." इत्यादि भगवंतनां कहेलां वचनोथी मेघमुनिने जातिस्मरणज्ञान उत्पन्न थयुं, एटले सघळुं प्रभुना कहेवा प्रमाणे जोयुं. पछी भगवानने वांदीने मेघमुनि बोल्या के "हे भगवन्! भवकूपमां पडतां तमे मारो बचाव कर्योछे. आजथी मांडीने बे चक्षु शिवाय बीजा कोइ अंगनी मारे शुश्रुषा करवी नहि एवो हुं अभिग्रह करुंछुं." आ प्रमाणेनो अभिग्रह लइ, निर्दोष चारित्र पाळी, गुणरत्न संवत्सरादि करी, निर्मळ ध्यानवडे पोतानुं आयुष्य पूर्ण करी, समाधिथी मृत्यु पामीने विजय नामना अनुत्तर विमानने विषे देवपणे उत्पन्न थया. त्यांथी च्यवी महाविदेहक्षेत्रमां मनुष्य थइने मोक्षे जशे.

अवरुप्परसंबाहं, सुक्खं तुच्छं सरीरपीडाय ।
सारण वारण चोयण, गुरुजणआयत्तया यं गंणे ॥ १५५ ॥

अर्थ–" गच्छमां वसवाथी परस्पर संबाध ते मळवापणुं थाय अने स्वेच्छाए प्रवर्तवा रूप सुख अथवा इंद्रियजन्य जे सुख ते तुच्छ के० स्वल्प थाय-तेनुं ओछापणुं थाय, परीसहादिकवडे शरीरने पीडा थाय, कोइ पण कार्य न कर्युं होय तो तेनुं सारण के० संभारी देवुं थाय, कोइ पण कार्यमां प्रमाद करतां वारण के० वारवुं थाय, सारा कार्यमां चोयण के० मधुर के कर्कश वचनवडे पण प्रेरणा थाय अने गुरुजननी आधीनता थाय. एटला गुणो थाय; माटे अवश्य गच्छमांज वसवुं, एकला न रहेवुं. " १५५.

इक्कस्स कओ धम्मो, सच्छंदगईमइपयारस्स ।
किं वा करेउ इक्को, परिहरउ कह मकज्जं वा ॥ १५६ ॥

अर्थ–" स्वच्छंद जे गति तेमां छे मतिनो प्रचार जेनो अर्थात् स्वच्छंदे वर्तवानी छे बुद्धि जेनी एवा एकला मुनिने धर्मज क्यांथी होय ? अपितु न होय. वळी एकलो तपक्रिया विगेरे शुं करे ? अथवा एकलो अकार्यने पण केम परिहरवा शक्तिमान थाय ? अर्थात् न थाय. माटे गुरुकुळवासमांज रहेवुं. " १५६.

कत्तो सुत्तत्थागम, पडिपुच्छणा चोयणा च इक्कस्स ।
विणओ वेयावच्चं, आराहणया य मरणंते ॥ १५७ ॥

अर्थ–"एकला मुनिने सूत्रार्थनी प्राप्ति पण क्यांथी थाय ? प्रतिपृच्छा के० संदिग्धनुं पूछवुं ते कोनी पासे करे ? चोयणा के० प्रमादमां पडेलाने शिक्षादान कोण आपे ? एकलो विनय कोनो करे ? वैयावच्च कोनी करे ? अने मरणांते नमस्कार स्मरण, अणसणादि आराधना पण तेने कोण करावे ? अर्थात् एटलां वानां (एटला लाभ) एने क्यांथी प्राप्त थाय ? न थाय. " १५७.

पिल्लिज्जेसण मिक्को, पइन्नपमयाजणाउ निच्चं भयं ।
काउं मणोवि अकज्जं, न तरइ काऊण बहुमज्झे ॥ १५८ ॥

अर्थ–" एकलो मुनि एषणा जे आहारनी शुद्धि तेनुं पण उल्लंघन करे छे, अर्थात कदाचित् अशुद्ध आहार पण ग्रहण करे छे. वळी प्रकीर्ण के० एकाकी एवो जे प्रमदा-

गाथा–१५५ अवरुप्पर–परस्पर । गाथा—१५६ कओ–कुतः । करेइ । परिहरउं ।
गाथा–१५७ सुतत्थागम । पडिपुच्छण । य । एक्कस्स । आगमः प्राप्तिः ।

जन-स्त्रीजन तेनाथी तेने निरंतर भय रह्या करे छे; अने बहु मुनिना मध्यमां तो अकार्य करवानुं मन पण करवाने शक्तिवान थवातुं नथी तो अकार्य करे तो शेनोज ? माटे स्थविरकल्पी मुनिओने एकाकी विहार युक्त नथी." १५८.

उच्चार पासवण वंत पित्त मुच्छाइ मोहिओ इक्को ।
सद्दव भायणं विहथ्थो, निखिवइ कुणई उड्डाहं ॥ १५९ ॥

अर्थ-" उच्चार ते पुरीष, पासवण ते प्रश्रवण (लघुनीति), वांत ते वमन अने पित्त मूर्छा विगेरे-आदिशब्दथी वायुविकार विशुचिकादिनुं ग्रहण करवुं. एवा व्याधियी-कष्टथी व्याकुळ थयेलो एकलो साधु पाणी सहित जे भाजन तेनाथी व्यग्रहस्तवाळो होतो सतो जो ते भाजन हाथमांथी मूकी दे तो संयम विराधना-आत्मविराधना थाय, अने जो ते भाजन हाथमां रहेवा दइने उच्चार (वडी नीति) विगेरे करे तो शासननी उड्डाह (लघुता) थाय. तेथी मुनिने एकला रहेवुं कोइ रीते योग्य नथी." १५९

एगदिवसेण बहुआ, सुहाय असुहाय जीवपरिणामा ।
इक्को असुहपरिणओ, चइज्ज आलंबणं लध्धुं ॥ १६० ॥

अर्थ-" एक दिवसमां पण जीवना परिणाम शुभ अने अशुभ एवा बहु प्रकारना थायछे, तेथी एकलो मुनि अशुभ परिणामवाळो थयो सतो कांइक आलंबन-कारणने पामीने चारित्रने तजी देछे अथवा अनेक प्रकारना दोष लगाडेछे." १६०

सव्वजिणपडिकुट्ठं, अणवथ्था थेरकप्पभेओअ ।
इक्को अ सुहावत्तोवि, हणइ तवसंजमं अइरा ॥ १६१ ॥

अर्थ-" एकाकीपणे विचरवुं सर्व जिनेश्वरोए निषेध करेलुं छे. वळी तेथी अनवस्था के० मर्यादानो भंग थाय छे अने स्थविरोनो कल्प जे आचार तेनो भेद थायछे, तेथी एकाकी रहेवुं अयुक्त छे. वळी एकलो शुभ आयुक्त के० गाढ आचारयुक्त होय तोपण थोडा काळमां तप अने संयमने हणी नांखेछे, अर्थात् तेमां दोष लगाडेछे." १६१.

वेसं जुन्नकुमारिं, पउथ्थवइअं च बालविहवं च ।
पासंडरोह मसइं, नवतरुणिं थेरभज्जं च ॥ १६२ ॥

गाथा १५९-निरुवइ । गाथा १६०-एकदिवसेण । चइज्ज ।
गाथा १६१-सुयाउत्तोवि । सुहाउत्तोवि । पडिकुट्ठं=निषिद्धं । अइरा-अचिरात्

सविडंकुब्भडरुवा, दिट्ठा मोहेइ जा मणं इत्थी ।
आयहियं चिंतंता, दूरयरेणं परिहरंति ॥ १६३ ॥

अर्थ—वेश्या, वृद्ध कुमारिका एटले मोटी उम्मरवाळी कुमारिका, परदेश गयेला पतिवाळी स्त्री,बाळ विधवा एटले जेनो पति बाल्यावस्थामां मरण पामेलो छे एवी अति कामविह्वळ स्त्री, पाखंडव्रते करीने जेणे विषयनो रोध करेलो छे एवी स्त्री—तापसणी प्रमुख, असती ते व्यभिचारिणी स्त्री, नवयौवना, वृद्ध भर्त्तारनी भार्या, शम अध्यवसायने दूर करी दे एवा उद्भट रूपवाळी अथवा विकार सहित मनोहर रूपवाळी, अने देखवा मात्रथीज जे मनने मोहित करे एवी स्त्री—आटला प्रकारनी स्त्रीओने आत्महितने चिंतवनार पुरुष अति दूरथीज त्यजी दे छे." १६२. १६३.

सम्मद्दिट्ठीवि कयागमोवि, अइविसयरागसुहवसओ ।
भवसंकडंमि पविसइ, इत्थं तुह सच्चईनायं ॥ १६४ ॥

अर्थ—" सम्यग् दृष्टि छतां अने सिद्धांतनो जाण छतां अतिशय विषयराग संबंधी जे सुख तेना परवशपणाथी भवसंकटने विषे प्रवेश करेछे, अर्थात् बहु भवभ्रमण करेछे. ते संबंधमां हे शिष्य ! तारे सत्यकीनुं उदाहरण जाणवुं." १६४. अहीं सत्यकी विद्याधरनो संबंध जाणवो. ४९

सत्यकी विद्याधरनी कथा.

विशाळ लक्ष्मीवाळी विशाळा नगरीमां चेटक नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने सुज्येष्ठा अने चिल्लणा नामे बे पुत्रीओ हती. ते बंनेने अरस्परस घणोज स्नेह हतो. अभयकुमारनी सलाहथी ते बन्ने कन्याओए श्रेणिक राजानी साथे पाणिग्रहण करवानो अभिग्रह कर्यो हतो. पछी अभयकुमारे एक सुरंग खोदावी, अने ते सुरंगद्वारा श्रेणिक राजाए विशाळा नगरीए आवी बन्ने कन्याओने लीधी. सुरंगना मुख आगळ आवतां चिल्लणाए विचार कर्यो के 'सुज्येष्ठा रूपमां माराथी अति श्रेष्ठ छे, तेथी श्रेणिक राजा तेने बहु मान दइ पट्टराणी करशे.' ए प्रमाणे विचारी चिल्लणाए सुज्येष्ठाने कह्युं के 'हे भगिनी ! तुं पाछी जइने मारो रही गयेलो घरेणांनो डाबलो जलदी लइ आव.' ए प्रमाणे कही सुज्येष्ठाने पाछी मोकली. पछी चिल्लणाए श्रेणिक राजाने कह्युं के 'हे स्वामिन् ! अहींथी जलदी चालो. जो कोइ जाणशे तो बहु विपरीत थशे.' ए प्रमाणे भय बतावीने तेओ सुरंगमांथी बहार नीकळी गया. त्यार पछी आवेली सुज्येष्ठाए चिंतव्युं के " प्राणथी पण वधारे प्रिय एवी मारी बेन चिल्लणाए मारा उपर आवुं कपट रच्युं,

गाथा १६३–कृतागमः–ज्ञातागमः ।

माटे केवळ स्वार्थमां रचीपची रहेल कुटुंबवर्गथी सर्युं, अने सर्पनी फणा जेवा विषयोने पण धिक्कार छे." ए प्रमाणे वैराग्य थवाथी सुज्येष्ठाए पाणिग्रहण न करतां चंदनवाला साध्वी पासे जइने चारित्र ग्रहण कर्युं.

छठ अठम आदि अनेक प्रकारनां तप करती ते एक दिवस आतापना ग्रहण करीने रहेली छे. एवे समये पेढाल नामना विद्याधरे त्यांथी जतां तेने जोइ. एटले ते मनमां विचारवा लाग्यो के 'आ सती ध्यानमां स्थित थइछे अने ते महा रूपवती छे, तेथी जो हुं आ साध्वीनी कुक्षिनी अंदर पुत्रने उत्पन्न करुं तो ते पुत्र मारी विद्यानुं पात्र थाय.' ए प्रमाणे विचार करीने विद्याना वळथी अंधकार विकुर्वी ते न जाणे एवी रीते भ्रमरनुं रूप करी तेने भोगवीने तेनी योनिमां वीर्य मूक्युं. पछी तेनी कुक्षिने विषे उत्पन्न थयेलो जीव अनुक्रमे वधवा लाग्यो, तेथी सुज्येष्ठा साध्वीने मनमां संदेह उत्पन्न थयो. तेणे ते संबंधी ज्ञानीने पूछ्युं एटले ज्ञानीए तेनो संदेह भांगीने कह्युं के 'एमां तारो दोष नथी, तुं तो सती छे. अनुक्रमे ते साध्वीने पुत्र थयो तेनुं नाम सत्यकी पाडवामां आव्युं. ते साध्वीना उपाश्रयमां मोटो थयो. त्यां साध्वीना मुखथी आगमोनुं श्रवण करतां तेने सर्व आगमो मुखपाठ थइ गया.

एक दिवस सुज्येष्ठा वीरभगवानने वांदवाने माटे समवसरणमां गइ. सत्यकी पण तेनी मानी साथे गयो. ते अवसरे कालसंदीपक नामना विद्याधरे भगवानने पूछ्युं के 'हे भगवन्! मने कोनाथी भय छे?' भगवाने कह्युं के 'तने आ सत्यकी बाळकथी भय छे.' ते सांभळीने कालसंदीपके सत्यकीनी अवज्ञा करीने तेने पोताना पगमां पाडी दीधो. तेथी सत्यकी तेना उपर क्रोधित थयो. पछी सत्यकीना पिता पेढाल विद्याधरे तेने रोहिणी विद्या आपी. ते विद्याने साधतां सत्यकीने कालसंदीपक विघ्न करवा लाग्यो. ते वखते रोहिणी विद्याएज कालसंदीपकने तेम करतां अटकाव्यो; कारण के सत्यकीना जीवे प्रथम पांच भवने विषे रोहिणी विद्याने साधतां मरण प्राप्त कर्युं हतुं. छठे भवे रोहिणी विद्याने साधतां तेना आयुष्यमां छ मासज अधुरा रहेला होवाथी रोहिणी विद्याए प्रत्यक्ष थइने कह्युं हतुं के 'हे सत्यकी! तारा आयुष्यमां मात्र छ मासज बाकी रह्याछे, तेथी तुं जो कहेतो होय तो आ भवमां हुं सिद्ध थाउं, नहितो आवता भवमां हुं सिद्ध थइश, त्यारे सत्यकीना जीवे कह्युं हतुं के 'जो मारुं आयुष्य थोडुंकज बाकी होय तो आवता भवमां तुं सिद्ध थजे, आ प्रमाणे पूर्वे भवमां कह्युं हतुं तेथी रोहिणी विद्या आ भवमां थोडा काळमांज सिद्ध थइ, अने प्रत्यक्ष थइ सत्यकीने कह्युं के 'तारा शरीरनो एक भाग मने बताव जेमां हुं प्रवेश करुं, त्यारे सत्यकीए पोतानुं भाळ

(कपाळ) बताव्युं. रोहिणी विद्या ललाटमार्गेथी अंगमां पेठी, अने ललाटमां त्रीजुं लोचन उत्पन्न थयुं. पछी तेणे प्रथम पोताना पिता पेढालनेज साध्वीना व्रतनो भंग करनार जाणी विद्याबळथी मार्यो. कालसंदीपक विद्याधर सत्यकीने विद्याबळथी दुर्जय जाणीने मायाथी त्रिपुरासुरनुं स्वरूप धारण करीने नासी गयो, अने लवणसमुद्रमां जइने पाताळकळशमां पेठो. लोकनी अंदर एवी सिद्धि थइ के ' आणे त्रिपुरासुरने पाताळमां पेसाडी दीधो, तेथी आ सत्यकी अग्यारमो रुद्र पेदा थयोछे. '

पछी सत्यकी विद्याधरे भगवाननी पासे समकित अंगीकार कर्युं, अने देवगुरुनो अत्यंत भक्त थयो. त्रणे संध्याए ते भगवाननी आगळ नृत्य करेछे. परंतु अत्यंत विषयसुखमां लोलुप होवाथी राजानी, प्रधाननी के कोइ व्यापारी विगेरेनी रूपवती स्त्रीने ते जुए के तरतज तेने गाढ आलिंगन आपीने ते भोगवेछे. तेने वारवाने माटे कोइ शक्तिमान थतुं नथी. एक दिवस महापुरी उज्जयिनीमां चंडप्रद्योत राजाना अंतःपुरमां प्रवेश करीने तेणे पद्मावती शिवाय बीजी तमाम राणीओने भोगवी. तेथी चंडप्रद्योत राजा क्रोधित थइ कहेवा लाग्यो के ' जे कोइ आ दुष्टकर्मी सत्यकीने मारी नांखशे तेने हुं मनवांछित आपीश. ' आ प्रमाणे पटह वगडावीने तेणे लोकोने जणाव्युं. ते वखते ते नगरमां रहेनारी एक उमा नामनी वेश्याए बीडुं झडप्युं. पछी एक दिवसे उमा पोताना घरना गोखमां बेठी हती ते वखते तेणे सत्यकीने विमानमां बेसीने आकाशमार्गे जतो जोइ कह्युं के ' हे चतुरशिरोमणि ! हे सुरूपजनमां मुगुट रूप ! हे तेजथी सूर्यने जीतनार ! तुं प्रतिदिवस मुग्धा (विषयरसनी अजाण) स्त्रीओने चाहेछे; परंतु अमारा जेवी कामकळामां कुशळ स्त्री तरफ दृष्टि पण करतो नथी. माटे आजे तो मारुं आंगणुं कृतार्थ कर, अने एक वखत तुं अमारुं कामचातुर्य जो. ' इत्यादि वचनोथी रंजित थयेलो अने कटाक्षविक्षेपथी जेनुं मन आकर्षायुं छे एवो सत्यकी विमानमांथी उतरीने ते नायिकाना घरमां गयो. ते वेश्याए पण अनेक प्रकारना कामक्रीडाना विनोदथी तेनुं मन आधीन करी लीधुं. तेथी ते तेने छोडीने अन्य कोइ स्थाने जतो नथी; हमेशां त्यांज आवेछे. तेमनी वच्चे परस्पर घणीज प्रीति थइ गइ छे. आ प्रमाणे अत्यंत विश्वास पमाडीने तेणे एकवार सत्यकीने पूछ्युं के ' हे स्वामिन् ! तमे स्वेच्छाए परस्त्रीओने भोगवो छो पण तमने मारवाने कोइ शक्तिमान थतुं नथी ते कोना बळथी ? ' त्यारे सत्यकीए कह्युं के ' हे सुंदर लोचनवाळी स्त्री ! मारी पासे विद्यानुं बळ छे, तेना प्रभावथी मने कोइ मारतुं नथी. ' फरीथी वेश्याए पूछ्युं के ' तमे ते विद्याने कोइ वखत दूर राखोछो के नहि ? ' सत्यकीए कह्युं के ' ज्यारे हुं विषयसेवन करुंछुं त्यारे विद्याने दूर राखुंछुं. ' ते सांभळीने ते उमा वेश्याए जइ राज

कह्युं के ' सत्यकीने मारवानो एकज उपाय छे. परंतु जो तमे मारो बचाव करो तो तेने खुशीथी मारो. ' ए प्रमाणे प्रस्तावना करीने तेणे सर्व हकीकत कही बतावी. पछी ते वेश्याना उदर उपर कमळपत्रो रखावी तेणे ते कमलपत्रोने छेदी नांख्या, परंतु वेश्याना शरीर उपर जरा पण खड्ग लाग्युं नहि. एम करी ' आवी रीते तारो बचाव करशुं ' एवो विश्वास उत्पन्न करावीने तेने घेर मोकली. पछी राजाए रात्रिए पोताना सेवकोने बंनेने मारी नाखवानुं समजावी वेश्याने घरे मोकल्या. ते सेवकोने वेश्याए गुप्त रीते राख्या. तेवामां सत्यकी आव्यो अने उमा साथे विषयसेवन करवा लाग्यो. एटले गुप्त रहेला राजसेवकोए आवीने बंनेना मस्तको छेदी नाख्यां.

सत्यकी विद्याधरना नंदीश्वर नामना गणे ते हकीकत सांभळी, एटले ते क्रोधित थइने त्यां आव्यो अने आकाशमां शिला विकुर्वीने कहेवा लाग्यो के ' तमे मारा विद्यागुरुने मार्या छे, तेथी जेवी स्थितिमां तेने मार्या छे तेवीज स्थितिमां तेनी मूर्ति बनावीने जो तमे सर्व नगरजनो पूजशो तो तमने सघळाने छोडीश, नहितो आ शिलाथी सर्वने चूर्ण करी नाखीश. ' एवुं सांभळीने भयभीत थयेला राजा आदि सर्व लोकोए तेवीज स्थितिवाळी युग्मरूप मूर्ति करावीने एक मकाननी अंदर स्थापी, अने सर्व पूजा करवा लाग्या. सत्यकी काळे करीने नरकभूमिमां गयो. पछी केटलेक काळे तेवी लज्जा उत्पादक मूर्तिने जोइने ते काढी नांखी तेनी जग्याए लिंगनी स्थापना करी. माटे विषयमां अनुराग न करवो एवो आ कथानो उपदेश छे.

सुतवस्सियाण पूया[१], पणाम[२] सक्कार[३] विणयकज्जपरो[४] ।
बद्धंपि कम्ममसुहं, सिढिलेई दसारनेयावा ॥ १६५ ॥

अर्थ—" सुतपस्वी—भला चारित्री—महामुनिओनी पूजा ते वस्त्रादि आपवुं, प्रणाम ते मस्तकवडे वंदन करवुं, सत्कार ते तेमना गुणनुं वर्णन करवुं, अने विनय ते तेओ आवे एटले उभा थवुं—इत्यादि कार्यमां तत्पर एवो पुरुष, बांधेलुं—आत्म प्रदेशनी साथे श्लिष्ट करेलुं एवुं पण अशुभ—मध्यम जे कर्म तेने शिथिळ करे छे. कोनी जेम ? दशारनेता जे दशारनां स्वामी कृष्ण तेनी जेम. " १६५. अहीं कृष्णनो संक्षेपथी संबंध जाणवो. ९०.

श्रीकृष्ण प्रबंध.

[illegible]दा विहार करतां करतां श्रीनेमिनाथ भगवान द्वारिकामां समवसर्या. तेमने

६५—पूआ । दसारनेयव्वा । दशारनेता इव ।

वांदवाने माटे श्रीकृष्ण परिवार सहित आव्या. तेने मनमां एवी इच्छा थइ के 'आजे हुं आ अढार हजार साधुओमांना दरेकने द्वादशावर्त वंदनथी वांदुं.' ए प्रमाणे विचारी पोताना भक्त वीरा साळवीनी साथे सर्व साधुओने उपर प्रमाणे वंदन करवाथी श्रमातुर थयेला कृष्ण, भगवान पासे आवी बोल्या के 'हे भगवन्! आज हुं अढार हजार साधुओने वांदवाथी अति श्रमित थयोछुं. में आज सुधीमां त्रणसे ने साठ युद्धो कर्यां तेमां कोइ वखत हुं आटलो श्रमित थयो नहोतो.' ते वखते भगवाने कह्युं के 'हे महानुभाव! जेम वंदन करवाथी तुं घणो श्रमित थयो छे तेम तें लाभ पण घणो मेळव्योछे. कारणके वंदनदानथी तें क्षायिक समकित मेळव्युंछे अने तीर्थंकरनामकर्म उपार्जन कर्युंछे. वळी संग्राम करीने सातमी नरकभूमिने योग्य जे कर्म बांध्युं हतुं तेने खपावीने त्रीजी नरकभूमि योग्य रहेवा दीधुं छे. एटलो लाभ तने थयोछे.' ते सांभळीने कृष्णे कह्युं के 'फरीथी अढार हजार मुनिने वांदीने त्रीजी नरकभूमि योग्य कर्म पण खपावी दउं.' त्यारे भगवाने कह्युं के 'हे कृष्ण! हवे तेवो भाव आवे नहि, कारणके हवे तमे लोभमा प्रवेश करेलो छे.' कृष्णे फरीथी पूछ्युं के 'मने ज्यारे आटलो बधो लाभ थयोछे, त्यारे मारा अनुयायी वीरा साळवीने केटलो लाभ थयोछे?' भगवाने कह्युं के 'एने तो मात्र कायक्लेश थयोछे, कारण के तेणे तो मात्र तारी अनुवृत्तिथीज वंदन कर्युंछे, तेथी भाव विना कांइ फळ मळतुं नथी.' आ प्रमाणे बीजाओए साधुओनी पूजाभक्ति विगेरे भाव पूर्वक करवी.

अभिगमण[1] वंदण[2] नमंसणेण[3], पडिपुच्छणेण[4] साहूणं[5] ।
चिरसंचियंपि[6] कम्मं[7], खणेण[8] विरलत्तण[9] मुवेइ[10] ॥ १६६ ॥

अर्थ—"अभिगमन ते सन्मुख जवुं, वंदन ते वंदना करवी, नमंसण के० सामान्ये नमस्कार करवो, अने पडिपुच्छण ते शरीरना निराबाधपणा विगेरेनी पृच्छा करवी, साधुने एटलां वानां करवाथी चिरसंचित के० घणा काळनुं बहुभवनुं उपार्जन करेलुं कर्म पण क्षणमात्रमां—थोडा काळमां विरलपणाने पामेछे अर्थात् पापकर्मनो क्षय थायछे." १६६.

केई[1] सुसीला[2] सुहमाई[3] सज्जणा[4], गुरुजणस्सवि[5] सुसीसा[6] ।
विउलं[7] जणंति[8] सद्धं[9], जह[10] सीसो[11] चंडरुद्दस्स[12] ॥ १६७ ॥

अर्थ—"कोइक सुशील के० निर्मळ स्वभाववाळा अने सुधर्मा के० अतिशय धर्मवाळा अने सज्जन के० सर्वनी उपर मैत्रीभाववाळा एवा सुशिष्यो, गुरुजननी—पोताना गुरुनी

गाथा १६७—सुहम्माइ ।

ग श्रद्धाने विस्तीर्ण करेछे, अर्थात् आस्तिक्य लक्षणवाळी श्रद्धाने दृढ करेछे. कोनी-म ? चंडरुद्र आचार्यना शिष्यनी जेम. चंडरुद्र आचार्यनी श्रद्धा तेना शिष्ये दृढ री तेम. " १६७. अहीं चंडरुद्र आचार्य ने तेना शिष्यनो संबंध जाणवो. ५१.

चंडरुद्राचार्य कथा.

महापुरी उज्जयिनीमां अन्यदा चंडरुद्राचार्य समवसर्या. ते अत्यंत ईर्षाळु अने क्रोधी हता, तेथी ते पोतानुं आसन शिष्योथी दूर राखता हता. एक दिवस एक नवो परणेलो वणिकपुत्र पोताना मित्रोथी परिवृत थइने त्यां आव्यो अने तेणे सर्व साधुओने वांद्या. पछी तेना बाळमित्रोए हांसी करी के 'हे स्वामिन् ! आने तमे शिष्य करो.' त्यारे मुनिओए कह्युं के 'हे महानुभाव ! जो तेने दीक्षा ग्रहण करवानो मनोरथ होय तो पेला दूर बेठेला अमारा गुरुनी पासे जाओ.' तेथी ते बाळमित्रो वणिकपुत्र सहित गुरु पासे आव्या. त्यां पण गुरुने वांदीने तेओ हास्यथी बोल्या के 'महाराज ! आने दीक्षा आपो.' ते सांभळीने आचार्य मौन रह्या. त्यारे बाळकोए फरीथी कह्युं के 'हे स्वामिन् ! आ नवा परणेला अमारा मित्रने आप शिष्य करो.' छतां पण गुरु तो मौन रह्या. त्यारे तेओए त्रीजीवार पण तेज प्रमाणे कह्युं, एटले चंडरुद्राचार्यने क्रोध चढ्यो तेथी बलात्कारे ते नवा परणेला बाळकने पकडी, बे पगनी वच्चे राखी तेना केशनो लोच करी नांख्यो. ते जोइने बीजा सर्वे बाळको त्यांथी नासी गया. तेओ विचार करवा लाग्या के 'अरे ! आ शुं थयुं !' ए प्रमाणे विलखा पडी तेओ जोवा पण उभा रह्या नहि. पछी नवदीक्षित शिष्ये गुरुने कह्युं के 'हे भगवन् ! हवे आपणे अहींथी अन्य स्थाने चाल्या जइए. कारणके मारां मातापिता तथा श्वसुरपक्ष विगेरे जो आ वात जाणशे तो तेओ अहीं आवी तमने मोटो उपद्रव करशे.' त्यारे गुरुए कह्युं के 'हुं रात्रिए जवाने अशक्त छुं.' त्यारे ते नवदीक्षित शिष्य गुरुने पोतानी खांध उपर बेसाडीने त्यांथी चाल्यो. अंधारी रात्रिए चालतां तेना पग उंची नीची भूमिपर पडवाथी चंडरुद्राचार्य क्रोधित थइ तेना मस्तक उपर दंडनो प्रहार करवा लाग्या. तेथी तेना माथामांथी रुधिर नीकळ्युं अने घणी वेदना थवा लागी; पण तेना मनमां लेश मात्र पण क्रोध उत्पन्न थयो नहि. ते तो तेमां पोतानोज वांक माने छे अने विचार करे छे के 'मने पापीने धिक्कार छे ! कारणके आ गुरु मारे लीधे कष्ट भोगवे छे. प्रथम तो गुरुमहाराज स्वाध्याय अने ध्यानमां स्थित थयेला हता, तेने में दुष्टे रात्रिए चलाव्या, आ अपराधथी हुं केवी रीते मुक्त थइश ?' आ प्रमाणे शुभ भावनाने भावतां शुभ ध्यानथी घातिकर्मनो क्षय करीने ते केवळज्ञान पाम्या. पछी तो सर्वत्र प्रकाश

थवाथी ते सारी रीते सरळताथी चालवा लाग्या. एटले गुरुए पूछयुं के 'हवे तुं केम सारी रीते चालेछे? संसारमां दंडप्रहार एज सार रूप जणाय छे दंडप्रहारने लीधेज तुं मार्गमां सरलताथी चालेछे.' त्यारे शिष्ये कह्युं के 'हुं सरल गतिए चालुंछुं ते आपनोज प्रसाद छे.' एटले गुरुए पूछयुं के 'तने कांइ ज्ञान थयुं छे?' त्यारे शिष्ये कह्युं के 'हा, स्वामिन्! मने केवळज्ञान थयुंछे.' एवुं शिष्यनुं वाक्य सांभळी गुरुने अत्यंत पश्चात्ताप थयो के 'में अति विरुद्ध कर्म कर्युं. केवलीनी आशातना करनार एवा मने धिक्कार छे! एना मस्तकमां में दंडप्रहार करेला छे, तो आ मारुं पातक केवी रीते नष्ट थशे?' ए प्रमाणे पश्चात्ताप करतां गुरु, शिष्यना स्कंध उपरथी उतरीने तेना पगमां पड्या अने पोतानो अपराध खमाववा लाग्या. ए प्रमाणे वारंवार पोतानो अपराध खमावतां विशुद्ध ध्यानथी तेमने पण केवळज्ञान उत्पन्न थयुं. बंने जणा केवलीपणे लांबा वखत सुधी विहार करीने मोक्षे गया. आ प्रमाणे सुशिष्य गुरुने पण विशेष धर्म पमाडेछे, एवो आ कथानो उपदेश छे.

अंगार[१]जीववहगो, कोइ[३] कुगुरू सुसीसपरिवारो[२] ।
सुमिणे जइहिं दिट्ठो, कोलो[६] गयकलहपरिकिन्नो ॥ १६८ ॥

अर्थ—"अंगारा (कोयला) रूप जीवनो वध करनारो (अजीवमां जीव संज्ञाने स्थापनारो) कोइ कुगुरु (कुवासनायुक्त गुरु) सुशिष्योथी परवरेलो तेने स्वप्नमां मुनिओए हाथीनां बच्चांओथी परवरेलो कोल के० शूकर छे, एवा स्वरूपे दीठो." १६८.

सो उग्गभवसमुद्दे, सयंवरमुवागएहिं राएहिं ।
करहो वक्खरभरिओ, दिट्ठो पोराणसीसेहिं ॥ १६९ ॥

अर्थ—" ते कुगुरुने उग्र एवा भवसमुद्रमां (परिभ्रमण करतां) भारथी भरेला उंटपणे पूर्वभवना शिष्यो अने भवांतरमां थयेला राजपुत्रो के जेओ स्वयंवरमां आव्या हता तेमणे दीठो, (एटले तेओए मूकाव्यो)." १६९. एनी विशेष हकीकत कथानकथी जाणवी.

अंगारमर्दकाचार्य कथा.

कोइ एक **विजयसेन** नामे सूरि हता. तेमना शिष्योए रात्रिए स्वप्नमां पांचसे हाथीओथी परिवृत थयेलो एक डुक्कर जोयो. प्रातःकाळमां तेओए गुरुनी आगळ स्वप्नस्वरूप

गाथा १६८–कुगुरु ।
गाथा १६९–वक्खरभरिउ–भारेण भृतः ।

निवेदन कर्युं त्यारे गुरुए विचारीने कह्युं के ' हे शिष्यो ! आजे कोइ अभव्य गुरु पांचसे शिष्योथी परिवृत थइ अहीं आवशे, ए प्रमाणे तमारुं स्वप्न फलित थशे. ' एटलामां तो रुद्रदेव नामे आचार्य पांचसे शिष्योथी परिवृत थयेला त्यां आव्या. पूर्वस्थित साधुओए तेमनुं आतिथ्य कर्युं. पछी बीजे दिवसे अभव्य गुरुनी परीक्षा करवाने माटे मात्रु करवा जवाना (पिशाब करवाना) स्थानके (रस्तामां) विजयसेन सूरिए पोताना शिष्यो पासे ते रुद्रदेव सूरि न जाणे एवी रीते कोयला पथराव्या. रात्रिए ते अभव्य गुरुना शिष्यो लघुशंका करवाने माटे उठ्या तो तेमने पगे कोयला दबाया, तेथी शब्द थतां तेओ ' आ कोयला छे' एवुं नहि जाणवाथी पश्चात्ताप करवा लाग्या के 'अरे ! अरे! अंधकारमां अमे अजाणतां कोइ जीवने चांपी नांख्या ' ए प्रमाणे कही पुनः पुनः मिथ्या दुष्कृत देवा लाग्या; अने पछी संथारामां जइने सुइ गया. एवामां रुद्रदेवाचार्य पोते लघुशंका करवाने उठ्या. तेना चरणथी पण कोयला दबाया. एटले तेनो शब्द सांभळी वधारे वधारे चांपवा लाग्या अने मुखेथी बोल्या के ' आ अर्हतना जीवो दबावाथी पोकार करे छे.' एवुं वचन विजयसेन सूरिए सांभळ्युं. तेथी तेणे प्रातःकाळे रुद्रदेवना शिष्योने कह्युं के ' आ तमारा गुरु अभव्य छे, माटे तमारे तेने छोडी देवा जोइए.' ते सांभळीने तेओए रुद्रदेवने गच्छनी बहार कर्या. पछी ते पांचसे शिष्यो निरतिचार संयम पाळी प्रांते समाधिथी मृत्यु पामीने देवपणे उत्पन्न थया.

त्यांथी च्यवीने तेओ वसंतपुर नगरमां दिल्लीप राजाने घेर पांचसे पुत्रो थया. अनुक्रमे तेओ युवावस्था पाम्या. एक वखत ते पांचसे राजपुत्रो गजपुर नगरमां कनकध्वज राजानी पुत्रीना स्वयंवरमां गया हता. ते वखते अंगारमर्दकाचार्यनो (रुद्रदेवनो) जीव संसारमां परिभ्रमण करतां उंटपणे उत्पन्न थयो हतो, ते पण त्यां आव्यो हतो. भारना आरोपण वखते अति तीव्र शब्द करता ते उंटने जोइने ते राजपुत्रोने दया आवी. तेथी तेओ बोल्या के ' अरे ! जुओ, आ बिचारो उंट अत्यंत भारथी आक्रांत थयेलो होवाथी मोटा बराडा पाडे छे. आणे पूर्व भवमां शुं अशुभ कर्म कर्युं हशे ?' आ प्रमाणे वारंवार चिंतवन करतां ते पांचसे राजपुत्रोने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी तेओए पोताना पूर्व भवनुं स्वरूप जोयुं, जेथी तेओ बोल्या के ' अरे ! आ अमारो पूर्व भवनो अभव्य गुरु उंटपणे उत्पन्न थयोछे. कर्मनी गति विचित्र छे. कारणके आणे पूर्व भवमां ज्ञान मेळव्युं हतुं, पण श्रद्धा विनानुं ते निष्फळ थयुं. तेथी ते आवी अवस्थाने प्राप्त थयेलो छे, अने हजु ते अनंता जन्ममरण करशे. ' ए प्रमाणे कही ते उंटने तेना धणी पासेथी छोडाव्यो.

पछी ते पांचसे राजपुत्रो विचारवा लाग्या के ' आ संसार अनित्य छे. किंपाकना

फळ जेवा अने चिरपरिचित एवा भोगथी सर्युं. हस्तीना कर्ण जेवी चंचळ आ राज्यलक्ष्मीने धिक्कार छे ! ' आ प्रमाणे वैराग्यपरायण थइ तेओए चारित्र ग्रहण कर्युं. प्रांते सर्वे सद्गतिना भाजन थया.

आ प्रमाणे सुशिष्यो अन्य भवमां पण उपकारी थायछे. एवो आ स्थाने उपदेश छे.

संसारवंचणा नवि गणंति, संसारसूअरा जीवा ।
सुमिणगएणवि केई, बुज्झंति पुप्फचूलावा ॥ १७० ॥

अर्थ—" संसारने विषे आसक्त शूकर—भुंड जेवा जीवो संसारनी वंचनाने गणता नथी (विषयासक्त जीवो विषयनेज सारभूत गणे छे); अने केटलाक (लघुकर्मी जीवो) स्वप्न मध्ये देखवा मात्रथी पण पुप्पचूलानी जेम प्रतिबोध पामे छे. " १७०. जेम पुप्पचूला नामे राणी स्वप्नमां नरकादि स्वरूपने जोइने प्रतिबोध पामी, एवा पण केटलाक जीवो होय छे. ५३

पुप्पचूलानी कथा.

पुष्पभद्र नामना नगरमां पुष्पकेतु नामे राजा हतो. तेने पुष्पवती नामे पट्टराणी हती. एक दिवस तेणे बे बाळको (पुत्रपुत्री रूप युग्म) ने जन्म आप्यो. तेमां पुत्रनुं नाम पुष्पचूल पाड्युं अने पुत्रीनुं नाम पुष्पचूला पाड्युं. अनुक्रमे ते बंने यौवनावस्था पाम्या अने सर्व कळामां कुशळ थया. तेओने परस्पर अति स्नेह बंधायो, तेथी एक बीजा विना तेओ एक क्षण पण रही शकता नहोता. ते जोइने एकदा तेना पिताए विचार कर्यो के ' आ साथे जन्मेला पुत्रपुत्री परस्पर अत्यंत स्नेहवाळा छे, तेथी जो तेमांथी पुत्रीने बीजे परणावीश तो तेमना स्नेहनो भंग थशे; माटे ए बंनेनोज परस्पर लग्नसंबंध थाय तो तेमनो वियोग न थाय. ' ए प्रमाणे चिंतवी नागरिक लोकोने बोलावीने राजाए पूछयुं के ' अंतःपुरमां उत्पन्न थयेला रत्नने स्वेच्छाथी जोडवाने कोण समर्थ छे ते कहो. ' ते सांभळीने तेनो आशय नहि जाणनारा प्रधान पुरुषोए कह्युं के ' हे राजन् ! संसारमां जे जे रत्न उत्पन्न थाय छे तेने अन्यनी साथे जोडवाने राजा समर्थ थाय छे, तो अंतःपुरमां उत्पन्न थयेलां रत्नने जोडवाने राजा समर्थ थाय तेमां तो शुं कहेवुं ! ' ए प्रमाणे छळवडे तेओनी अनुज्ञा मेळवीने अंतःपुरनी स्त्रीओए अटकाव्या छतां पण राजाए ते बे भाइ बेनने लग्नसंबंध कर्यो. ए कार्य घणुंज असमंजस (अयोग्य) थयेलुं जोइ तेनी माता पुष्पवतीए वैराग्यपरायण थइने दीक्षा ग्रहण करी. पछी ते तप तपी

गाथा १७०—सूयरा । पुष्पचूला इव ।

काळ करीने देवपणे उत्पन्न थइ. पुष्पकेतु राजा पण अनुक्रमे परलोकमां गयो एटले पुष्पचूल कुमार राजा थयो. तेणे पोतानी परणेली बेन पुष्पचूलाने पट्टराणी करी अने तेनी साथे विषयसुख भोगवतो सतो घणो काळ व्यतीत कर्यो.

एक समये तेमनी मातानो जीव जे देव थयो छे तेणे अवधिज्ञानथी जोयुं, एटले तेने पूर्व भवना पुत्रपुत्री उपर प्रीति उत्पन्न थवाथी ते मनमां विचार करवा लाग्यो के 'आ मारा पूर्व भवना पुत्र अने पुत्री आवा प्रकारनुं पापकर्म करी नरकमां जशे, तेथी हुं तेमने प्रतिबोध पमाडुं.' एम विचारी तेणे पोतानी पुत्री पुष्पचूलाने रात्रिए स्वप्ननी अंदर नरकनां दुःखो देखाडयां. ते जोइने ते भयभीत थइ गइ. सवारमां तेणे राजानी आगळ स्वप्ननी हकीकत कही. राजाए पण नरकनुं स्वरूप पूछवाने माटे अन्यदर्शनी योगिओ विगेरेने बोलाव्या अने नरकनुं स्वरूप पूछयुं. त्यारे तेओए जणाव्युं के 'हे राजन्! शोक, वियोग, रोग अने भोगमां पराधीनता विगेरे नरकनां दुःखो जाणवां.' त्यारे पुष्पचूला राणीए कह्युं के 'में जे दुःखो रात्रे स्वप्नमां जोयां छे ते तो भिन्न छे.' पछी अर्णिकापुत्र आचार्यने बोलावीने राजाए पूछयुं के 'हे स्वामिन्! नरकनां दुःखो केवां होयछे?' तेना उत्तरमां आचार्ये राणीए जेवां नरकनां दुःखो स्वप्नमां जोयां हतां तेवांज कही बताव्यां. ते सांभळीने आश्चर्य पामेली राणीए पूछयुं के 'हे स्वामी! आपे पण शुं एवुं स्वप्न जोयुं छे? के जेथी में स्वप्नमां जेवां नरकनां दुःखो जोयां हतां तेवांज आपे कह्यां.' आचार्ये कह्युं के 'अमे स्वप्नमां तो जोयां नथी, पण आगमना वचनथी ते जाणीए छीए.' पछी राणीए पूछयुं के 'कया कर्मथी एवां दुःखो प्राप्त थायछे?' गुरुए कह्युं के 'पांच आश्रवना सेवनथी अने काम क्रोध विगेरे पापाचरणथी प्राणीओने नरकनां दुःखो प्राप्त थायछे.' इत्यादि कहीने गुरु पोताने स्थानके गयां. फरीथी बीजे दिवसे पुष्पचूलानी मातानो जीव जे देव हतो तेणे राणीने स्वप्नमां देवताओनां सुख बताव्यां. प्रातःकाळे राणीए ते स्वप्ननी हकीकत राजाने कही. तेथी राजाए अन्य दर्शनीओने बोलावीने पूछयुं के 'स्वर्गनां सुख केवां होयछे?' तेओए कह्युं के 'हे राजन्! उत्तम प्रकारनां भोजन, श्रेष्ठ वस्त्रपरिधान, प्रियजनसंयोग, उत्तम अंगनाओ साथे विलास इत्यादि स्वर्गनां सुखो छे.' त्यारे राणीए कह्युं के 'जे स्वर्गनां सुखो में स्वप्नमां जोयां छे तेमनी साथे सरखावतां तमे कहेलां सुखो असंख्यातमे भागे पण आवी शकतां नथी.' पछी अर्णिकापुत्र आचार्यने बोलावीने स्वर्गसुखनुं स्वरूप पूछयुं. तेणे राणीए स्वप्नमां जोयेलां सुखो जेवांज स्वर्गनां सुखो कही बताव्यां. राणीए पूछयुं के 'एवां सुखो केवी रीते मेळवाय?' गुरुए कह्युं के 'यतिधर्म पाळवाथी मेळवी शकाय.' पछी धर्मनुं सर्व स्वरूप जाणवाथी पुष्पचूलाने वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी तेणे

चारित्र ग्रहण करवाने माटे पतिनी आज्ञा मागी. त्यारे राजाए कह्युं के 'तुं मने अतिप्रिय छे. माराथी तारो वियोग सहन थइ शकशे नहि, तेथी हुं तने दीक्षा ग्रहण करवानी आज्ञा केवी रीते आपी शकुं?' राणीए घणा उपदेशवडे राजाने वाळ्यो, त्यारे राजाए कह्युं के 'जो दीक्षा ग्रहण करी अहींज रहे अने मारा घरनी भिक्षा ले तो हुं तने दीक्षा ग्रहण करवानी आज्ञा आपुं.' राणीए ए बाबत कबुल करी अने अर्णिकापुत्र आचार्य पासे दीक्षा लीधी. पछी ते त्यांज रहीने राजाने घेरथी दररोज शुद्ध भिक्षा लेछे अने शुद्ध चारित्रधर्म पाळेछे.

एक दिवस अर्णिकापुत्र आचार्ये बार वर्षनो दुष्काळ पडवानुं ज्ञानवडे जाणी सर्व यतिओने जुदी जुदी दिशाओमां मोकली दीधा, अने पोते नहि चाली शकवाथी त्यांज रह्या. पुष्पचूला साध्वी दररोज गुरुने आहार लावी आपेछे अने तेमनी पितानी माफक सेवा करेछे. ए प्रमाणे प्रतिदिन गुरुभक्तिपरायण रहेतां पुष्पचूलाने शुभ ध्यानना योगथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तोपण ते गुरुने आहार विगेरे लावीने आपेछे. एक वखत मेघ वरसतो हतो, छतां पण पुष्पचूला भिक्षा लइने आवी. तेने गुरुए कह्युं के 'हे वत्से! तुं आ शुं करेछे? एक तो हुं एकस्थानवासी छुं, बीजुं हुं साध्वीनो आणेलो आहार ग्रहण करुंछुं, वळी वरसाद वरसेछे छतां पण तुं आहार लावीने मने आपेछे, ते शुं उचित करेछे?' त्यारे पुष्पचूलाए कह्युं के 'हे स्वामी! आ मेघ अचित्त छे.' गुरुए कह्युं के 'ते तो केवली होय तेज जाणे.' त्यारे पुष्पचुलाए कह्युं के 'स्वामिन्! आपनी कृपाथी ते ज्ञान मने पण छे.' ते सांभळीने आचार्य पश्चात्ताप करवा लाग्या के 'अरे! मने धिक्कार छे के में केवलीनी आशातना करी.' आ प्रमाणे खेद करीने तेणे मिथ्यादुष्कृत दीधो. पछी साध्वीए कह्युं के 'हे स्वामिन्! तमे शामाटे खिन्न थाओ छो? तमे पण गंगा नदी उतरतां केवळज्ञान पामी मोक्षे जशो.' ते सांभळीने गुरु गंगाने कांठे आवी नावनी अंदर बेठा, तेटलामां पूर्वभवना वैरी कोइ देवे आवीने जे बाजुए गुरु बेठेला छे ते भागने जळमां डुबाववा मांड्यो, त्यारे गुरु नावना मध्य भागमां बेठा, एटले आखी नाव बुडवा लागी. ते जोइ अनार्य लोकोए जाण्युं के 'अरे! आ यतिने लीधे सघळाओनुं मरण थशे.' ए प्रमाणे चिंतवी तेओए मळी आचार्यने उपाडीने जळनी अंदर नांखी दीधा. ते समये पेला देवे आवीने तेनी नीचे त्रिशूल धारण कर्युं अने ते वडे अर्णिकापुत्र आचार्यने वींधी लीधा. ते वखते पोताना शरीरमांथी नीकळता रुधिरने जोइ आचार्य मनमां विचार करवा लाग्या के 'अरेरे! आ मारा रुधिरथी जळना जीवोनी विराधना थाय छे.' ए प्रमाणे अनित्य भावना भावतां घातिकर्मनो क्षय थवाथी केवलज्ञान पामीने मोक्षे गया. त्यां

देवोए आवीने तेनो महिमा कर्यो. तेथी लोकोए जाण्युं के 'जे गंगामां मरेछे ते मोक्षे जायछे.' पछी ते स्थाने प्रयाग नामना तीर्थनी लोकोए स्थापना करी.

जो अविकलं तवसंजमं च, साहू करिज्ज पच्छावि ।
अन्नियसुयव्व सो नियगं—मट्ठमचिरेणं साहेइ ॥ १७१ ॥

अर्थ—" जे साधु अविकळ के० संपूर्ण एवुं तप (बार प्रकारनो) अने संयम (सर्व जीवरक्षा रूप सत्तर प्रकारनुं) पश्चात् एटले वृद्धावस्थामां पण करेछे—साधेछे ते (वृद्धावस्थामां धर्म करनार) अर्णिकापुत्र आचार्यनी जेम पोताना अर्थने एटले परलोकना साधनने अचिर के० थोडा काळमां पण साधेछे." १७१. अर्थात् जे यौवनावस्थामां विषयासक्त होय छतां अंतकाळमां पण धर्म करेछे ते आत्मानुं हित साधी शकेछे. अहीं उपरनी कथामां कहेतां अविशिष्ट रहेलो अर्णिकापुत्रनो प्रथमनो संबंध जाणी लेवो. ५४.

अर्णिकापुत्र संबंध.

उत्तरमथुरा नगरीमां कोइ व्यापारीना कामदेव अने देवदत्त नामना बे पुत्रो रहेता हता. ते बंनेने परस्पर अति गाढ मित्रता हती. तेओ एकदा पोतानां मातापितानी आज्ञा लइने व्यापारार्थे दक्षिणमथुराए गया. त्यां तेमने जयसिंह नामना एक वणिकपुत्र साथे मैत्री थइ. जयसिंहने अर्णिका नामे बेन हती. ते घणी रूपवती हती. एक दिवस जयसिंहे पोतानी बेन अर्णिकाने कह्युं के 'आज सरस रसोइ बनाव, कारणके मारा बे मित्र कामदेव ने देवदत्त आपणे त्यां भोजन करवाना छे. तेथी अर्णिकाए उत्तम रसोइ बनावी. पछी भोजनसमये त्रणे मित्रो एक पात्रमां भेळां जमवा बेठा. अर्णिकाए भोजन पीरस्युं. पछी ते अर्णिका तेमनी पासे उभी रहीने पोताना वस्त्रना छेडाथी वायु नाखवा लागी. ते वखते तेना हाथना कंकणनो रणत्कार, तेनां स्तन, उदर ने कटिप्रदेश तथा नेत्र ने वदननो विलास जोइने देवदत्त अत्यंत कामातुर थयो. तेमज घीना पात्रनी अंदर प्रतिबिंबित थयेलुं तेनुं रूप जोइने ते अति कामरागथी परवश बनी गयो. तेने भोजन विषरूप थयुं, तेथी तेणे कंइ पण खाधुं नहि अने जलदी उठी गयो.

बीजे दिवसे तेणे पोतानो अभिप्राय कामदेवनी मारफत जयसिंहने जणाव्यो. त्यारे जयसिंहे कह्युं के " हे मित्र ! मारी आ बेन मने अतिप्रिय छे अने तमे तो परदेशी छो, तेथी तेनो वियोग माराथी केवी रीते सहन थइ शके ? माटे जे कोइ आ अर्णिकानुं

गाथा १७१—तवसंजमं । अन्नियसुयव्व । नियगमट्ठं = निजकं अर्थं ।

पाणिग्रहण करीने मारा घरमांज वास करशे तेने हुं मारी वेन परणाववानो छुं; तेम छतां जो देवदत्त एक पुत्रनी उत्पत्ति थतां सुधी पण अत्र निवास करे तो हुं अर्णिकाने तेनी साथे परणावुं." देवदत्ते ए सघळुं कबुल कर्युं अने अर्णिकाने परण्यो. पछी तेनी साथे मनवांछित विषयसुख भोगवता तेणे त्यां घणो काळ व्यतीत कर्यो. तेवामां अर्णिका गर्भवती थइ.

अन्यदा उत्तरमथुराथी देवदत्तना पितानो पत्र आव्यो, तेमां लख्युं हतुं के 'हे पुत्र! तने देशांतरमां गयाने घणो काळ थयो छे; तेथी हवे तारे अहीं सत्वर आववुं, विलंब करवो नहि.' ए प्रमाणे पितानो पत्र वारंवार वांचीने मुखथी बोली न शकाय एवा पितापरना प्रेमभावने प्राप्त थयेलो देवदत्त मनमां विचार करवा लाग्यो के 'मने धिक्कार हो के हुं विषयाभिलापने लीधे वचनथी बंधाइ गयो अने वृद्धावस्थावाळां मातापिताने तजीने अहीं रह्यो. ए प्रमाणे खेद करता पोताना पतिने जोइने अर्णिकाए पति पासेथी पत्र लइ लीधो, अने ते वांचीने तेणे अंदरनी बीना जाणी. पछी ससराने मळवाने उत्कंठित थयेली अर्णिकाए महा आग्रह पूर्वक भाइनी आज्ञा मेळवी अने पोताना भर्तार साथे सासरे जवा चाली; मार्गमां तेने पुत्रप्रसव थयो. पछी देवदत्ते कह्युं के 'आ पुत्रनुं नाम अर्णिक (अर्णिकानो पुत्र) पाडवुं. पछी मातापिता तेनुं जे नाम पाडशे ते प्रमाण करशुं.' अनुक्रमे तेओ घेर आव्या अने मातापिताना चरणमां पड्या. पिताने घणो आनंद थयो. तेणे पूछ्युं के 'हे वत्स! आटला वखत सुधी त्यां रहीने तें शुं मेळव्युं?' त्यारे देवदत्ते अर्णिकाथी जन्मेलो पोतानो पुत्र पिताना खोळामां मूक्यो, अने पोतानी वहु बतावीने कह्युं के 'आटलुं मेळवीने हुं आव्यो छुं.' ते वखते पौत्र अने पुत्रवधूने जोइने मातापिता घणा खुशी थया अने पिताए पोताना पौत्रनुं उचित नाम पाडयुं; परंतु अर्णिकापुत्र एवुं नाम विशेषपणे लोकमां प्रसिद्ध थयुं.

अनुक्रमे अर्णिकापुत्र युवान थयो, परंतु विषयमां विरक्त होवाथी वैराग्यपरायण बनीने तेणे चारित्र ग्रहण कर्युं. तेणे आगमनुं रहस्य जाणी, घणा जीवोने प्रतिबोध पमाडी आचार्यपद मेळव्युं पछी साधुसमुदायथी परिवृत्त थइ विहारकरता करता पुष्पभद्र नगरे पधार्या. त्यारपछी जे हकीकत बनी ते उपर कहेली पुष्पचूलानी कथाथी जाणी लेवी.

सुहिओ न चयइ भोए, चयइ जहा दुक्खिओ त्ति अलियमिणं।
चिक्कणकम्मोलित्तो, न इमो न इमो परिच्चयई ॥ १७२ ॥

गाथा १७२-स इमो ।

अर्थ–"जेम दुःखी माणस विषयभोगादिकनो त्याग करे छे तेम सुखी माणस भोगादिकनो त्याग करी शकतो नथी, एम लोको जे कहे छे. ते असत्य छे, नियत वाक्य नथी. केमके चीकणां कर्मोथी उपलिप्त थयेलो सुखी के दुःखी कोइ पण भोगने तजतो नथी. १७२." जो कर्मनी लघुता होय तोज भोगोने तजी शके छे, ते सिवाय कोइ तजी शकतो नथी, एम सिद्ध थाय छे.

जह चयइ चक्कवट्टी, पवित्थरं तत्तियं मुहुत्तेण ।
न चयइ तहा अहन्नो, दुबुद्धी खप्परं दमओ ॥ १७३ ॥

अर्थ–"जेम चक्रवर्ती एक क्षणवारमां तेवी विस्तारवाळी राज्यलक्ष्मीने तजी दे छे, तेम अधन्य (अपुण्यशाळी) अने दुष्ट बुद्धिवाळो द्रमक (भीखारी) गाढ कर्मथी अवलिप्त होवाथी मात्र एक खपर जे भिक्षा मागवानुं पात्र तेने पण तजी शकतो नथी."१७३

देहो पिपीलियाहिं, चिलाईपुत्तस्स चालणी व्व कओ ।
तणुओ वि मणपउसो, न चालिओ तेण ताणुवरिं ॥१७४॥

अर्थ–"कीडीओए चिलातिपुत्रना देहने चालणीनी जेवो छिद्रवाळो करी नांख्यो, तोपण तेणे ते कीडीओ पर थोडो पण मनमां द्वेष कर्यो (आण्यो) नहि." १७४.

पाणच्चए वि पावं, पिवीलियाए वि जे न इच्छंति ।
ते कह जई अपावा, पावाइं करंति अन्नस्स ॥ १७५ ॥

अर्थ–" जेओ प्राणनो नाश थाय तोपण कीडीओ जेवा जीवो पर पण पाप कर्म करवा इच्छता नथी, ते (तेवा) पापरहित मुनिओ बीजा जीवो पर पापकर्म तो क्यांथी ज करे ? अर्थात् बीजाओ पर तो प्रतिकूळ आचरण सर्वथा न ज करे. " १७५. शरीरने चालणी प्राय करनार कीडीओनो विनाश पण जे न इच्छे ते अन्यनुं अहित तो करेज केम ? ए तात्पर्य समजवो.

जिणपहअपंडियाणं, पाणहराणं पि पहरमाणाणं ।
न करंति य पावाइं, पावस्स फलं वियाणंता ॥ १७६ ॥

अर्थ–" वळी जे पापनुं फळ (नरकादिक छे एम) जाणेछे एवा मुनिओ जैन-मार्गने नहीं जाणनारा (अधम) लोको के जेओ खड्गादिकवडे प्रहार करीने प्राणोनो

गाथा १७३–पवित्थरं=प्रविस्तरां विस्तरवर्ती राज्यलक्ष्मी ।
गाथा १७४–पिपीलियाहिं । चालिणिव्व ।
गाथा १७५–पावं । पिपीलियाए

नाश करेछे, तेओना पर पण पापकर्मो करता नथी. " अर्थात् तेओना मरणनुं चिंतवन करवा रूप पापकर्म आचरता नथी, तेओनो द्रोह करता नथी. १७६.

वहमारणअब्भक्खाणदाणपरधणविलोवणाईणं ।
सव्वजहन्नो उदओ, दसगुणिओ इक्कसिकयाणं ॥ १७७ ॥

अर्थ–" एकवार करेला एवा वध (लाकडी विगेरेथी मारवुं), मारण (प्राणनो नाश करवो), अभ्याख्यान दान (अछता दोषनो आरोप करवो) अने परधननो विलोप करवो एटले चोरी करवी,आदि शब्दथी कोइना मर्म बोलवा, गुप्त वात प्रगट करवी विगेरे. आ सर्व पापकर्मोनो जघन्यपणे उदय (ओछामां ओछो उदय थाय तो) दशगणो थाय छे. एटले के एकवार मारेलो जीव पोताना मारनारने दशवार मारनार थाय छे (हणे छे). आ सामान्य फळ जाणवुं." १७७.

तिव्वयरे उवओसे, सयगुणिओ सयसहस्सकोडिगुणो ।
कोडाकोडिगुणो वा, हुज्ज विवागो बहुतरो वा ॥ १७८ ॥

अर्थ–" तीव्रतर द्वेष छते एटले अति क्रोधवडे वधादिक करवाथी सोगणो विपाक उदय आवे छे, तेथी पण अधिक तीव्रतर द्वेष छते सो हजार एटले लाखगणो विपाक उदय आवे छे अथवा करोडगणो उदय आवेछे; अने तेथी तीव्रतम अतिशय क्रोधवडे वधादिक करनारने कोटाकोटि गणो विपाक उदय आवे छे, अथवा तेथी पण अधिक विपाक उदय आवे छे. एटले के जेवा कषायवडे कर्म बांध्युं होय तेवो विपाक उदय आवे छे. " १७८.

के इत्थं करंतालंबणं, इमं तिहुयणस्स अच्छेरं ।
जह नियमाखवियंगी, मरुदेवी भगवई सिद्धा ॥ १७९ ॥

अर्थ–" केटलाएक पुरुषो आ (वधादिक विपाकरूप) अर्थने विषे त्रण जगतने आश्चर्यकारक एवुं आ आलंबन ग्रहण करेछे के जेम तप संयमादिक नियमोवडे जेनुं अंग क्षपित थयुं नथी, एटले पूर्वे जेणे धर्म प्राप्त कर्यो नथी एवी भगवती (पूज्य) मरुदेवी माता मोक्ष पाम्या छे, तेवी रीते अमे पण वधादिकना विपाकने अनुभव्या विना

गाथा १७७–विलोवणाईयं ।

गाथा १७७–उपओसे । हुज्जु ।

गाथा १७८–करंति आलंबणं । नियिमाादभिरक्षपित अंग यस्याः सा ।

तपसंयमादिक धर्मानुष्ठान कर्या विना ज मोक्ष पामीशुं, एवुं अवलंबन ग्रहण करे छे, ग्रहण करवा लायक नथी. "१७९.

मरुदेवी मातानी कथा.

ज्यारे श्रीऋषभस्वामीए चारित्र ग्रहण कर्युं त्यारे भरत राजा राज्यना अधिकारी थयां. भरतने दररोज मरुदेवी माता उपालंभ आपता हता के " हे वत्स ! तुं राज्यसुखमां मोह पाम्यो छे, तेथी मारा पुत्र ऋषभनी तुं कांइ सारसंभाळ लेतो नथी; हुं लोकोना मुखथी एवुं सांभळुं छुं के ते मारो पुत्र एक वर्ष थयां अन्नजळ विना भूख्यो तरश्यो अने वस्त्र विना एकाकी अरण्यमां विचरेछे, तापादिक सहन करे छे अने बहु दुःखने अनुभवे छे, माटे एकवार तुं मारा पुत्रने अहीं लाव, तेने हुं भोजन आपुं अने एकवार पुत्रनुं मुख जोउं." ते सांभळीने भरते कह्युं के" हे माजी ! तमे शोक न करो, अमे सोए तमाराज पुत्रो छीए." माता बोल्या-" हे वत्स ! तुं कहे छे ते खरुं, पण आम्रफळनी इच्छावाळा माणसने आंवलीना फळथी शी तृप्ति थाय?माटे ते ऋषभ पुत्र विना आ सर्व संसार मारे मन तो शून्यज छे."आ प्रमाणे दररोज उपालंभ आपता तथा पुत्रना वियोगथी रुदन करता मरुदेवी माताना नेत्रमां पडळ आव्यां. एवी रीते एक हजार वर्ष व्यतीत थयां एटले श्रीऋषभस्वामीने केवळज्ञान उत्पन्न थयुं. ते वखते चोसठ इन्द्रोए आवीने समवसरण रच्युं. वनपाळके भरत राजाने तेनी वधामणी आपी. ते जाणीने भरत राजा मरुदेवी माता पासे आवी ते वृत्तांत कहीने बोल्या के-" हे माता ! तमे मने हंमेशां उपालंभ आपता हता, के मारो पुत्र टाढ तडका विगेरेनी पीडाने अनुभवे छे अने एकलोज वनमां विचरे छे, तो आजे मारी साथे तमे चालो एटले तमारा पुत्रनो वैभव हुं तमने बतावुं. " ते वचन सांभळीने पुत्रदर्शनमाटे अति उत्सुक थयेली मरुदेवी माताने हस्तीना स्कंधपर बेसाडीने भरतराजा समवसरण तरफ चाल्या. समवसरण नजीक पहोचतां देवदुंदुभिनो शब्द सांभळीने मरुदेवी माताने हर्ष थयो अने देव तथा देवीओना जय जय शब्दो सांभळीने तेमने रोमोद्गम थयो, नेत्रोमां हर्षनां अश्रु आव्यां. तेथी तरतज तेमनां नेत्रपडळ उघडी गयां, एटले समवसरणना त्रण प्राकार, अशोक वृक्ष तथा छत्र चामरादिक सर्व तेमणे प्रत्यक्ष दीठं. पछी उपमा रहित एवी प्रातिहार्यनी समृद्धि जोइने माता मनमां विचार करवा लाग्या के " अहो ! आ संसारने धिक्कार छे, अने मोहने पण धिक्कार छे. केमके हुं एम जाणती हती के मारो पुत्र एकलो वनमां भूख्यो तरश्यो भटकतो हशे, परंतु आ तो आटली बधी समृद्धि पाम्यो छे ते छतां पण तेणे मने कोइ वखत संदेशो सरखो पण मोकल्यो नहीं अने हुं तो तेनापरना मोहने लीधे हमेशां

दुःखी थइ, तो कृत्रिम अने एकतरफी स्नेहने धिक्कार छे! पुत्र कोण अने माता पण कोण ? आ सर्व दुनिया स्वार्थनीज सगी छे. वास्तविक कोइ कोइने वहालुं नथी. " आ रीते अनित्य भावनाने भावतां घातिकर्मनो क्षय थवाथी केवळज्ञान पामी अंतर्मुहूर्तमांज मोक्षपदने पाम्या. ' आ मरुदेवी माता प्रथम सिद्ध थया ' एम कहीने देवोए तेमनो देह क्षीरसागरमां नांख्यो.

आ दृष्टांत लइने केटलाएक माणसो एम कहे छे के-" तप संयम विगेरे अनुष्ठान कर्या विना जेम मरुदेवी माता सिद्धिपद पाम्या, तेम अमे पण मोक्ष पामीशुं. " एवुं आलंवन ग्रहण करे छे, पण विवेकी पुरुषोए तेवुं आलंवन ग्रहण करवा लायक नथी.

किंपि कहिंपि कयाई, एगे लद्धीहिं केहिवि निभेहिं ।
पत्तेअबुद्धलाभा, हवंति अच्छेरयब्भूया ॥ १८० ॥

अर्थ-" केटलाएक (प्रत्येकबुद्ध) पुरुषो, कोइक वखत, कांइक वस्तु जोइने, कोइक स्थानने विषे, आवरणकारी कर्मना क्षयोपशम रूप लब्धिवडे करीने, कोइक वृद्ध वृषभ (वळद) विगेरे वस्तु जोवा रूप निमित्तवडे प्रत्येकबुद्धपणे सम्यक् दर्शन चारित्रादिकनो लाभ प्राप्त करे छे ते आश्चर्यभूत छे, एटले तेवां दृष्टांतो थोडांकज होय छे, माटे तेनुं आलंवन पण ग्रहण करवा योग्य नथी. " १८०.

निहिं संपत्त महन्नो, पडिच्छंतो जह जणो निरुत्तप्पो ।
इह नासइ तह पत्तेअबुद्धलच्छिं पडिच्छंतो ॥ १८१ ॥

अर्थ-" जेम आ जगतमां (निधिने) इच्छतो पण तेने लेवा माटे (बलिविधान रूप) उद्यमने नहीं करतो एवो अधन्य एटले अपुण्यशाळी माणस ते प्राप्त थयेला (रत्नसुवर्णादिकथी भरेला) निधिने पण नाश पमाडे छे, तेम प्रत्येकबुद्धपणानी लक्ष्मीने वांछतो एवो पुरुष पण तप संयमादिक बलिविधान नहीं करवाथी मोक्ष रूप निधानने नाश पमाडे छे. " १८१.

सोऊण गई सुकुमालियाए, तह ससगभसगभयणीए ।
ताव न विससीयव्वं, सेयट्ठीधम्मीओ जाव ॥ १८२ ॥

अर्थ " तथा ससक अने भसक नामना वे भाइओनी वहेन सुकुमालिकानी

गाथा १८०-कहंपि । कुहव । अच्छेरयभूया । केहिविनिभेहिं=कैश्चिदपि निमित्तैः ।

गाथा १८१ -पत्थिंतो-पच्छिंतो । निरुत्तप्पो निरुद्यमः ।

गाथा १८२-सुकुमालियाइ । सेयट्ठि धम्मिओ ।

गति—अवस्था सांभळीने ज्यांसुधी रुधिरमांसथी रहितपणाए करीने जेना अस्थि (हाडकां) श्वेत एटले उज्वळ थयेलां छे एवो धार्मिक (धर्मस्वभाव) थाय त्यांसुधी पण विषयरागादिकनो विश्वास करवो नहीं. अर्थात् शरीरमां रुधिर तथा मांस शुष्क थइ जाय अने हाडकां श्वेत थाय तो पण धर्मवान् साधुए विषयादिकनो विश्वास करवो नहीं."१८२. अहीं सुकुमालिकानी कथा जाणवी. ५६

सुकुमालिकानी कथा.

वसंतपुर नगरमां सिंहसेन राजा राज्य करतो हतो. तेने सिंहला नामनी राणी हती. ते राणीनी कुक्षिथी उत्पन्न थयेला ससक अने भसक नामना तेने वे पुत्रो हता. ते बन्ने हजार हजार योद्धाओनो पराजय करे तेवा बळवान हता. ते बन्नेने सुकुमालिका नामे अति रूपवान एक वहेन हती. एकदा कोइ आचार्य पासे अनुपम रसवाळी अमृत सरखी धर्मदेशना सांभळीने ससक अने भसके चारित्र ग्रहण कर्युं. तेओ अनुक्रमे गीतार्थ मुनि थया, एटले तेमणे आवीने पोतानी वहेन सुकुमालिकाने प्रतिबोध कर्यो; तेथी तेणे पण चारित्र ग्रहण कर्युं. पछी ते साध्वीओनी समीपे रहीने छठ्ठ अठ्ठम विगेरे आतापना सहित तप करती सती पोताना सौंदर्यना दर्पने दलन करवा लागी; तोपण तेना अनुपम रूपथी मोह पामेला अनेक कामी पुरुषो त्यां आवीने तेनी सन्मुख वेसी रहेता हता, अने तेनी साथे विषयनी अभिलाषा करता हता. एक क्षण पण तेना संगने तेओ मूकता नहीं. ते जाणीने बीजी साध्वीओए तेने उपाश्रयमां ज राखवा मांडी. तोपण तेना रूपथी मोह पामेला कांधी पुरुषो उपाश्रयना द्वारे आवीने वेसी रहेवा लाग्या, अने तेना मुखने जोवानी लालसाथी उन्मत्तनी जेम भमवा लाग्या. तेथी कंटाळीने साध्वीओए जइने आचार्यने कह्युं के " हे स्वामी ! आ सुकुमालिकाना चारित्रनुं रक्षण अमाराथी बनवुं अशक्य छे, केमके कामसेवाना अर्थी घणा युवानो उपाश्रये आवीने उपद्रवो करे छे. तेओने अमे शी रीते निवारी शकीए ? ' ते सांभळीने सूरिए ते सुकुमालिकाना भाइओ ससक भसकने बोलावीने कह्युं के—" हे वत्सो ! तमे साध्वीने उपाश्रये जाओ, अने तमारी वेननी रक्षा करो. शीलपालनमां तेने सहाय करवाथी तमने मोटो लाभ छे. " आ प्रमाणे गुरुनुं वाक्य सांभळीने ते बे भाइओ त्यां जइने वहेननी रक्षा करवा लाग्या. तेमांथी एक जण निरंतर उपाश्रयने द्वारे वेसी रहे छे अने बीजो गोचरी माटे जाय छे. एक वखत तो युवान कामी पुरुषोनी साथे तेमने युद्ध थयुं. ते जोइने सुकुमालिकाए विचार्युं के ' मारा रूपने धिक्कार छे ! के जेथी मारा भाइओ मारे माटे स्वाध्याय, ध्यान, अध्ययन विगेरे मूकीने

क्लेश सहन करे छे; तो हवे हुं अनशन ग्रहण करीने जे शरीरने माटे आ कापी पुरुषो ताप पामे छे ते शरीरनो त्याग करुं." ए रीते विचारीने तेणे अनशन ग्रहण कर्युं. तेथी मालतीना पुष्पनी जेम ते थोडा दिवसमां करमाइ (सूकाइ) गइ, तेनुं शरीर क्षीण थयुं, अने एकवार तो श्वासनुं रुंधन थवाथी ते मूर्छा पामी. ते जोइने तेना भाइओ तेने मरेली जाणी गाम बहार जइ वननी भूमिमां परठवी आव्या. पछी ते बन्ने गाममां आव्या. अहीं थोडी वारे अरण्यना शीतळ वायुथी सुकुमालिकाने चेतना आवी. तेथी ते उभी थइने चोतरफ जोवा लागी. तेवामां त्यां कोइ सार्थवाह आव्यो. तेना सेवको जळ अने काष्ठ लेवा माटे वनमां भमता हता. तेमणे तेनुं वनदेवता समान स्वरूप जोइने तेने लइ जइ सार्थवाहने सोंपी. ते सार्थवाहे पण तेने तैलमर्दनादि करावीने सज्ज करी, अने पथ्य भोजनादिक करावीने पाछी नवा यौवनवाळी करी. पछी तेना रूपथी मोह पामेला सार्थवाहे तेने कह्युं के "हे सुंदरी! आ तारुं शरीर पुरुषना भोगव्या विना शोभतुं नथी. जो कदाच विषयसुखना स्वादमां तने विमुखपणुं होय, तो तारुं आवुं अनुपम स्वरूप विधिए शा माटे कर्युं? हे कमळसमान नेत्रवाळी! तने जोया पछी मने बीजी स्त्री रुचती नथी. जेम कल्पवल्लीनी वांछावाळो भ्रमर बीजी वल्लीनो मनोरथ करतो नथी, तेम तारा रूपथी जेनुं मन मोह पाम्युं छे एवा मने बीजी स्त्री गमती नथी. माटे मारापर कृपा कर अने कामदेवरूपी समुद्रमां डुबी गयेलो जे हुं तेनो उद्धार कर." आ प्रमाणेनां सार्थवाहनां वचनो सांभळीने सुकुमालिकाए विचार्युं के "आ संसारमां कर्मनी गति विचित्र छे. विधाताना विलासनी संभावना थइ शकती नथी. कह्युंछे के—

> अघटितघटितानि घटयति, सुघटितघटितानि जर्जरीकुरुते ।
> विधिरेव तानि घटयति, यानि पुमान्नैव चिन्तयति ॥ १ ॥

"विधिज (विधाताज) अयोग्य संयोगवाळा पदार्थोने एकत्र करे छे, अने सारी रीते योग्यताथी संयोग पामेलाने जर्जरित (जूदा) करे छे. पुरुष जेने मनमां पण कोइ वखत चिंतवतो नथी तेने ते विधिज संयोगी करी दे छे."

आ प्रमाणे जो विधातानोज विलास न होय तो मारा भाइओज मने मरेली धारीने शा माटे वनमां मूकी दे? अने आ सार्थवाहनो संबंध पण शी रीते थाय? तेथी धारुं छुं के हजु मारे कांइक पण भोगकर्म भोगववुं बाकी रह्युं छे. वळी आ सार्थवाह पण मारो मोटो उपकारी छे, तेथी मारा संगम माटेनो तेनो अभिलाष हुं पूर्ण करुं.

एम विचारीने सुकुमालिका सार्थवाहना चरणमां पडीने हाथ जोडी बोली के "हे स्वामी आ मारी देहलता तमारे आधीन छे, माटे आ स्तनरूपी बे गुच्छने ग्रहण करो, अने तमारो मनोरथ पूर्ण करो." ते सांभळीने हर्षित थयेलो सार्थवाह तेने पोताना नगरमां लइ गयो, अने त्यां तेनी साथे निःशंकपणे विषयसुख अनुभवतां तेनो घणो काळ व्यतीत थयो.

आ अवसरे विहार करता करता ससक अने भसक मुनि तेज नगरमां आव्या. आहार लेवा माटे तेमणे नगरमां प्रवेश कर्यो;फरतां फरतां कर्मयोगे तेमणे सुकुमालिकानेज घेर जइने धर्मलाभ आप्यो. तेमने जोइने सुकुमालिकाए तो पोताना भाइओने ओळख्या, पण भाइओए तेने बराबर ओळखी नहीं. तेथी तेओ तेना सामुं जोवा लाग्या. एटले सुकुमालिकाए पूछ्युं के "हे मुनिराज! तमे मारी सन्मुख जोइने केम उभा छो?" तेओ बोल्या के "तारा जेवी अमारे एक बेन पहेलां हती." ते सांभळीने नेत्रोमांथी अश्रुपात करती सुकुमालिकाए पूर्वनुं सर्व वृत्तांत भाइओने कह्युं. पछी ते भाइओए सार्थवाहने प्रतिबोध पमाडीने तेने गृहवासथी छोडावी फरी दीक्षा आपी. ते शुद्ध (निरतिचार) चारित्रनुं आराधन करी अन्ते शुद्ध आलोचना पूर्वक मृत्यु पामीने स्वर्गे गइ.

आ सुकुमालिकानी कथा सांभळीने धर्मवान पुरुषे विषयोनो विश्वास करवो नहीं; अने 'हुं जरावस्थाथी जीर्ण थयो छुं, माटे हवे मने विषयो शुं करवाना छे?' एम कदी पण विचारवुं नहीं.

खरकरहतुरयवसहा, मत्तगयंदा विं नाम दम्मंति।
इक्को नवरि न दम्मइ, निरंकुसो अप्पणो अप्पा ॥ १८३ ॥

अर्थ—"गधेडा, उंट, अश्व, वृषभ (बळद) अने मदोन्मत्त गजेन्द्रो पण दमी शकाय छे—वश कराय छे; परंतु एक निरंकुश एवो पोतानो आत्मा वश करातो नथी" १८३

वरं मे अप्पा दंतो, संजमेण तवेण यं।
मां हं परेहिं दम्मंतो, बंधणेहिं वहेहि अ ॥ १८४ ॥

अर्थ—"मारो (पोतानो) आत्मा संयमवडे अने तपवडे दमन करायेलो थाय ते श्रेष्ठ छे, परंतु कुगतिमां गयेलो हुं बीजा पुरुषोथी शृंखला रज्जु विगेरेना बंधनवडे तथा लाकडी वीगेरेना प्रहारवडे दमन करायेलो—ताप पमाडाएलो (वश करायेलो) थाउं ते ठीक नथी, अर्थात् तेम न थाय तो ठीक." १८४.

अप्पा चेव दमेयव्वो, अप्पा हु खलु दुद्दमो ।
अप्पा दंतो सुही होइ, अस्सिं लोए परत्थ य ॥ १८५ ॥

अर्थ—" निश्चये करीने आत्मा दमन करवा योग्य छे—वश करवा योग्य छे. कमके (एक) आत्मा ज दुर्दम (दुःखे करीने दमन थाय तेवो) छे. ते आत्मानुं दमन कर्युं होय तो ते आलोकमां तथा परलोकमां सुखी थाय छे." १८५.

निच्चं दोससहगओ, जीवो अविरहिय मसुहपरिणामो ।
नवरं दिन्ने पसरे, तो देइ पमाय मयरेसु ॥ १८६ ॥

अर्थ—" नित्ये द्वेषनी साथे रहेलो एटले रागद्वेषनो सहचारी थयेलो एवो आ जीव निरंतर अशुभ परिणामवाळो रहेछे. ते आत्माने जो प्रसार आप्यो होय एटले जो तेने मोकळो (छूटो) मूक्यो होय तो ते आ संसारसागर मध्ये लोकविरुद्ध अने आगमविरुद्ध एवां कार्योमां विषय कषायादिक प्रमादने आपे छे." १८६.

अच्चिय वंदिय पूइअ, सक्कारिय पणमिओ महग्घविओ ।
तं तह करेइ जीवो, पाडेइ जह अप्पणो ठाणं ॥ १८७ ॥

अर्थ—" गंधादिकवडे अर्चन (पूजन) करेलो, अनेक लोकोए गुणस्तुतिवडे वंदना करेलो—स्तुति करेलो, वस्त्रादिकवडे पूजेलो, उभा थवुं विगेरे विनयवडे सत्कार करेलो, मस्तकवडे प्रणाम करेलो अने आचार्यादिक पद आपीने महत्त्व पमाडेलो एवो जीव गर्विष्ठ थइने ते प्रमादादिक अकार्योने एवी रीते करेछे के जेथी ते जीव पोताना महत्त्ववाळा स्थानने पाडी देछे,एटले आचार्यादिक महत्त्ववाळा स्थानथी ते भ्रष्ट थाय छे."१८७

सीलव्वयाइं जो बहुफलाइं, हंतूणय सुक्ख महिलसइ ।
धीइदुब्बलो तवस्सी, कोडीए कागिणिं किणइ ॥ १८८ ॥

अर्थ—" संतोषवडे दुर्बळ—असमर्थ (संतोष विनानो—अतृप्त) एवो जे तपस्वी जेनाथी स्वर्गमोक्षादिक घणां फळो प्राप्त थायछे एवा शील ते सदाचार अने व्रत ते पंचमहाव्रत तेने हणीने—तेनो नाश करीने विषयसेवनरूप सुखनो अभिलाष करेछे ते कोटी द्रव्य आपीने रुपीआना एंशीमा भागरूप काकिणीने खरीद करे छे." १८८.

जीवो जहामणसियं, हियइच्छियपत्थिएहिं सुक्खेहिं ।
तोसेऊण न तीरइ, जावज्जीवेण सव्वेण ॥ १८९ ॥

गाथा १८९—जहामणसियं=यथा मनश्चिंतितं मनोऽभिलाषानुकूलैः । तोसउण=तोषयितुं ।

अर्थ–" आ संसारी जीव मननी अभिलाषाने अनुकूळ अथवा जे प्रमाणे मनमां चिंतव्युं होय ते प्रमाणेनां हितकारक, इच्छेलां अने प्रार्थना करेलां एवां स्त्री विगेरेनां सुखोए करीने सर्व जीवन पर्यंत अनुभव कर्या छतां अर्थात् ते सुखो भोगव्यां छतां पण संतोष पामवाने समर्थ थतो नथी; एटले जावज्जीव निरंतर अनुभवेला विषयसुखथी पण आ जीव संतोषने पामतो नथी. " १८९.

सुमिणंतराणुभूयं, सुक्खं समइत्थियं जहा नत्थि ।
एवमिमं पि अईयं सुक्खं, सुमिणोवमं होई ॥ १९० ॥

अर्थ–" जेम स्वप्न मध्ये अनुभवेलुं सुख जागृत थया पछी होतुं नथी, तेम आ (प्रत्यक्ष अनुभवेलुं विषयसुख) पण वर्तमानकाळनुं उल्लंघन थया पछी एटले भोगवी रह्या पछी स्वप्ननी उपमावाळुं एटले स्वप्न तुल्यज थाय छे. माटे ते विषयसुखमां आदर करवो नहीं. " १९०.

पुरनिद्धमणे जक्खो, महुरा मंगू तहेव सुयनिहसो ।
बोहेई सुविहियजणं, विसूरइ बहुं च हियएण ॥ १९१ ॥

अर्थ–" तेमज श्रुतनी एटले सिद्धान्तनी परीक्षाना निकष एटले कसोटीना पापाण तुल्य अर्थात् बहुश्रुत एवा मंगू नामना आचार्य मथुरा नगरीमां नगरनी खाळ पासे (यक्षप्रासादमां) यक्षपणे उत्पन्न थया; अने पछी ते सुविहित जन एटले साधु जनने (पोताना शिष्योने) बोध पमाडवा लाग्या अने हृदयमां घणो शोक करवा लाग्या. एटले शिष्योने बोध करतां पोताना हृदयमां अत्यंत शोक करता हता. (ते वात हवे पछीनी गाथामां कहेवामां आवशे)." १९१. अहीं मंगू आचार्यनो संबंध जाणवो. ५७

मंगूसूरिनी कथा.

एकदा श्रुतरूपी जळना सागररूप युगप्रधान श्रीमंगू नामना आचार्य मथुरा नगरीमां पधार्या. ते नगरीमां घणा धनाढ्य श्रावको रहेता हता. तेओ साधुओनी अत्यंत भक्ति करनारा हता. तेथी तेओए ते आचार्यनी घणी सेवा करी. आचार्य पण त्यांज रहीने पठन, पाठन तथा व्याख्यान करवा लाग्या. तेथी तेमणे श्रावकोनां चित्त अत्यंत आवर्जित कर्यां, एटले तेओ मंगूसूरिपर अधिक भक्तिवाळा थया. आचार्यनी सर्व रीत-

गाथा १९०–समइत्थियं=समतीतं जागरणानंतरं ।
गाथा १९१–पुरनिद्धमणे=नगरजलनिर्गममार्गे ।

भात उंचा प्रकारनी जोइने तेओ एम विचारवा लाग्या के "आ मुनिने आहारादिकनुं दान करवाथी आपणे भवसागरनो पार पामीशुंज." एम जाणीने त्यांना श्रावको तेमने मिष्ट अने सरस आहार आपवा लाग्या. तेवो आहार भोगवतां आचार्यने रसलोलुपता थइ. एटले तेमणे विचार कर्यो के "जुदे जुदे स्थाने विहार करतां आवो आहार कोइ पण स्थाने हुं पाम्यो नथी. वळी अहींना श्रावको पण विशेष प्रकारे भक्ति करेछे; माटे आपणे तो अहींज स्थिरता करवी योग्य छे." एम विचारीने ते आचार्य स्थानवासीपणाए करीने (एक स्थानेज रहेवापणाए करीने) त्यांज रह्या. धीरे धीरे गृहस्थीओनी साथे परिचय वधतो गयो. तेथी मिष्ट आहारना भोजनवडे, अति कोमळ शय्यामां शयन करवावडे अने सुंदर उपाश्रयमां रहेवावडे ते आचार्य रसगृद्ध थइ गया, आवश्यकादिक नित्यक्रिया पण छोडी दीधी, अने मनमां अहंकार करवा लाग्या के 'मने श्रावको केवो रसवाळो आहार आपेछे ?' ए प्रमाणे ते रसगौरव करवा लाग्या. अनुक्रमे त्रणे गौरवमां निमग्न थइने सर्व जगतने तृण समान मानवा लाग्या. मूळ गुणमां पण कोइ कोइ वखत अतिचारादिक लगाडवावडे शिथिल थया. ए प्रमाणे चिरकाळ सुधी अतिचारादिकथी दूषित थयेला चारित्रनुं पालन करीने छेवटे तेनी आलोचना कर्या विना मृत्यु पामी तेज नगरना जळने नीकळवानी खाळ पासेना यक्षालयमां यक्षपणे उत्पन्न थया. त्यां तेणे विभंगज्ञानवडे पूर्वभव जोइने पश्चात्ताप कर्यो के "हा, हा ! में मूर्खाए जिह्वाना स्वादमां लंपट थइने आवी कुदेवनी गति प्राप्त करी." पछी पोताना शिष्यो वहिर्भूमिए (स्थंडिल) जइने पाछा आवतां ते यक्षनी नजीक आव्या त्यारे तेमने उद्देशीने ते यक्षे पोतानी जिह्वा मुखथी वहार काढीने देखाडी. ते जोइने ते सर्वे शिष्योए मन दृढ राखीने तेने पूछ्युं के–' हे यक्ष ! तुं कोण छे ? अने शा माटे जिह्वाने वहार काढे छे ?" यक्ष बोल्यो के "हुं तमारो गुरु मंगू नामनो आचार्य जिह्वाना स्वादमां पराधीन थइने आवो अपवित्र देव थयो छुं. में गृहनो त्याग करी चारित्र लइने पण जिनेश्वेर कहेला धर्मनी आराधना न करी अने त्रण गौरववडे आ आत्माने मलीन कर्यो; चारित्रनी शिथिलतामां समग्र आयुष्य गुमाव्युं. हवे अधन्य, पुण्यरहित अने विरति विनानो एवो हुं शुं करुं ? आ भवमां तो हुं विरति पाळवाने समर्थ नथी; तेथी मारा आत्मानो हुं शोक करुं छुं. आ पापी जीव वीतरागना धर्मने पाम्या छतां पण ते धर्मनुं सम्यक् प्रकारे पालन नहीं करवाथी घणो काळ संसारमां भटकशे. माटे हे साधुओ ! तमे श्रीजिनधर्मने पामीने रसलंपट थशो नहिं. जो कदाच जिह्वाना स्वादमां लुब्ध थशो तो मारी जेम पश्चात्ताप करवानो वखत आवशे." आ प्रमाणे पोताना पूर्वभवना शिष्योने उपदेश आपीने ते यक्ष अदृश्य थयो. पछी ते साधुओ शुद्ध चारित्रनुं पालन

करीने सद्गतिने पाम्या. आ दृष्टांत सांभळीने सर्व कोईए जिह्वाना स्वादनो त्याग करवो. हवे ते यक्षे जे प्रमाणे शोक कर्यो ते नीचेनी गाथामां बतावे छे.

निग्गंतूण घराओ, न कओ धम्मो मए जिणक्खाओ ।
इड्ढिरससायगुरुयत्तणेण, न य चेइओ अप्पा ॥ १९२ ॥

अर्थ—" में गृहथी बहार नीकळीने पण निवासस्थान, वस्त्र विगेरेनी ऋद्धिथी ऋद्धिगारव, मिष्ट आहारादिकना रसथी रसगारव अने कोमळ शय्यादिकना सुखथी सातागारव—एम ए त्रणेने विषे आदरपणाए करीने एटले तेमनो आदर करीने श्रीजिनेश्वरे कहेलो धर्म कर्यो नहीं (पाळ्यो नहिं), अने मारा आत्माने में चेतित—सावधान कर्यो नहिं." १९२.

ओसन्नविहारेणं, हा जह झीणंमि आउए सव्वे ।
किं काहामि अहन्नो, संपइ सोयामि अप्पाणं ॥ १९३ ॥

अर्थ—" अरे ! जे प्रकारे चारित्रविषयमां शिथिल व्यवहार करवावडे मारुं सर्व आयुष्य जीर्ण—क्षीण थयुं, तो हवे अधन्य—निर्भाग्य एवो हुं शुं करुं ? हवे तो मात्र मारा आत्माना शोकज करुं. " १९३.

हा जीव पाप भमिहिसि, जाइजोणीसयाइं बहुयाइं ।
भवसयसहस्सदुलहं पि, जिणमयं एरिसं लद्धुं ॥ १९४ ॥

अर्थ—" हे पापी (दुरात्मा) जीव ! सो हजार (लाख) भवोवडे पण दुर्लभ (दुष्प्राप्य) अने आवो अचिंत्य चिंतामणि सदृश श्रीजिनमत (जिनकथित धर्म) पामीने पण (तेनी आराधना नहिं करवाथी तुं) एकेंद्रियादिक जाति अने शीतोष्णादिक योनिओना घणा सैंकडाओमां भटकीश. " १९४.

पावो पमायवसओ, जीवो संसारकज्जमुज्जुत्तो ।
दुक्खेहिं न निव्विन्नो, सुक्खेहिं न चेव परितुट्ठो ॥ १९५ ॥

पाम्यो नहीं (जेम जेम दुःख पामे छे तेम तेम पापकर्म वधारे करेछे), अने सुखोवडे एटले सुखो भोगवतां पण परितुष्ट (संतुष्ट) थयो नहीं (केमके जेम जेम सुख मळेछे तेम तेम नवां सुखनी वांछा करेछे.)" १९५.

परितप्पिएण तणुओ, साहारो जइ घणं न उज्जमइ ।
सेणियराया तं तह, परितप्पंतो गओ नरयं ॥ १९६ ॥

अर्थ—" जो (तप–संयमादिकने विषे) घणो उद्यम न करे, तो (मात्र) परितापवडे एटले पापकर्मनी निंदा, गर्हा अने पश्चात्तापादिकवडे थोडोज आधार थाय छे, अर्थात् तेथी लघुकर्मोनो क्षय थइ शके छे, पण महाकर्मोनो क्षय थतो नथी. तेथी करीनेज श्रेणिक राजा तेवा प्रकारनो (हा इति खेदे! में विरति न करी एवो) परिताप कर्या छतां पण नरके गयो. (अथवा आ श्लोकना पूर्वार्धनो एवो अर्थ करवो के' जो तप संयमादिकने विषे घणो उद्यम न करे तो मात्र परितापवडे कर्म लघु थतां नथी, एटले के गर्हादिक करवाथी शिथिल कर्मनोज नाश थाय छे, पण दृढ बांधेलां कर्मनो नाश–क्षय थतो नथी.) " १९६.

जीवेण जाणि विसज्जियाणि, जाईसएसु देहाणि ।
थोवेहिं तओ सयलं पि, तिहुयणं हुज्ज पडिहत्थं ॥ १९७ ॥

अर्थ—" जीवे (प्राण धारण करनारे) एकेन्द्रियादि सेंकडो जातिओने विषे पूर्वे ग्रहण करी करीने जेटलां शरीरो त्याग कर्यां छे तेमांथी थोडां पण शरीरोए करीने (सर्व शरीरवडे नहीं) सकल त्रिभुवन (त्रण जगत) पण संपूर्ण थाय एटले के त्रण भुवन भराइ जाय तेटलां शरीरो जीवे पूर्वे ग्रहण करीने मूक्यां छे, तो पण ते जीव संतोष पामतो नथी. " १९७.

नहदंतमंसकेसट्ठिएसु, जीवेण विप्पमुक्केसु ।
तेसु वि हविज्ज कइलासमेरुगिरिसन्निभा कूडा ॥ १९८ ॥

अर्थ—"जीवे पूर्वभवोमां ग्रहण करी करीने मूकेलां (तजेलां) जे नख, दांत, मांस, केश अने अस्थिओ, ते सर्वने विषे पण एटले ते सर्व नखादिकने एकत्र करीए तो कैलास (हिमवान), मेरु अने बीजा सामान्य पर्वतो जेवडा पुंज–ढगला थाय. माटे तेने विषे पण प्रतिबंध करवो नहीं. " १९८.

गाथा १९७—जीवेन । जाणि उ । पडिहत्थं=परिपूर्णम् । गाथा १९८—कइलासो=हिमगिरिः ।

हिमवंतमलयमंदरदीवोदहिधरणिसरिसरासीओ ।
अहिअयरो आहारो, छुहिएणाहारिओ होज्जा ॥ १९९ ॥

अर्थ—"क्षुधित थयेला (भूख्या) एवा आ जीवे हिमवान पर्वत, दक्षिण दिशामां रहेलो मलयाचळ पर्वत, मंदर (मेरु) पर्वत, जंबूद्वीप विगेरे असंख्याता द्वीपो, लवणसमुद्रादिक असंख्य समुद्रो अने रत्नप्रभादिक सात पृथ्वीओ—तेमनी जेवडा मोटा ढगलाओथी पण (तेटला मोटा ढगला करीए तो तेथी पण) अति अधिक आहार (अशन विगेरे) भक्षण करेलो छे; अर्थात् एक जीवे अनंता पुद्गल द्रव्यो भक्षण कर्या छे, तोपण तेनी क्षुधा शांत थइ नथी." १९९.

जंनेन जलं पीयं, घम्मायवजगडिएण तं पि इहं ।
सव्वेसु वि अगडतलायनईसमुद्देसु न वि हुज्जा ॥ २०० ॥

अर्थ—" घर्म—ग्रीष्म ऋतुना आतपथी पीडा पामेला आ जीवे जे जळ पीधुं छे ते पूर्वे पीधेलुं जळ आ संसारमां एकत्र करीए तो तेटलुं जळ सर्व कूवा, तळावो, गंगादिक नदीओ अने लवणादिक समुद्रोमां पण न होय; अर्थात् एक जीवे पूर्वे जे जळ पीधुं छे ते सर्व जळाशयोना जळथी पण अनंतगणुं छे." २००.

पीयं थणयच्छीरं, सागरसलिलाओ होज्ज बहुअयरं ।
संसारंमि अणंते, माऊणं अन्नमन्नाणं ॥ २०१ ॥

अर्थ—" आ जीवे जेनो अंत नथी एवा अनंता संसारमां भिन्न भिन्न माताओनुं पीधेलुं स्तननुं दूध समुद्रना जळथी पण बहुतर (अनंतगणुं) होय; अर्थात् समुद्रना जळथी पण अनंतगणुं दूध आ जीवे पूर्व भवोमां जूदी जूदी माताओनुं पीधुं छे."२०१.

पत्ता य कामभोगा, कालमणंतं इहं सउवभोगा ।
अपुव्वंपि व मन्नई, तहविय जीवो मणे सुक्खं ॥ २०२ ॥

अर्थ—" वळी आ संसारमां अनंत काळ सुधी जीवे उपभोग (वारंवार भोगवी शकाय तेवां घर, स्त्री, वस्त्र, अलंकारादिक) पदार्थो सहित कामभोगो प्राप्त करेला छे; तोपण आ जीव पोताना मनमां ते विषयादिक सुखने जाणे अपूर्व—नवीन ज होय तेम माने छे;

गाथा १९९—हरिओ=आहारितो-भक्षितो । हुज्ज-हुज्जा ।
गाथा २००—जंनेन=यदनेन जीवेन । जगडिएण=पीडितेन । अगडः=कूपः । [illegible] । [illegible] ।
गाथा २०१—[illegible] । माऊणं=मातॄणां । [illegible] ।

अर्थात् जाणे पोते पूर्वे कोइ वखत ते सुख भोगव्युंज नथी-नवुंज भोगवे छे एम माने छे. " २०२.

जाणइ जहा भोगिड्डिसंपया सव्वमेव धम्मफलं ।
तहवि दढमूढहियओ, पावे कम्मे जणो रमइ ॥ २०३ ॥

अर्थ-" आ जीव जाणे छे के ' भोग-इंद्रियोथी उत्पन्न थतां सुखो, ऋद्धि-राज्यलक्ष्मी अने संपदा-धन धान्य विगेरे-ते सर्व धर्मनुं ज फळ (कार्य) छे, अर्थात् धर्मरूप कारणथीज भोगादिक कार्य प्राप्त थाय छे.' तोपण दढमूढ के० अत्यंत मूढ-अज्ञानथी व्याप्त छे हृदय जेनुं एवो आ जीव पापकर्ममां रमे छे-क्रीडा करे छे (पाप कर्म करवा उत्सुक थाय छे; अर्थात् जाणता छतां पण अजाण्यानी जेम पापकर्ममां प्रवर्ते छे)."२०३

जाणिज्जइ चिंतिज्जइ, जम्मजरामरणसंभवं दुक्खं ।
न य विसएसु विरज्जइ अहो सुबद्धो कवडगंठी ॥ २०४ ॥

अर्थ-" जन्म, जरा अने मरणथी उत्पन्न थयला दुःखने आ जीव गुरुनो उपदेश सांभळवाथी जाणे छे तथा मनमां चिंतवे छे (विचारे छे), तोपण आ जीव विषयोने विषे विरक्त थतो नथी. अहो ! कपटग्रंथि (मोहग्रंथि) केवी सुबद्ध (कोइथी पण शिथिल करवाने अशक्य) छे ? ते मोहग्रंथिना वशवर्तिपणाथीज आ जीव विषयोमां आसक्त थाय छे. " २०४.

जाणइ य जह मरिज्जइ, अमरंतं पि जरा विणासेइ ।
न य उव्विग्गो लोओ, अहो रहस्सं सुनिम्मायं ॥ २०५ ॥

अर्थ-" वळी लोको जाणे छे के ' सर्व प्राणी पोतपोताना आयुष्यना क्षये मरवाना ज छे, अने जरा (वृद्धावस्था) नहीं मरेला (जीवता) प्राणीने पण नाश पमाडे छे. ' तोपण लोको उद्वेग एटले संसारथी वैराग्य पामता नथी. अहो ! मोटुं आश्चर्य ! आ रहस्य केवुं गुप्तपणे निर्माण करायुं छे ? " २०५.

दुप्पयं चउप्पयं बहुपयं, च अपयं समिद्धमहणं वा ।
अणवकए वि कयंतो, हरइ हयासो अपरितंतो ॥ २०६ ॥

अर्थ-" हणी छे आशाओ जेणे एवो कृतांत (मृत्यु) मनुष्यादिक बे पगवाळाने

गाथा २०४-कवडगंठी=कपटग्रंथिर्मोहग्रंथिः ।

गाथा २०५-उव्विग्गो=उद्विग्नः-संसारात् खिन्नः ।

गाथा २०६-अणवकए=अनपकृतेपि-अपराधमंतरेणापि । अपरितंतो=अपरिक्लिन्नोऽखिन्नः । दुपयं चउप

गाय भेंश विगेरे चार पगवाळाने, भ्रमर विगेरे घणा पगवाळाने अने पग विनाना सर्पादिकने तथा धनाढ्यने अने अधन ते धनरहितने तेमज वा शब्दे पंडित, मूर्ख विगेरे सर्वेने अपराध विना पण अश्रांतपणे—थाक्या विना—खेदरहित थइने हणे छे—मारे छे: अर्थात् सर्व जीवोने हणवामां ते मृत्युने किंचित्पण खेद एटले श्रम लागतो नथी.'' २०६

न य नज्जइ सो दियहो, मरियव्वं चावसेण सव्वेण ।
आसापासपरद्धो, न करेइ य जं हियं वज्झो ॥ २०७ ॥

अर्थ—'' वळी जीव ते (मरणनो) दिवस जाणतो नथी, अर्थात् कये दिवसे मरीश ते जाणतो नथी; पण सर्व जीवोए अवश्ये करीने मरवुं तो छेज (एम जाणे छे). तोपण आशा रूपी पाशथी बंधायेलो (पराधीन थयेलो) अने वध्य एटले मृत्युना मुखमां रहेलो एवो आ जीव जे हितकारक धर्मानुष्ठान छे ते करतो नथी. '' २०७.

संझरागजलबुब्बूओवमे, जीविए अ जलबिंदुचंचले ।
जुव्वणे य नइवेगसंनिभे, पावजीव किमयं न बुज्झसि ॥ २०८ ॥

अर्थ—''वळी जीवित संध्याकाळना राता पीळा रंगनी तथा जळना बुद्बुद् (परपोटा)नी उपमावाळुं (क्षणिक) छे, तेमज (दर्भना अग्रभाग पर रहेला) जळना बिंदुनी जेवुं चंचळ छे; तथा युवावस्था नदीना वेग जेवी (थोडो काळ रहेवावाळी) छे; तोपण हे पापी जीव ! ते सर्व जाणतां छतां पण तुं केम प्रतिबोध पामतो नथी?'' २०८

जं जं नज्जइ असुइं, लज्जिज्जइ कुच्छणिज्ज मेयंति ।
तं तं मग्गइ अंगं, नवरमणंगुत्थ पडिकूलो ॥ २०९ ॥

अर्थ—''जे जे अंग अशुचि जणाय छे, जे अंग जोवाथी लज्जा आवे छे, अने जे अंग जुगुप्सा करवा लायक छे—एवा स्त्रीओना जघन विगेरे—ते ते अंगोनी मूढ पुरुष अभिलाषा करे छे. ते मात्र प्रतिकूळ (शत्रुरूप) एवा कामदेवना कारणने लीधेज छे: अर्थात् कामदेवना वशथीज जीव निंद्य एवा स्त्रीना अंगने पण अति रमणीय माने छे. '' २०९.

सव्वगहाणं पभवो, महागहो सव्वदोसपायट्टी ।
कामग्गहो दुरप्पा, जेण भिभूयं जगं सव्वं ॥ २१० ॥

अर्थ–" सर्व ग्रहोनुं (उन्मादोनुं) उत्पत्तिस्थान, महाग्रह (मोटा उन्मादरूप) अने परस्त्रीगमनादिक सर्व दोषोने प्रवर्तावनार कामदेवरूपी ग्रह एटले कामथी उन्मत्त थयेलो चित्तभ्रम महादुष्ट छे के जेणे आ आखुं जगत पराभव पमाड्युं छे-पोताने वश कर्युं छे. माटे कामग्रह ज दुस्त्याज्य (महाकष्टे तजी शकाय तेवो) छे. " २१०.

जो सेवइ किं लहइ, थामं हारेइ दुब्बलो होइ ।
पावेइ वेमणस्सं, दुक्खाणि अ अत्तदोसेणं ॥ २११ ॥

अर्थ–" जे पुरुष कामने (विषयने) सेवे छे ते शुं पामे छे ? ते कहे छे— ते पुरुष पोताना ज दोषथी वीर्यने हारे छे-गुमावे छे, दुर्बळ थाय छे, अने वैमनस्य (चित्तनी उद्वेगता) तथा क्षयरोगादिक दुःखोने पामे छे. " २११.

जह कच्छुल्लो कच्छुं, कंडुयमाणो दुहं मुणइ सुक्खं ।
मोहाउरा मणुस्सा, तह कामदुहं सुहं बिंति ॥ २१२ ॥

अर्थ–" जेम खसवाळो माणस खसने नखाग्र करीने खणतो छतो दुःखने सुख रूप माने छे, तेम मोहवडे आतुर–विव्हळ थयेला मनुष्यो, जेनुं रुधिर विकृत थइ गयुं छे-विकार पाम्युं छे तेवा अंगवाळाओ जेम विषयसेवनना दुःखने सुखरूप माने छे. " २१२.

विसयविसं हालाहलं, विसयविसं उक्कडं पियंताणं ।
विसयविसाइन्नंपिव, विसयविसविसूइया होई ॥ २१३ ॥

अर्थ–"शब्दादिक विषयो रूपी विष (संयम रूप जीवितनो नाश करनार होवाथी) हालाहल तरतज मारी नांखनार विष समान छे, अने उज्वळ एवुं कामसेवनरूपी विष उत्कट के० कालकूट विष समान छे. ते विषनुं पान करनारा एटले सेवन करनारा प्राणीओने अति सेवन करेलो ते विषयरूपी विषथी, घणो आहार करवाथी जेम अजीर्ण थाय तेम विषयरूपी विषनी पण विसूचिका (अजीर्ण) थाय छे; जेथी ते अनंता मरणने पामे छे. " २१३.

एवं तु पंचहिं आसवेहिं, रयमायणित्तु अणुसमयं ।
चउगइदुहपेरंतं, अणुपरियट्टंति संसारे ॥ २१४ ॥

गाथा २११–थामं=बलं वीर्यं । गाथा २१२–कच्छु । बिंति=ब्रुवन्ते–मन्यन्ते । कंडुमाणो । सोक्खं ।
गाथा २१३–अइन्नंपिव=बहूवाहारादजीर्णमिव । गाथा २१४–पेरंतं=पर्यंतं ।

अर्थ-"वळी ए प्रमाणे पांचे इंद्रियोवडे अथवा प्राणातिपातादिक पांच आश्रव वडे करीने प्रतिसमये (क्षणे क्षणे) पापकर्म रूप रजने ग्रहण करीने (आ जीव) नरकादिक चारे गतिनां दुःखोना पर्यंत सुधी (छेडा सुधी) आ संसारमां भटके छे." २१४.

सव्वगईपक्खंदे, काहंति अणंतए अकयपुन्ना ।
जे य न सुणन्ति धम्मं, सोऊण य जे पमायंति ॥ २१५ ॥

अर्थ-"वळी जेओए पुण्य कर्युं नथी एवा जे मनुष्यो, दुर्गतिमां पडता प्राणीने धारण करनार श्रीजिनप्ररूपित धर्मनुं श्रवण करता नथी, अने सांभळीने पण जेओ मद्यादिक (मद्य, विषय, कषाय, निद्रा ने विकथारूप) प्रमादनुं आचरण करे छे तेओ आ अनन्त संसारमां सर्व गतिओने विषे भ्रमण करे छे: अर्थात् अनंतीवार चतुर्गतिमां परिभ्रमण करे छे." २१५.

अणुसिट्ठा य बहुविहं, मिच्छद्दिट्ठी य जे नरा अहमा ।
बद्धनिकाइयकम्मा, सुणंति धम्मं न य करंति ॥ २१६ ॥

अर्थ-"मिथ्यादृष्टि एटले सम्यक्ज्ञान रहित अने अधम तथा जेओए निकाचित एटले उद्वर्तनादिक करणोमांथी कोइ पण करणवडे क्षीण न थाय एवां ज्ञानावरणीयादिक कर्मो बांधेलां छे एवा जे मनुष्यो छे तेओ कदाच घणे प्रकारे धर्मोपदेशादिकवडे स्वजनोए प्रेर्या होय तो धर्मनुं श्रवण करे छे, परंतु सम्यक् रीते ते धर्मनुं आचरण करता नथी. माटे लघुकर्मीओनेज आ धर्म सुप्राप्य छे, सहेजे प्राप्त थइ शके छे." २१६.

पंचेव उज्झिऊणं, पंचेव य रक्खिऊण भावेणं ।
कम्मरयविप्पमुक्का, सिद्धिगइमणुत्तरं पत्ता ॥ २१७ ॥

अर्थ-" हिंसादिक पांच पदनो (पांच आश्रवोनो) त्याग करीने तथा अहिंसादिक पांच महाव्रतोनुं भाववडे एटले आत्माना शुद्ध परिणामवडे रक्षण करीने (पाळीने) ज्ञानावरणादिक कर्मरूपी रज-मळथी मुक्त थयेला एटले आठ कर्म रूपी रजोमळना नाशथी जेमने निर्मळ आत्मभाव प्राप्त थयो छे एवा अनेक प्राणीओ सर्वोत्कृष्ट सिद्धिगतिने पाम्या छे. माटे हिंसादिकनो त्याग अने अहिंसादिकनुं पालन एज सिद्धिगतिनुं कारण छे." २१७.

नांणे दंसणचरणे, तवसंयमसमिइगुत्तिपच्छित्ते ।
दमउस्सग्गववाए, दव्वाइअभिग्गहे चेव ॥ २१८ ॥
सद्दहणायरणाए, निच्चं उज्जुत्त एसणाइठिओ ।
तस्स भवोअहितरणं, पव्वज्जाए ये जम्मं तुं ॥२१९॥ युग्मम् ॥

अर्थ—" सम्यक् अवबोध रूप ज्ञानने विषे, तत्त्व श्रद्धानरूप दर्शनने विषे, आश्रवनो निरोध करवा रूप चारित्रने विषे, बार प्रकारना तपने विषे, सत्तर प्रकारना संयमने विषे, सम्यक् प्रवृत्ति रूप इर्यासमिति विगेरे पांच समितिने विषे, निवृत्ति रूप मनोगुप्ति विगेरे त्रण गुप्तिने विषे, पापक्रियानी निवृत्ति करनार दश प्रकारना प्रायश्चित्तने विषे, पांच इंद्रियोना दमनने विषे, शुद्धमार्गना आचरण रूप उत्सर्गने विषे, रोगादिक कारणे निषिद्ध वस्तुनुं ग्रहण करवारूप अपवादने विषे, द्रव्यादिक एटले द्रव्य, क्षेत्र, काळ अने भावरूप चार प्रकारना अभिग्रहने विषे तथा श्रद्धा पूर्वक आचरणने विषे अर्थात् पूर्वोक्त पदार्थोमां श्रद्धापूर्वक आचरण करवाथी—केमके श्रद्धारहित धर्माचरण मोक्षने साधनारुं थतुं नथी. " कह्युं छे के—

क्रियाशून्यस्य यो भावो, भावशून्यस्य या क्रिया ।
अनयोरन्तरं दृष्टं, भानुखद्योतयोरिव ॥

" क्रियारहित पुरुषनो भाव अने भावरहित पुरुषनी क्रिया, ए बन्नेमां सूर्य अने खद्योत (पतंग)ना जेटलुं अन्तर जोयेलुं छे, अर्थात् तेटलुं अंतर छे. क्रियाशून्य भाव सूर्य जेवो छे अने भावशून्य क्रिया खजुआ जेवी छे. "

"माटे ते सर्वेने विषे (संयमने विषे) श्रद्धा पूर्वक आचरण करवामां निरंतर उद्यमवाळा अने एषणा एटले बेंताळीश दोष रहित एवा आहारनी शुद्धिमां रहेला एवा साधुने प्रव्रज्या भवसागरनुं तारण थाय छे (अर्थात् ते साधु भवसागर तरे छे), अने तेनीज दीक्षा अने मनुष्यजन्म सफळ छे. एवा गुणोथी रहित मनुष्यनी दीक्षा तथा जन्म बन्ने निरर्थक छे. " २१८–२१९.

जे घरसरणपसत्ता, छक्कायरिऊ सकिंचणा अजया ।
नवरं मुत्तूण घरं, घरसंकमणं कयं तेहिं ॥ २२० ॥

अर्थ—"जे यतिओ गृह (उपाश्रयादिक)ने सज्ज करवामां आसक्त छे, छकाय जीवना शत्रु छे, एटले पृथिव्यादिक छ कायना विराधक छे; द्रव्यादिकना परिग्रह सहित

गाथा २१८—दमउस्सग्गुववाइ । गाथा २१९—उज्जत्त ।
गाथा २२०—सकिंचण असंजया । अजया=असंयता—असंवृतमनोवाक्काययोगाः ।

छे, तथा मन वचन अने कायाना योगनुं संयम करता नथी तेओए केवळ पूर्वनुं घर मूकीने साधुवेषना मिषथी गृहसंक्रमण एटले नवा घरने विषे प्रवेशज कर्यो छे एम जाणवुं, बीजुं कांइ कर्युं नथी. " २२०

उस्सुत्तमायरंतो, बंधइ कम्मं सुचिक्कणं जीवो।
संसारं च पवड्ढइ, मायामोसं च कुव्वइ य ॥ २२१ ॥

अर्थ–"आ जीव उत्सूत्र (सूत्रविरुद्ध) आचरण करतो सतो अत्यंत चिकणा कर्म बांधे छे, एटले अति गाढ निकाचित एवां ज्ञानावरणादि कर्मने आत्माना प्रदेशो साथे संश्लिष्ट करे छे, तेमज संसारने वृद्धि पमाडे छे, अने मायामृषा एटले माया सहित असत्य भाषण (सत्तरमुं पापस्थान) करे छे: अर्थात् तेम करवाथी ते अनंत संसारनी वृद्धि करे छे. " २२१

जइ गिण्हइ वयलोवो, अहव न गिण्हइ सरीरवुच्छेओ।
पासत्थसंगमो विय, वयलोवो तो वरमसंगो ॥ २२२ ॥

अर्थ–" जो पासत्थाए आणेला आहारादिकने (मुनि) ग्रहण करे तो व्रतनो (पंच महाव्रतनो) लोप थाय छे, अथवा जो ते ग्रहण न करे तो शरीरनो व्युच्छेद–नाश थाय छे (बन्ने रीते कष्ट छे); परंतु ज्यारे पासत्थानो संग मात्र करवाथी ज व्रतनो लोप थाय छे, त्यारे तो ते पासत्थानो असंग करवो (संग न करवो) तेज श्रेष्ठ छे. " २२२. अर्थात् शरीरनो व्युच्छेद भले थाओ पण पासत्थानो संग न करवो ए तात्पर्य छे.

आलावो संवासो, वीसंभो संथवो पसंगो अ।
हीणायारेहिं समं, सव्वजिणिंदेहिं पडिकुट्ठो ॥ २२३ ॥

अर्थ–" हीन आचारवाळा पासत्थादिकनी साथे आलाप–वातचीत, संवास–तेनी भेळा रहेवुं, विस्रंभ–विश्वास राखवो, संस्तव–परिचय करवो, अने प्रसंग एटले वस्त्रादिक लेवां देवांनो व्यवहार करवो–ते सर्वनो सर्व जिनेंद्रोए–ऋषभादि तीर्थंकरोए निषेध कर्यो छे: अर्थात् पासत्थादिकनी साथे मुनिओए आलापादिक कांइ पण करवुं नहीं. " २२३

अन्नुन्नजंपिएहिं, हसिउद्धसिएहिं खिप्पमाणोअ।
[illegible] ॥ २२४ ॥

अर्थ-" अन्योन्य भाषण करवा वडे एटले विकथादिक करवा वडे अने हसितो-द्भूर्षित एटले हास्यथी रोमोद्गम करवा वडे पासत्थादिकनी मध्ये रहेलो साधु ते पासत्थादिके ज बलात्कारे प्रेरणा करायेलो सतो व्याकुल थाय छे एटले स्वधर्मथी भ्रष्ट थाय छे, माटे ते (पासत्थादिक)नो संग तजवा योग्य छे." २२४

लोए वि कुसंसग्गीपियं जणं दुन्नियत्थ मइवसणं ।
निंदइ निरुज्जमं पियकुसीलजणमेव साहुजणो ॥ २२५ ॥

अर्थ-"लोकमां पण जेने कुसंगति प्रिय छे, जे दुष्ट-विपरीत वेषधारी छे अने जे अतिव्यसनी एटले अत्यंत द्यूतादिक व्यसन सहित छे तेवा जनने लोको निंदे छे. तेम साधुजन पण निरुद्यमी एटले चारित्रने विषे शिथिल आदरवाळा अने कुशीलिया जन जेने प्रिय छे एवा कुवेषधारी साधुने निंदे छेज." २२५

निच्चं संकिय भीओ, गम्मो सव्वस्स खलियचारित्तो ।
साहुजणस्स अवमओ, मओ वि पुण दुग्गइं जाइ ॥२२६॥

अर्थ-"कोइ मारुं दुष्ट आचरण न देखो एम निरंतर शंका पामेलो, अने कोइ मारी आ माठी प्रवृत्ति रखे जाहेर करी देशे एम भय पामेलो, सर्व बालकादिकने पण गम्य एटले पराभव करवाने योग्य अने जेणे चारित्रनी स्खलना-विराधना करी छे एवो, कुशीलियो साधु (आ लोकमां) साधुजनोने अनिष्ट थाय छे, अने मरीने पण परलोकमां दुर्गति पामे छे; माटे प्राणनो नाश थाय तोपण चारित्रनी विराधना करवी नहीं ए तात्पर्य छे." २२६.

गिरिसुअपुप्फसुआणं, सुविहिय आहरणं कारण विहन्नू ।
वज्जेज्ज सीलविगले, उज्जुय सीले हविज्ज जई ॥ २२७ ॥

अर्थ-"हे सुविहित-सारा शिष्य ! गिरिशुक (पर्वतमां-पर्वत समीपमां रहेनारा भिल्लोनो पोपट) अने पुष्पशुक (वाडीनो पोपट) नुं उदाहरण गुणदोषनुं कारण छे, एटले उत्तम अने अधमनो संग अनुक्रमे गुण अने दोषनुं कारण छे ते बतावनारुं छे एम जाणीने यतिए शीलविकल एटले आचाररहित साधुओने वर्जवा, अने शील-चारित्रना आचरणमां उद्युक्त-उद्यमवान थवुं." २२७. अहीं ते बे शुकनुं दृष्टांत जाणवुं.५८.

गाथा २२५-दुन्नियत्थं-दुष्टविपरीतं वेषधारिणं ।
गाथा २२६-अवमओ । दोग्गइं । अव्वमओ-अवमततो-अनिष्टो ।
गाथा २२७-विदिन्नु । विहन्नु-ज्ञाता । वज्जिज्ञा । उज्जुअ ।

गिरिशुक अने पुष्पशुकनी कथा.

वसंतपुर नगरमां कनककेतु नामे राजा हतो. ते एकदा वनक्रीडा करवा माटे नगर बहार नीकळ्यो. अश्वपर स्वार थइने राजाए अश्व दोडाव्यो. एटले ते विपरीत शिक्षा पामेलो अश्व अति त्वराथी दोडीने एक मोटा जंगलमां राजाने लइ गयो. छेवट थाकीने अश्व एक स्थाने उभो रह्यो. एटले राजा पण थाकी गयेलो होवाथी तेना परथी उतरीने ते अरण्यमां एकलो आम तेम फरवा लाग्यो. तेवामां थोडे दूर घणा माणसोनो कोलाहल सांभळीने विश्राम लेवा माटे राजा ते तरफ चाल्यो. तेटलामां एक वृक्षनी शाखापर बांधेला पांजरामां रहेलो एक पोपट बोल्यो के " अरे भिल्लो ! दोडो, दोडो, कोइ मोटो राजा आवे छे, तेने पकडी ल्यो, जेथी तमने लक्ष रुपीआ ते आपशे. " ते पोपटनुं वाक्य सांभळीने घणा भिल्लो राजा तरफ दोड्या. तेमने आवता जोइने राजा पण पवन सरखा वेगवाळा पेला अश्व पर स्वार थइने एकदम भाग्यो. एक क्षण वारमां ते एक योजन दूर जतो रह्यो. त्यां तेणे एक तापसनो आश्रम जोयो. ते आश्रमनी फरती एक सुंदर पुष्पनी वाडी हती. तेमां एक उंचा वृक्ष पर पांजरुं लटकावेलुं हतुं. तेमां एक पोपट हतो. ते नासता राजाने ते तरफ आवतो जोइने बोल्यो के " हे तापसो ! आवो, आवो, तमारा आश्रम तरफ कोइ महान् अतिथि अवे छे; तेनी तमो सेवाभक्ति करो. " आ प्रमाणे पोपटनां वाक्य सांभळवाथी हर्षित थयेला सर्वे तापसो सन्मुख जइने ते राजाने पोताना आश्रममां लाव्या, अने स्नान भोजनादिवडे तेनी सेवा करी. तेथी राजा अत्यंत संतुष्ट थयो. पछी राजाए ते पोपटने पूछ्युं के " हे शुकराज ! ताराज जेवो एक पोपट में भिल्लोनी पल्लीमां जोयो. तेणे मने बांधवानो उपाय कर्यो, अने तें मारी मोटी भक्ति करावी तेनुं शुं कारण ते तुं कहे." शुक बोल्यो के " हे राजा ! कादंबरी नामनी मोटी अटवीमां ते (पोपट) अने हुं बन्ने भाइओ रहेता हता. अमारां बन्नेनां मातापिता एकज छे. परंतु एटलो तफावत थयो के तेने पल्लीना भिल्लोए पकड्यो, अने ते पर्वतनी समीपे रह्यो, तेथी तेनुं नाम पर्वत (गिरि)शुक प्रसिद्ध थयुं; अने मने तापसोए पकडीने आ वाडीमां राख्यो, तेथी मारुं नाम पुष्पशुक पडेलुं. ते त्यां रहेवाथी भिल्लोना मुखथी मारण, बंधन, कुट्टन, ग्रहण विगेरे वचनो सांभळीने तेवुं शीख्यो, अने मने तापसनां संगथी शुभ वचनो सांभळतां शुभ गुण प्राप्त थया. माटे हे राजा ! तमे शुभ अने अशुभ संगतिनुं प्रत्यक्ष फळ जोयुं छे. कह्युं छे के-

महानुभावसंसर्गः, कस्य नोन्नतिकारणम् ।
गंगाप्रविष्टरथ्यांबु, त्रिदशैरपि वंद्यते ॥

"मोटा माहात्म्यवाळानो संग कोनी उन्नतिनुं कारण थतो नथी ? सर्वनी उन्नतिनुं कारण थाय छे. जुओ के गंगानदीमां पडेला मोरीना जळने देवो पण वंदन करे छे." वळी कह्युं छे के—

वरं पर्वतदुर्गेषु, भ्रान्तं वनचरैः सह ।
न मूर्खजनसंपर्कः, सुरेन्द्रभवनेष्वपि ॥

"पर्वतना दुर्गोमां वनचरो (भिल्ल विगेरे)नी साथे भमवुं ए कांइक ठीक छे परंतु देवेन्द्रना भवनमां (स्वर्गमां) पण मूर्खजननो संग सारो नथी."

ते सांभळीने राजा प्रसन्न थयो. तटन्दामां राजानुं सर्व सैन्य के जे पाछळ आवतुं हतुं ते त्यां आवी पहोंच्युं. तेनी साथे राजा पोताना नगरमां गयो.

आ प्रमाणे संगतिनुं फळ जाणीने यतिओए भ्रष्टाचारीनो संग तजी तपस्यामां यत्न करवो. सिद्धांतमां पण कह्युं छे के—

वरमग्गिम्मि पवेसो, वरं विसुद्धेण कम्मुणा मरणं ।
मा गहियव्वयभंगो, मा जीयं खलियसीलस्स ॥

"अग्निमां प्रवेश करवो श्रेष्ठ छे, अने विशुद्ध कर्म जे अणसण तेवडे एटले अणसण अंगीकार करीने मरण पामवुं ते श्रेष्ठ छे. परंतु ग्रहण करेला व्रतनो भंग करवो श्रेष्ठ नथी, अने जेनुं शील स्खलित–भ्रष्ट थयुं छे एवा साधुनुं जीववुं ते श्रेष्ठ नथी."

ओसन्नचरणकरणं, जइणो वंदंति कारणं पप्प ।
जे सुविइयपरमत्था, ते वंदंते निवारंति ॥ २२८ ॥

अर्थ—"यतिओ कारण पामीने एटले निर्वाहादिक कारणनी अपेक्षा राखीने जेमनुं महाव्रतादिक मूळ गुणरूप चरण अने पंच समित्यादिक उत्तर गुणरूप करण अवसन्न–शिथिल–भ्रष्ट थयुं होय तेवा शिथिलाचारीने पण वंदना करे छे. परंतु जेओए सारी रीते परमार्थने जाण्यो छे, एटले के 'आपणने सुविहित (उत्तम) साधुओने वंदाववा ते योग्य नथी.' एम पोताना दोषने जेओ जाणे छे तेवा पासत्थाओ पोताने वंदना करनार साधुओने निवारे छे; अर्थात् 'तमे अमने वंदना करशो नहीं' एम कही तेमने अटकावे छे." २२८

सुविहिय वंदावंतो, नासेइ अप्पयं तु सुपहाओ ।
दुविहपहविप्पमुक्को, कहमप्प न याणई मूढो ॥ २२९ ॥

गाथा २२८–उसन्न । सुविईय । गाथा २२९–सुविहिअ ।

अर्थ–" सुविहित साधुओने वंदावनार (पासत्थादिक) एटले वांदनारने निषेध नहीं करनार पासथ्थादि सुपथथी (मोक्षमार्गथी) पोताना आत्मानो ज नाश करे छे; अने बंने प्रकारना (साधु श्रावक नामना) मार्गथी भ्रष्ट थयेलो ते मूर्ख केम पोताना आत्माने पण जाणतो नथी के हुं बन्ने मार्गथी भ्रष्ट थाउं छुं, तेथी मारी शी गति थशे? " २२९.

हवे श्रावकना गुण वर्णवे छे.

वंदइ उभओ कालं पि, चेईयाइं थईथूईपरमो ।
जिणवरपडिमाघरधूवपुप्फगंधच्चणुज्जुत्तो ॥ २३० ॥

अर्थ–" जे चैत्योने (जिनबिंबोने) बन्ने काळ पण वंदना करेछे; मूळमां 'अपि' शब्द लख्यो छे, माटे मध्याह्न काळ पण लेवो. एटले त्रणे काळ वंदना करे छे. स्तव एटले भक्तामर विगेरे स्तवन अने थुई एटले संसारदावादिक स्तुति, तेमने विषे प्रधान एटले स्तव अने स्तुति करनारो तथा जिनवरनी प्रतिमाओ अने तेमना चैत्योने विषे अगरु प्रमुख धूप, मालती विगेरे पुष्पो अने सुगन्ध द्रव्योए करीने अर्चन (पूजा) करवामां उद्यमवान होय छे, ते श्रावक कहेवाय छे. " २३०.

सुविणिच्छियएगमइ, धम्मंमि अनन्नदेवओ अ पुणो ।
न य कुसमएसु रज्जइ, पुव्वावरवाहयत्थेसु ॥ २३१ ॥

अर्थ–" जिनधर्मने विषे सुविनिश्चित एटले निश्चळ एकाग्र मतिवाळो अने जेने जिनेश्वर सिवाय बीजो देव नथी तेवो श्रावक पूर्वापर व्याहत के० पूर्वापर विरुद्ध अर्थवाळा अर्थात् छद्मस्थे कहेला होवाथी असंबद्ध अर्थवाळा कुसमय–कुशास्त्रोने विषे रक्त–आसक्त थतो नथी." २३१.

दट्टूण कुलिंगीणं, तसथावरभूयमद्दणं विविहं ।
धम्माओ न चालिज्जइ, देवेहिं सइंदएहिं पि ॥ २३२ ॥

अर्थ–" कुत्सित लिंगधारी बौद्धादिकना स्वयंपाकादिकमां विविध प्रकारे त्रस (द्वींद्रिय विगेरे) अने स्थावर (पृथिव्यादिक) प्राणीओनुं मर्दन (विनाश) थतुं जोइने श्रावक इन्द्र सहित देवताओथी पण जिनभाषित धर्मथकी चलायमान थतो नथी." २३२

वंदइ पडिपुच्छइ, पज्जुवासेइ साहुणो सययमेव ।
पढइ सुणेइ गुणेइ अ, जणस्स धम्मं परिकहेइ ॥ २३३ ॥

अर्थ–" श्रावक निरंतर मुक्तिमार्गना साधक एवा साधुओने वंदना करे छे, तेमने पोतानो संदेह पूछे छे, अने तेमनी पर्युपासना (सेवा) करे छे. वळी ते सुश्रावक धर्मशास्त्र भणे छे, ते जिनभाषित धर्मने अर्थथी श्रवण करे छे, अने भणेलानो अर्थथी विचार करे छे, तथा अज्ञान जनोने ते धर्मनुं कथन करे छेः अर्थात् पोतानी बुद्धि प्रमाणे बीजाओने बोध पमाडे छे." २३३.

दढसीलव्वयनियमो, पोसहआवस्सएसु अक्खलिओ ।
महुमज्जमंसपंचविहबहुबीयफलेसु पडिकंतो ॥ २३४ ॥

अर्थ–" शील ते सदाचार अने व्रत ते अणुव्रतो तेनो नियम जेने दृढ होय, वळी जे पौषध (धर्मनुं पोषण करनार होवाथी पौषध), अने अवश्य करवा लायक सामायिक विगेरे छ आवश्यक (प्रतिक्रमण)ने विषे अस्खलित–अतिचार रहित होय, तथा जे मध, मद्य (मदिरा), मांस अने वडला, उंबरा विगेरे पांच प्रकारना वृक्षोना बहु जीववाळा फळो तथा बहु बीजवाळा वृत्तांक (रींगणा) विगेरेथी निवृत्ति पामेलो होय, एटले अभक्ष्यादिकना त्यागवाळो होय, ते श्रावक कहेवाय छे." २३४. अष्टम्यादि पर्वणीने विषे सावद्यत्यागरूप नियम विशेष ते पौषध कहेवाय छे; अने दररोज बे टंक अवश्य करवाना होवाथी प्रतिक्रमण ते आवश्यक कहेवाय छे.

नाहम्मकम्मजीवी, पच्चक्खाणे अभिक्खमुज्जुत्तो ।
सव्वं परिमाणकडं, अवरज्झइ तं पि संकंतो ॥ २३५ ॥

अर्थ–" वळी श्रावक पन्नर प्रकारना कर्मादान पैकी कोइ पण प्रकारना अधर्म कर्मथी आजीविका करतो न होय, एटले शुद्ध–निर्दोष व्यापार करतो होय, तथा दश प्रकारना प्रत्याख्यानमां निरंतर उद्यमवान होय, वळी जेने सर्व धन धान्य विगेरे परिमाण करेलुं होय, एटले जे परिग्रहना प्रमाणवाळो होय, अने जे आरंभादिक जे कांइ अपराधवाळुं–दोषवाळुं कार्य करे ते पण शंकित थइने करेः अर्थात् निःशंकपणे करे नहीं अने कर्या पछी पण आलोयण लइने ते दोषथी शुद्ध–मुक्त थाय.(श्रावक एवो होय.)" २३५

निक्खमणनाणनिव्वाणजम्मभूमीओ वंदइ जिणाणं ।
न य वसइ साहुजणविरहियंमि देसे बहुगुणे वि ॥ २३६ ॥

गाथा २३३–साहुणो । गुणेइ जणस्स । गाथा २३४–बहुविह । गाथा २३५–मुजत्तो । अवरज्झइ= अपराध्यति । गाथा २३६–साहूजण ।

अर्थ–" वळी श्रावक जिनेश्वरोना निष्क्रमण (दीक्षा), केवळज्ञान, निर्वाण मोक्ष) अने जन्मभूमि रूप कल्याणक स्थानोने वंदना करे छे, अर्थात् तीर्थयात्रानो रनारो होय छे; अने बीजा घणा गुण होय–घणी जातनां द्रव्यादिकनी प्राप्तिनां साधन ोय, छतां पण साधुजन रहित एटले साधुजनना विहाररहित देशमां वसतो नथी.' '२३६

परतित्थियाण पणमण, उब्भावण थुणण भत्तिरागं च ।
सक्कारं सम्माणं, दाणं विणयं च वज्जेइ ॥ २३७ ॥

अर्थ–" वळी श्रावक बौध्ध तापस विगेरे परतीर्थिकोनुं प्रणमन (वंदना करवी), उद्भावन (बीजानी पासे तेओना गुणनी प्रशंसा करवी), स्तवन (ते बौद्धादिकनी पासे तेमना देवनी स्तुति करवी), भक्तिराग (तेमने बहुमान आपवुं), सत्कार (तेमने वस्त्रादिक आपवुं), सन्मान (तेओ आवे त्यारे उभा थइ मान आपवुं), दान (तेमने सुपात्रनी बुद्धिथी भोजनादिक आपवुं), तथा पादप्रक्षालन विगेरे करीने विनय करवो; ते सर्वनो त्याग करे छे: अर्थात् एटलां वानां करतो नथी." २३७.

हवे श्रावक सुपात्रनी बुद्धिथी भोजनादिक कोने आपे छे ते कहे छे–

पढमं जईण दाऊण, अप्पणा पणमिऊण पारेइ ।
असईअ सुविहिआणं, भुंजेइ कयदिसालोओ ॥ २३८ ॥

अर्थ–" श्रावक प्रथम यतिओने (इंद्रियोनुं दमन करवाना प्रयत्नवाळा साधुओने) प्रणाम पूर्वक आपीने पछी पोते भोजन करे छे.कदाच साधुओ न होय तो ते सुविहित साधुओनी दिशानो आलोक करतो छतो भोजन करे छे. एटले साधुओ जे दिशा तरफ विचरता होय ते दिशा तरफ जोइने 'जो साधुओ आवे तो सारुं' एम विचारतो भोजन करवा बेसे छे (भोजन करे छे)." २३८.

साहूण कप्पणिज्जं, जं नवि दिन्नं कहिंपि किंचि तहिं ।
धीरा जहुत्तकारी, सुसावगा तं न भुंजंति ॥ २३९ ॥

अर्थ–" साधुओने कल्पनीय–एषणीय (शुद्ध) एवुं जे कांइ अन्नादिक थोडुं पण कोइ पण देशकाळने विषे ते साधुओने नथी ज आप्युं: अर्थात् मुनिए नथी लीधुं एवा ते अन्नादिकने धीर (सत्त्ववान) अने यथोक्तकारी एटले जेवो श्रावकनो मार्ग

गाथा २३७–पणमन । उब्भावण=उद्भावनं–परस्याग्रे गुणप्रशंसनं ।

गाथा २३८–पारेइ=पारयति–भोजनं करोतीति यावत् । असइ अ=असति च ।

गाथा २३९–कहिंचि [illegible] ।

छे तेज प्रमाणे वर्तनारा सुश्रावको वापरता नथी; अर्थात् साधुओने आप्या विनानी कोइ पण चीज पोते वापरता नथी; जे वस्तु मुनिमहाराज ग्रहण करे ते वस्तुज पोते वापरे छे. " २३९.

वसहीसयणासणभत्तपाणभेसज्जवत्थपत्ताइ ।
जइ वि नपज्जत्तधणो, थोवा वि हु थोवयं देई ॥ २४० ॥

अर्थ—"यद्यपि (जोके) नथी पर्याप्त—संपूर्ण धन जेने एवो एटले संपूर्ण धनवान नहीं होवाथी संपूर्ण आपवाने असमर्थ एवो कोइ श्रावक होय, तो ते पोतानी पासेना थोडामांथी पण थोडुं एवुं वासस्थान, शयन (सुवानी पाट), आसन (पादपीठादिक), भक्त-अन्न, पान-जळ, भेषज्य-औषध, वस्त्र अने पात्र विगेरे आपे छे, पण अतिथि संविभाग कर्या विना वापरतो नथी " २४०.

संवच्छरचाउम्मासिएसु, अट्टाहियासु अ तिहीसु ।
सव्वायरेण लग्गइ, जिणवरपूयातवगुणेसु ॥ २४१ ॥

अर्थ—" वळी सुश्रावक संवत्सरी पर्वमां, त्रणे चातुर्मासमां, चैत्र आसो विगेरेनी अट्टाइमां अने अष्टमी विगेरे तिथिओमां (ए सर्व शुभ दिवसोमां) विशेषे करीने सर्व आदरवडे (सर्व उद्यमवडे) जिनेश्वरनी पूजा, छट्ट अट्टमादिक तप अने ज्ञानादिक गुणोने विषे लागे छे एटले आसक्त थाय छे. " २४१.

वळी श्रावक शुं करे छे ते कहे छे—

साहूण चेईयाण य, पडणीयं तह अवन्नवायं च ।
जिणपवयणस्स अहिअं, सव्वथामेण वारेई ॥ २४२ ॥

अर्थ—" साधुओना अने चैत्य एटले जिनप्रासाद तथा जिनप्रतिमाओना प्रत्यनीकने—उपद्रव करनारने तथा अवर्णवाद एटले कुत्सित वचन बोलनारने (वांकुं बोलनारने) अने जिनशासनना अहित करनारने (शत्रुने) सुश्रावक पोताना सर्व प्रकारना वळे करीने निवारण करे छे. पण ' बीजा घणा जण छे ते संभाळ करशे ' एम धारीने तेनी उपेक्षा करता नथी. " २४२.

विरया पाणिवहाओ, विरया निच्चं च अलियवयणाओ ।
विरया चोरिकाओ, विरया परदारगमणाओ ॥ २४३॥

गाथा २४१—चाउमासिएसु । तिहिसु ।
गाथा २४२—चेईयाण । पडिणीयं ।

अर्थ-" वळी सुश्रावको हमेशां प्राणीवध थकी विरति पामेला होय छे, अलीक वचन-मिथ्या भाषण थकी विरति (निवृत्ति) पामेला होय छे, चोरीथी विरति पामेला होय छे, अने परस्त्रीगमनथी निवृत्ति पामेला होय छे. " २४३.

विरया परिग्गहाओ, अपरिमिआओ अणंततह्वाओ ।
बहुदोससंकुलाओ, नरयगइगमणपंथाओ ॥ २४४ ॥

अर्थ-" वळी ते सुश्रावको जेनुं परिमाण कर्युं नथी, जेनाथी अनंत तृष्णा-लोभ उत्पन्न थाय छे, जे घणा वध बंधनादिक दोषोथी संकुल-भरेलो छे, तथा जे नरक गतिमां जवाना मार्गरूप छे, एवा धनधान्यादिक नव प्रकारना परिग्रह थकी विरति पामेला होय छे. " २४४.

मुक्का दुज्जणमित्ती, गहिया गुरुवयणसाहुपडिवत्ती ।
मुक्को परपरिवाओ, गहिओ जिणदेसिओ धम्मो ॥ २४५ ॥

अर्थ-" जे श्रावकोए दुर्जन (खळ) नी मैत्री-दोस्ती मूकी छे, जेओए तीर्थंकरादिक गुरुना वचननी सारी (शोभावाळी) प्रतिपत्तिं (प्रतिज्ञा) ग्रहण करी छे, जेओए पर परिवाद--परना अपवादनुं (परनिंदानुं) कथन मूकी दीधुं छे, अने जेओए जिनदर्शित एटले जिनेश्वरे कहेलो धर्म ग्रहण कर्यो छे. " २४५.

तवनियमसीलकलिया, सुसावगा जे हवंति इह सुगुणा ।
तेसिं न दुलहाइं, निव्वाणविमाणसुक्खाइं ॥ २४६ ॥

अर्थ-" आ लोकमां जे सुश्रावको बार प्रकारनां तप, नियम ते अनंतकायादिकनुं प्रत्याख्यान अने शील ते सदाचार तेथी युक्त तथा सारा गुणोवाळा होय छे, तेओने निर्वाण (मुक्ति) अने विमान (स्वर्ग)मां सुखो दुर्लभ-दुष्प्राप्य नथीः अर्थात् तेओ स्वर्गनां सुखो भोगवीने अनुक्रमे मुक्ति पण पामे छे." २४६.

सीइज्ज कयावि गुरू, तं पि सुसीसा सुनिउणमहुरेहिं ।
मग्गे ठवंति पुणरवि, जह सेलगपंथगो नायं ॥ २४७ ॥

अर्थ-" कदाचित् एटले कर्मनी विचित्रताने लीधे कोइ वखत गुरु पण सीदाय एटले मार्गथी शिथिल (भ्रष्ट) थाय; तो ते वखते तेवा भ्रष्टाचारी गुरुने पण सारा (उत्तम) शिष्यो अत्यंत निपुण अने मधुर (कोमल) वाक्योए करीने फरीथी पण

मंडुककुमार पुत्रने राज्य सोंपी पंथक विगेरे पांचसो मंत्रीओ सहित चारित्र ग्रहण कर्युं. अनुक्रमे सेलक मुनि द्वादशांगीने धारण करनार थया. तेमने योग्य जाणी आचार्यपदे स्थापन करीने श्रीशुकाचार्य हजार साधुओ सहित श्रीसिद्धाचळ पधार्या. त्यां सर्व मुनिओ सहित अनशन ग्रहण करी मासने अन्ते केवळज्ञान पामीने मोक्षे गया.

त्यार पछी श्रीसेलकाचार्यना शरीरमां नीरस अने लूखा आहारने लीधे महा व्याधिओ उत्पन्न थया. ते व्याधिओ असह्य हता, तोपण सेलकाचार्य दुस्तप तपमांज उद्युक्त रहेता हता. एकदा विहारना क्रमे तेओ सेलकपुर आव्या. तेमने आव्या जाणीने मंडुक राजा वंदना करवा आव्यो. त्यां गुरुना मुखथी धर्मदेशना श्रवण करी मंडुक राजा जीवाजीवादिक नव तत्त्वोनो जाणनार थयो. पछी पोताना पिता सेलक राजर्षिनुं शरीर रुधिरमांस रहित शुष्क थइ गयेलुं जोइने मंडुक राजाए विज्ञप्ति करी के "हे स्वामी! आपनुं शरीर रोगथी जजरित देखाय छे. तो अहींज मारी यान-शाळामां आप रहो; जेथी हुं शुद्ध औषधवडे तथा पथ्य भोजनवडे आपनुं शरीर नीरोगी करुं." ते सांभळीने आचार्ये तेनुं वचन अंगीकार करी तेनी यानशाळामां निवास कर्यो. राजाए औषधादिकथी तेमनी चिकित्सा करावी, तेथी आचार्यना शरीरमांथी रोगो नष्ट थया. परंतु राजानो रसवाळो आहार लेवाथी आचार्य रसलुब्ध थइ गया. तेथी तेओए त्यांथी क्यांइ पण विहार कर्यो नहीं. एटले एक पंथक शिष्यने तेमनी सेवा करवा राखीने बीजा सर्व शिष्योए त्यांथी विहार कर्यो. पछी तो सेलकाचार्य धीमे धीमे अत्यंत रसलंपट थया; पण पंथक मुनि तेमनी सारी रीते सेवा करवा लाग्या, अशुद्ध आहार पण लावीने गुरुने आपवा लाग्या अने पोते शुद्ध आहार करवा लाग्या.

एकदा कार्तिक चोमासीने दिवसे रसवाळो आहार करीने आचार्य संध्या समयेज सुखनिद्रामां सुइ गया. ते वखते पंथक साधु चोमासी प्रतिक्रमण करतां गुरुना चरणमां मस्तक मूकीने चोमासी प्रायश्चित्तनी खामणा करवा लाग्या. तेना स्पर्शथी गुरु निद्रामांथी जागृत थया, तेथी ते क्रोधातुर थइने बोल्या के "अरे कया पापीए मारी निद्रानो भंग कर्यो?" ते सांभळी पंथक मुनि बोल्या के—"हे पूज्य! आजे चोमासी खामणा करतां मारुं मस्तक आपना चरणने अडक्युं, तेथी आपनी निद्रामां अंतराय थयो छे, ए मारो अपराध आप क्षमा करो. हवेथी आवो अपराध हुं नहीं करुं." आ प्रमाणे वारंवार पोताना ज अपराधने कहेता शिष्यने जोइने गुरुनुं चित्त सावधान थयुं. तेथी ते मनमां विचारवा लाग्या के "अहो! आ शिष्य केवो क्षमावान छे! आ शिष्य ज धन्य छे, अने

कह्युं के" हे वत्स ! भवसागरमां पडतां एवा मने आजे तें उद्धर्यो (खेंची काढ्यो) छे." एम कहीने प्रमाद दूर करी शुद्ध चारित्र ग्रहण कर्युं. ते वात सांभळी सर्व शिष्यो पण तेमनी पासे आव्या. पछी चिरकाळ सुधी विहार करी घणा भव्य जीवोने प्रतिबोध पमाडीने पांचसो शिष्यो सहित सिद्धाचळपर अनशन ग्रहण करी सेलकाचार्य सिद्धिपदने पाम्या. आवी रीते सारा शिष्यो पोताना प्रमादी गुरुने पण सन्मार्गे लावे छे.

दस दस दिवसे दिवसे, धम्मं बोहेइ अहव अहिअयरो ।
इअ नंदिसेणसत्ती, तहविय से संजमविवत्ती ॥ २४८ ॥

अर्थ-" दिवसे दिवसे (हमेशां) दश दश पुरुषोने धर्मनो बोध करे, अथवा तेथी पण अधिकतर माणसोने बोध पमाडे, एवी नंदिषेण मुनिनी शक्ति-वचनलब्धि (देशना लब्धि) हती, तोपण ते नंदिषेणना चारित्रनी विपत्ति थइ (विनाश थयो), ए उपरथी निकाचित कर्मनो भोग अति बळवान छे एम समजवुं." २४८. अहीं नंदिषेणनो संबंध जाणवो. ६०

श्रीनंदिषेणनी कथा.

प्रथम नंदिषेणनो पूर्वभव सारी रीते कहे छे-कोइ एक गाममां मुखप्रिय नामनो ब्राह्मण रहेतो हतो. तेणे एकदा छुटक छुटक मळीने लक्ष ब्राह्मणोने भोजन करावबानो संकल्प कर्यो. ते वखते तेणे विचार्युं के" जो मारे घेर कामकाज करवा माटे एक नोकर होय, तो बहु सारुं" एम विचारीने पोतानी पडोशमां रहेता एक भीम नामना दासने तेणे पूछ्युं, त्यारे तेणे कह्युं के" जो ए ब्राह्मणोनुं भोजन थइ रह्या पछी वधेलुं अन्नादिक तुं मने आपे तो हुं तारा घरनुं कामकाज करुं." ते सांभळीने ते ब्राह्मणे तेनी मागणी कबूल करी, एटले ते भीम तेना घरनुं कामकाज करवा लाग्यो; अने ब्राह्मणोनुं भोजन थइ रह्या पछी बाकी रहेलुं अन्न नगरमां रहेला साधु साध्वीओने बोलावीने वहोरावबा लाग्यो. आ प्रमाणे पुण्य करवाथी तेणे भोगकर्म उपार्जन कर्युं. छेवट आयुष्य क्षये मरण पामीने ते दासनो जीव देवलोकमां देवपणे उत्पन्न थयो. त्यांथी आयुष्यक्षये चवीने राजगृह नगरमां श्रेणिक राजानो नंदिषेण नामे पुत्र थयो; अने पेलो लक्ष ब्राह्मणने भोजन करावनार ब्राह्मणनो जीव घणा भवोमां भ्रमण करीने कोइ अटवीमां हाथिणीनी कुक्षिमां उत्पन्न थयो. ते हाथिणीनो स्वामी हाथीने जे बाळको थाय तेने मारी नाखतो हतो, तेथी ते हाथिणीए विचार्युं के" मारी कुक्षिमां गर्भ उत्पन्न थयो छे, तेने

कोइ पण उपायथी गुप्त रीते प्रसवुं तो ते जीवतो रहे, अने यूथनो (हाथिणीना टोळानो) अधिपति थाय." एम विचारीने ते हाथिणी खोटीरीते एक पगे लंगडी थइने चालवा लागी. तेथी कोइ वखत एक पहोरे ते पोताना यूथ भेगी थती, कोइ वखत बे पहोरे थती, कोइ वखत एक दिवसे थती अने कोइ वखत बे दिवसे यूथ भेगी थती. ए प्रमाणे करतां प्रसवकाळ समीप आवेलो जाणीने ते तृणनो पूळो लइने कोइ तापसोना आश्रममां गइ. त्यां तेणे पुत्र (हाथी)ने जन्म आप्यो. पछी आवीने पोताना यूथ भेगी थइ गइ. पछी दररोज यूथनी पाछळ रहीने तापसोना आश्रममां जइ पोताना बाळकने स्तनपान करावी पाछी यूथ भेगी थती. एवी रीते ते बाळकनुं तेणे पोषण कर्युं. ते आश्रममां रहेला हस्तिबाळकनुं तापसोए पुत्रनी जेम पालन कर्युं, तेथी ते तेओनो अत्यंत प्रीतिपात्र थयो. पछी ते तापसोनी संगतिथी ते हाथी पण पोतानी सूंढमां पाणी भरी लावीने आश्रमनां वृक्षोने पाणी पावा लाग्यो. तेथी तापसोए तेनुं सेचनक एवुं यथार्थ नाम पाड्युं. ते सेचनक अनुक्रमे वृद्धि पामी महा बळवान थयो. एकदा सेचनक वनमां फरतो हतो, तेवामां तेणे पेलो यूथस्वामी के जे पोतानो पिता हतो तेने जोयो, अने ते यूथपतिए पण तेने जोयो. तेथी ते बन्नेने परस्पर युद्ध थयुं. तेमां महा बळवान सेचनक पोताना पिताने यमद्वारे मोकल्यो (मारी नाख्यो). अने पोते यूथपति थयो. पछी सेचनके मनमां विचार्युं के" जेम मारी माताए मने गुप्त रीते प्रसव्यो, त्यारे हुं पिताने मारी यूथपति थयो, तेवी रीते बीजी कोइ हाथिणी पण गुप्त रीते आ आश्रममां प्रसवशे तो ते मने मारीने यूथपति थशे." एम विचारीने तेणे ते तापसोना झुंपडा भांगी नांख्यां. ते वखते तापसोए विचार कर्यो के" अहो! आ हाथी महा कृतघ्नी थयो. आपणे तो पुत्रनीजेम तेनुं लालनपालन कर्युं, अने तेणे तो महा विरुद्ध आचरण कर्युं;माटे आने आपणे कोइ प्रकारना कष्टमां नाखीए." एम विचारीने ते तापसोए श्रेणिक राजा पासे जइने कह्युं के "हे राजा! अमो जे वनमां रहीए छीए, ते वनमां राज्यने योग्य एक हस्तिरत्न छे,माटे ते आपने ग्रहण करवा योग्य छे." ते सांभळीने श्रेणिक राजाए परिवार सहित वनमां जइ हेड विगेरे घणा उपायोवडे तेने पकडवा मांड्यो पण ते पकडायो नहीं. एवामां नंदिषेण कुमार त्यां आव्यो.तेनो शब्द सांभळीने तेना सामुं जोतां ते हस्तीराजने अवधिज्ञान उत्पन्न थयुं, एटले तेणे पोतानो पूर्वभव जोयो. तेथी ते शांत थइ गयो. नंदिषेण कुमारे ते हस्तीनी सूंढ पकडी तेना उपर चढी तेने नगरमां लावीने राजद्वारे बांध्यो. अनुक्रमे नंदिषेण पण युवावस्था पाम्यो. पिताए

तेने पांचसो स्त्रीओ साथे पाणिग्रहण कराव्युं, ते स्त्रीओ साथे ते विषयसुख भोगवचा लाग्यो.

एकदा श्रीवर्धमान स्वामीने नगर बहार उद्यानमां समवसर्या जाणीने नंदिषेण कुमार भगवानने वांदवा गयो. प्रभुने वांदीने नंदिषेणे पूछ्युं के " हे भगवान! मने जोइने सेचनक हाथीने मारापर स्नेह केम उत्पन्न थयो ? " त्यारे भगवाने ते बन्नेना पूर्व भवनुं सर्व वृत्तांत तेने कह्युं. ते सांभळीने नंदिषेणे विचार्युं के " ज्यारे साधुओने अन्नादिक आपवाथी आटलुं बधुं पुण्य थयुं त्यारे दीक्षा लइने जो तपस्या करी होय तो तो घणुं मोटुं फळ मळे. " ए प्रमाणे विचारीने तेणे भगवानने विज्ञप्ति करी के " हे प्रभु! दीक्षा आपीने मारो उद्धार करो. " प्रभु बोल्या के " हे वत्स! तारे निकाचित भोगकर्म हजु बाकी रहेलुं छे, तेथी तुं दीक्षा न ले." ते वखते तेज प्रमाणे आकाशवाणी पण थइ. तोपण नंदिषेण दृढ चित्तवाळो थइने पांचसो स्त्रीओना उपभोगनो त्याग करी चारित्र ग्रहण करवा उद्युक्त थयो. एटले भगवाने पण तेवो भावीभाव जाणीने तेने दीक्षा आपी अने स्थविर साधुओने सोंप्यो. त्यां तेणे सामायिकथी आरंभीने दश पूर्वनो अभ्यास कर्यो. ते नंदिषेण मुनि जेम जेम छट्ठ, अट्ठम, आतापना विगेरे तपस्या पूर्वक महाकष्ट करवा लाग्या अने उपसर्गो सहन करवा लाग्या, तेम तेम तेने घणी लब्धिओ प्राप्त थइ. ते साथे दिनप्रतिदिन कामनो उदय पण वृद्धि पामवा लाग्यो. नंदिषेण मुनि मनमां जाणता हता के " देवताओए तथा भगवाने निषेध कर्या छतां पण में दीक्षा ग्रहण करी छे, माटे कंदर्प (कामदेव)ना परतंत्रपणाथी मारा व्रतनो भंग न थाओ. " एम विचारीने कामदेवथी भय पामतां तेमणे आत्मघात करवाना हेतुथी शस्त्रघात, कंठपाश (गळाफांसो) विगेरे अनेक उपायो कर्या; परंतु ते सर्व शासनदेवीए निष्फळ कर्या. एकदा तेने अति उग्र काम व्याप्त थयो. ते वखते ते झंपापात करवा माटे पर्वत पर चडीने पडवा गया. तेवामां शासनदेवताए तेने झीली लइ कह्युं के " हे महानुभाव आ प्रमाणे आत्मघात करवाथी शुं निकाचित कर्मनो क्षय थशे ? नहीं थाय. माटे अ

करोड सोनैयानी वृष्टि करी; अने कह्युं के 'जो तारे धर्मलाभनुं प्रयोजन न होय तो आ धननो ढगलो ग्रहण कर.' एम बोलीने ते मुनि पाछा वळी नीकळवा जाय छे, तेटलामां ते गणिका तेनी आगळ आवीने मुनिना वस्त्रनो छेडो पकडी उभी रही, अने कहेवा लागी के "हे प्राणेश! आ धन लेवुं अमने घटतुं नथी. केमके अमे पण्यांगना कहेवाइए छीए; एटले के अमे अमारा देहवडे पुरुषोने सुख उत्पन्न करीने तेनुं चित्त प्रसन्न करी पछी तेओए पोतेज उपार्जन करीने आपेलुं धन अमे ग्रहण करीए छीए. माटे आ धन तमे लइ जाओ, अथवा तो अहीं रहीने आ धनवडे मारी साथे विषयसुख भोगवो. हे नाथ! आ तमारी युवावस्था क्यां! अने आ तपनुं कष्ट क्यां! आ धन, आ युवावस्था अने आ मारो सुंदर आवास—ते सर्व सहेजे प्राप्त थयेलुं अने भोगववा योग्य छे. तेने पामीने कयो मुग्ध जन तपस्यादिकनां कष्टो सहन करी देहने शोषण करे?" आ प्रमाणेनां अत्यंत कोमळ ते वेश्यानां वचनो सांभळीने भोगकर्मना उदयने लीधे ते नंदिषेण तेनाज घरमां रह्या. पछी हंमेशां दश दश पुरुषोने प्रतिबोध पमाडवानो अभिग्रह लइ रजोहरण विगेरे साधुना वेषने उंचो खींटीए मूकी ते वेश्या साथे विषयसुख भोगववा लाग्या. दररोज प्रातःकाळे दश पुरुषोने प्रतिबोध पमाड्या विना ते पोताना मुखमां जळ पण नांखता नहीं, अने जेओने ते प्रतिबोध पमाडता तेओ भगवंत पासे आवीने दीक्षा ग्रहण करता. ए प्रमाणे वेश्याने घेर रहेतां तेमने बार वर्ष व्यतीत थयां. बार वर्षने अंते एक दिवस नव पुरुषो प्रतिबोध पाम्या. दशमो सोनी मळ्यो ते कोइ रीते प्रतिबोध पाम्यो नहीं; पण उलटो नंदिषेणने कहेवा लाग्यो के "तमे बीजाने प्रतिबोध करो छो, पण तमेज चारित्रनो त्याग करीने अहीं वेश्याने घेर केम रह्या छो?" एम ते प्रतिकूळ वचनो कहेवा लाग्यो पण प्रतिबोध पाम्यो नहीं. ते वखते वेश्या उत्तम रसवाळी रसवती (भोजन) तैयार करीने तेने बोलाववा आवी अने कह्युं के "हे प्राणनाथ! रसवती टाढी थइ जाय छे, माटे जमवा उठो." नंदिषेणे कह्युं के "आ एक दशमा पुरुषने प्रतिबोध पमाडीने हमणां आवुं छुं." एम कहीने तेने पाछी वाळी. थोडी वारे फरीथी नवी रसोइ बनावीने तेज प्रमाणे बोलाववा आवी. ते वखत पण जमवा न उठ्या. एवी रीते त्रीजी वार पण बोलाववा आवी, अने बोलीके "हे प्राणनाथ! संध्यासमय थवा आव्यो छे, आप जमेला न होवाथी हुं पण भूखीज रही छुं." त्यारे नंदिषेण बोल्या के "हे सुंदर नेत्रवाळी! दशमाने प्रतिबोध पमाड्या विना भोजन करवाथी मारा नियमनो भंग थाय छे, तेथी हुं शी रीते आवी शकुं?" ते सांभळीने ते हास्यथी बोली के "जो आज दशमो कोइ बोध पामतो न होय तो तेने स्थाने तमे थाओ." ए प्रमाणे वेश्यानुं वाक्य सांभळीने पोताना भोगकर्मनो क्षय थयेलो जाणी, तत्काळ उभा थइ वेश राखी मूकेलो पोतानो यतिवेष धारण करी ते वेश्याने धर्मलाभ आप्यो. ते वखते वेश्या बोली के "हे

स्वामी! में तो हास्यथी कह्युं हतुं; माटे मने एकली मूकीने तमे केम जाओ छो?" नंदिषेणे कह्युं के" तारे ने मारे एटलोज संबंध हतो." एम कहीने श्रीमहावीरस्वामीनी समीपे आवी तेमणे फरीथी चारित्र ग्रहण कर्युं. पछी शुद्ध निरतिचार चारित्रनुं प्रतिपालन करी, छेवट अनशन ग्रहण करी मृत्यु पामीने देवलोके गया.

आ प्रमाणे ते नंदिषेण मुनि दशपूर्वधारी हता, तेमज देशनानी अपूर्व लब्धिवाळा हता; तोपण ते निकाचित कर्मना भोग थकी मूकाया नहीं, तो बीजानी शी वात करवी? माटे कर्मनो विश्वास करवो नहीं.

कलुसीकओ अ किट्टीकओ अ, खयरीकओ मलिणिओ अ।
कम्मेहिं एस जीवो, नाऊण वि मुज्झई जेण ॥ २४९ ॥

अर्थ–" जे कारण माटे आ जीव ज्ञानावरणादिक आठ कर्मोए (कर्मरूपी धूळवडे) करीने जेम धूळथी व्याप्त थयेलुं जळ पंकिल (कादववाळुं-डोळुं) थाय छे तेम कलुषित करायेलो छे, लोढाने जेम काट वळे तेम किट्टीकृत–काटवाळो करायो छे, जेम जेनो रस (स्वाद) नाश पाम्यो छे एवा मोदक जुदा स्वभावने पामे (गंधाइ जाय) तेम आ जीव पण जूदा (ज्ञानादिक रहित) स्वभावने पाम्यो छे; वळी आ जीव कर्मोवडे मलिन करायो छे, एटले जेम वस्त्र मेलवाळुं (मलिन) थाय छे तेम आ जीव पण मेलो करायो छे. ए प्रमाणे होवाथी आ जीव जाणतां छतां पण मोह पामेछे–मूढ बने छे. (ते सर्व निकाचित कर्मनोज दोष छे.)" २४९

कम्मेहिं वज्जसारोवमेहिं, जउनंदणो वि पडिबुद्धो।
सुबहुं पि विसूरंतो, न तरइ अप्पखमं काउं ॥ २५० ॥

अर्थ–" यदुनंदन (श्रीकृष्ण) प्रतिबुद्ध एटले क्षायिक सम्यक्त्वे करीने जागृत छतां पण तथा घणो पश्चात्ताप करतां छतां पण वज्रसारनी उपमावाळा (वज्रसार जेवा अति कठण–निकाचित) कर्मोए करीने (कर्मोने लीधे) आत्मक्षम एटले आत्माने हितना कारण एवा क्रियानुष्ठानादिक करवाने शक्तिमान थया नहीं." २५०.

गाथा २४९–खउरीकओय।

गाथा २५०–विसूरंतो=पश्चात्तापं कुर्वन्–तरइ=शक्नोति।

वाससहस्सं पि जइ, काऊणं संयमं सुविउलं पि ।
अंते किलिट्ठभावो, न विसुज्झइ कंडरीउव्व ॥ २५१ ॥

अर्थ—" कंडरीकनी जेम (तेणे घणां वर्ष तपस्या करी तोपण अंते क्लिष्ट परिणामथी नरके गयो) कोइ पण यति हजार वर्ष सुधी पण अति विपुल संयम (चारित्र) करीने (पाळीने) पण जो कदाच अंते क्लिष्टभाव (अशुभ परिणाम) थाय तो ते विशुद्ध थतो नथी. अर्थात् ते कर्मक्षय करी शकतो नथी, अने दुर्गतिने पामे छे. " २५१.

अप्पेण वि कालेणं, केइ जहागहियसीलसामन्ना ।
साहंति निययकज्जं, पुंडरीयमहारिसि व्व जहा ॥ २५२ ॥

अर्थ—" जेवा भावे ग्रहण करेलुं होय तेवाज भाववाळुं जेमनुं शील—सदाचार अने श्रामण्य—चारित्र छे, एवा केटलाएक साधुओ पुंडरीक महाऋषिनी जेम (पुंडरीक महाऋषि थोडा काळमांज सद्गति पाम्या तेम) अल्प काळे करीने ज पोताना (मोक्षसाधन रूप) कार्यने साधे छे. " २५२. विस्तारथी तेनो संबंध कथानकगम्य होवाथी अहीं कंडरीक अने पुंडरीकनो संबंध जाणवो. ६१.

कंडरीक अने पुंडरीकनी कथा.

जंबूद्वीपना महाविदेहक्षेत्रमां आवेला पुष्कलावती विजयमां पुंडरीकिणी नामे महा नगरी छे. ते नगरीमां महापद्म नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने पद्मावती नामे राणी हती. ते राणीनी कुक्षिथी उत्पन्न थयेला पुंडरीक अने कंडरीक नामे तेने बे पुत्रो हता. तेमांथी मोटा पुत्र पुंडरीकने राज्यपर स्थापन करीने अने कंडरीकने युवराजपदे स्थापीने महापद्म राजाए स्थविरमुनि पासे चारित्र ग्रहण कर्युं. ते महापद्म मुनि चारित्रनुं आराधन करीने अनुक्रमे केवळज्ञान पामी मोक्षे गया. पुंडरीक राजा राज्यनुं पालन करतो हतो, तेवामां एकदा बन्ने भाइओ कोइ स्थविर मुनि पासे धर्मोपदेश सांभळीने प्रतिबोध पाम्या. घरे आवीने मोटा भाइ पुंडरीके नाना कंडरीकने कह्युं के " हे भाइ ! आ राज्यने तुं ग्रहण कर, अने प्रजानुं पुत्रनी जेम पालन करजे. हुं स्थविरमुनि पासे चारित्र ग्रहण करीश. " ते सांभळीने कंडरीक बोल्यो के " हे भाइ ! मारे राज्यनुं शुं काम छे ? पिताए तमने राज्य आप्युं छे, माटे तेने तमेज भोगवो. हुं तो स्थविरमुनिनी पासे जइ दीक्षा लेवानो छुं. " एम कहीने ज्येष्ठ बंधुनी रजा लइ कंडरीके चारित्र ग्रहण

कर्युं. अनुक्रमे ते अगियार अंगने धारण करनार थयो. स्थविरमुनिओनी साथे विहार करतां अने नीरस तथा लूखो आहार करतां कंडरीक मुनिना शरीरमां मोटा रोगो उत्पन्न थया.एकदा कंडरीक मुनि स्थविर साधुओनी साथे विहार करतां पुंडरीकिणी नगरीए आव्या. ते वात सांभळीने पुंडरीक राजा तेमने वंदना करवा गयो. प्रथम स्थविरोने वंदना करी, तेमनी पासे धर्म श्रवण करीने पछी तेणे पोताना भाइ कंडरीकने वंदना करी. ते वखते तेना शरीरमां रोगोत्पत्ति जाणीने राजाए तेमने पोतानी यानशाळामां राख्या. त्यां कंडरीकनी शुद्ध औषधथी चिकित्सा करावी, तेथी ते अनुक्रमे नीरोगी थया, एटले स्थविरोए विहार करवा माटे राजानी रजा मागी. परंतु मिष्ट खानपानमां मूर्छा पामेला कंडरीके राजा पासे विहार करवानी रजा मागी नहीं. त्यारे पुंडरीक राजा स्थविरने वंदना करी पोताना भाइनी प्रशंसा करवा लाग्यो के " हे भाइ ! तमने धन्य छे, तमे पुण्यवान छो अने तमे कृतार्थ छो, तमे उत्तम मनुष्यजन्मनुं अने जीवितनुं फळ पाम्या छो. केमके तमे चारित्र ग्रहण करी तप अने संयमनुं आराधन करो छो, अने हुं तो अधन्य छुं अने अपुण्यवान छुं. केमके राज्यमां मूर्छा पामीने रहेलो छुं." आ प्रमाणे राजाए ते कंडरीक मुनिनी घणी स्तुति करी, परंतु ते मनमां जरा पण आनंद पाम्यो नहीं, तो पण तेणे लज्जित थइने राजानी आज्ञा लइ स्थविर साथे विहार कर्यो. ए प्रमाणे एक हजार वर्ष सुधी कंडरीक मुनि चारित्रनुं पालन करी छेवट भ्रष्ट परिणामवाळो थयो. तेथी ते एकलोज गुरुनी आज्ञा लीधा विना पुंडरीकिणी नगरीमां आव्यो, अने राजाना महेलनी पासेना अशोक वनमां अशोक वृक्षनी शाखापर पोतानां उपकरणो मूकीने ते वृक्षनी नीचे दुभायेला मनवाळो ते चिंतातुरपणे बेठो. ते वखते तेने राजानी धाव्यमाताए जोयो, एटले तेणे आवीने पुंडरीक राजाने ते वृत्तांत कह्युं. ते सांभळीने राजा तेनी पासे गयो. तेने जोइनेज तेणे तेनो अभिप्राय जाणी लीधो एटले एकांतमां राजाए तेने पूछ्युं के " हे भाइ ! तने भोग भोगववानी अभिलाषा थइ छे ? " ते बोल्यो के " हा, मने राज्य भोगववानी इच्छा थइ छे." ते सांभळीने पुंडरीक राजाए पोताना कुटुंबीओने बोलावीने कंडरीकने राज्याभिषेक कर्यो, एटले कंडरीक राजा थयो. तेज दिवसे कृश शरीरवाळा ते कंडरीके अति रसवाळो आहार कर्यो; तेथी तेना देहमां महा वेदना उत्पन्न थइ, पण तेनुं कोइए कांइ पण औषध कर्युं नहीं. सर्वेए जाण्युं के " आ पापिष्ठे चारित्र मूकीने राज्य ग्रहण कर्युं छे, ते अमने शुं सुख आपवानो हतो? " आ प्रमाणे थवाथी कंडरीकने प्रधान विगेरेनी उपर अत्यंत क्रोध चड्यो. तेथी तेणे विचार कर्यो के " ठीक छे, हमणां कोइ पण मारी सेवा करतुं नथी, परंतु ज्यारे हुं सारो थइश त्यारे आ सर्वनो निग्रह करीश. " ए प्रमाणे अत्यंत रौद्र ध्यान करतो तेज रात्रिए मृत्यु पामीने ते सातमी नरके तेत्रीश सागरोपमना आयुष्यवाळो नारकी थयो.

आ प्रमाणे जे कोइ चारित्रनो त्याग करीने विषयनी अभिलाषा करे ते कंडरीकनी जेम दुर्गतिने पामे छे.

कंडरीकने राज्य आपीने तरतज पुंडरीक पोतानी मेळे चार महाव्रतनो उच्चार करी, ते कंडरीकनांज उपकरणो लइ, स्थविरने वंदना कर्या पछी ज आहार लेवानो अभिग्रह करी, घरमांथी बहार नीकळ्यो. मार्गमां कांटा तथा कांकराना उपसर्गोने सहन करतो ते पुंडरीक मनमां विचारे छे के " हुं स्थविर महाराजाने क्यारे वंदना करीश ? " एवा परिणामवडे चालतां बीजे दिवसे ते पुंडरीक स्थविर मुनि पासे आवी पहोंच्यो. गुरुने वंदना करीने फरीथी तेमनी पासे चार महाव्रतो उच्चर्यां. पछी छठ्ठने पारणे लूखो अने नीरस-जेवो तेवो आहार कर्यो. तेथी मध्यरात्रिने समये तेना शरीरमां महा व्यथा उत्पन्न थइ. तेने दृढ परिणामथी सहन करी, विशुद्ध ध्यानमां रही, तेज वखते काळ करीने सर्वार्थसिद्ध नामना महा विमानमां तेत्रीश सागरोपमना आयुष्यवाळा देव थया. त्यांथी चवीने महाविदेह क्षेत्रमां उत्पन्न थइ सिद्धिपदने पामशे.

"आ प्रमाणे अल्प समय पण जे शुद्ध रीते चारित्रनुं प्रतिपालन करे छे ते पुंडरीक ऋषिनी जेम अक्षय सुखने पामे छे."

इति कंडरीकपुंडरीकयोः संबन्धः ॥ ६१ ॥

काऊणं संकिलिट्ठं, सामन्नं दुल्लहं विसोहिपयं ।
सुज्झिज्जा एगयरो, करिज्ज जइ उज्जमं पच्छा ॥ २५३ ॥

अर्थ-" पहेलां श्रामण्य (चारित्र)ने संक्लिष्ट (मलिन) करीने पछी ते चारित्रविराधकने विशोधिपद दुर्लभ छे; एटले के जेणे प्रथम चारित्रने मलिन कर्युं होय तेने पछीथी चारित्रने निर्मळ करवुं ते घणुं दुर्लभ छे. जो कदाच पाछळथी एटले प्रथम चारित्रनी विराधना कर्या पछी प्रमादनो त्याग करीने चारित्र पालन करवानो उद्यम करे, तो कोइक भाग्यवान शुद्ध (निर्मळ) थइ पण शके छे. " २५३.

उज्झिज्ज अंतरच्चिय, खंडिय सबलादउव्व हुज्ज खणं ।
ओसन्नो सुहलेहड, न तरिज्जव पच्छ उज्जमिउं ॥ २५४ ॥

अर्थ-" मध्यमां (चारित्र लीधा पछी वच्चे) चारित्रनो त्याग करे, व्रतभंग

करवाथी चारित्रने खंडित करे, तथा क्षणे क्षणे नाना प्रकारना अतिचारे करीने चारित्रने मलिन करे एवो अवसन्न (शिथिल) अने सुखलंपट साधु पाछळथी पण चारित्रने विषे उद्यम करवा शक्तिमान थतो नथी-उद्यम करी शकतो नथी. " २५४.

अवि नाम चक्कवट्टी, चइज्ज सव्वं पि चक्कवट्टिसुहं ।
न य ओसन्नविहारी, दुहिओ ओसन्नयं चयइ ॥ २५५ ॥

अर्थ-" वळी छ खंडनो अधिपति एवो चक्रवर्ती सर्व एवा पण चक्रवर्तीना सुखनो त्याग करे छे; परंतु शिथिल विहारी पुरुष दुःखी थया छतां पण शिथिलपणानो त्याग करतो नथी. एटले चिकणा कर्मवडे लेपायेलो होवाथी तजी शकतो नथी." २५५.

नरयत्थो ससिराया, बहु भणइ देहलालणासुहिओ ।
पडिओमि भए भाओअ, तो मे जाएअ तं देहं ॥२५६॥

अर्थ-" नरकमां रहेलो शशि (शशिप्रभ) राजा पोताना भाइने घणुं कहे छे के 'हे भाइ ! हुं देहनुं लालनपालन करवाथी सुख पाम्यो (सुखलंपट थयो), तेथी आ भयमां नरकमां पड्यो छुं. माटे मारा ते (पूर्वभवना) देहने तुं पीडा कर. (पीडा पमाड-कदर्थना कर). " २५६. अहीं शशिप्रभ राजानी कथा छे ते नीचे प्रमाणे—

शशिप्रभ राजानी कथा.

कुसुमपुर नगरमां जितारी नामे राजा हतो. तेने शशिप्रभ अने सुरप्रभ नामना बे पुत्रो हता. तेमां मोटा शशिप्रभने राज्यपर बेसाडी नाना सुरप्रभने युवराजपद आपी जितारी राजा धर्मकर्ममां उद्यमी थयो. एकदा त्यां चार ज्ञानने धारण करनार श्रीविजयघोष सूरि समवसर्या. तेमने वंदना करवा माटे शशिप्रभ अने सुरप्रभ गया. गुरुना मुखथी धर्मदेशना सांभळीने सुरप्रभ प्रतिबोध पाम्यो. पछी घेर आवीने सुरप्रभे शशिप्रभने कह्युं के" हे बंधु ! आ संसार असार छे, तेथी विषयसुखनो त्याग करी चारित्र लइ तपसंयमने विषे उद्यम करीए; जेथी स्वर्ग तथा मोक्षनी पण प्राप्ति थाय. " ते सांभळीने शशिप्रभे कह्युं के"हे भाइ ! आजे तुं कोइ धूर्तथी वंचना करायो (ठगायो) देखाय छे. केमके प्राप्त थयेलां विषयसुखोनो त्याग करीने आगळपरनां (भविष्यनां) सुखनी वांछा करे छे, माटे तुं महा मूर्ख छे; भविष्यनां सुख कोणे जोयां छे ? धर्मनुं [illegible]ळ थशे (मळशे) के नहीं ते कोण जाणे छे ? " त्यारे सुरप्रभ बोल्यो के "हे भाइ ! [illegible] तमे शुं कहो ? धर्मनुं फळ निश्चित मळेज छे. केमके पुण्य अने पापनां फळो प्रत्यक्ष

गाथा २५५-उसन्न विहारि । उसनयं । चयइ ।

गाथा २५६-बहुं । भाउअ । जाएह । जाएअ=यातय, पीडयेत्यर्थः ।

न देखाय छे. जुओ, एक जीव रोगी, एक नीरोगी, एक रूपवान, एक कुरूपी, एक धनवान, एक निर्धन, अने एक सौभाग्यवान, बीजो दुर्भाग्यवान, इत्यादि सर्व पुण्य-पापनुं फळज छे. " ए रीते अनेक प्रकारे बोध कर्यो छतां पण शशिप्रभ बहुलकर्मी होवाथी बोध पाम्यो नहीं. त्यारे सुरप्रभे एकलाए दीक्षा ग्रहण करी, अने तपसंयमनी आराधना करीने अनुक्रमे मृत्यु पामी ब्रह्मदेवलोकमां गयो. राज्यनुं पालन करतो अने विषयसुखमां मग्न रहेलो शशिप्रभ व्रत प्रत्याख्यान विनाज मृत्यु पामीने त्रीजी नरकमां नारकी थयो. पछी सुरप्रभ देवे अवधिज्ञानवडे पोताना पूर्वभवना भाइने नरकमां रहेलो जाणी पूर्वना स्नेहने लीधे नरकभूमिमां आवी तेनी पासे तेना पूर्वभवनुं स्वरूप कह्युं, तथा ते देव बोल्यो के "हे भाइ! पूर्व भवे तें मारुं कह्युं कर्युं नहीं, माटे आ नरकमां तुं उत्पन्न थयो. " ते सांभळीने शशिप्रभे पण ज्ञानथी पोताना पूर्व भवनुं स्वरूप जाण्युं. पछी ते नरकमां रहेला शशिप्रभे सूरप्रभ देवने कह्युं के "हे भाइ! पूर्वे विषय-सुखमां लंपट थयेला में धर्मनुं आराधन कर्युं नहीं, तेथी हुं नरकमां पड्यो छुं. हवे तुं त्यां जइने मारा शरीरने पीडा उत्पन्न कर. भूमिपर पडेला मारा पूर्व भवना शरीरनी कदर्थना कर के जेथी हुं नरकमांथी नीकळुं. " ते सांभळीने सुरप्रभ देवे कह्युं के—

> को तेण जीवरहिएण, संपयं जाइएण हुज्ज गुणो ।
> जइ सि पुरा जायंतो, तो नरए नेव निवडंतो ॥ २५७ ॥

अर्थ—" हे भाइ ! हवे यातना पमाडेला (पीडा पमाडेला) ते (पूर्व भवना) जीवरहित शरीरवडे करीने तने शो गुण थाय? जो तें पूर्वे ते देहने तपसंयमादिक वडे कदर्थना पमाडी होत तो तुं नरकमां नज पड्यो होत. " २५७.

"हवे तो करेलां कर्मोनुं फळ भोगव. तारा दुःखनुं निवारण करवामां हवे कोइ पण समर्थ नथी. " ए प्रमाणे नरकमां रहेला पोताना भाइ शशिप्रभना जीवने प्रतिबोध पमाडीने ते सुरप्रभ देव स्वस्थाने (स्वर्गे) गयो. आ प्रमाणे शशिप्रभनुं दृष्टांत जाणीने हे भव्य प्राणीओ !

> जीवाउ सावसेसं, जाव य थोवो वि अत्थि ववसाओ ।
> ताव करिज्ज अप्पहियं, मा ससिराया व सोइहिसि ॥२५८॥

अर्थ—" ज्यां सुधी आयुष्य अवशेष सहित (बाकी) होय अने ज्यां सुधी थोडो पण शरीर अने मननो व्यवसाय-उत्साह होय, त्यां सुधी आत्माने हितकारक एवुं

तपसंयमादिक अनुष्ठान करवुं; पाछळथी शशिप्रभ राजानी जेम शोक करवो नहीं. अर्थात् पछीथी शोक करवानो वखत आवे तेम करवुं नहीं. " २५८.

॥ इति शशिप्रभनृपसंबन्धः ॥ ६२.

घित्तूण वि सामन्नं, संजमजोगेसु होइ जो सिढिलो ।
पडइ जई वयणिज्जे, सोअइ अ गओ कुदेवत्तं ॥ २५९ ॥

अर्थ–" जे (मनुष्य) श्रामण्य (चारित्र)ने ग्रहण करीने पण संयमयो विषे (चारित्रनी क्रियाना समूहने विषे) शिथिल (प्रमादी) थाय छे, ते यति लोकमां वचनीयता (निंदा) पामे छे, अने परभवमां कुदेवपणाने (किल्बिषपणा पाम्यो छतो ते जीव शोक करे छे. तेने शोक करवानो वखत आवे छे. " २५९.

सुच्चा ते जिअलोए, जिणवयणं जे नरा न याणंति ।
सुच्चाण वि ते सुच्चा, जे नाऊणं न वि करंति ॥२६

अर्थ–" जे मनुष्यो अविवेकीपणाथी जिनवचनने जाणता नथी तेओ जीवलोकने विषे (अरे ! तेओनी शी गति थशे ? एवी रीते) शोक करवा लायक छे, जे पुरुषो ते जिनवचनने जाणीने (जाणता छतां) पण प्रमादने लीधे करता नथी (प्रमाणे आचरण करता नथी) तेओ शोक करवा लायक मनुष्योना मध्ये पण वि करीने शोक करवा लायक छे. जाणता छतां प्रमादपणाथी ए प्रमाणे न वर्तवुं ए अनर्थनो हेतु छे, ए अहीं तात्पर्य छे. " २६०.

दावेऊण धणनिहिं, तेसिं उप्पाडियाणि अच्छीणि ।
नाऊण वि जिणवयणं, जे इह विहलंति धम्मधणं ॥ २६१

अर्थ–" आ संसारमां जेओ तीर्थंकरे भाखेला वचनने जाणीने पण ते रूपी धनने विफळ (निष्फळ) करे छे तेओए रंकजनने रत्नसुवर्णादिकथी भरे धननो निधि देखाडीने पछी ते रंकजननां नेत्रो उपाडी (काढी) नांख्यां छे–का नांख्या बराबर कर्युं छे एम समजवुं. " २६१.

गाथा २५९–जोएसु । जई । सोयई य । गाथा २६०–सुचा=शोच्याः शोचनार्हाः ।
गाथा २६१–दावेऊण=दर्शयित्वा ।

ठाणं उच्चुच्चयरं, मज्झं हीणं च हीणतरगं वा ।
जेणं जहिं गंतव्वं, चिट्ठा वि से तारिसी होई ॥ २६२ ॥

अर्थ–" देवलोकरूपी उच्च, मोक्षगतिरूप उच्चतर (अति उंचुं), मनुष्यगतिरूप मध्यम अने तिर्यंचगतिरूप हीन अथवा नरकगतिरूप हीनतर स्थान मध्ये (ते स्थानमांथी) जे स्थाने जे जीवे (जीवने) जवानुं छे ते जीवनी (पुरुषनी) चेष्टा पण तेवीज (तेवाज प्रकारनी) थाय छे. जल्लेसे मरइ तल्लेसे उववज्जइ–जे लेश्याए प्राणी मरे छे ते लेश्याए उत्पन्न थाय छे–एवुं सिध्धान्ततुं वचन छे. २६२.

जस्स गुरुंमि परिभवो, साहुसु अणायरो खमा तुच्छा ।
धम्मे य अणहिलासो, अहिलासो दुग्गइं एओ ॥ २६३ ॥

अर्थ–" जे पुरुषने गुरुने विषे परिभव–अवज्ञा करवापणुं होय, मोक्षमार्गना साधक साधुओने विषे अनादर होय, जेने तुच्छ (थोडी) क्षमा होय अने जेने क्षांति विगेरे दश प्रकारना यतिधर्मने विषे अनभिलाप (इच्छारहितपणुं–अनिच्छा) होय ते पुरुषने आ दुर्गतिनो अभिलाप जाणवो (ते दुर्गतिमां जवाने इच्छे छे, एम जाणवुं)." २६३.

सारीरमाणसाणं, दुक्खसहस्साण वसणपरिभीया ।
नाणंकुसेण मुणिणो, रागगइंदं निरुंभंति ॥ २६४ ॥

अर्थ–" शरीर संबंधी अने मन संबंधी हजारो दुःखना व्यसन (कष्ट-पीडा)-थी भय पामेला (पराभव पामेला) मुनिओ त्रिकालज्ञानरूपी अंकुशे करीने रागरूपी गजेन्द्रनो निरोध करे छे. (राग गजेन्द्रने प्रसरवा देता नथी-आववा देता नथी). २६४.

सुग्गईमग्गपईवं, नाणं दिंतस्स हुज्ज किमदेयं ।
जह तं पुलिंदएणं, दिन्नं सिवगस्स नियगच्छिं ॥ २६५ ॥

अर्थ–"मोक्षरूपी सद्गतिना मार्गने (प्रकाश करवावडे) प्रदीप समान ज्ञान (जेनाथी वस्तुस्वरूप जणाय ते श्रुतज्ञान)ने आपनार एटले ज्ञाननुं दान करनार गुरुने शुं अदेय–न आपवा लायक वस्तु होय ? कांइज नहीं, अर्थात् ज्ञानदाता गुरु जीवित मागे तो ते पण शुशिष्ये आपवुं जोइए. तथा–जेम ते पुलिंदे (भिल्ले) शिव (महादेव)ने पोतानुं नेत्र आप्युं हतुं." ते स्वरूप कथाथी जाणवुं. २६५.

पुलिंद (भिल्ल) नी कथा.

विंध्यवनमां पर्वतनी एक गुफामां कोइ व्यंतरथी अधिष्ठित थयेली शिव (महादेव)नी एक मूर्ति हती. तेनी पूजा करवा माटे नजीकना गाममां रहेनारो एक मुग्ध नामे माणस हंमेशां त्यां आवतो हतो. ते आवीने प्रथम ते स्थान वाळीने साफ करतो. पछी पवित्र जळवडे ते शिवनी मूर्तिने पखाळी केसरमिश्रित चंदन विगेरे सुगंधी द्रव्योवडे पूजा करतो. पछी पुष्पमाळा चडावी, धूप दीप विगेरे यथाविधि करी, एक पगे भूमिपर उभो रही ते शिवनी स्तुति ध्यान विगेरे करी, मध्याह्न समये घेर जइ भोजन करतो. ए रीते ते प्रतिदिन पूजा करवा आवतो हतो. एकदा ते मुग्ध पूजा करवा आव्यो, त्यारे पोते गइ काले करेली पूजाने (पूजासामग्रीने) काढी नांखीने कोइए धतूरा अने कणेर विगेरेनां पुष्पोवडे पूजेली शिवनी मूर्तिने जोइ तेणे विचार कर्यो के "अहो ! आ अरण्यमां एवो कयो पुरुष छे के जे मारी करेली पूजाने दूर करीने हंमेशां शिवनी पूजा करे छे ? तो आजे तेने हुं जोउं तो खरो." एम विचारीने ते गुप्त रीते त्यां रह्यो. तेवामां त्रीजा प्रहरे एक भिल्ल त्यां आव्यो. तेना शरीरनो वर्ण श्याम हतो, तेणे डावा हाथमां धनुष धारण करेलुं हतुं, जमणा हाथमां आकडानां, धतूरानां अने कणेर विगेरेनां पुष्पो विगेरे पूजानी सामग्री धारण करी हती अने मुखमां जळ भरेलुं हतुं. एवी रीते भयंकर मूर्तिवाळो ते भिल्ल पगमां पहेरेला जोडा सहित मूर्ति पासे आव्यो. पछी तुरतज तेणे मुखना जळथी ते मूर्तिने एक पगवडे पखाळी आकडानां अने धतूरानां पुष्पो चडाव्यां, अने ते मूर्तिना मुख पासे एक मांसनी पेशी मूकी. आवा प्रकारनी भक्ति करीने मात्र 'महादेव परमेश्वरने नमस्कार हो' एटलाज शब्दो बोली तेणे नमस्कार कर्यो. पछी तरतज ते बहार नीकळ्यो. तेज वखते महादेवे प्रकट थइने तेने बोलाव्यो अने कह्युं के "हे सेवक ! आजे केम आटलो बधो विलंब थयो ? तने भोजन तो सुखेथी मळे छे के ? अने तुं विघ्नरहित वर्त्ते छे के ?" आ प्रमाणे सुखशातानां प्रश्न पूर्वक महादेवे तेनी संभाळ लीधीः त्यारे भिल्ल बोल्यो के "हे स्वामी ! ज्यारे आप मारापर प्रसन्न छो, त्यारे मारे शी चिंता होय ?" एम कहीने ते भिल्ल चाल्यो गयो. त्यार पछी गुप्त रहेला पेला मुग्धे प्रगट थइ महादेव पासे आवीने कह्युं के "हे शिव ! में तारुं ऐश्वर्य आजे जाण्युं. जेवो आ भिल्ल सेवक छे तेवोज तुं देव जणाय छे; केमके हुं हंमेशां केसरमिश्रित चंदन तथा सुगंधी पुष्पधूपादिकवडे पवित्रताथी तारी पूजा करुं छुं, तोपण तुं मारापर प्रसन्न थयो नहीं अने मारी साथे कोइ दिवस वातचीत करी नहीं, अने आ अपवित्र तथा आशातना करनार भिल्लनी साथे प्रत्यक्ष थइने वातचीत करी." ते सांभळीने महादेव बोल्या के "हे वत्स! ते भिल्लनी अने तारी भक्तिमां

केटलुं अंतर छे ते हुं तने देखाडीश. " ते सांभळीने ते मुग्ध पोताने घेर गयो. बीजे दिवसे तेज प्रमाणे मुग्ध शिवपूजा करवा आव्यो. ते वखते शिवे पोतानुं एक (त्रीजुं) भाळमां (कपाळमां) रहेलुं नेत्र अदृश्य कर्युं. ते जोइने ते मुग्धगण मनमां खेद पाम्यो अने 'अरेरे! आ शुं थयुं? कोइ पापीए आ परमेश्वरना भाळमां रहेलुं नेत्र काढी नाखेलुं जणाय छे.' एम कहीने ते मोटे स्वरे रुदन करवा लाग्यो. ए रीते घणी वार सुधी रुदन करीने पछी तेणे पूजादिक नित्य कृत्य कर्युं. थोडी वारे भिल्ल पण त्यां आव्यो. तेणे पण शिवनुं भाळनेत्र जोयुं नहीं, एटले तेणे क्षणवार शोक करीने तरतज पोताना बाणवडे पोतानुं एक नेत्र काढीने शिवना भाळमां चोटाड्युं. त्यारे त्रणे लोचन पूरां थयां. पछी तेणे नित्यना नियम प्रमाणे पूजा करी. ते वखते शिव प्रत्यक्ष थइने बोल्या के " हे वत्स! तारी भक्तिथी हुं प्रसन्न थयो छुं, माटे आजथी तने घणी संपत्ति प्राप्त थशे. " ए प्रमाणे तेने वरदान आपीने शिवे पेला मुग्धगणने कह्युं के " तारी अने भिल्लनी भक्तिमां केटलुं अंतर छे ते तें जोयुं? अमे आंतर भक्तिथी प्रसन्न थइए छीए, मात्र बाह्य भक्तिथी प्रसन्न थता नथी. " एम कहीने शिव अदृश्य थया.

जेवी रीते ते भिल्ले शिवनी आंतर भक्ति करी, ते प्रमाणे बीजा शिष्योए पण ज्ञानदाता गुरुनी भक्ति करवी, ए आ कथानुं तात्पर्य छे.

॥ इति भिल्लसंबन्धः ॥ ६३.

सिंहासणे निसन्नं, सोवागं सेणिओ नरवरिंदो ।

विज्जं मग्गइ पयओ, इअ साहुजणस्स सुअविणओ ॥२६६॥

अर्थ–" सिंहासनपर पोतेज (राजाए) बेसाडेला श्वपाक (चांडाळ) पासे नरवरेन्द्र श्रेणिक राजाए प्रणाम करीने एटले बे हाथ जोडीने विद्या मागी (याचना करी); तेवी रीते एटले जेम श्रेणिक राजाए विद्याने माटे श्वपाकनो विनय कर्यो, तेवी रीते साधुजननो श्रुतविनय शिष्योए पण करवो. " २६६. ते कथा आ प्रमाणे–

चंडालनी कथा.

मगधदेशमां राजगृह नामे नगर छे. तेमां श्रेणिक नामे राजा राज्य करता हता. तेने चिल्लणा नामे राणी हती. तेने एकदा गर्भना प्रभावथी चोतरफ वाडी सहित एक स्तंभवाळा प्रासादमां वसवानो मनोरथ (दोहद) थयो. ते वात राजाए अभयकुमारने जणावी. अभयकुमारे देवतानी आराधना करीने सर्व ऋतुनां फळफूलवाळां वृक्षो सहित तथा फरता किल्ला सहित एक स्तंभवाळो [illegible] [illegible] [illegible] ते जोइने

चिल्लणा हर्ष पामी. ते वाडी सर्व (छए) ऋतुओनां फळ अने पुष्पो सहित रहेती हती. ते वाडी फरता राजाना सुभटो तेनी रक्षा करवा माटे रात्रिदिवस रहेता हता. तेथी ते वाडीमांथी एक पांदडुं पण लेवा कोइ शक्तिवान थतुं नहोतुं.

हवे ते नगरमां कोइ एक विद्यावान चंडाळ रहेतो हतो. तेनी स्त्रीने गर्भना प्रभावथी कार्तिक मासमां आम्रफळनुं भक्षण करवानो दोहद थयो. तेणे ते दोहद पोताना धणीने जणाव्यो. ते सांभळीने चंडाळे विचार्युं के " आज अकाळे आम्रफळ मात्र राजाना देवनिर्मित उद्यानमांज वर्त्ते छे; बीजे कोइ पण स्थाने वर्त्तता नथी. " एम विचारीने रात्रिने वखते ते चंडाळ ते उद्यान तरफ गयो. किल्लानी अंदर चोकी होवाथी ते किल्लानी बहारज उभो रह्यो. पछी तेणे अवनामिनी विद्याना बळथी आम्रवृक्षनी शाखा नीचे नमावी फळो तोडी लीधां, अने पछी उन्नामिनी विद्यावडे पाछी हती तेम शाखा उंची करी दीधी. ए रीते ते फळो लइने तेवडे पोतानी स्त्रीनो दोहद तेणे पूर्ण कर्यो. प्रातःकाळे आम्रफळ विनानी शाखा तथा तेनी नीचे किल्लानी बहार माणसनां पगलां जोइने रक्षकोए ते वृत्तांत राजाने निवेदन कर्युं. राजाए सर्वत्र तेनी (चोरनी) शोध करावी, पण चोर हाथ लाग्यो नहीं; एटले राजाए अभयकुमारने बोलावीने कह्युं के " आम्रफळना चोरने पकडी लाव. " अभये कह्युं के ' बहु सारुं, लावुं छुं. ' एम कहीने अभयकुमार चौटामां गयो. त्यां घणा लोको नटनी रमत जोवा माटे एकठा थयेला हता. तेमनी पासे जइने अभये कह्युं के " हे लोको! आ नट ज्यां सुधीमां नाटक शरु करे नहीं, तेटलामां हुं एक कथा कहुं ते सांभळो. " लोको सर्वे सांभळवा लाग्या. एटले अभयकुमारे नीचे प्रमाणे कथा कही.

पुण्यपुर नगरमां गोवर्धन नामे श्रेष्ठी रहेतो हतो. तेने युवावस्थाए पहोंचेली सुंदरी नामनी कुमारिका पुत्री हती. ते सुंदरी स्वरूप अने युवावस्थाथी अत्यंत सुंदर लागती हती. ते हंमेशां योग्य वरनी प्राप्तिने माटे कोइ एक वाडीमांथी छानी रीते पुष्पो लइने तेवडे कामदेव नामना यक्षनी पूजा करती हती. एकदा ते वाडीना माळीए तेने पुष्पो चुंटती जोइ. तेनो हाथ पकडी, तेने माथे चोरीनुं कलंक मूकी माळी बोल्यो के " हे स्त्री ! जो तुं मारुं कहेवुं कबूल करे तो तने मूकी दउं, नहींतो राजा पासे लइ जइश. " त्यारे ते बोली के " हे मित्र! कहे." माळी बोल्यो के " तारे मारी कामक्रीडा संबंधी वांच्छा पूर्ण करवी." कन्या बोली के "सांभळ, हजु सुधी हुं कुमारिका छुं, आजथी पांचमे दिवसे मारा लग्न थवाना छे, ते दिवसे हुं परण्या पछी तरत प्रथम तारी पासे आवी पछी मारा स्वामी पासे जइश." माळीए ते वात कबूल करी, एटले ते सुंदरी प्रतिज्ञा पूर्वक वचन आपीने पोताने घेर आवी. पछी पांचमे दिवसे पाणिग्रहण

थया पछी ते सुंदरी पति पासे गइ. त्यारे प्रथम तेणे माळी पासे करेली प्रतिज्ञा पोताना स्वामीने निवेदन करी. ते सांभळीने तेना पतिए तेने सत्यवादी जाणीने जवानी रजा आपी, एटले ते भोगनी सर्व सामग्री लइ सुंदर वेष धारण करीने मध्य रात्रिने समये घर बहार नीकळी. गामनी बहार जतां रस्तामां तेने प्रथम चोर मळ्या. ते चोरो तेने सर्व आभूषणोथी भूषित जोइ लुंटवा लाग्या. त्यारे ते सुंदरीए तेमनी आगळ माळी पासे जवा संबंधी सर्व वृत्तांत जणावीने कह्युं के 'हुं पाछी आवीश, त्यारे तमने सर्व अलंकारादिक उतारी आपीश.' ते सांभळीने चोरोए तेने सत्यवादी जाणीने जवा दीधी. आगळ जतां तेने एक राक्षस मळ्यो. ते तेने खाइ जवा तैयार थयो एटले तेने पण सर्व वृत्तांत कही तेणे पाछा आववानुं कबूल कर्युं. तेथी राक्षसे पण तेने मूकी दीधी. पछी ते सुंदरी अनुक्रमे ते वाडीमां माळी पासे गइ, एटले नवी परणेली, नवा यौवनवाळी अने अत्यंत अद्भुत रूपवाळी तेने जोइने ते माळी हर्षित थयो. तेणे तेने पूछ्युं के "हे सुंदर नेत्रवाळी स्त्री! तुं अत्यारे रात्रिने समये एकली अहीं केम आवी?" त्यारे तेणे पोते आपेलुं वचन जणावीने पोताना पति संबंधी तथा मार्ग संबंधी सर्व वृत्तांत कह्युं. ते सांभळीने माळीए विचार्युं के "अहो! धन्य छे आ स्त्रीने! के जे वचनथी बंधायेली आवी अंधारी रात्रे बुद्धिना बळथी चोरने तथा राक्षसने पण वचन आपीने अहीं मारी पासे आवी. ज्यारे तेने तेना पतिए, चोरोए अने राक्षसे मूकी दीधी त्यारे मारे पण आ सत्यवादी स्त्रीने मूकी देवीज जोइए." एम विचारीने माळीए तेने कह्युं के-"हुं तारो भाइ छुं. अने तुं मारी बेन छे. मारो अपराध क्षमा कर." एम कही तेना पगमां पडी (नमस्कार करी)ने तेने पाछी मोकली. पाछा आवतां मार्गमां राक्षस मळ्यो. तेनी पासे तेणे माळीनुं सर्व वृत्तांत कह्युं. ते सांभळीने राक्षसे विचार्युं के 'आवी नव यौवनवाळी सुंदरीने ते माळीए न भोगवतां मूकी दीधी, तो हुं आवी सत्यवादी सतीने शामाटे भक्षण करुं?' एम विचारीने तेणे पण 'तुं मारी बेन छे' एम कही मूकी दीधी. फरी आगळ जतां चोरो मळ्या, तेमनी पासे पण माळीनुं तथा राक्षसनुं वृत्तांत कह्युं: एटले तेओ लुंटवा आव्या हता तोपण तेमणे तेने बेन कहीने मुक्त करी. पछी अनुक्रमे ते पति पासे आवी. तेनूं सर्व वृत्तांत निवेदन कर्युं. ते सांभळीने ते अत्यंत खुशी थयो अने तेणे घरनो सर्व अधिकार तेने सोंप्यो."

आ प्रमाणे कथा कहीने अभयकुमारे सर्व लोकोने पूछ्युं के "हे लोको! कहो, आ चार (पति, चोर, राक्षस अने माळी)मां दुष्कर काम कोणे कर्युं कहेवाय?" ते सांभळीने जेओ स्त्री उपर अविश्वासु हता तेओ बोल्या के "तेनो पति दुष्कर काम करनार कहेवाय. केमके तेणे नवी परणेली अने नवा यौवनवाळी पोतानीज पत्नीने

प्रथम संगम वखतेज परपुरुष पासे मोकली. पछी परस्त्रीलंपट कामी पुरुषो बोल्या के "माळी दुष्कर काम करनार कहेवाय. केमके तेणे रात्रिने वखते निर्जन प्रदेशमां जातेज सामी आवेली सुंदर स्त्रीनो त्याग करी पोताना मनने कबजे राख्युं. माटे धन्य छे ते माळीने!" पछी जेओ मांस खावामां लुब्ध हता तेओए राक्षसनी प्रशंसा करी अने तेने दुष्करकारी कह्यो. छेवट पेलो आम्रफळनो लेनार चोर बोल्यो के "ते त्रणे करतां चोरज दुष्कर कार्य करनारा कहेवाय. केमके तेओए आभरणोथी भूषित थयेली अने सामी आवेली ते स्त्रीने मूकी दीधी, अने लुंटी नहीं: तेथी तेओनेज धन्य छे!" ते सांभळीने अभयकुमारे ते चंडाळने पकडी लीधो. पछी तेने एकांतमां लइ जइ अभये कह्युं के "तुंज आम्र फळनो चोर छे, माटे सत्य वात कही दे; नहीं तो तारो निग्रह करीश." त्यारे चंडाळ बोल्यो के "हा, में फळो लीधां छे." अभये पूछ्युं के "शामाटे अने केवी रीते लीधां?" त्यारे तेणे पोतानी स्त्रीना दोहदनुं अने विद्याना सामर्थ्यनुं स्वरूप यथार्थ निवेदन कर्युं. एटले तेने लइने अभयकुमार श्रेणिक राजा पासे आव्यो. राजाए ते चोरने मारवानी आज्ञा करी. त्यारे दयाळु अभये कह्युं के "हे स्वामी एक वार एनी पासेथी विद्या तो ग्रहण करो; पछी जेम करवुं होय तेम करजो." ते सांभळीने राजाए सिंहासन पर बेठाबेठाज हाथ बांधीने आगळ उभा राखेला चोर पासे विद्या शीखवा मांडी. ते चंडाळ विद्या शीखववा लाग्यो; पण राजाना मुखे एक अक्षर पण चड्यो नहीं. त्यारे अभयकुमारे कह्युं के "हे राजा! ए प्रमाणे विद्या आवडे नहीं. विनयथी विद्या प्राप्त थाय छे. माटे तेने सिंहासनपर बेसाडो, अने तमे हाथ जोडीने सन्मुख बेसो." ते सांभळीने राजाए तेम कर्युं, एटले तरतज विद्या आवडी. पछी फरीथी राजाए तेनो वध करवानी आज्ञा करी, त्यारे अभयकुमारे कह्युं के "हे राजा! ए आपनी आज्ञा अयोग्य छे. केमके एक अक्षरनो पण जे आपनार होय तेने जे गुरु तरीके माने नहीं, ते सो वार कूतरानी योनिमां जन्म लइ छेवट चंडाळमां उत्पन्न थाय छे, एम नीतिशास्त्रमां कह्युं छे; तेथी आ चंडाळ आपनो विद्यागुरु थयो छे माटे तेने केम मराय? हवे तो ते आपने पूज्य थयो छे." ते सांभळीने राजाए ते चंडाळनी घणी भक्ति करी, अने धन वस्त्र विगेरे आपवावडे तेनो सत्कार करीने तेने घेर मोकल्यो. तेज प्रमाणे शिष्ये पण विनयपूर्वक गुरु पासे विद्यानो अभ्यास करवो ए आ कथानुं तात्पर्य छे. वळी बीजे प्रकारे विनयनीज प्ररूपणा करे छे:–

॥ इति चंडाळ दृष्टान्तः ॥ ६४.

विज्जाए कासवसंतिआए, दगसूअरो सिरिं पत्तो ।
पडिओ मुसं वयंतो, सुअनिह्नवणा इय अपथ्था ॥ २६७ ॥

अर्थ-" दकशूकर के० कोइ त्रिकाळ स्नान करनार त्रिदंडी काश्यप के० हजामे आपेली विद्याथी लक्ष्मीने पाम्यो हतो; परंतु पछीथी मृषा (असत्य) बोलवाथी एटले पोताना विद्यागुरुनो अपलाप करवाथी ते पड्यो-नष्ट विद्यावाळो थयो. एवी रीते एटले आ दृष्टांत जाणीने श्रुतनिन्हवणा करवी अर्थात् श्रुतज्ञान आपनारनो अपलाप करवो ए अपथ्य एटले कर्मरूपी रोगने वृद्धि करनार छे एम जाणवुं." २६७.

त्रिदंडीनी कथा

स्तंबपुर नगरमां एक चंडिल नामे अति कुशळ हजाम रहेतो हतो. ते विद्याना बळथी हजामत करीने ते अस्त्राने आकाशमां अधर राखतो हतो. एकदा कोइएक त्रिदंडीए ते हजामनो प्रभाव जोयो. तेथी त्रिदंडीए ते हजामनी आराधना (सेवा) करीने तेनी पासेथी ते विद्या ग्रहण करी. पछी ते त्रिदंडी फरतो फरतो गजपुर (हस्तिनापुर) मां आव्यो. ते वखते त्यां पद्मरथ राजा राज्य करतो हतो, ते पुरमां जइने ते त्रिदंडी पोताना त्रिदंडने आकाशमां अधर राखवा लाग्यो. ते जोइने घणा लोको आश्चर्य पामी तेनी अत्यंत पूजा (सेवा) करवा लाग्या. ते वृत्तांत राजाए पण लोकोना मुखथी सांभळ्युं. त्यारे तेणे तेना पगमां पडी (प्रणाम करी) विनय पूर्वक पूछ्युं के " हे स्वामी ! तमे आ त्रिदंडने आकाशमां राखो छो, ते कोइ तपनो प्रभाव छे के विद्यानो प्रभाव छे ? " त्रिदंडीए जवाब आप्यो के ' हे राजा ! आ विद्यानुं सामर्थ्य छे. ' फरीथी राजाए पूछ्युं के " कहो, कोनी पासेथी आ चित्तने चमत्कार करनारी विद्या तमे शीख्या ?" त्यारे ते त्रिदंडीए लज्जाने लीधे ते हजामनुं नाम दीधुं नहीं, अने कल्पित जवाब आप्यो के " हे राजा ! पूर्वे में हिमवान पर्वतपर तपकष्टादिक अनुष्ठानवडे सरस्वतीनी आराधना करी हती. ते वखते ते देवीए प्रत्यक्ष थइने मने आ अंबरालंबनी विद्या आपी हती. तेथी सरस्वती मारी विद्यागुरु छे. " ए प्रमाणे ते त्रिदंडी बोल्यो के तरतज तेनो आकाशमां रहेलो त्रिदंड खडखड शब्द करतो पृथ्वीपर पड्यो. तेथी ते अत्यंत लज्जा पाम्यो अने लोकोए तेने अत्यंत धिक्कार्यो. मांते ते अति दुःखी थयो.

जेम त्रिदंडी गुरुनो अपलाप करवाथी दुःख पाम्यो, तेवी रीते बीजा कोइ पण जो गुरुनो अपलाप करशे तो तेओ दुःखी थशे.

॥ इति त्रिदंडिकोपदेशः ॥ ६५ ॥

सयलंमि वि जियलोए, तेण इहं घोसिओ अमाघाओ ।
इक्कं पि जो दुहत्तं, सत्तं बोहेइ जिणवयणे ॥ २६८ ॥

अर्थ–"जे मनुष्य एक पण दुःखार्त (दुःखथी पीडित) सत्त्व (प्राणी) ने जिनवचनने विषे (जिनवचनोवडे) बोध पमाडे छे, ते पुरुषे अहीं (आ लोकमां) रह्या थकाज सकल जीवलोकने विषे (चौद राजलोकने विषे) पण अमारी पटह वगडाव्यो एम जाणवुं."

सम्मत्तदायगाणं, दुप्पडियारं भवेसु वहुएसु ।
सव्वगुणमेलियाहि वि, उवयारसहस्सकोडीहिं ॥ २६९ ॥

अर्थ–" घणा भवोने विषे पण सर्वगुणामिलित एटले (गुरुए करेला उपकार थी) बे गणा, त्रण गणा, चारगणा, एम करतां करतां सर्व गणा (अनंत गुणा) एवा पण हजारो करोडो उपकारोए करीने पण समकित आपनार गुरुनो प्रतिकार (प्रत्युपकार) करवो अशक्य छेः अर्थात् जे गुरुए समकित आपीने उपकार कर्यो छे तेनाथी अनंतगणा करोडो उपकारोए करीने पण तेनो प्रत्युपकार करी शकातो नथी, (थइ शकतो नथी) माटे समकितदाता गुरुनी मोटी भक्ति करवी." २६९.

हवे समकितनुं फळ कहे छे–

सम्मत्तंमि उ लद्धे, ठइयाइं नरयतिरियदाराइं ।
दिव्वाणि माणुसाणि य, मोरकसुहाइं सहीणा इं ॥ २७० ॥

अर्थ–" तुं पुनः (वळी) समकित पामे छते (ज्यारे समकित प्राप्त थाय त्यारे) नरकगति अने तिर्यंचगतिनां द्वारो वंध थइ जाय छे (ते गतिओमां जन्म थतो नथी). केमके समकित पामेला मनुष्यो देवायुज बांधे छे, अने देवो मनुष्यायुज बांधे छे, तेथी ते द्वारो वंध थाय छे. ए अहीं तात्पर्य छे. तथा देव संबंधी, मनुष्य संबंधी अने मोक्ष संबंधी सुखो पोताने स्वाधीन थाय छे." २७०. अहीं नरकगति अने तिर्यंचगतिना भेदो घणा होवाथी तेनां द्वारो एम बहुवचन वापर्युं छे.

वळी बीजे प्रकारे समकितनुंज फळ बतावे छे.–

कुसमयसुईण महणं, सम्मत्तं जस्स सुट्ठियं हियए ।
तस्स जगुज्जोयकरं, नाणं चरणं च भवमहणं ॥ २७१ ॥

अर्थ–"जे पुरुषना हृदयमां कुसमय श्रुति के० अन्य दर्शनीओना सिद्धान्तनां

गाथा २६८–इमाघाओ=अमारिपटहः । दुहत्तं=दुःखार्तम् । वोहेयइ । गाथा २६९–दुःप्रतिकारं ।
गाथा २७०–ठइयाइं=स्थापितानि–मुद्रितानीति यावत् । मुरक सुहाइं । सहीणाइं=स्वाधीनानि ।

श्रवणोने मथन करनारुं (नाश करनारुं) एवुं समकित सुस्थित (अति स्थिर) होय छे ते पुरुषने जगतने विषे उद्योत करनारुं जगत्प्रकाशक केवळज्ञान अने भव (संसार)ने मथन (नाश) करनारुं चरण (यथाख्यात चारित्र) प्राप्त थाय छे. (तेवा ज्ञान ने चारित्रनो उदय थाय छे). अर्थात् समकित न होय, तो ज्ञान न होय, अने ज्ञान न होवाथी मोक्ष मळी शके नहीं. माटे मोक्षनुं मुख्य कारण समकितज छे." २७१.

सुपरिच्छियसम्मत्तो, नाणेणालोइयत्थसप्भावो ।
निव्वणचरणाउत्तो, इच्छियमत्थं पसाहेइ ॥ २७२ ॥

अर्थ—"सुपरीक्षित छे समकित जेनुं एवो (दृढ समकितवाळो) अने (दृढ समकिते करीने उत्पन्न थयेला) सम्यक् ज्ञानवडे जीवादिक पदार्थोनुं सद्भाव स्वरूप जेणे जाणेलुं छे, अने तेथी करीनेज जे व्रण (अतिचार) रहित (निर्दोष) चारित्रने विषे आयुक्त एटले निरतिचार चारित्रमां उपयोगवाळो छे, ते पुरुष इप्सित एटले मनने इष्ट एवा मोक्षसुख रूपी अर्थने साधे छे-सिद्ध करे छे-प्राप्त करे छे." २७२.

हवे प्रमादथी समकित मलिन थाय छे, ते दृष्टांते करीने बतावे छे.

जह मूलताणए पंडुरंमि, दुव्वन्नरागवन्नेहिं ।
बीभच्छा पडसोहा, इय सम्मत्तं पमाएहिं ॥ २७३ ॥

अर्थ—"जेम श्वेत मूळ तांतणामां (सुतरना तंतुमां) काळा, राता विगेरे खराब वर्णवाळा तंतुओए करीने वस्त्रनी शोभा बीभत्स के० खराब थाय छे, तेम प्रमादे करीने समकित पण बीभत्स—मलिन थाय छे. माटे समकितना शत्रु रूप प्रमादोनो त्याग करवो योग्य छे ए तात्पर्य छे." २७३.

नरएसु सुरवरेसु य, जो बंधइ सागरोवमं इक्कं ।
पलिओवमाण बंधइ, कोडिसहस्साणि दिवसेण ॥ २७४ ॥

अर्थ—"सो वर्षना आयुष्यवाळो जे पुरुष पापकर्म करवाथी नरकगतिमां (नरकगति संबंधी) अने पुण्यकर्म करवाथी देवगतिमां (देवगति संबंधी) एक सागरोपमनुं आयुष्य बांधे छे ते पुरुष एक दिवसे (सो वर्षमांना दरेक दिवसे) दुःख सुख (नरक—स्वर्ग) संबंधी पल्योपमना करोडो हजारो जेटलुं आयुष्य बांधे छे: अर्थात् सो वर्षना दिवसोनो एक सागरोपमना दश कोटाकोटी पल्योपम साथे भागाकार करतां तेटला आयुष्यने बांधवावाळुं पाप अने (अथवा) पुण्य एक दिवसमां तीन [illegible]

करे छे. माटे प्रमादना आचरणनो त्याग करीने निरंतर पुण्य उपार्जन करवामां उद्यम करवो, ए आ गाथानुं तात्पर्य छे." २७४.

पलिओवमसंखिज्जं, भागं जो बंधइ सुरगणेसु ।
दिवसे दिवसे बंधइ, स वासकोडी असंखिज्जा ॥ २७५ ॥

अर्थ–" जे सो वर्षना आयुष्यवाळो नरभवमां रहेलो पुरुष पुण्याचरणवडे देवजातिना समूहमां पल्योपमना संख्यातमा भागने (तेटला अल्प आयुष्यने) बांधे छे, (ते पुरुषने प्रतिदिन केटला करोड वर्ष आवे ? ते उत्तरार्ध गाथामां कहे छे). ते (देवगतिमां पल्योपमना संख्यातमा भागपरिमाण आयुष्यने बांधनार सो वर्षना आयुष्यवाळो) पुरुष दिवसे दिवसे (प्रत्येक दिवसे) असंख्याता करोडो वर्ष (नुं आयुष्य) बांधे छे. एटले के जो पल्योपमना संख्यातमा भागना वर्षोना विभाग करीने सो वर्षना दरेक दिवसमां वहेंचीए तो ते दरेक दिवसे असंख्याता करोड वर्ष आवे." २७५.

एस कमो नरएसु वि, बुहेण नाऊण नाम एयं पि ।
धम्मंमि कह पमाओ, निमेसमित्तं पि कायव्वो ॥ २७६ ॥

अर्थ–" आज क्रम नरकने विषे पण छे (जाणवो). एटले के पापकर्म करनार सो वर्षना आयुष्यवाळो पुरुष प्रत्येक दिवसे असंख्याता करोड वर्षनुं नरकायुष्य बांधे छे. ते–पूर्वे कहेलुं पुण्यपापने उपार्जन करवानुं स्वरूप (नाम प्रसिद्धार्थक छे) जाणीने पंडित पुरुषे क्षांत्यादिक दश प्रकारना धर्मना आराधनमां एक निमेषमात्र पण प्रमाद (शिथिलता) शामाटे करवो जोइए? सर्वथा प्रमाद न ज करवो जोइए." २७६.

दिव्वालंकारविभूसणाइं, रयणुज्जलाणि य घराइं ।
रूवं भोगसमुदओ, सुरलोगसमो कओ इहयं ॥२७७॥

अर्थ–" आ (मनुष्य) लोकने विषे सुरलोकनी जेवां दिव्य अलंकारो (सिंहासन, छत्र विगेरे) अने मुकुटादिक आभूषणो, रत्नोए करीने उज्वळ (निर्मळ) गृहो, रूप (शरीरनुं सौभाग्य) अने भोगसमुदाय एटले भोगनो संयोग (ए सर्व) क्यांथी होय ?" अर्थात् सर्वथा नज होय. माटे धर्मकार्यने विषे उद्यम करवो, जेथी तेवां सुख प्राप्त थाय, ए आ गाथानो उपदेश छे." २७७.

देवाण देवलोए, जं सुक्खं तं नरो सुभणिओ वि ।
न भणइ वाससएण वि, जस्स वि जीहासयं हुज्जा ॥२७८॥

गाथा–२७७ सुरलोएसमो। कओ=कुतः ।

अर्थ–"जे (कोइ पण) पुरुषने सो जिह्वा होय तेवो सुभणित (वाचाळ) माणस पण सो वर्षे करीने (पण) देवलोकमां देवताओने जे सुख छे ते सुखने कही शकतो नथीः अर्थात् सो जिह्वावाळो वाचाळ पुरुष सो वर्ष सुधी देवताओना सुखनुंज वर्णन कर्या करे, तोपण ते सुखना वर्णननो पार आवे नहीं, तेटलां बधां सुख देवलोकमां छे; तो बीजो साधारण माणस तो ते सुखनुं वर्णन शी रीतेज करी शके ?" २७८.

नरएसु जाइं अइकक्खडाइं, दुक्खाइं परम तिरकाइं ।
को वन्नेही ताइं, जीवंतो वासकोडी वि ॥ २७९ ॥

अर्थ–"नरकोने विषे अति कर्कश (दुस्सह) अने विपाकनी वेदनाए करीने परम तीक्ष्ण–अति तीक्ष्ण एवां क्षुधा तृषा पारवश्यादि दुःखो छे, ते दुःखोने करोड वर्ष सुधी पण जीवतो एवो कयो मनुष्य वर्णन करवा शक्तिमान छे ? कोइज शक्तिमान नथीः अर्थात् ते दुःखो सतत करोड वर्षो सुधी कहेतां पण कही शकाय तेटलां नथी." २७९.

करकडदाहं सामलि असिवण वेयरणि पहरणसएहिं ।
जा जायणाउ पावंति, नारया तं अहम्मफलं ॥ २८० ॥

अर्थ–" नारकीओ कर्कश दाह (अग्निमां पकाववुं), शाल्मलि (शाल्मलि वृक्षनां पत्रोवडे अंगनुं छेदन), असिवन (खड्ग जेवां जेनां पांदडां होय छे तेवा वृक्षवाळा वनमां भमवुं), वैतरणी (वैतरणी नामनी नदीना तपावेला सीसा जेवा जळनुं पान करवुं) अने कुठारादिक सेंकडो जातिनां प्रहरण (शस्त्रो)वडे अंगछेदन–तेणे करीने जे यातनाओ (पीडाओ) पामे छे, ते सर्व अधर्मनुं (धर्म विरुद्ध करेलां कृत्योनुं–पापोनुं) फळ जाणवुं." २८०. हवे तिर्यंचगतिनां दुःखोनुं वर्णन करे छे—

तिरिया कसंकुसारानिवायवहबंधणमारणसयाइं ।
न वि इहयं पावंता, परत्थ जइ नियमिया हुंता ॥ २८१ ॥

अर्थ–" जो तिर्यंचो (हाथी, घोडा, बळद विगेरे) परभवे (पूर्वभवे) नियमवाळा थया होत, तो आ भवे तेओ कशा (कोरडानो मार), अंकुश, आर (परोणा), निपात (पृथ्वीपर पाडी नांखवुं), वध (दंडादिकथी मारवुं), बंधन (दोरडा, सांकळ विगेरेथी बांधवुं) अने मारण (जीवितनो नाश) ते सर्व दुःखोना सेंकडाओ पाम्या न होत, अर्थात् न पामत.' २८१. हवे मनुष्यगतिनां दुःखोनुं वर्णन करे छे—

आजीवसंकिलेसो, सुरकं तुच्छं उवद्दवा वहुयां ।
नीयजणसिट्ठणा विय, अणिट्ठवासो अ माणुस्से ॥ २८२ ॥

अर्थ–"अपि च (वळी) मनुष्यभवमां जावजीव (जीवन पर्यंत) संक्लेश (मननी चिंता), तुच्छ–असार–अल्प काळ रहेनारुं एवुं विषयादिकनुं सुख, अग्नि चोर विगेरेथी उत्पन्न थता घणा उपद्रवो, नीच (अधम) लोकोना आक्रोशादिक दुर्वचनो सहन करवां, अने अनिष्ट स्थाने परतंत्रताथी वसवुं. ए सर्वे दुःखना हेतुओ छे."२८२.

चारगरोहवहबंधरोगधणहरणमरणवसणाइं ।
मणसंतावो अजसो, विग्गोवणया य माणुस्से ॥ २८३ ॥

अर्थ–"वळी मनुष्यभवमां कोइ पण अपराधने लीधे कारागृहमां रुंधन, दंडादिकना मार, रज्जु शृंखला विगेरेथी बंधन, वात पित्त अने कफथी उत्पन्न थता रोगो, धननुं हरण, मरण अने व्यसन (कष्ट), तथा मननो संताप (चित्तनो उद्वेग), अपयश (अपकीर्ति), अने बीजां पण घणा प्रकारनां विगोपनो (वगोणां) ए सर्वे ज्यां (मनुष्यभवमां) दुःखनां कारणो छे, त्यां (ते मनुष्यभवमां) शुं सुख छे ? कांइ ज नथी."२८३.

चिंतासंतावेहिय, दारिद्दरूआहिं दुप्पउत्ताहिं ।
लध्धूण वि माणुस्सं, मरंति केवि सुनिव्विण्णा ॥ २८४ ॥

अर्थ–" मनुष्यभव पामीने पण केटलाएक प्राणीओ कुटुंबना भरणपोषणादिकनी चिंताए करीने अने चौरादिकथी उत्पन्न थता संतापे करीने तथा पूर्वभवमां करेलां दुष्कर्मोए प्रेरेलां एवां दारिद्र्य (निर्धनपणुं) अने क्षयादिक रोगोए करीने सुनिर्विण्ण एटले अत्यंत निर्वेद–खेद पाम्या सता (खेद पामीने) मरण पामे छे. माटे एवी रीते चिंतादिके करीने मनुष्यभव निष्फळ जवा देवो योग्य नथी; किंतु अमूल्य मनुष्य जन्म पामीने धर्म कार्यने विषे उद्यम करवो योग्य छे ए तात्पर्यार्थ छे." २८४.

हवे देवताओने पण सुख नथी. ते वात कहे छे—

देवा वि देवलोए, दिव्वाभरणाणुरंजियसरीरा ।
जं परिवडंति तत्तो, तं दुक्खं दारुणं तेसिं ॥ २८५ ॥

अर्थ–" देवलोकने विषे दिव्य अलंकारोथी अनुरंजित (अलंकृत–शोभायमान) छे शरीर जेमनां एवा देवो पण जे ते (देवलोक)थी पाछा पडे छे–चवे छे, एटले

गाथा २८२–वहूया । नीचजनाक्रोशनम् ।

गाथा २८३–चारगनिरोह । चारके कारागृहे रोधः–निरोधः । अयसो ।

गाथा २८४–रूयाइं । दारिद्र्यरुग्भिः=दारिद्र्यैरोगैश्च=दुःप्रयुक्ताभिः=दुष्कर्मप्रयुक्ताभिः रुग्भिः ।

देवलोकथी चवीने अशुचिथी भरेला एवा गर्भावासमां आवे छे, ते तेओने अति दारुण (दुःसह) दुःख छे; तेथी देवलोकमां पण सुख नथी." २८५.

तं सुरविमाणविभवं, चिंतिय चवणं च देवलोगाओ ।
अइबलियं चिय जं न वि, फुट्टइ सयसक्करं हिययं ॥२८६॥

अर्थ–" ते (प्रसिद्ध एटले अत्यंत अद्भुत) देवलोकना विभवने (ऐश्वर्यने) अने ते देवलोकथकी चवनने मनमां विचारीने (चिंतिय–चिंतयित्वा–विचारीने ए पदनो घंटालाला एटले टोकरीनी वच्चे रहेली लाला–ना न्याये करीने बन्ने ठेकाणे संबंध करवो). एटले के सुरविमाननो वैभव क्यां ? अने हवे नीच स्थानमां (मृत्युलोकना गर्भावासमां) उपजवुं ए क्यां ? एवो विचार करीने तेओनुं हृदय जेथी करीने सो प्रकारे (सेंकडो ककडा थइने) फाटी जतुं नथीज, तेथी करीने अति बळवान–अति कठणज तेमनुं हृदय छे, पण कोमळ नथीः अर्थात् तेमनुं हृदय शतखंड थइ जवुं जोइए. एटलुं वधुं तेओने दुःख छे." २८६.

फरीथी देवगतिना प्रकृष्ट दुःखनुंज वर्णन करेछे—

ईसाविसायमयकोहमाणमायालोभेहिं एवमाईहिं ।
देवा वि समभिभूया, तेसिं कत्तो सुहं नाम ॥ २८७ ॥

अर्थ–" देवो पण ईर्ष्या (परस्पर मत्सर), बीजा देवोए करेला पराभवथी उत्पन्न थयेलो विषाद, मद (अहंकार), अप्रीतिरूप क्रोध, मान (परना गुणनुं असहनपणुं), माया (कापट्यवृत्ति) अने लोभ (गृद्धि–आसक्ति) ए विगेरे चित्तना विकारोथी अत्यंत पराभव पामेला होयछे, तो तेओने पण सुख क्यांथी होय ? सुखनुं नाम पण क्यांथी होय ? न ज होय." २८७.

धम्मं पि नाम नाऊण, कीस पुरिसा सहंति पुरिसाणं ।
सामित्ते साहीणे, को नाम करिज्ज दासत्तं ॥ २८८ ॥

अर्थ–" नाम ए अव्यय प्रसिद्ध अर्थमां छे. एटले के दुःखनुं निवारण करवाथी अने मोक्षसुखने आपवाथी प्रसिद्धिने पामेला एवा धर्मने जाणीने पुरुषो शामाटे बीजा पुरुषोनी आज्ञाने–हुकमने सहन करता हशे ? (हुकम उठावता हशे ?) केमके

मनुष्य सर्वे समान अवयवोने धारण करनारा छे. (आज्ञा करनारमां ने आज्ञा उठावनारमां अवयवनो कांइ फेरफार नथी). स्वामीपणुं पोताने स्वाधीन छतां कयो माणस दासपणुं (अंगीकार) करे ? कोइ न करे. एटले बीजानी आज्ञा उठाववानी जेम जो श्रीजिनेश्वरनी आज्ञा उठावे, तो तेओ सर्वनुं स्वामीपणुं पामे तेम छे, माटे जिन-प्ररूपित धर्मनी आज्ञा मानवी जोइए. " २८८.

संसारचारए चारए व्वं, आवीलियस्स बंधेहिं ।
उव्विग्गो जस्स मणो, सो किर आसन्नसिद्धिपहो ॥ २८९॥

अर्थ-" कारागृहनी जेवा आ चार गतिवाळा संसारना भ्रमणमां कर्मरूप बंधनोए करीने पीडा पामेला (बंधायला) एवा जे पुरुषनुं मन उद्वेग पामेलुं होय, ते पुरुष निश्चे आसन्नसिद्धिपथ (जेने सिद्धिमार्ग नजीकमां रहेलो छे तेवो) जाणवो. आ परिमित संसारीनुं (जेना संसारनुं प्रमाण थयुं छे तेनुं) लक्षण छे. " २८९.

आसन्नकालभवसिद्धियस्स, जीवस्स लक्खणं इणमो ।
विसयसुहेसु न रज्जइ, सव्वत्थामेसु उज्जमइ ॥ २९० ॥

अर्थ-" जेनी अल्पकाळमांज भवथकी-संसारथकी सिद्धि (मुक्ति) थवानी छे एवा जीवनुं ए लक्षण छे के-तेवो जीव पांच इंद्रियोना शब्दादिक विषयोमां रंजित-आसक्त थतो नथी, अने सव्व के० सर्वत्र (तप संयमादिकना अनुष्ठानमां) पोतानी सर्व शक्तिवडे उद्यम करे छे. " २९०. अहीं गाथामां प्राकृत भाषा होवाथी तृतीयाना अर्थमां सप्तमी विभक्ति छे.

हुज्ज व न व देहबलं, धिइमइसत्तेण जइ न उज्जमसि ।
अत्थिहिसि चिरं कालं, बलं च कालं च सोअंतो ॥२९१॥

अर्थ-" हे शिष्य ! देहनुं बळ-शरीरनुं सामर्थ्य होय के न होय, तोपण जो तुं धृति (मननी धीरज), मति (पोतानी बुद्धि) अने सत्त्व-साहसवडे करीने (धर्ममां) उद्यम करीश नहीं, तो पाछळथी बळने (एटले शरीरनुं सामर्थ्य हाल नथी एम) तथा काळने (एटले आज धर्म करवानो काळ नथी एम) शोच करतो (विचार करतो) चिरकाळ सुधी संसारमां रहीश-भ्रमण करीश-तारे भ्रमण करवुं

गाथा २८९-चारयव्व । आविलीयस्स । चारके इव=कारागारे इव । आवीलियस्स=आपीडितस्य । किर=किल । गाथा २९०-इणमो=इदम् । सव्वत्थामेसु=सर्वस्थाम्ना प्राकृतत्वात्तृतीयार्थे सप्तमी । गाथा २९१-धिइमयसत्तेण । अत्थिहिसि=आस्थास्यसि । सोयंतो ।

शो: अर्थात् धर्म नहीं करवाथी तुं पाछळथी घणा काळ सुधी शोक करीश के हवे हुं करुं ! शरीरमां सामर्थ्य नथी. एम तारे शोक करवानो वखत आवशे. " २९१.

लद्धिल्लियं च बोहिं, अकरिंतो नागयं च पत्थिंतो ।
अन्नंदाइं बोहिं, लब्भिसि कयरेण मुल्लेणं ॥ २९२ ॥

अर्थ—" हे मूर्ख ! आ भवे प्राप्त करेली बोधिने (जैन धर्मनी प्राप्तिने) नहीं करतो (नहीं आचरतो) अने अनागत एटले आवता भव संबंधी धर्मनी प्राप्तिनी प्रार्थना करतो (इच्छतो) एवो तुं बीजा भवमां ते बोधिने कया मूल्ये करीने पामीश ? अर्थात् आ भवमां तुं धर्मने पाम्या छतां तेनुं आराधन करतो नथी, तो आवता भवमां तुं शी रीते तेने पामीश ? " २९३.

फरीथी धर्मना उद्यमरहित पुरुषोने उपदेश आपे छे—

संघयण कालबलदूसमारुयालंबणाइं घित्तूणं ।
सव्वं चिय नियमधुरं, निरुज्जमाओ पमुच्चंति ॥ २९३ ॥

अर्थ—"निरुद्यमी (आलस्यवाळा) मनुष्यो संहनन (आजे प्रथमना जेवुं बळवान संघयण नथी), काळ (हाल दुष्काळ वर्ते छे), बळ (प्रथमना जेवुं आज बळ नथी), दुषमाकाळ (हाल पांचमो आरो वर्ते छे), अने अरुज (आज नीरोगपणुं नथी माटे शी रीते धर्म थइ शके ?) एवी रीतना आलंबनोने ग्रहण करीने (जवाब दइने) प्राप्त थयेली चारित्र, क्रिया, तप विगेरे सर्व नियमनी धूंसरी (भार)ने 'चिय' के० नक्की मूकी दे छे. पण तेवुं आलंबन लेवुं योग्य नथी. केमके समय प्रमाणे आळस तजीने यथाशक्ति धर्ममां उद्यम करवो जोइए." २९३.

कालस्स य परिहाणी, संयमजोगाइं नत्थि खित्ताइं ।
जयणाइ वट्टियव्वं, न हु जयणा भंजए अंगं" ॥ २९४ ॥

अर्थ—"वळी 'दिवसे दिवसे काळनी हानि थती जाय छे, अने संयमने योग्य एवां क्षेत्रो पण हालमां रह्यां नथी; तेथी शुं करवुं ?" ए रीतना शिष्यना प्रश्नपर गुरु उत्तर आपे छे के—यतनावडे एटले यतना पूर्वक वर्तवुं. केमके 'हु' के० निश्चे यतना राखवाथी चारित्ररूपी अंग भांगतुं नथी—चारित्ररूपी अंगनो भंग थतो नथी-विनाश थतो नथी. तेथी माटे यतना पूर्वक यथाशक्ति चारित्रने विषे उद्यम करवो.

समिईकसायगारवइंदियमयबंभचेरगुत्तीसु ।
सज्झायविणयतवसत्तिओ अ, जयणा सुविहियाणं ॥ २९५ ॥

अर्थ–"सारुं (शोभन) छे विहित (आचरण) जेमनुं एवा सुविहित साधुओने (साधुओए) इर्यादिक पांच समितिनुं पालन करवुं, क्रोधादिक कषायनो निग्रह करवो, ऋद्धि, रस अने साता ए त्रण गारवनुं निवारण करवुं, इन्द्रियोने वश करवी, जाति विगेरे आठ प्रकारना मदनो त्याग करवो, नव प्रकारनी ब्रह्मचर्यगुप्तिनुं पालन करवुं तथा वाचनादिक पांच प्रकारनो स्वाध्याय करवो, दश प्रकारनो विनय करवो, बाह्य अने अभ्यंतर भेदे करीने बार प्रकारनुं तप करवुं, तथा पोतानी शक्तिनुं गोपन करवुं नहीं. इत्यादिक यतना करवी जोइए." २९५.

हवे यतनानुंज निरूपण करे छे.

जुगमित्तंतरदिट्ठी, पयं पयं चक्खुणा विसोहिंतो ।
अव्वक्खित्ताउत्तो, इरियासमिओ मुणी होई ॥ २९६ ॥

अर्थ–" युगमात्र (चार हाथ प्रमाण) क्षेत्रनी अंदर दृष्टि राखनार, पगले पगले चक्षुवडे पृथ्वीनुं विशोधन करतो एटले सारी रीते अवलोकन करतो, तथा शब्दादिक विषयोमां व्याक्षेपरहित (स्थिर मनवाळो) होवाथी धर्मध्यानमांज रहेलो एवो मुनि (त्रिकाळने जाणनार) ईर्या (गमन) ने विषे समित एटले सारी रीते उपयोगवाळो (ईर्यासमितिनुं पालन करनार) कहेवाय छे." २९६.

कज्जे भासइ भासं, अणवज्जमकारणे न भासइ य ।
विग्गहविसुत्तियपरिवज्जिओ अ जइ भासणासमिओ ॥२९७॥

अर्थ–" ज्ञानादिक कार्य सते (उपदेशादि–पठनपाठनादि निमित्ते) अनवद्य (निर्दोष) भाषा (वचन) बोले, अने कारण विना बोलेज नहीं, तथा चार विकथा अने विरुद्ध वचन बोलवा (चिंतववा)ए करीने वर्जित (रहित) एवो यति भाषासमित एटले बोलवामां सावधान कहेवाय छे." २९७.

बायालमेसणाओ, भोयणदोसे य पंच सोहेइ ।
सो एसणाई समिओ, आजीवी अन्नहा होई ॥ २९८ ॥

गाथा २९५–इंदिअ । गाथा २९६–विसोहंतो ।
गाथा २९७–भासई । विसोत्तिय । विग्गह । विकथा च विरुद्धवचनजल्पनं च ताभ्यां परिवर्जितः ।
गाथा २९८–भोयणदोसेइ । भोयणादोसेय । एसणासमिओ । एसणांइसमिओ ।

अर्थ-"जे बेंताळीश प्रकारनी एषणा (आहारना दोष)ने तथा संयोजना वगेरे पांच प्रकारना भोजनना दोषोने शुद्ध करे छे, एटले तेवा दोषरहित आहार करे छे ते (साधु) एषणा (आहार)ने विषे समित (उपयोगवान) कहेवाय छे, (एषणासमित कहेवाय छे). अन्यथा एटले अशुद्ध अने दोषथी दुष्ट थयेलो आहार ग्रहण करे, तो ते आजीवी-आजीविकाकारी कहेवाय छे. एटले साधुनो वेष धारण करीने तेनावडे आजीविका (उदरनिर्वाह) करनार कहेवाय छे." २९८.

पुंव्वि चर्ख्खू परिख्खिय, पमज्जिउं जो ठवेइ गिह्णइ वा ।
आयाणभंडनिख्खेवणाइ, समिओ मुणी होई ॥ २९९ ॥

अर्थ-"जे (मुनि) प्रथम (वस्तु ग्रहण कर्या पहेलां) चक्षुवडे परीक्षा करीने (सारी रीते जोइने) पछी रजोहरणादिकवडे प्रमार्जना करीने (पुंजीने) कोइ पण वस्तु भूमिपर स्थापन करे (मूके) छे, अथवा भूमिपरथी ग्रहण करे छे, ते मुनि आदान (भूमिपरथी वस्तुनुं ग्रहण) अने भांडना (उपकरणना) निक्षेप (पृथ्वीपर स्थापन)ने विषे समित (सावधान) होय छे. अर्थात् यतना (जयणा) पूर्वक कोइ पण वस्तुने ग्रहण करतो अथवा मूकतो साधु आदान निक्षेपणासमित कहेवाय छे." २९९.

उच्चारपासवणखेलजल्लसिंघाण ए य पाणविही ।
सुविवेएइ पएसे, निसिरंतो होई तस्समिओ ॥ ३०० ॥

अर्थ-"उच्चार (वडीनीत), प्रस्रवण (लघुनीत), खेल (मुखनो मळ--कफ विगेरे), जल्ल (शरीरनो मेल); अने सिंघाण (नासिकानो मेल) तथा च शब्दे बीजा पण परिष्ठापन करवा योग्य (परठववा योग्य) अशुद्ध भक्तपान विगेरे--ते सर्वने सुविविक्त एटले त्रसस्थावर जंतुरहित एवा सारी रीते शोधेला प्रदेशने विषे परिष्ठापन करतो (परठवतो) मुनि ते समितिवाळो एटले पारिष्ठापनिका समितिवाळो होय छे-कहेवाय छे." ३००

कोहो माणो माया, लोभो हासो रई य अरई य ।
सोगो भयं दुगंछा, पच्चख्खकली इमे सव्वे ॥ ३०१ ॥

अर्थ-"क्रोध (अप्रीति), मान (बीजाना गुणनुं असहन), माया (कपट),

जुगुप्साः ए सर्वे साक्षात कलि--क्लेशरूप छे. ए दर्शने--क्लेशरूप जाणवा." ३०१.

प्रथम क्रोधना भेद (पर्यायो) कहे छे.

कोहो कलहो खारो, अवरुप्परमच्छरो अणुसओ अ ।
चंडत्तणमणुवसमो, तामसभावो अ संतावो ॥ ३०२ ॥
निच्छोडण निब्भंछण, निराणुवत्तित्तणं असंवासो ।
कयनासो अ असम्मं, बंधइ घणचिक्कणं कम्मं॥३०३॥ युग्मम्॥

अर्थ--"कोध (अप्रीति मात्र), कलह (वचननी मारामारी), खार (बीजापर दुष्ट आशय राखवो), परस्पर मत्सर (मांहोमांहे मत्सर--अदेखाइ धारण करवी), अनुशय (पश्चात्ताप एटले क्रोध करवाथी पाछळथी पश्चात्ताप थाय छे, माटे अनुशय पण क्रोधनुं नाम कहेवाय), चंडत्व (भृकुटि चडाववी--वांकी करवी), अनुपशम (उपशमनो अभाव--शांतपणुं न राखवुं ते), तामस भाव (तमोगुण राखवो ते), अने सन्ताप (ए सर्वे क्रोधना पर्यायो--बीजां नाम छे). ३०२. वळी निश्छोटन (क्रोधथी आत्मानुं मलिन थवुं), निर्भर्त्सन (क्रोधथी बीजानी तर्जना करवी), निरानुवर्तित्व (क्रोधथी बीजानी मरजी प्रमाणे न चालवुं-- न वर्तवुं), असंवास (परिवार साथे न रहेवुं--क्रोधथी माणस एकलो विचरे छे, माटे असंवास पण क्रोधनो पर्याय कहेवाय), कृतनाश (कोइए करेला उपकारनो नाश करवो) तथा अशाम्य (समपणानो अभाव), ए सर्वे क्रोधना फळरूप होवाथी क्रोधना पर्यायो छे. तेमने विषे वर्ततो जीव गाढ चिकणां (अत्यंत कडुरसवाळां निकाचित) कर्म बांधे छे. माटे क्रोधनो त्याग करवो, ए अहीं तात्पर्यार्थ छे." ३०३.

हवे मानना पर्यायो कहे छे.--

माणो मय हंकारो, परपरिवाओ अ अत्तउक्करिसो।
परपरिभवो वि य तहा, परस्स निंदा असूआ य ॥ ३०४ ॥
हीला निरोवयारित्तणं, निरवणामया अविणओ अ ।
परगुणपच्छायणया, जीवं पाडंति संसारे ॥ ३०५ ॥ युग्मम् ॥

अर्थ--"मान एटले सामान्य रीते अभिमान, मद (जाति विगेरेनो उत्कर्ष), अहंकार (अहंता--हुंकार), परनो (अन्यनो) परिवाद (अवर्णवाद--ते पण माननुं नाम छे), (अ--च) अने आत्मोत्कर्ष (पोतानो उत्कर्ष--आपवडाई, (अपिचनो अर्थ समुच्चय--समुदाय रूप छे); तथा परपरिभव (बीजानो पराभव करवो),

गाथा ३०४--असूया । गाथा ३०५--पच्छावणया । पाडंति ।

परनिंदा (बीजानी निंदा करवी), असूया (बीजाना गुणोने विषे दोषो प्रकट करवा-दोषनो आरोप करवो), ३०४. हीला (बीजानी हीन जाति विगेरे प्रकट करीने तेनी हीलना करवी), निरुपकारित्व (कोइनो पण उपकार करवो नहीं ते) निरवनामता (स्तब्ध-अक्कडपणुं-अनम्रता), अविनय (गुरुने देखी उभा न थवुं, आसन विगेरे न आपवुं ते), अने परगुणप्रच्छादना (बीजाना ज्ञानादिक गुणोनुं आच्छादन करवुं-ढांकी देवा ते). आ सर्वे मानरूप अथवा मानना फळरूप होवाथी मानना पर्यायो छे. तेमनुं सेवन करवाथी तेओ प्राणीओने चतुर्गति रूप संसारमां पाडे छे-नांखे छे. माटे तेओ शत्रुनुं काम करनार होवाथी (शत्रुरूप होवाथी) तजवा योग्य छे." ३०५.

हवे मायाना पर्यायो कहे छे-

> मीया कुडंगि पच्छन्नपावया, कुडकवडवंचणया ।
> सव्वत्थअसब्भावो, परनिक्खेवावहारो अ ॥ ३०६ ॥
> छल छोम संवईयरो, गूढायारत्तणं मई कुटिला ।
> वीसंभघायणं पिय, भवकोडिसएसु वि नडंति ॥३०७॥ युग्मम्

अर्थ-" माया-सामान्य माया, कुडंगि ते महागहन (गाढ-निबिड माया), प्रच्छन्नपापा ते छानी रीते पापकर्मनुं करवुं, कूड (छद्म), कपट, वंचनता (मायावडे बीजाने छेतरवुं ते), सर्वे पदार्थोनो असद्भाव (असत्यरूपणा) एटले होय बीजुं अने कहेवुं बीजुं, परना निक्षेप (न्यास-थापण)नो अपहार (ओळववुं) ते परन्यासापहार, च के० अने मायावडे परने छळे माटे छळ पण मायानो पर्याय छे, छोम ते छद्म, संव्यतिकर (पोतानुं कार्य साधवा माटे मायावडे गांडुं बनवुं), गूढाचारित्व (मायावडे गुप्त विचरवुं), कुटिल (वक्र) मति, अने विश्वासघातः ए सर्वे मायाना पर्यायो छे. ते माया सो कोटी संसारने (भवने) विषे पण नडे छे-दुःखदायी थाय छे. अर्थात् मायावडे बांधेलां कर्मो क्रोडोगमे भव थइ गया छतां पण भोगव्यां विना क्षय पामतां नथी. माटे ते तजवी-" ३०६-३०७.

हवे लोभना भेदो कहे छे—

> लोभो अइसंचयसीलया य, किलिट्ठत्तणं अइममत्तं ।
> कप्पन्नमपरिभोगो, नट्ठविनट्ठे य आगल्लं ॥ ३०८ ॥
> मुच्छा अइबहुधणलोभया य, तब्भावभावणाय य सया ।
> बोलंति महाघोरे, जरमरणमहासमुद्दंमि ॥ ३०९ ॥ युग्मम ॥

अर्थ–" लोभ–सामान्य लोभ, अतिसंचयशीलता (लोभवडे एक जातनी अथवा घणी जातनी वस्तुओनो अति संचय करवाना स्वभावपणुं), क्लिष्टत्व (लोभवडे मननी क्लिष्टता–कलुषता), अति ममत्व (वस्तुपर अत्यंत ममता–मारापणुं), कल्प्यान्ननो अपरिभोग (भोगववा योग्य अन्नादिक वस्तुनो अपरिभोग एटले ते न भोगववुं अने कृपणताने लीधे खराब अन्नने पण नांखी न देतां खावुं ते), अश्वादिक वस्तुओ नाश पामे छते अने धान्यादिक वस्तुओनो विनाश थये छते आगळ एटले रोगादिक उत्पन्न थवा, ते नष्ट विनष्टाकल्प्य नामनो लोभप्रकार कहेवाय छे. ३०८. तथा मूर्छा (मूढता–धन उपर तीव्रराग), अतिबहुधनलोभता (घणा धन उपर अत्यंत लोभपणुं) तथा सदा–सर्वदा तद्भावभावना (लोभपणाए करीने मनमां तेज भावनुं वारंवार चिंतवन–करवुं)–ए सर्वे लोभना सामान्य अने विशेष भेदो छे. तेओ संसारी (प्राणी)ने महाघोर (अति भयंकर) जरामरणना प्रवाहरूप महासमुद्रमां बोळे छे–डुबाडे छे–माटे तेवा दारुण लोभनो त्याग करवा योग्य छे." ३०९.

एएसु[1] जो[2] न[3] वट्टिज्जा[4], तेण[5] अप्पा[7] जहट्ठिओ[6] नाओ[8] ।
मणुआण[9] माणणिज्जो[10], देवाण[11] वि[1] देवयं[13] हुज्जा[14] ॥ ३१० ॥

अर्थ–"ए क्रोधादिक कषायोने विषे जे (तत्त्वज्ञ) पुरुष नथी वर्ततो–कषायोने नथी करतो, ते पुरुषे पोताना आत्माने यथास्थित (सत्य–कर्मथी भिन्न–शुद्ध स्वरूपवाळो) जाणेलो छे एम समजवुं, अने ते पुरुष मनुष्योने माननीय तथा इंद्रादिक देवोना पण दैवत रूप (इंद्रोने पण पूज्य) थाय छे." ३१०

हवे ते कषायोने सर्पादिकनी उपमा आपे छे—

जो[1] भासुरं[2] भुअंगं[4], पयंडदाढाविसं[3] विघट्टेइ ।
तत्तो[7] चिय[6] तस्संतो[8], रोसभुअंगोवमाणमिणं[10] ॥ ३११ ॥

अर्थ–" जे पुरुष भासुर (रौद्र–भयंकर) अने जेनी दाढमां प्रचंड विष रहेलुं छे एवा भुजंग (सर्प)नो (लाकडी विगेरेथी) स्पर्श करेछे, तो निश्चे ते सर्पथकीज ते (पुरुष)नो अंत (मरण) थाय छे. आ रौद्र रोष (क्रोध) रूपी भुजंगनुं अहीं उपमान जाणवुंः एटले के रोष भुजंगनो पण स्पर्श कर्यो होय तो ते संयम (चारित्र) रूपी जीवितनो नाश करे छे. माटे रौद्र सर्पनी जेम तेनो त्याग करवो." ३११.

जो[1] आगलेइ[3] मत्तं[2], कयंतकालोवमं[3] वणगइंदं[4] ।
सो[6] तेणं[7] चिय[8] चुज्जइ[9], माणगइंदेण[11] इत्थुवमा[12] ॥ ३१२ ॥

गाथा ३११–भुयंगं । भासुरं=रौद्रं । रोसभुयंगो ।

गाथा ३१२–आगलेइ=आकर्षयाति–गृह्णाति । वणगयंदं । छुज्जइ । चुज्जइ= चूर्ण्यते–चूर्णीक्रियते । माणगयंदेण । इत्थमुपमा ।

अर्थ—" जे (अज्ञानी) पुरुष मदोन्मत्त अने कृतांतकाळ (मरणकाळ)नी जेने उपमा छे तेवा अति भयंकर वनना गजेन्द्रनुं आकर्षण करे छे—ग्रहण करे छे. ते मूर्ख पुरुष निश्चे ते वनगजेन्द्रवडे चूर्ण कराय छे, अर्थात् हणाइ जाय छे. ए प्रमाणे अहीं मानने गजेन्द्रनी साथे उपमा जाणवी. एटले के मान रूपी गजेन्द्र पण शमरूपी आलान (बंधन) स्तंभना भंगादिक मोटा अनर्थने करे छे; माटे तेनो त्याग करवो." ३१२.

विसवल्लीमहागहणं, जो पविसइ साणुवायफरिसविसं ।
सो अचिरेण विणस्सइ, माया विसवल्लिगहणसमा ॥ ३१३ ॥

अर्थ—"जे पुरुष अनुकूळ वायुना स्पर्शथीज विषवाळा (जेना वायुना स्पर्शथी ज विष चडतुं होय तेवा) विषवल्लीना मोटा वनमां प्रवेश करे छे ते थोडाज काळमां विनाशने पामे छे. एवी रीते माया पण विषवल्लीना वन जेवी जाणवी. अर्थात् तेना स्पर्श—संबंधमात्रथीज समकित चारित्रादि गुण विनाश पामे छे." ३१३.

घोरे भयागरे सागरंमि, तिमिमगरगाहपूरंमि ।
जो पविसइ सो पविसइ, लोभमहासागरे भीमे ॥ ३१४ ॥

अर्थ—" जे मनुष्य घोर (रौद्र), भयना स्थानरूप अने मत्स्य, मगर तथा ग्राह विगेरे जळजंतुओथी पूर्ण एवा सागरने विषे प्रवेश करे छे ते मनुष्य भयंकर एवा लोभ रूपी महासागरने विषे प्रवेश करे छे. अर्थात् जेम समुद्रमां पडेलो मनुष्य अनर्थने पामे छे, तेम लोभरूपी समुद्रमां पडेलो माणस पण मोटा अनर्थने पामे छे." ३१४.

गुणदोसबहुविसेसं, पयं पयं जाणिऊण नीसेसं ।
दोसेसु जणो न विरज्जइ त्ति, कम्माण अहिगारो ॥ ३१५ ॥

अर्थ—" (मोक्षना हेतु रूप ज्ञानादिक) गुणोमां अने (संसारना हेतु रूप क्रोधादिक) दोषोमां मोटो विशेष (घणुं अंतर) छे. एम श्रीसर्वज्ञकथित सिद्धान्त-मांथी पदे पदे निःशेष (समग्र रीते) जाणीने पण मनुष्य (लोक) क्रोधादिक दोषोमां (दोषो उपरथी) विरक्त थतो नथी. ए कर्मनोज अधिकार (दोष) छे. अर्थात्

अट्टट्टहास केलीकिलत्तणं हासखिड्ड जमगरुई ।
कंदप्पं उवहसणं, परस्स न करंति अणगारा ॥ ३१६ ॥

अर्थ-" अनगार (घर विनाना-गृहस्थाश्रमरहित-साधुओ) बीजा माणसं (बीजा साथे) अट्टट्टहास्य (खडखड हसवुं), बीजानी क्रीडामां असंबद्ध वचननुं भाषण (बोलवुं), हास्यवडे बीजाना अंगनो वारंवार स्पर्श करवो (खसकोळीयां-गदगदीय करवां), एक बीजा साथे समकाळे हाथताळीओ देवी, कौतुक करवुं अने उपहास-सामान्य हास्य करवुं, एटलां वानां करता नथी." ३१६. इति हास्यद्वारं.

हवे रतिद्वार कहे छे-

साहूणं अप्परुई, ससरीरपलोअणा तवे अरई ।
सुत्थिअवन्नो अइपहरिसो य नत्थि सुसाहूणं ॥ ३१७ ॥

अर्थ-" साधुओने आत्मानी रुचि एटले मने शीत, आतप विगेरे न लागो एवी शरीरपर ममतावाळी आत्मरुचि, पोताना शरीरने (रूपने) आदर्शादिकमां जोवुं, शरीर दुर्बल थइ जशे एम धारी तपस्यामां अरति करवी, हुं बहु सुंदर छुं-सारा वर्णवाळो छुं ए प्रमाणे पोतानी प्रशंसा करवी अने लाभ प्राप्त थये अत्यंत हर्षित थवुं-आटला रतिना प्रकारो उत्तम साधुओने होता नथी; अर्थात् साधुओए तेवी रति करवी नहीं."३१७.

हवे अरतिद्वार कहे छे-

उव्वेवओ अ अरणामओ अ, अरमंतिया य अरई यं ।
कलमलो अ अणेगग्गया य, कत्तो सुविहियाणं ॥ ३१८ ॥

अर्थ-" सुविहित साधुओने उद्वेग (धर्मसमाधिथी चालित थवुं), पंचेन्द्रियोना विषयोमां मननुं अतिशे जवुं, धर्मना विषयमां (धर्मने विषे) मननुं अरमणपणुं (विमुखपणुं), अरति (अत्यंत चित्तनो उद्वेग), कलमल एटले विषयोमां मननी व्याकुलता (व्यग्रता), तथा अनेकाग्रता एटले मनमां संबंध विनानो विचार करवो के हुं अमुक खाइश, अमुक पीश, अमुक पहेरीश विगेरे. ए सर्वे मनना संकल्पो अरतिना हेतु होवाथी सुविहित साधुओने क्यांथी होय ?" अर्थात् न होय. ३१८.

हवे शोकद्वार कहे छे:

गाथा ३१६-जमगरुइ । हासखिड्ड-हास्येन परांगस्य पुनः पुनः स्पर्शनं । कंदप्प ।
गाथा ३१७-साहूण । अरइ । अइपहरिसं च । अतिप्रहर्षः । नत्थिउ ।
गाथा ३१८-उव्वेवउय । कलमलओ ।

सोगं संतावं अधिइं च, मन्नुं च वेमणुस्सं च ।
कारुन्न रुन्नभावं, न साहूधम्मंमि इच्छंति ॥ ३१९ ॥

अर्थ-" पोताना संबंधीना मरणथी शोक करवो, संताप (अत्यंत उचाट करवो), अधृति (अरे ! हुं शी रीते आवा गामने अथवा आवा उपाश्रयने छोडी शकीश ? एम विचारवुं), मन्यु (इंद्रियोनो रोध अथवा विकलता), वैमनस्य (चित्तनी विकलता एटले के शोकवडे आतमघातनो विचार करवो), कारुण्य (थोडुं रुदन करवुं), तथा रुन्नभाव ते मोटेथी रुदन करवुं. आ सर्व शोकना भेदोमांथी एक पण प्रकारने साधुओ इच्छता नथी-करता नथी. " ३१९.

हवे भयद्वार कहेछे—

भय संखोह विसाओ, मग्गविभेओ विभीसियाओ अ ।
परमग्गदंसणाणि य, दढधम्माणं कओ हुंति ॥ ३२० ॥

अर्थ-" कातरपणा (बीकणपणा)ए करीने अकस्मात भय पामवो, संक्षोभ एटले चौरादिकने जोइने नासी जवुं, विषाद ते दीनता, मार्गविभेद ते मार्गमां सिंहादिकने जोइने त्रास पामवो, विभीषिका ते वेताळ—भूत विगेरेथी त्रास पामवो (आ बे प्रकार जिनकल्पीने माटेज जाणवा), तथा भयथी अथवा स्वार्थथी परतीर्थिकना मार्गनी प्ररूपणा करवी अथवा बीजाओने भये करी मार्ग देखाडवो. आ सर्व भयना प्रकारो दृढ धर्मवाळा साधुओने क्यांथी होय ? " नज होय. ३२०.

हवे जुगुप्सा द्वार कहे छे-

कुच्छा चिलीणमलसंकडेसु, उव्वेवओ अणिट्ठेसु ।
चक्खुनियत्तणमसुभेसु, नत्थि दव्वेसु दंताणं ॥ ३२१ ॥

अर्थ-" अपवित्र मळे करीने भरेला एवा (मृत कलेवरो)ने विषे कुत्सा (जुगुप्सा), अनिष्ट एवा मलिन देह अने वस्त्रादिकने विषे (तेनी उपर) उद्वेग तथा अशुभ एटले जेनुं कीडाओए भक्षण कर्युं होय एवा कुतरा विगेरे पदार्थोने जोइने नेत्रोने (दृष्टिने) पाछां वाळवां. ए सर्व जुगुप्साना प्रकार दांत (साधुओ)ने होता नथी. " ३२१.

एयंपि नाम नाऊण, मुज्झियव्वंति नूण जीवस्स ।
फेडेऊण न तीरइ, अइबलिओ कम्मसंघाओ ॥ ३२२ ॥

अर्थ–" नाम (प्रसिद्ध) एटले जिनभाषित एवा ते पूर्वे कहेला कषायादिकने जाणीने पण निश्चे शुं जीवने मूढ थवुं योग्य छे ? अर्थात् योग्य नथी. (त्यारे शामाटे जीव मूढ थतो हशे ? तेनो जवाब आपे छे के–) तोपण जीव ते कषायोने दूर करवा शक्तिमान थतो नथी. केमके कर्मसंघात–आठ कर्मनो समुदाय अतिबळवान छे; जेथी ते कर्मने पराधीन थयेलो आ जीव अकार्यनी सन्मुख थाय छे, अकार्य करवा तत्पर थाय छे." ३२२.

जह जह बहुस्सुओ सम्मओ अ, सीसगणसंपरिवुडो अ ।
अविणिच्छिओ अ समए, तह तह सिद्धंतपडिणीओ ॥३२३॥

अर्थ–" जेम जेम बहुश्रुत (घणुं श्रुत जेणे सांभळ्युं छे एवो अथवा जेणे घणा श्रुतनो अभ्यास कर्यो छे एवो) थयो, तथा घणा (अज्ञानी) लोकोने संमत (इष्ट) थयो; वळी शिष्यना समूहवडे (घणा परिवारवडे) परिवृत थयो, तोपण जो ते समय (सिद्धान्त)मां अनिश्चित (रहस्यना ज्ञानरहित) एटले अनुभवरहित होय, तो तेम तेम तेने सिद्धान्तनो प्रत्यनीक (शत्रु) जाणवो; अर्थात् तत्त्वने जाणनार थोडा श्रुतवाळो होय तोपण ते मोक्षमार्गनो आराधक छे; पण बहुश्रुत छतां तत्त्वजाण न होय तो ते मोक्षमार्गनो आराधक नथी पण विराधक छे, एम जाणवुं." ३२३.

हवे ऋद्धिगारव विषे कहे छे–

पवराइं वच्छपायासणोवगरणाइं एस विभवो मे ।
अविय महाजणनेया, अहं ति अह इड्ढिगारविओ ॥ ३२४ ॥

अर्थ–" आ प्रवर (प्रधान) एवां वस्त्रो, पात्रो, आसनो अने उपकरणो विगेरे मारो विभव (वैभव) छे. (अपिच–फरीना अथवा समुच्चयना अर्थमां छे). वळी हुं महाजन एटले प्रधानजनोने विषे नेता (नायक) छुं. महाजननो आगेवान छुं एम विचारनार ऋद्धिगारववाळो कहेवाय छे, अथवा अप्राप्त (नहीं प्राप्त थयेली) ऋद्धिनी वांछा करनार पण ऋद्धिगारववाळो कहेवाय छे." ३२४.

हवे रसगारव कहे छे–

गाथा ३२२–मुज्झियव्वंपि । गाथा ३२४–विहवो । अविअ–अपिच । इह । इड्ढगारवीओ ।

अरसं विरसं लूहं, जहोववन्नं च निच्छिए भुत्तुं ।
निद्धाणि पेसलाणि य, मग्गइ रसगारवे गिद्धो ॥ ३२५ ॥

अर्थ—" रसगारवने विषे गृद्ध (लोलुप) थयेलो मनुष्य (साधु) भिक्षाने माटे फरतां जेवो प्राप्त थयो तेवो अरस (रस रहित), विरस (जीर्ण थयेलो) अने वाल विगेरे रुक्ष (लुखो) आहार खावाने इच्छतो नथी; अने स्निग्ध (स्नेहवाळा) एटले घणा घीवाळा तथा पेशल (पुष्टि करनारा) आहारने मागे छे—इच्छे छे. तेवा साधुने रसगारव एटले जिह्वाना रसना गारवमां गृद्ध जाणवो. आ रसगारवनुं स्वरूप जाणवुं. " ३२५.

हवे सातागारव कहे छे—

सुस्सूसई सरीरं, सयणासणवाहणापसंगपरो ।
सायागारवगुरुओ, दुक्खस्स न देई अप्पाणं ॥ ३२६ ॥

अर्थ—" पोताना देहनी शुश्रूषा (स्नानादिकवडे शोभा) करनार तथा कोमळ शयन (शय्या) अने आसन (पादपीठ) विगेरेनी कारण विना वाहना (सेवा)नी—भोगववानी आसक्तिमां तत्पर एवो सातागारववडे गुरु (भारे) थयेलो मनुष्य (साधु) पोतानो आत्मा दुःखने आपतो नथी, एटले पोताना आत्माने दुःख देतो नथी. " ते सातागारव जाणवो. ३२६.

हवे इंद्रियद्वार कहे छे—

तवकुलच्छायाभंसो, पंडिच्चप्फंसणा अणिट्ठपहो ।
वसणाणि रणमुहाणि य, इंदियवसगा अणुहवंति ॥ ३२७ ॥

अर्थ—" बार प्रकारनुं तप, कुळ ते पितृपक्ष अने छाया ते पोताना शरीरनी शोभा ए त्रणेनो भ्रंश (नाश), पांडित्य (चातुर्य)नी फंसणा ते मलीनता, अनिष्ट पथ (महा संसारमार्ग)नी वृद्धि, अनेक प्रकारनी आपत्ति, मरण विगेरे व्यसनो (कष्टो) तथा रणमुख एटले संग्रामना मोखरामां पडवुं. एटला पदार्थोने इंद्रियने वश पडेला पुरुषो अनुभवे छे. " ३२७.

सद्देसु न रंजिज्जा, रूवं दट्टुं पुणो न इक्खिज्जा ।
गंधे रसे अ फासे, अमुच्छिओ उज्जमिज्ज मुणी ॥ ३२८ ॥

गाथा ३२५—[illegible] । भुत्तुं । [illegible] ।
गाथा ३२६—[illegible] । [illegible] ।
गाथा ३२७—[illegible] । [illegible] । [illegible] ।
गाथा ३२८—[illegible] । [illegible] । [illegible] ।

अर्थ–" गंधने विषे (कर्पूरादिक सुगंधी द्रव्यने विषे), रसने विषे (श विगेरे मिष्ट पदार्थोना आस्वादने विषे) अने सुकोमळ शय्यादिकना स्पर्शने विषे म नहीं पामेला मुनिए वीणाना तथा स्त्रीना संगीतना शब्दोमां रंजित (रक्त) थवुं न तथा रूप एटले स्त्री विगेरेना अवयवनी सुंदरता जोइने रागबुद्धिथी वारंवार ते सन्मुख जोवुं नहीं, परंतु (धर्मने विषे) उद्यम करवो. " ३२८.

निहयाणि हयाणि य, इंदिआणि घाएह णं पयत्तेणं ।
अहियत्थे निहयाइं, हियकज्जे पूयणिज्जाइं ॥ ३२९ ॥

अर्थ–" साधुओने इंद्रियोना विषयभूत पदार्थोमां रागद्वेष करवानो अ होवाथी तेमनां इंद्रियो निहत (हणायेलां) छे, अने ते इंद्रियोना आकार कायम होव अने पोतपोताना विषयोने ग्रहण करती होवाथी अहत के० नहीं हणायेलां छे. ए कांइक हणायेलां अने कांइक नहीं हणायेलां होय छे. एवां इंद्रियोनो (णं–वाक्य शोभा माटे छे) हे साधुओ ! तमे घात करो एटले प्रयत्नवडे वश करो. ते इंद्रि पोतपोताना विषयमां रागद्वेष करवा रूप अहित अर्थमां हणवा योग्य छे, अने सिद्ध तादिक हितकार्यमां पूजवा योग्य एटले रक्षण करवा योग्य छे." ३२९.

हवे मदद्वार कहे छे.—

जाइकुलरूवबलसुअतवलाभसरिय अट्ठमयमत्तो ।
एयाइं चिय बंधइ, असुहाइं बहुं च संसारे ॥ ३३० ॥

अर्थ–" जे (मनुष्य)जाति ते ब्राह्मणादिक, कुळ ते पोतानो वंश, रूप शरीरनुं सौभाग्य, बळ ते शरीरनुं सामर्थ्य, श्रुत ते शास्त्रनुं ज्ञान, तप ते छट्ठ अट्ठमादि लाभ ते द्रव्यादिकनी प्राप्ति अने श्री ते ऐश्वर्य–प्रभुता. ए आठ प्रकारना मद (अहंकार थी मत्त थयेलो होय–तेनो गर्व करतो होय ते निश्चे आ संसारमां घणीवार जाति विगेरेज अशुभ बांधेछे. एटले के आ आठमांथी जे जे वस्तुनो गर्व करे ते वस्तुज आवता भवमां हीनतर पामे छे." ३३०.

जाईए उत्तमाए, कुले पहाणंमि रूवमिस्सरियं ।
बलविज्जायतवेण य, लाभमएणं च जो खिंसे ॥ ३३१ ॥

गाथा ३२९–निहियाणि हियाणिय । पयत्तेण । घाएह=घातयत–वशीकुरुत । अहिअत्थे । निहियाइ
गाथा ३३०–सुय । एयां चिय बंधई ।
गाथा ३३१–जाईई । विज्जाइ । खिंसेत=निंदति ।

संसारमणवयग्गं, नीयट्ठाणाइं पावमाणो य ।
भमइ अणंतं कालं, तम्हाओ मए विवज्जिज्जा ॥३३२॥ युग्मम्॥

अर्थ—"जे माणस पोतानी उत्तम जातिवडे (मारी जाति उंची छे अने तारी जाति नीच छे एवी रीते), प्रधानकुळमां रह्यो छतो एटले प्रधान (उंच) कुळवडे, रूपवडे, ऐश्वर्यवडे, बळ (सामर्थ्य)वडे, विद्या (ज्ञान)वडे, तपवडे अने लाभना मदे करीने बीजानी खिंसा के० निंदा करे छे. (३३१). ते माणस आ च्यार गतिरूप अनंत संसारमां नीच स्थानादिक (हीन जात्यादिक)ने पामीने अनंत काळ सुधी भ्रमण करे छे, एटले अनंत संसारनी वृद्धि करे छे. माटे (डाह्या पुरुषे) ते मदो (अहंकारो)-ने वर्जवा—तेनो त्याग करवो." ३३२.

सुट्ठु वि जई जयंतो, जाईमयाईसु मुज्झई जोउ ।
सो मेअज्जरिसी जहा, हरिएसबलुव्व परिहाई ॥ ३३३ ॥

अर्थ—" जे कोइ यति (साधु) सुष्ठु के० गाढ—अत्यंत यतना करतो छतो पण जाति मदादिकने विषे मोह पामे छे (गर्व करे छे), ते मेतार्य ऋषि (साधु)नी जेम अने हरिकेशीवल साधुनी जेम जात्यादिवडे हीन थाय छे—हीन जातिवाळो थाय छे. आ बन्ने मुनिनी कथा पूर्वे कहेली छे." ३३३.

हवे नव प्रकारनी ब्रह्मचर्यनी गुप्तिनुं द्वार कहे छे—

इत्थिपसुसंकिलिट्ठं, वसहिं इत्थीकहं च वज्जंतो ।
इत्थिजणसंनिसिज्जं, निरूवणं अंगुवंगाणं ॥ ३३४ ॥
पुव्वरयाणुस्सरणं, इत्थीजणविरहरुवविलवं च ।
अइबहुअं अइबहुसो, विवज्जंतो अ आहारं ॥ ३३५ ॥
वज्जंतो अ विभूसं, जइज्ज इह बंभचेरगुत्तीसु।
साहू तिगुत्तिगुत्तो, निहुओ दंतो पसंतो अ ॥३३६॥त्रिभिर्विशेषकम् ॥

अर्थ—" त्रण (मन, वचन, कायानी) गुप्तिए करीने गुप्त एटले मन, वचन

अने कायाना योगनो निरोध करनार, निभृत (शांततार्थी व्यापाररहित), दांत (इंद्रियोनुं दमन करवामां तत्पर) तथा प्रशांत (कपायना वळने जीतनार) एवा साधुए स्त्री (मानुषी अथवा देवी) अने पशु (तिर्यंचो)ए करीने सहित एवी वसति (उपाश्रय)ने वर्जवी (१), स्त्रीओना वेप अने रूप विगेरेनी कथा वर्जवी (२), स्त्रीजननुं आसन (जे स्थाने ते वेठी होय ते स्थान) वर्जवुं (स्त्रीना उठ्या पछी पण अमुक वखत सुधी ते स्थाने वेसवुं नहीं) (३), स्त्रीओना अंगनुं निरूपण ते निरिक्षण न करवुं (स्त्रीओनां चक्षु, मुख, हृदयादिक अंगोपांगने रागबुद्धिथी जोवां नहीं) (४), ३३४. पर्वरतानुस्मरण के० चारित्र ग्रहण कर्या पहेलां गृहस्थाश्रममां करेली कामक्रीडानुं स्मरण वर्जवुं (५), स्त्रीजनना विरहरूप विलापना वचननुं श्रवण रागनो हेतु होवाथी वर्जवुं (६), अति वहु (कंठ सुधी भरीने) आहार वर्जवो (७), अतिवहु प्रकारनो (स्निग्ध, मधुर विगेरे) आहार वर्जवो (८), ३३५. तथा विभूषा (अंगनी शोभा)ने वर्जवी (९). आ नव ब्रह्मचर्यनी गुप्तिने विपे ब्रह्मचर्यना रक्षण माटे यत्न करवो. " ३३६.

गुज्झोरुवयणकक्खोरुअंतरे तह थणंतरे दट्ठुं ।
साहरइ तओ दिट्ठिं, न बंधई दिट्ठिए दिट्ठिं ॥ ३३७ ॥

अर्थ—" साधु पुरुष स्त्रीनुं गुह्यस्थान (स्त्रीचिन्ह), उरु (बे जंघा), वदन (मुख), कक्षा (काख) तथा उरस (हृदय)ना अंतर (मध्यभाग)ने तथा स्तनना अंतरने जोइने ते स्थानोथकी दृष्टिने संहरे छे—दृष्टिने खेंची लेछे, तेमज स्त्रीनी दृष्टि साथे पोतानी दृष्टिने बांधता नथी—मेळवता नथी. अर्थात् कार्यप्रसंगे पण नीचुं मुख राखीनेज स्त्रीनी साथे वात करे छे. " ३३७.

हवे सातमुं स्वाध्याय द्वार कहे छे—

सज्झाएण पसत्थं, झाणं जाणइ य सव्वपरमत्थं ।
सज्झाए वट्टंतो, खणे खणे जाइ वेरग्गं ॥ ३३८ ॥

अर्थ—" वाचनादिक पांच प्रकारना स्वाध्याये करीने प्रशस्त (भव्य) ध्यान (धर्मध्यानादिक) थाय छे, अने सर्व परमार्थ (वस्तुस्वरूप)ने जाणेछे. तेमज स्वाध्यायमां वर्तता मुनिने क्षणे क्षणे वैराग्य प्राप्त थाय छे; अर्थात् रागद्वेष रूप विष दूर थवाथी निर्विष थाय छे. " ३३८.

गाथा ३३७—दिट्ठिउ । गाथा ३३८—जाणेइ ।

उड्ढमहतिरियलोए, जोइसवेमाणिया य सिद्धी य ।
सव्वो लोगालोगो, सज्झायविउस्स पच्चक्खो ॥ ३३९ ॥

अर्थ–" स्वाध्याय (सिद्धान्त)ने जाणनार एवा मुनिने ऊर्ध्वलोक, अधोलोक ने तिर्यग्लोक–ए त्रणे लोकनुं स्वरूप, चंद्र सूर्यादि ज्योतिष्क, वैमानिकना निवास अने सिद्धिस्थान (मोक्ष), ए सर्व लोकालोकनुं स्वरूप प्रत्यक्ष छे. चौद रज्जु प्रमाण लोक अने तेथी भिन्न अपरिमित अलोक. तेनुं स्वरूप स्वाध्यायने वळे मुनि जाणे छे." ३३९.

जो निच्चकाल तवसंजमुज्जओ, न वि करेइ सज्झायं ।
अलसं सुहसीलजणं, न वि तं ठवेइ साहुपए ॥ ३४० ॥

अर्थ–" जे साधु निरंतर तप तथा पांच आश्रवना निरोध रूप संयमने विषे उद्यमवान छतां पण अध्ययन अध्यापन रूप स्वाध्याय न करे–स्वाध्यायने विषे उद्यम न करे, तो ते आळसु अने सुहशील (सुखमां लंपट) मुनिने लोको साधु मार्गमां स्थापन करता नथी–साधु तरीके गणता नथी. कारण के ज्ञान अने क्रिया ए बन्ने वडेज मोक्ष छे तेथी ते बंनेनुं आराधन करवुं जोइए." ३४०. सातमुं स्वाध्यायद्वार कह्युं, हवे आठमुं विनयद्वार कहे छे–

विणओ सासणे मूलं, विणीओ संजओ भवे ।
विणयाओ विप्पमुक्कस्स, कओ धम्मो कओ तवो ॥ ३४१ ॥

अर्थ–" विनय ए शासन एटले जिनभाषित द्वादशांगीने विषे (द्वादशांगीनुं) मूळ छे. विनयवाळो साधु ज साधु थाय छे (कहेवाय छे). विनयथी विप्रमुक्त–रहित (भ्रष्ट थयेला) ने धर्म क्यांथी अने तप (पण) क्यांथी होय ? अर्थात् विनय विना धर्म अने तप बंने होतां नथी." ३४१.

विणओ आवहइ सिरिं, लहइ विणीओ जसं च कित्तिं च ।
न कयाइ दुव्विणीओ, सकज्जसिद्धिं समाणेइ ॥ ३४२ ॥

अर्थ–" विनय बाह्य अने आभ्यंतर लक्ष्मीने प्राप्त करे छे. विनयवान पुरुष यश (सर्व दिशामां व्याप्त थनारुं) अने कीर्ति (एक दिशामां प्रसरनारी)ने पामे छे.

दुर्विनीत (विनय रहित) पुरुष पोताना कार्यनी सिद्धिने कदापि पामतो नथी. अविनीतनी कार्यसिद्धि थती नथी." ३४२.

विनयद्वार कह्युं. हवे तपनुं द्वार कहे छे—

जह जह खमइ सरीरं, धुवजोगा जह जहा न हायंति ।
कम्मक्खओ अ विउलो, विवित्तया इंदियदमो अ ॥ ३४३ ॥

अर्थ–" जेम जेम (जेवी रीते) शरीर सहन करे (बळहीन न थाय) अने जेम जेम ध्रुवयोग एटले प्रतिलेखना (पडिलेहणा) प्रतिक्रमण विगेरे नित्य योगो (क्रियाओ) हीन न थाय (करी शकाय), ए प्रमाणे तप करवो. तेवी रीते तप करवाथी विपुल (विस्तारवाळा) कर्मनो क्षय थाय छे, तथा विविक्तताए करीने एटले 'आ जीव देहथी भिन्न छे अने आ देह जीवथी भिन्न छे' एवी भावनाए करीने इन्द्रियोनुं दमन पण थाय छे " ३४३.

जइ ता असक्कणिज्जं, न तरसि काऊण तो इमं कीस ।
अप्पायत्तं न कुणसि, संजमजयणं जईजोगं ॥ ३४४ ॥

अर्थ–" जो कदाच हे शिष्य ! अशक्य एवी साधुप्रतिमा तपस्यादिक क्रिया करवाने तुं शक्तिमान न होय, तो हे जीव ! आ आत्माने स्वाधीन अने साधुजनने योग्य एवी संयम यतनाने (पूर्वे कहेला क्रोधादिकना जयने) केम करतो नथी ? अर्थात् तपस्या करवानी शक्ति न होय तो क्रोधादिकनो जय करवामां यत्न कर." ३४४.

॥ इति तपोद्वारम् ॥

जायंमि देहसंदेहयंमि, जयणाए किंचि सेविज्जा ।
अह पुण सज्जो अ निरुज्जमो अ, तो संजमो कत्तो ॥३४५॥

अर्थ–" साधुए देहने विषे संदेह एटले महारोगादिक कष्ट उत्पन्न थाय त्यारे यतनावडे (सिद्धांतनी आज्ञा पूर्वक) कांइक (सावद्य–अशुद्ध आहारादिक) सेवन करवुं. पण पछीथी ज्यारे सज्ज (नीरोगी) थाय त्यारे पण जो ते (साधु) निरुद्यमी थाय, एटले शुद्ध आहारादिक लेवामां उद्योग न करे अने अशुद्धज ग्रहण करे, तो तेनुं संयम शी रीते कहेवाय ? नज कहेवाय. केमके आज्ञा विरुद्ध आचरण करवाथी तेनुं संयम कहेवाय नहीं." ३४५.

गाथा ३४३–जहा जहा । विवत्तया । गाथा ३४४–यदि तावत् । जईजग्गं ।
गाथा ३४५–जयणाइं ।

मा कुणउ जइ तिगिच्छं, अहियासेऊण जइ तरइ सम्मं ।
अहियासिंतस्स पुणो, जइ से जोगा न हायंति ॥ ३४६ ॥

अर्थ—" जो (साधु) ते रोगोने सारी रीते सहन करवाने समर्थ होय, तथा जो रोगने सहन करता एवा ते साधुना जोगो (प्रतिलेखनादिक क्रियाओ) हीन न थाय तो यतिए चिकित्सा (रोगनी प्रतिक्रिया—औषध) न करवी; अर्थात् जो संयमनी क्रियाओ रोगने लीधे सीदाती होय—शिथिल थती होय तो चिकित्सा करवी." ३४६.

निच्चं पवयणसोहाकराण, चरणुज्जुआण साहूणं ।
संविग्गविहारीणं, सव्वपयत्तेण कायव्वं ॥ ३४७ ॥

अर्थ—" नित्य प्रवचननी (जिनशासननी) शोभा (प्रभावना) करनारा, चारित्रने विषे उद्यम करनारा अने संविग्न एटले मोक्षनी अभिलाषावडे विहार करवाना स्वभाववाळा एवा साधुओनुं सर्व प्रयत्न (शक्ति)वडे वैयावच्च करवुं." ३४७.

हीणस्स वि सुद्धपरूवगस्स, नाणाहियस्स कायव्वं ।
जणचित्तगहणत्थं, करिंति लिंगावसेसे वि ॥ ३४८ ॥

अर्थ—" विशुद्ध प्ररूपणा करनार अने ज्ञान (सिद्धान्तना ज्ञान)थी अधिक (संपूर्ण) एवा हीननुं पण एटले शिथिलाचारीनुं पण वैयावृत्त्य करवुं; अर्थात् क्रियाहीन छतां पण जो ज्ञानी होय तो तेनुं वैयावृत्त्य करवुं उचित छे. वळी जनना (लोकना) चित्तने ग्रहण (रंजन) करवा माटे एटले के 'आ लोकोने धन्य छे के तेओ गुणवान छतां पण उपकारबुद्धिथी निर्गुणनुं पण वैयावृत्त्य करे छे.' एवी रीते लोकना चित्तने प्रसन्न करवा माटे मात्र लिंगधारीने विषे पण वैयावृत्त्य करे छे; अर्थात् लोकापवादनुं निवारण करवा माटे ज्ञान अने क्रियाथी हीन एवा वेषधारीनुं पण वैयावृत्त्य करवुं." ३४८

समिई कसायगारव० इत्यादि २९९ मी गाथानो विस्तारार्थ कर्यो. हवे लिंगधारीनुं स्वरूप कहे छे—

दगपाणं पुप्फफलं, अणेसणिज्जं गिहत्थकिच्चाइं ।
अजया पडिसेवंती, जइवेसविडंबगा नवरं ॥ ३४९ ॥

अर्थ–" असंयमीओ (शिथिलाचारीओ) सचित्त जळनुं पान, जात्यादिक पुष्पो, आम्रादिकनां फळो, अणेसणीय (आधाकर्मादि दोषवाळो) आहारादिक, तथा व्यापारादिक श्रावकनां कार्योने करे छे, संयमने प्रतिकूळ आचरण आचरे छे, तेओ केवळ यतिवेषनी विडंबना करनाराज छे, परंतु अल्प पण परमार्थना साधक नथी. " ३४९.

ओसन्नया अबोही, पवयणउब्भावणा य बोहिफलं ।
ओसन्नो वि वरं पिहु–पवयणउब्भावणापरमो ॥ ३५० ॥

अर्थ–" तेवा उपर कहेला भ्रष्ट चारित्रवाळानी अवसन्नता के० पराभव थाय छे, तथा तेमने अबोधि एटले धर्मनी प्राप्तिनो अभाव थाय छे. केमके प्रवचन (शासन) नी उद्भावना–प्रभावनानी वृद्धि करवाथीज बोधिरूप फळनी प्राप्ति थाय छे; प्रवचननी हीलना करवाथी बोधिलाभ थतो नथी. परंतु पृथु (विस्तारवाळी) प्रवचननी उद्भावना (शोभा)ने विषे तत्पर रहेतो एवो अवसन्नो एटले शिथिलाचारी पण श्रेष्ठ जाणवो; अर्थात् व्याख्यान विगेरेथी शासननी प्रभावना करनार शिथिलाचारी पण श्रेष्ठ जाणवो. " ३५०.

गुणहीणो गुणरयणायरेसु, जो कुणइ तुलमप्पाणं ।
सुतवस्सिणो अ हीलइ, सम्मत्तं कोमलं तस्स ॥ ३५१ ॥

अर्थ–"जे चारित्रादिक गुणे करीने हीन एवा साधु गुणना समुद्र रूप साधुओनी साथे पोताना आत्माने तुल्य करे छे. एटले ' अमे पण साधु छीए ' एम माने छे, तथा जे सारा तपस्वीओनी हीलना करे छे ते पुरुषनुं (भ्रष्टाचारी साधुनुं) समकित कोमल–असार छे. अर्थात् तेने मिथ्यादृष्टि जाणवो." ३५१.

ओसन्नस्स गिहिस्स वा, जिणपवयणतिव्वभावियमइस्स ।
कीरइ जं अणवज्जं, दढसम्मत्तस्स वत्थासु ॥ ३५२ ॥

अर्थ–" जिनेश्वरना प्रवचन (सिद्धान्त धर्म) वडे जेनी मति भावित (रक्त) थयेली छे; अर्थात् जे जिनधर्मना रागमां रक्त थयेलो छे, तथा जे दृढ समकितवाळो एटले दर्शनमां निश्चळ छे, एवा अवसन्न (पासत्थादिक) नुं अथवा गृहस्थीनुं क्षेत्र कालादिक अवस्थाने विषे (क्षेत्र काळादिक जोइने) जे वैयावृत्त्यादिक करवामां आवे ते अनवद्य–निष्पाप एटले दूषणरहित छे. " ३५२.

गाथा ३५०–अवसन्नता=पराभवः ।

गाथा ३५१–कोमलं=असारं ।

गाथा ३५२–गिहस्स । भावियमयस्स ।

पासत्थोसन्नकुसीलनीयसंसत्तजणमहाच्छंदं ।
नाऊण तं सुविहिया, सव्वपयत्तेण वज्जंति ॥ ३५३ ॥

अर्थ–" पार्श्वस्थ (ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी पासे रहेनार–तेने नहीं सेवनार पासथ्था), अवसन्न (चारित्रने विषे शिथिलाचारी), कुशील (साधुना शील–आचार रहित), नीच (अविनयवडे भणवाथी ज्ञाननो विराधक), संसक्तजन (ज्यां जेवो–जेनो संग मळे त्यां–तेनी संगतिथी तेवो थाय, ते संसक्त कहेवाय छे), तथा यथाच्छंद (पोतानी मतिथी उत्सूत्रनी प्ररूपणादि करनार) एवा ते पार्श्वस्थादिकने जाणीने (तेमना स्वरूपने जाणीने) सुविहित साधुओ ते पार्श्वस्थादिकनो सर्व प्रयत्न (शक्ति) वडे त्याग करे छे; अर्थात् तेओ चारित्रना विनाश करनार होवाथी तेओनो संग करता नथी. " ३५३. हवे पार्श्वस्थादिकनां लक्षणो कहे छे–

बायालमेसणाओ, न रक्खइ धाइसिज्जपिंडं च ।
आहारेई अभिक्खं, विगईओ सन्निहिं खाई ॥ ३५४ ॥

अर्थ–" जे बेंताळीश एषणा–आहारना दोषोनुं रक्षण करता नथी, अर्थात् बेंताळीश दोषरहित आहार लेता नथी, धात्रीपिंड (छोकरां रमाडवाथी आहार मळे ते) निवारता नथी तथा शय्यातरपिंड ग्रहण करेछे; वळी जे कारण विना निरंतर (वारंवार) दूध दहीं घी विगेरे विकृतिनुं भक्षण करे छे तथा जे रात्रिए खाय छे अथवा लावीने रात्रिए राखी मुकेली वस्तुनुं दिवसे भक्षण करे छे, (ते पार्श्वस्थ कहेवाय छे.) ३५४.

सूरप्पमाणभोजी, आहारेइ अभिक्खमाहारं ।
न य मंडलीइ भुंजइ, न य भिक्खं हिंडइ अलसो ॥ ३५५ ॥

अर्थ–"वळी जे सूर्यप्रमाण एटले सूर्योदयथी मांडीने सूर्यास्त सुधी खावाना स्वभाववाळो छे एटले आखो दिवस खाखा करनारो छे; जे वारंवार आहार करे छे–खाय छे, अने जे साधुनी मंडळीमां (साथे) बेसीने भोजन करतो नथी, एटले एकलोज भोजन करे छे, तथा आळसु एवो जे भिक्षाने माटे अटन करतो नथी, एटले थोडे दूरथी पण आहार ग्रहण करे छे." ३५५.

कीवो न कुणइ लोअं, लज्जइ पडिमाइ जल्लमवणेइ ।
सोवाहणो अ हिंडइ, बंधइ कडिपट्टमकज्जे ॥ ३५६ ॥

अर्थ–" वळी क्लीब के० कायर एवो जे लोच करतो नथी, कायोत्सर्ग करतां जे लज्जा पामे छे, शरीरना मेलने जे हाथवडे अथवा जळवडे दूर करे छे, तथा जे उपान (जोडा) सहित चाले छे, अने जे कार्य विना केडे चोलपट्टो बांधे छे." ३५६.

गामं देसं च कुलं, ममाए पीठफलगपडिबद्धो ।
घरसरणेसु पसज्जइ, विहरइ य सकिंचणो रिक्को ॥ ३५७ ॥

अर्थ–"वळी ते पासत्थादिक गाम, देश अने कुळने विषे ममताए करीने विचरे छे; एटले आ गाम, आ देश, आ कुळ विगेरे मारां छे एवी ममता राखे छे. पीठफलकने विषे प्रतिबद्ध एटले वर्षाऋतु विना पण पीठ फलकादिकनो उपयोग करे छे–ग्रहण करे छे. घरो (उपाश्रयादिक) नवां करावनानो प्रसंग राखे छे, एटले तेनी चिंता धरावे छे, अने सुवर्णादिक द्रव्यनो परिग्रह पासे छतां पण हुं रिक्त (द्रव्यरहित) छुं–निर्ग्रंथ छुं, एम लोको पासे बोलतो विहार करे छे–विचरे छे–फरे छे." ३५७.

नहदंतकेसरोमे, जमेइ अच्छोलधोअणो अजओ ।
वाहेइ य पलियंकं, अइरेगपमाणमच्छुरइ ॥ ३५८ ॥

अर्थ–" नख, दांत, (मस्तकना) केश अने शरीरना रोमनी शोभा करे छे, घणा जळथी हस्तपादादिक धूए छे अने यतनारहित वर्ते छे, गृहस्थीनी जेम पल्यंकादिक वापरेछे तथा अधिक प्रमाणवाळा (प्रमाणथी अधिक एवा उत्तरपट्टादिक) संथाराने पाथरे छे–एटले सुखशय्या करे छे. " ३५८.

सोवइ य सव्वराइं, नीसट्ठमचेयणो न वा झरई ।
न पमज्जंतो पविसइ, निसिहियावस्सियं न करेइ ॥ ३५९ ॥

अर्थ–" वळी काष्ठनी जेम निभृत (अत्यंत) चेतनारहित एवो ते (पार्श्वस्थादिक) आखी रात्रि (चारे प्रहर) सुइ रहे छे. रात्रिए गणना विगेरे स्वाध्याय

गाथा ३५६ मुवणेइ । सोवाहणोवि । कडिपट्टयमकज्जे । सोपानत्=पादरक्षणसहितः ।

गाथा ३५७–ममायए । विहरई ।

गाथा ३५८–उच्छाल । जमेइ=भूषयति । अस्तोकजलेन धावनं प्रक्षालनं यस्य सः । वाहेई । अच्छुरइ= आस्तराति ।

गाथा ३५९–सोवई=स्वपिति । नीसट्ठं=निश्चेष्टः । वाझरई=स्वाध्यायं करोति ।

करतो नथी. रात्रे रजोहरणादिक वडे प्रमार्जन कर्या विना उपाश्रयने विषे प्रवेश करे छे, तथा प्रवेशसमये नैषेधिकी अने निर्गमन वखते आवश्यकी इत्यादि साधु सामाचारीने करतो नथी." ३५९.

पाय पहे न पमज्जइ, जुगमायाए न सोहए इरियं ।
पुढवीदगअगणिमारुअवणस्सइतसेसु निरविक्खो ॥ ३६० ॥

अर्थ–"मार्गमां जतां, गामनी सीमामां प्रवेश करतां अथवा नीकळतां पादनुं प्रमार्जन करतो नथी. युगमात्र (युगप्रमाण–चार हाथ)भूमिने विषे इर्यानी शुद्धि करतो चालतो नथी. पृथ्वीकाय, अप्काय, अग्निकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय ए छ जीवनिकायने विषे निरपेक्ष (अपेक्षा रहित) रहे छे; अर्थात् तेओनी विराधना करतां शंका पामतो नथी." ३६०.

सव्वं थोवं उवहिं, न पेहए न य करेइ सज्झायं ।
सद्दकरो झंझकरो, लहुओ गणभेयतत्तिल्लो ॥ ३६१ ॥

अर्थ–"सर्वथी अल्प एवी उपधि (मुखवस्त्रिकामात्र) नी पण प्रतिलेखना करतो थी, अने वाचनादिक स्वाध्याय करतो नथी. रात्रिए मोटेथी शब्द करे छे. बीजाओ ाथे कलह करे छे. तोछडाइ राखे छे एटले गंभीरतानो गुण राखतो नथी, तथा गण टले संघाडानो भेद करवामां–अंदर अंदर कुसंप कराववामां तत्पर रहे छे." ३६१.

खित्ताईयं भुंजइ, कालाईयं तहेव अविदिन्नं ।
गिण्हई अणुइयसूरे, असणाई अहव उवगरणं ॥ ३६२ ॥

अर्थ–"क्षेत्रातीत (बे कोशथी वधारे दूर क्षेत्रथी आणेलो आहारादिक) खाय छे, कालातीत (त्रण प्रहर करतां अधिक काळनो लावेलो आहारादिक खाय छे, तथा अदत्त (नहीं आपेला आहारादि) नो उपभोग करे छे. वळी सूर्योदय पहेलां अशनादिक (चार प्रकारनो आहार) अथवा उपकरणोने (वस्त्रादिकने) ग्रहण करे छे. आवा प्रकारना साधु पासत्थादिक कहेवाय छे." ३६२.

ठवणकुले न ठवेई, पासत्थेहिं च संगयं कुणई ।
निच्चमवज्झाणरओ, न य पेहपमज्जणासीलो ॥ ३६३ ॥

अर्थ—" स्थापना कुळनुं एटले वृद्ध, ग्लान विगेरेनी अत्यंत भक्ति करनारा श्रावकना गृहोनुं रक्षण करतो नथी. एटले के कारण विना पण तेमने घेर आहार लेवा जाय छे. वळी भ्रष्टाचारीओ साथे संगति (दोस्ती) करे छे. निरंतर अपध्यान (दुष्ट ध्यान) मां तत्पर रहे छे; तथा प्रेक्षा (दृष्टिथी जोइने वस्तु ग्रहण करवी ते) अने प्रमार्जना (रजोहरणादिक वडे प्रमार्जन करीने—पुंजीने वस्तु भूमिपर मूकवी ते) करवाना स्वभाववाळो होतो नथी. " ३६३.

रीयइ दवदवाए, मूढो परिभवइ तहय रायणिए ।
परपरिवायं गिह्णइ, निट्ठुरभासी विगहसीलो ॥ ३६४ ॥

अर्थ—" वळी उतावळथी (उपयोग विना) चाले छे, तथा मूर्ख एवो ते ज्ञानादिक गुणरत्नोथी अधिक एवा वृद्धोनो पराभव करे छे, एटले तेओनी साथे स्पर्धा कर छे. परनो परिवाद (अवर्णवाद) ग्रहण करे छे—परनी निंदा करे छे; निष्टुर (कठोर) भाषण करे छे; अने राजकथादिक विकथाओ करवाना स्वभाववाळो होय छे—विकथा करे छे." ३६४.

विज्जं मंतं जोगं, तेगिच्छं कुणइ भूइकम्मं च ।
अक्खरनिमित्तजीवी, आरंभपरिग्गहे रमइ ॥ ३६५ ॥

अर्थ—" देवीअधिष्ठित ते विद्या, देवअधिष्ठित ते मंत्र, अदृश्य करणादिक योग, रोगनी प्रतिक्रिया (ओषध प्रयोग) अने भूतिकर्म (राख विगेरे मंत्रीने गृहस्थीने आपवानुं कर्म) करे छे. अक्षर (लेखकोने अक्षरविद्या आपवी ते) तथा निमित्त (शुभाशुभ लग्नबळादिकना प्रकाश करवा) वडे आजीविका करनार एवो ते आरंभ (पृथ्वीकायादिकना उपमर्दन) अने अधिक उपकरणना संचयरूप परिग्रह तेने विषे रमे छे—आसक्त रहे छे. " ३६५

कज्जेण विणा उग्गहमणुजाणावेइ दिवसओ सुअइ ।
अज्जियलाभं भुंजइ, इत्थिनिसिज्जासु अभिरमइ ॥ ३६६ ॥

अर्थ—" कार्य विना (निरर्थक) गृहस्थोने रहेवा माटे अवग्रह भूमिनी अनुज्ञा करे छे—मागे छे. दिवसे शयन करे छे. आर्यिकाना लाभने (साध्वीए लावेला आहा-

---

गाथा ३६४—रीअइय=गच्छति च ।
गाथा ३६५—तेगिच्छं—रोगप्रतिक्रियां ।
गाथा ३६५—सुयइ ।

इच्छावाळो ते (पासत्थादिक) सांवत्सरिक पर्वे अठ्ठम; चातुर्मासीए छठ्ठ अने पक्ष (चतुर्दशी)ने दिवसे चतुर्थ (उपवास) तप करतो नथी, तथा चातुर्मास शिवाय शेप काळे क्षेत्रो छतां पण मासकल्पनी मर्यादा प्रमाणे विहार करतो नथी. " ३७०.

नीयं गिण्हइ पिंडं, एगागि अत्थए गिहत्थकहो ।
पावसुआणि अहिज्जइ, अहिगारो लोगगहणंमि ॥ ३७१ ॥

अर्थ–" नित्य एटले अमुक घेरथी आटलो आहार लेवो एम नियमित रीते पिंड (आहार) ग्रहण करे छे, एकाकी (एकलो) रहे छे, पण समुदायमां रहेतो नथी. गृहस्थोनी कथा (प्रवृत्ति) जेने विषे होय एवी वातो करे छे, पापशास्त्रो (ज्योतिप तथा वैदक विगेरे)नो अभ्यास करे छे तथा लोकोने रंजन (वश) करवा माटे लोकोना मनमां अधिकार करे छे, एटले तेमनी वातोमां मोटाइपद धारण करी मुख्यता मेळवे छे, परंतु पोतानी संयमक्रियाना अधिकारी थता नथी. " ३७१.

परिभवइ उग्गकारी, सुद्धं मग्गं निगूहए बालो ।
विहरइ सायागुरुओ, संजमविगलेसु खित्तेसु ॥ ३७२ ॥

अर्थ–" बाळक (मूर्ख) एवा ते पासथ्थादि उग्रकारीनो एटले उग्र विहार करनार मुनिओनो पराभव करे छे (तेओने उपद्रव करे छे). शुद्ध एवा मोक्षमार्गनुं आच्छादन करे छे–गोपवे छे. अने साता (सुख) ने विषे गुरुक (लंपट) एवो ते संयमथी विकल एटले सारा साधुओथी रहित एवा क्षेत्रोने विषे विहार करे छे." ३७२.

उग्गाइ गाइ हसई, असंवुडो सइ करेइ कंदप्पं ।
गिहिकज्जचिंतगो विय, ओसन्ने देइ गिण्हइ वा ॥ ३७३ ॥

अर्थ–" असंवृत एटले मुखने पहोळुं करीने मोटा शब्दवडे गायन करे छे अने हसे छे. हमेशां कंदर्प एटले कामने उत्पन्न करे तेवी कथाओ करे छे. वळी ते गृहस्थीओना कार्यनी चिंता (विचार) करे छे, तथा अवसन्न (भ्रष्टाचारी)ने वस्त्रादिक आपे छे अथवा तेनी पासेथी ग्रहण करे छे. " ३७३.

धम्मकहाओ अहिज्जइ, घराघरं भमइ परिकहंतो अ ।

अर्थ—" धर्मनी कथाओने लोकना चित्तनुं रंजन करवा माटे भणे छे, अने ते धर्मकथाओने कहेतो छतो भिक्षाने माटे घेर घेर अटन करे छे—भमे छे; तथा गणना (गणतरी) एटले साधुओने चौद अने साध्वीओने पचीश कल्पक चोलपट्ट विगेरे उपकरणोनी गणना (संख्या) कहेली छे, तथा दरेकनुं प्रमाण कहेलुं छे. ते संख्या अने प्रमाणथी अधिक संख्या अने प्रमाणवाळां उपकरणोने धारण करे छे—राखे छे." ३७४.

बारस बारस तिन्नि य, काइयउच्चारकालभूमीओ ।
अंतो बहिं च अहियासि, अणहियासे न पडिलेहे ॥३७५॥

अर्थ—" वार लघुनीतिनी भूमि, वार वडीनीतिनी भूमि अने त्रण काळग्रहणने योग्य भूमि; एम उपाश्रयनी अंदर अने वहार मळीने सतावीश स्थंडिल भूमिओ छे. तेमां जो शक्ति होय तो दूर जवुं योग्य छे, अने दूर जवानी शक्ति न होय तो—खमी शके तेम न होय तो समीप (नजीक)नी भूमि योग्य छे. तेवी भूमिने पडिलेहे नहीं—उपयोग पूर्वक जुए नहीं तेने पासत्यादिक जाणवा." ३७५.

गीयत्थं संविग्गं, आयरिअं मुअइ वलइ गच्छस्स ।
गुरुणो य अणापुच्छा, जं किंचि वि देइ गिण्हइ वा ॥३७६॥

अर्थ—" गीतार्थ (सूत्रार्थना जाणनार) अने संविग्न (मोक्षमार्गना अभिलाषी) एवा आचार्य (पोताना धर्माचार्य)ने कारण विना मूकी दे छे—तजे छे. गच्छनी सामो थाय छे एटले समुदायने शीखामण आपता एवा गच्छ (समुदाय)-नी—आचार्यनी सामे उत्तर आपे छे—सामुं वोले छे; तथा गुरुनी आज्ञा विना जे कांइ पण वस्तु (वस्त्र विगेरे) वीजाने आपे छे अथवा पोते वीजा पासेथी ग्रहण करे छे." ३७६.

गुरुपरिभोगं भुंजइ, सिज्जासंथारउवकरणजायं ।
कित्तिय तुमं ति भासइ, अविणीओ गव्विओ लुद्धो ॥३७७॥

अर्थ—" गुरुने उपभोग करवा लायक एवी अथवा गुरु वापरता होय ते शय्या (शयनभूमि), संस्तारक (तृण विगेरेनो संथारो) तथा कपडां कांवली विगेरे उपकरणोना समूहने पोते भोगवे छे—पोते वापरे छे; तथा गुरुए वोलाव्यो छतो अविनीत (विनय रहित), गर्वित (गर्विष्ठ) अने लुब्ध (विपयादिकमां लंपट) एवो ते

इच्छावाळो ते (पासत्थादिक) सांवत्सरिक पर्वे अठ्ठम; चातुर्मासीए छठ्ठ अने पक्ष (चतुर्दशी)ने दिवसे चतुर्थ (उपवास) तप करतो नथी, तथा चातुर्मास शिवाय शेष काळे क्षेत्रो छतां पण मासकल्पनी मर्यादा प्रमाणे विहार करतो नथी." ३७०.

नीयं गिण्हइ पिंडं, एगागि अत्थए गिहत्थकहो ।
पावसुआणि अहिज्जइ, अहिगारो लोगगहणंमि ॥ ३७१ ॥

अर्थ-"नित्य एटले अमुक घेरथी आटलो आहार लेवो एम नियमित रीते पिंड (आहार) ग्रहण करे छे, एकाकी (एकलो) रहे छे, पण समुदायमां रहेतो नथी. गृहस्थोनी कथा (प्रवृत्ति) जेने विषे होय एवी वातो करे छे, पापशास्त्रो (ज्योतिष तथा वैदक विगेरे)नो अभ्यास करे छे तथा लोकोने रंजन (वश) करवा माटे लोकोना मनमां अधिकार करे छे, एटले तेमनी वातोमां मोटाइपद धारण करी मुख्यता मेळवे छे, परंतु पोतानी संयमक्रियाना अधिकारी थता नथी." ३७१.

परिभवइ उग्गकारी, सुद्धं मग्गं निगूहए बालो ।
विहरइ सायागुरुओ, संजमविगलेसु खित्तेसु ॥ ३७२ ॥

अर्थ-"बाळक (मूर्ख) एवा ते पासथ्थादि उग्रकारीनो एटले उग्र विहार करनार मुनिओनो पराभव करे छे (तेओने उपद्रव करे छे). शुद्ध एवा मोक्षमार्गनुं आच्छादन करे छे-गोपवे छे. अने साता (सुख)ने विषे गुरुक (लंपट) एवो ते संयमथी विकल एटले सारा साधुओथी रहित एवा क्षेत्रोने विषे विहार करे छे." ३७२.

उग्गाइ गाइ हसई, असंवुडो सइ करेइ कंदप्पं ।
गिहिकज्जचिंतगो विय, ओसंन्ने देइ गिण्हइ वा ॥ ३७३ ॥

अर्थ-"असंवृत एटले मुखने पहोळुं करीने मोटा शब्दवडे गायन करे छे अने हसे छे. हमेशां कंदर्प एटले कामने उत्पन्न करे तेवी कथाओ करे छे. वळी ते गृहस्थीओना कार्यनी चिंता (विचार) करे छे, तथा अवसन्न (भ्रष्टाचारी)ने वस्त्रादिक आपे छे अथवा तेनी पासेथी ग्रहण करे छे." ३७३.

धम्मकहाओ अहिज्जइ, घराघरं भमइ परिकहंतो अ ।
गणणाइ पमाणेण य, अइरित्तं वहइ उवगरणं ॥ ३७४ ॥

गाथा ३७१-अत्थए=तिष्ठति । पावसुयाणि ।
गाथा ३७२-निगूहई । सायागरूओ ।
गाथा ३७३-उग्गाइ=उग्रतया । सय । सइ=सदा । असंवृतः=प्रसारितमुखः । ओसन्नो ।
गाथा ३७४-गणणाय ।

अर्थ-" रागादिक रोगना औषध तुल्य जिनमतने नहीं जाणतो एवो ते वायुथी पूर्ण (भरेला) वस्ति (चामडानी पाणी भरवानी मसक) जेम उछळे तेम गर्वथी भरपूर थइने उच्छृंखलपणे परिभ्रमण करे छे-फरे छे;तथा स्तब्ध (अनम्र) अने निर्विज्ञान-ज्ञानरहित एवो ते कोइने लवलेश पण पोतानी तुल्य जोतो-जाणतो नथी, अर्थात् सर्वने तृण समान गणे छे. " ३८१.

सच्छंदगमणउट्ठाणसोअणो भुंजइ गिहीणं च ।
पासत्थाइट्ठाणा, हवंति एमाइया एए ॥ ३८२ ॥

अर्थ-" वळी स्वच्छंद गमन, उत्थान अने शयनवाळो एवो ते (आ विशेषण ३८० मी गाथामां आप्या छतां अहीं फरीथी आपवानुं कारण गुरुनी आज्ञा विना गुणप्राप्ति थती नथी, एम जणाववा माटे छे.) गृहस्थीओनी मध्ये भोजन करे छे. त्यादिक पूर्वे कहेला पार्श्वस्थादिकनां स्थानो (लक्षणो) होय छे. " ३८२.

त्यारे कोइ साधुओ छेज नहीं ? एवी कोइने शंका थाय ते उपर कहे छे—

जो हुज्जओ असमत्थो, रोगेण व पिल्लिओ झरियदेहो ।
सव्वमवि जहाभणियं, कयाइ न तरिज्ज काउं जे ॥ ३८३ ॥
सोविय नियपरिक्कमववसायधिईबलं अगूहंतो ।
मुत्तूण कूडचरियं, जई जयंतो अवस्स जई ॥३८४ ॥युग्मम्॥

अर्थ-" जे साधु स्वभावेज असमर्थ (बळहीन) होय, अथवा श्वास, कास अने ज्वरादिक रोगथी पीडित सतो जीर्ण देहवाळो होय, तेथी करीने समग्र एवुं पण यथाभणित जिनेश्वरे जेवुं कह्युं छे तेवुं (आचरण) करवाने कदाच शक्तिमान न होय ('जे' वाक्यालंकारने माटे छे.) ३८३. ते पण (दुर्भिक्ष अने रोगादिक आपत्तिमां पडेलो छतो पण) पोताना पराक्रम (संहनन बळ) ने, व्यवसाय (शरीरना उद्यम)ने, धृति (संतोष)ने अने बळ एटले मनोबळने नहीं गोपवतो तथा कूट चरित्र (कपट)ने मूकीने (तजी दइने) चारित्रने विषे (यथाशक्ति) यतना (उद्यम) करतो एवो यति अवश्य यति कहेवाय छे. ". ३८४. हवे मायावी (कपटी)नुं स्वरूप बतावे छे—

गाथा ३८२-सोयणो । भुंजई । पासत्थाईठाणा । एमाईया ।

गाथा ३८३-झुरियदेहो । कयाइ । गाथा ३८४-पडिक्कम ववसाइ धिई ।

अलसो सढो वलित्तो, आलंबणतप्परो अइपमाई ।
एवं ठिओ वि मन्नई, अप्पाणं सुट्ठिओ मि त्ति ॥ ३८५ ॥

अर्थ–" धर्मक्रियामां आळसु, शठ (मायावी), अवलिप्त (अहंकारी), आलंबनमां तत्पर (कोइ पण मिषे करीने प्रमादनुं सेवन करवामां तत्पर) तथा अति प्रमादी (निद्राविकथादिप्रमादवान)–एवो छतो पण ' हुं सुस्थित (भव्य–सारो) छुं ' एम पोताना आत्माने माने छे. " ३८५. हवे मायावीने पाछळथी पश्चात्ताप करवो पडे छे, ते विषे कपटक्षप तापसनुं दृष्टान्त–

जो वि य पाडेऊणं, मायामोसेहिं खाई मुद्धजणं ।
तिग्गामममज्झवासी, सो सोअइ कवडखवगु व्वं ॥ ३८६ ॥

अर्थ–" वळी जे (मायावी) माया (कपट) करवामां मृषा (कूट) भाषण वडे करीने–माया मृषावादे करीने मुग्ध जनने पाडीने (वश करीने) छेतरे छे, ते पुरुष त्रण गामनी मध्ये (वच्चे) रहेनारा कपटक्षप नामना तपस्वीनी जेम शोक करे छे. " ३८६. संप्रदायागत ते कथा अहीं कहे छे–

कपटक्षप तपस्वीनी कथा.

उज्जयिनी नगरीमां एक अघोरशिव नामनो महा धूर्त ब्राह्मण रहेतो हतो. ते महाकपटी, महाधूर्त अने महापापी हतो. तेथी राजाए तेने देश बहार काढी मूक्यो, एटले ते चर्मकारना (मोचीना) देशमां गयो. त्यां चोर लोकोनी पल्लीमां जइने ते चोरोने मळी गयो. पछी तेणे चोरोने कह्युं के–" जो तमे लोकोमां मारी प्रशंसा करो, तो हुं परिव्राजकनो वेष धारण करीने आ त्रण गामनी वच्चेनी अटवीमां रहुं अने तमने घणुं धन मेळवी आपुं. " ते सांभळीने चोरोए तेनुं कहेवुं कबूल कर्युं. पछी ते ब्राह्मण तापसनो वेष धारण करीने ते त्रणे गामनी मध्ये रही कपटवृत्तिथी मासक्षपण करवा लाग्यो, अने ते चोरो पण कूटवृत्तिथी सर्वत्र कहेवा लाग्या के–' अहो ! आ महात्मा धन्य छे. आ तपस्वी निरंतर मासक्षपण करीने पारणुं करे छे. ' ते सांभळी सर्वे मुग्ध जनो तेनी एवी प्रवृत्ति जोइ तेने वंदना–नमस्कार करवा लाग्या, अने भोजनने माटे पोताने घेर निमंत्रण आपी लइ जवा लाग्या. पछी तेने इच्छाभोजन करावी पोताना घरनी लक्ष्मी बताववा लाग्या; पोताना घरनी सर्व हकीकत तेने कहेवा लाग्या, अने प्रसंगे प्रसंगे निमित्त विगेरे पूछवा लाग्या. ते कपटी तापस पण लग्नना बळथी लोकोने आगामी स्वरूप कहेवा लाग्यो. पछी ते कूटक्षपक रात्रे

गाथा ३८५–विलित्तो । अईपमाई । सुट्ठिओमि=सुस्थितोऽस्मि । गाथा ३८६–खाइ=वंचयति । सोयइ ।

चोरोने बोलावीने पोते दिवसे जोयेला गृहस्थोना गृहोमां बधी हकीकत समजावी खातर पडावीने चोरी करावचा लाग्यो. ए प्रमाणे हमेशां चोरी करावतां तेणे त्रणे गामना लोकोने निर्धन कर्या. एकदा ते एक खेडुतना घरमां खातर पाडवा चोरोने लइने गयो. त्यां खातर पाडती वखते ते खेडुतनो पुत्र जागी गयो, एटले सर्वे चोरो नासी गया, पण एक चोर पकडाइ गयो. तेने पकडीने ते राजा पासे लइ गयो. राजाए ते चोरने धमकी आपी कह्युं के-' बोल, सत्य वात कही दे, नहीं तो तने मारी नांखीश.' त्यारे ते भय पामीने बोल्यो के-" हे महाराजा ! अमने आ कूटक्षप तापस जे घर बतावे छे ते घरे अमे खातर पाडीए छीए." पछी राजाए तापस सहित सर्वे चोरोने पकडी मंगाव्या अने सर्वे चोरोने मारी नखाव्या, मात्र एक तापसने जीवतो राख्यो; पण तेनी बंन्ने आंखो कढावीने मूकी दीधो. पछी ते तापस महा वेदनाने अनुभवतो सतो मनमां पश्चात्ताप करवा लाग्यो के-" हा ! मने धिक्कार छे! में ब्राह्मण थइने कूटतापसनो वेष धारण करी घणा लोकोने छेतर्या. में लोकोने महा दुःखनुं कारण उत्पन्न कर्युं. मारो आत्मा में मलिन कर्यो. हुं बन्ने भव हारी गयो. जोके जे कांइ अशुभ कार्य करवामां आवे ते सर्व निंदापात्र तो छेज, परंतु तपस्वी थइने जे पुरुष पापकर्म करे छे ते अत्यंत निंदापात्र छे अने मलिनमां पण अति मलिन छे." ए प्रमाणे पोताना आत्मानो शोक करतो ते तापस अत्यंत दुःखनो भाजन थयो. आ प्रमाणे बीजो पण जे कोइ धर्मने विषे कपट करे छे ते अत्यंत दुःखी थाय छे. ए आ कथानुं तात्पर्य छे.

॥ इति कपटक्षप तापस दृष्टान्तः ॥ ६६ ॥

हवे विराधकनुं स्वरूप कहे छे—

एगागी[1] पासत्थो[2], सच्छंदो[3] ठाणवासि[4] ओसन्नो[5] ।
दुगमाइसंजोगा, जह बहुआ तह गुरू हुंति[11] ॥ ३८७ ॥

गच्छगओ अणुओगी, गुरुसेवी अनियवासि आउत्तो ।
संजोएण पयाणं, संजमआराहगा भणिया ॥ ३८८ ॥

अर्थ—" गच्छनी मध्ये रहेनार, अनुयोगी एटले ज्ञानादिकनुं सेवन करवामां उद्योगी, गुरुनी सेवा करनार, अनियतवासी एटले मासकल्पादिक विहार करनार अने प्रतिक्रमणादिक क्रियामां आयुक्त—उद्युक्त. ए पांच पदोना संयोगे करीने संयम (चारित्र)-ना आराधक कहेला छे; एटले जेने विषे आ गुणोमांथी वधारे वधारे गुण होय तेने विशेष विशेष आराधक जाणवो. " ३८८.

निम्मम निरहंकारा, उवउत्ता नाणदंसणचरित्ते ।
एगखित्ते वि ठिया, खवंति पोराणयं कम्मं ॥ ३८९ ॥

अर्थ—" निर्मम के० ममता रहित, अहंकार रहित अने विशेष अवबोध रूप ज्ञानने विषे, तत्त्वश्रद्धान रूप दर्शनने विषे, तथा आश्रवना निरोधरूप चारित्रने विषे उपयुक्त—उपयोगवाळा—सावधान एवा महापुरुषो एक क्षेत्रने विषे रह्या होय, तोपण तेओ पुराणा (पूर्व भवे संचय करेला) ज्ञानावरणादिक कर्मने खपावे छे—नाश करे छे."३८९.

जियकोहमाणमाया, जियलोहपरीसहा य जे धीरा ।
वुड्ढावासे वि ठिया, खवंति चिरसंचियं कम्मं ॥ ३९० ॥

अर्थ—" जेओए क्रोध, मान अने मायानो जय कर्यो छे, जेओ लोभसंज्ञा रहित छे, अने जेओए क्षुधा पिपासादिक परीषहोनो जय कर्यो छे एवा जे धीर (सत्त्ववाळा) पुरुषो छे तेओ वृद्धावस्थामां पण एक स्थाने रह्या सता चिरकाळना संचय करेला ज्ञानावरणादिक कर्मने खपावे छे—नाश करे छे. सदाचारवाळा मुनिओने कारणने लइने एक स्थाने वसवामां पण जिनेश्वरनी आज्ञा छे. ए आ गाथानुं तात्पर्य छे. " ३९०.

पंचसमिया तिगुत्ता, उज्जुत्ता संजमे तवे चरणे ।
वाससयं पि वसंता, मुणिणो आराहगा भणिया ॥ ३९१ ॥

अर्थ—" पांच समितिओथी समित (युक्त), त्रण गुप्तिओथी गुप्त (रक्षण करायेला) अने सत्तर प्रकारना संयमने विषे अथवा छ जीवनिकायनी रक्षा रूप संयमने विषे, बार प्रकारनां तपने विषे तथा चरण एटले पांच महाव्रतरूप क्रियाने

गाथा ३८८—अणियओ गुणायतो । आउत्तो । संजोगेण । आराहणा ।
गाथा ३९०—जिअकोह । जियलोभ ।

धर्मनुं साधन थतुं नथी; अथवा कपट एटले मायायुक्त चेष्टा करवाथी पण धर्मनुं साधन थतुं नथी. परंतु विमानवासी देवो, मृत्युलोकवासी मनुष्यो अने पातालवासी असुरो सहित आ लोक (त्रण भुवन)ने विषे निष्कपट एवो धर्मज श्रीतीर्थंकरोए कहेलो छे. " ३९४.

भिक्खू गीयमगीए, अभिसेए तहय चेव रायणिए ।
एवं तु पुरिसवत्थुं, दव्वाइं चउव्विहं सेसं ॥ ३९५ ॥

अर्थ–" आ भिक्षु (साधु) गीतार्थ छे अथवा अगीतार्थ छे ? उपाध्याय छे के आचार्य छे ? तेमज रत्नाधिक छे ? ए प्रमाणे प्रथम पुरुषवस्तुनो विचार करवो; अने पछी बाकीना द्रव्यादिक (द्रव्य, क्षेत्र, काळ अने भाव) चार प्रकारनो विचार करवो, अर्थात् लाभालाभनो विचार करनारे प्रथम संपूर्ण विचार करवो–वस्तुने ओळखवी. " ३९५.

चरणायारो दुविहो, मूलगुणे चेव उत्तरगुणे य ।
मूलगुणे छ ट्ठाणा, पढमो पुण नवविहो तत्थ ॥ ३९६ ॥

अर्थ–" चारित्राचार बे प्रकारनो छे. मूळ गुण–मूळ गुणना विषयवाळो तथा उत्तर गुण एटले उत्तर गुणना विषयवाळो. तेमां मूळ गुणने विषे छ स्थानो (छ प्रकार) छे. पांच महाव्रत अने छठ्ठुं रात्रिभोजनत्याग. तेमां पण एटले ते छए मूळ गुणना स्थानोने विषे प्रथम स्थान (प्राणातिपात विरमण रूप स्थान) नव प्रकारनुं छे. ते पृथिव्यादिक पांच अने द्वींद्रियादिक चार ए नवप्रकारना जीव वधथी विराम पामवो ते." ३९६.

सेसुक्कोसमज्झिमजहन्नओ वा भवे चउद्धाओ ।
उत्तरगुणे अणेगविहो, दंसणनाणेसु अट्ठट्ठ ॥ ३९७ ॥

अर्थ–" बाकीना एटले बीजा महाव्रतथी आरंभीने पांच मूळस्थानो उत्कृष्ट, मध्यम अने जघन्य भेदे करीने त्रण त्रण प्रकारे अथवा द्रव्य, क्षेत्र, काळ अने भावभेदे करीने चार चार प्रकारे छे, तथा गोचरी, समिति, भावनादिक उत्तर गुण अनेक प्रकारनो छे. (उत्तर गुणने विषे अनेक प्रकारनो आचार छे.) दर्शन (समकित)मां निःशंकित विगेरे अने ज्ञानमां काळ विनय विगेरे आठ आठ आचार छे. " ३९७.

जं जयइ अगीयत्थो, जं च अगीयत्थनिस्सिओ जयइ ।
वट्टावेइ गच्छं, अणंतसंसारिओ होइ ॥ ३९८ ॥

गाथा ३९५–एयं तु । दव्वाइ । गाथा ३९७–सेसुक्कोसो । उत्तरगुणणेगविहो ।
गाथा ३९८–जंजई वट्टावेयइ । वट्टावेइ=वर्तयति ।

अर्थ-" अगीतार्थ (सिद्धान्तने न जाणनार) जे यतना (तप क्रियादिकमां उद्यम) करे छे, अने जे अगीतार्थ निश्रित एटले अगीतार्थनी निश्रामां रहीने क्रियानुष्ठान करे छे; तथा पोते अगीतार्थ छतां जे गच्छने प्रवर्तावे छे-एटले क्रियानुष्ठानमां प्रेरणा करे छे, तो ते अगीतार्थ अनंतसंसारी थाय छे. अर्थात् गीतार्थ मुनिनुं अथवा तेनी निश्रामां रहीने करेलुं-क्रियानुष्ठानज मोक्षफळने आपनारुं थाय छे." ३९८.

अहीं शिष्य गुरुने प्रश्न करे छे—

कहउ जयंतो साहू, वट्टावेई य जो उ गच्छं तु ।
संजमजुत्तो होउं, अणंतसंसारिओ होइ ॥ ३९९ ॥

अर्थ-" हे पुज्य ! जे साधु तपसंयमने विषे पोते यतना (उद्यम) करे छे, वळी ज तपसंयमने विषे गच्छने प्रवर्तावे छे ते साधु संयमयुक्त थइने पण अनंतसंसारी केम थाय ? तेने अनंतसंसारी केम कह्यो ?" ३९९.

हवे गुरुमहाराज एनो उत्तर आपे छे—

दव्वं खित्तं कालं, भावं पुरिसपडिसेवणाओ य ।
न वि जाणइ अग्गीओ, उस्सग्गववाइयं चेव ॥ ४०० ॥

अर्थ-" हे शिष्य ! अगीतार्थ साधु द्रव्य, क्षेत्र, काळ अने भाव जाणी शकतो नथी, वळी पुरुष एटले आ पुरुष योग्य छे के अयोग्य ? ते जाणी शकतो नथी, तथा प्रतिसेवना-पापसेवना एटले आ मनुष्ये स्ववशे पापसेवन कर्युं छे के परवशे कर्युं छे ते जाणतो नथी. तेमज उत्सर्ग एटले सामर्थ्य छते शास्त्रमां कह्या प्रमाणेज क्रियानुष्ठान करवुं ते, तथा अपवाद एटले रोगादिक कारणे अल्प दोषनुं सेवन करवुं ते-जाणतो नथी तेथी अगीतार्थना क्रियानुष्ठान व्यर्थ छे." ४००.

जहट्ठियदव्व न याणइ, सच्चित्ताचित्तमीसियं चेव ।
कप्पाकप्पं च तहा, जुग्गं वा जस्स जं होइ ॥ ४०१ ॥

अर्थ-" वळी अगीतार्थ यथास्थित द्रव्यस्वरूपने जाणतो नथी, तथा सचित्त (सजीव), अचित्त अने मिश्र द्रव्यने (वस्तुने) पण निश्चयथी जाणतो नथी, तथा आ वस्तु कल्प्य छे के अकल्प्य छे ? ते पण जाणतो नथी, अथवा जे वस्तु जे बाळ ग्लानादिकने योग्य होय ते पण ते जाणतो नथी." ४०१

गाथा ३९९—कहय । वद्यवेइ । संसारिओ भणिओ ।
गाथा ४००—उस्सग्गववायं । उत्सर्गापवादं ।
गाथा ४०१—जहट्ठिय दव्वं=यथास्थितं द्रव्यं । होइ ।

जहट्ठियखेत्त न जाणइ, अध्धाणे जणवएअ जं भणियं ।
कालंपि नवि जाणइ, सुभिक्खदुभिक्ख जं कप्पं ॥ ४०२ ॥

अर्थ–" वळी अगीतार्थ यथास्थित क्षेत्रने एटले आ क्षेत्र भद्रक छे के अभद्रक छे ? ते जाणतो नथी. दूर मार्गवाळा जनपदमां (देशमां) विहार कर्ये छते जे विधि-स्वरूप सिद्धान्तमां कहेलुं छे ते पण जाणतो नथी तथा काळ (काळनुं स्वरूप) पण जाणतो नथी, तेमज सुभिक्ष (सुकाळ) अने दुर्भिक्ष (दुष्काळ)ने विषे जे वस्तु कल्प्य के अकल्प्य कहेल छे ते पण अगीतार्थ जाणतो नथी. " ४०२.

भावे हट्ठगिलाण, नवि याणइ गाढगाढकप्पं चं ।
सहुअसहुपुरिसवत्थुं, वत्थुमवत्थुं च नवि जाणई ॥ ४०३ ॥

अर्थ–" भावने विषे (भावद्वारने विषे) आ हृष्ट (नीरोगी) छे. माटे तेने आ वस्तु देवा योग्य छे, अने आ ग्लान (रोगी) छे, माटे तेने आ वस्तुज देवा योग्य छे, ते जाणतो नथी. तथा गाढागाढ कल्प एटले गाढ (मोटा) कार्यमां अमुक करवा योग्य छे अने अगाढ (स्वाभाविक) कार्यमां अमुकज करवा लायक छे, ते पण जाणतो नथी. वळी समर्थ शरीरवाळुं अने असमर्थ शरीरवाळुं पुरुषवस्तुने पण जाणतो नथी के आ समर्थ छे ने आ असमर्थ छे; तथा वस्तु एटले आचार्यादिकना स्वरूपने अने अवस्तु एटले सामान्य साधुना स्वरूपने पण जाणतो नथी. " ४०३.

पडिसेवणा चउद्धा, आउट्टि प्पमाय दप्प कप्पेसु ।
नवि जाणइ अग्गीओ, पच्छित्तं चेव जं तत्थ ॥ ४०४ ॥

अर्थ–" प्रतिसेवना (निषिद्ध वस्तुनुं आचरण) चार प्रकारे होय छे. एक पाप जाणीने करवुं १ एक पाप प्रमाद (निद्रादिक) वडे करवुं २, एक पाप दर्प वडे एटले धावन वल्गनादिक वडे करवुं ३, अने एक पाप कारणने लइने करवुं ४. ए चार प्रकारना पापने अगीतार्थ (सिद्धान्तना रहस्यनो अजाण) जाणतो नथी. वळी निश्चे आलोचनादिक जे प्रायश्चित्त, ते केवी जातनी प्रतिसेवनामां केवी जातनुं आपवुं ते पण अगीतार्थ जाणतो नथी. " ४०४.

जह नाम कोइ पुरिसो, नयणविहूणो अदेसकुसलो यं ।
कंताराडविभीमे, मग्गपणट्ठस्स सत्थस्स ॥ ४०५ ॥

गाथा ४०२=याणइ । कालंपिय । याणइ ।

गाथा ४०३–हिठ्ठ गिलाणं=हृष्ट ग्लानं । गाढागाढ । सुहअसुहपुरिसवत्थं । याणइ ।

गाथा ४०४–पमाय । कप्पेय । गाथा ४०५–कोई । मार्गप्रणष्टस्य=मार्गभ्रष्टस्य ।

इच्छइ य देसियत्तं, किं सो उ समत्थ देसियत्तस्स ।
दुग्गाइं अयाणंतो, नयणविहूणो कहं देसे ॥४०६॥युग्मम्॥

अर्थ–" जेम (नाम–प्रसिद्धिमाटे अव्यय) नयनरहित (अंध) अने अदेश कुशळ के० मार्गना ज्ञानमां अकुशळ एवो कोइ पुरुष भीम के० भयंकर एवी कांतार अटवीमां एटले विषम अटवीमां मार्गथी भ्रष्ट थयेला (भूला पडेला) सार्थने (जन-समुदायने) मार्ग बतावबा इच्छे, के हुं तेओने मार्ग बतावुं; पण शुं ते अंध पुरुष मार्ग बताववामां समर्थ थाय ? नज थाय. केमके दुर्ग एटले रस्तामां आवता विषम स्थानोने नहीं जाणतो एवो ते नेत्रहीन (अंध) पुरुष केवी रीते मार्ग बतावी शके ? अर्थात् नज बतावी शके. " ४०६.

एवमगीयत्थोवि हुं, जिणवयणपईवचक्खुपरिहीणो ।
दव्वाइं अयाणंतो, उस्सग्गववाइयं चेवं ॥ ४०७ ॥

अर्थ–" तेज प्रमाणे (हु इति निश्चये) जिनेश्वरनां कहेलां वचनो रूपी देदीप्यमान दीपक रूप चक्षुथी रहित एवो अगीतार्थ पण द्रव्यादिक वस्तुओने तथा उत्सर्ग अपवाद मार्गने नहीं जाणतो सतो शी रीते बीजाने मार्ग बतावी शके ? नज बतावी शके. " ४०७.

कह सो जयओ अगीओ, कह वा कुणऊ अगीयनिस्साए ।
कह वा करेऊ गच्छं, सबालवुड्ढाउलं सोऊ ॥ ४०८ ॥

अर्थ–" ते (उपर कह्यो तेवो) अगीतार्थ शी रीते पोते चारित्रमां यतना करी शके ? अथवा अगीतार्थनी निश्राए वर्तता बीजा मुनिओ पण तपसंयमने विषे यतना करवाने शी रीते समर्थ थाय ? अथवा ते (अगीतार्थ) बाळ अने वृद्धोथी आकुळ (सहित) एवा गच्छने शी रीते प्रवर्तावी शके ? कांइ न करी शके. " ४०८.

सुत्ते य ईमं भणियं, अपच्छित्ते य देइ पच्छित्तं ।
पच्छित्ते अइमत्तं, आसायण तस्स महईओ ॥ ४०९ ॥

अर्थ–" सिद्धान्तमां एवुं कह्युं छे के जे अगीतार्थ बीजाने प्रायश्चित्त (पाप) विना प्रायश्चित्त (तपस्या करवानुं) आपे, अथवा थोडा प्रायश्चित्त (पाप)मां अधिक

गाथा ४०६– इच्छई । सो समत्थो । देसियत्तं=दर्शकत्वं–मार्गदर्शकत्वं । दुग्गाइं=दुर्गानि–विषमप्रदेशान् । कहिं । देसे=दर्शयेत् ।

गाथा ४०७–दव्वाइ । गाथा ४०८–कुणउ । करेउ । वड्ढाउलं । सोउ ।

गाथा ४०९–अप्पच्छित्ते । अइमत्तं=अतिमात्रं । महइओ ।

(मोटुं) प्रायश्चित्त (तपस्या) आपे, तो ते अगीतार्थने मोटी आशातना-जिनाज्ञानी विराधना थाय छे-तेवा अगीतार्थने जिनेश्वरनी आज्ञानो विराधक जाणवो. ” ४०९.

आसायण मिच्छत्तं, आसायणवज्जणा उ सम्मत्तं ।
आसायणानिमित्तं, कुव्वइ दीहं च संसारं ॥ ४१० ॥

अर्थ-“ आशातना शब्दे करीने जिनाज्ञानो भंग एज मिथ्यात्व कहेवाय छे, अने आशातनाने वर्जवी एटले जिनाज्ञानुं पालन करवुं एज सम्यक्त्व कहेवाय छे; तेमज आशातनाने निमित्ते एटले जिनाज्ञानो भंग करवाथी प्राणी दीर्घ संसार एटले चार गतिमां भ्रमण करवा रूप बहुळ संसार उपार्जन करे छे. ” ४१०.

एए दोसा जह्मा गीयं जयंतस्सगीयनिस्साए ।
वट्टावय गच्छस्स य, जो अ गणं देयगीयस्स ॥ ४११ ॥

अर्थ-“ जेथी करीने तपसंयमने विषे यतना करता एवा पण अगीतार्थने ए (पूर्वोक्त) दोषो लागे छे, अगीतार्थनी निश्राए करीने (वचने करीने) तपसंयम करता एवा बीजाने पण ए दोषो लागे छे, वळी गच्छना प्रवर्तावनार (अगीतार्थ)ने पण ए दोषो लागे छे; तथा जे अगीतार्थने (मूर्खने) गण (आचार्यपद) आपे छे-सोंपे छे तेने पण ए पूर्वोक्त दोषो लागे छे. ” ४११.

अबहुसुओ तवस्सी, विहरिउकामो अजाणिऊण पहं ।
अवराहपयसयाइं, काऊण वि जो न याणेइ ॥ ४१२ ॥

अर्थ-“ जे अबहुश्रुत (अल्प शास्त्रनो जाण) छतो तपस्वी होय एटले गाढ तपस्या करतो होय, जे मार्गने (मोक्षमार्गने) जाण्या विना विहार करवाने इच्छतो होय, जे अपराध (अतिचार)ना सेंकडो स्थानोने (सेंकडो अतिचारने) करीने-सेवीने पण जे अल्पश्रुत होवाथी जाणतो न होय.” ४१२. (संबंध आगली गाथामां छे.)

देसियराइयसोहिय, वयाइयारे य जो न याणेइ ।
अविसुध्धस्स न वढ्ढइ, गुणसेढी तित्तिया ठाइ ॥ ४१३ ॥

गाथा ४१०-वज्जणा य, वज्जणा इ । कुव्वई ।

गाथा ४११-अगीअ जयंतस्स अगीयनिस्साए । जोवि गणं देइ अग्गीयस्स ।

गाथा ४१२-अवहुस्सुओ । काहुण । याणेई ।

गाथा ४१३-सोहिं । वयाइंचारेय । याणेई । तत्तिया=तावती ।

अर्थ–" वळी जे दिवस अने रात्रि संबंधी अतिचारोनी शुद्धिने तथा व्रतोना (मूलोत्तर गुणोना) अतिचारोने जाणतो नथी, एटले अल्पश्रुत होवाथी शुद्ध थतो नथी. अविशुद्ध (पापनी शुद्धिरहित एवा) पुरुषनी गुणश्रेणी (ज्ञानादिक गुणोनी परंपरा) वृद्धि पामती नथी, जेटली होय तेटलीज रहे छे; अधिक थती नथी." ४१३

अप्पागमो किलिस्सइ, जइ वि करेइ अइदुक्करं तु तवं ।
सुंदरबुद्धीइ कइं, बहुयं पि न सुंदरं होइ ॥ ४१४ ॥

अर्थ–" अल्प सिद्धान्तने जाणनार (साधु) जोके मासक्षपणादिक अतिदुष्कर तप करे, तोपण ते कष्टनेज सहन करे छे (एम जाणवुं). सुंदर बुद्धिए करेलुं घणुं एवुं ते तप पण सुंदर थतुं नथी. ते तप अज्ञानकष्टनी बराबरज छे." ४१४.

अपरिच्छियसुयनिहसस्स, केवलमभिन्नसुत्तचारिस्स ।
सव्वुज्जमेण वि कयं, अन्नाणतवे बहु पडई ॥ ४१५ ॥

अर्थ–" नथी जाण्युं श्रुतनिकष (सिद्धान्तनुं रहस्य) जेणे तथा केवळ अभिन्न एटले टीकादिकना ज्ञानरहित मात्र श्रुतना अक्षरने अनुसारेज चालवाना स्वभाववाळा एवा साधुनुं सर्व उद्यमवडे करेलुं क्रियानुष्ठानादिक जे ते अज्ञानतपने विषे–अज्ञानकष्टने विषेज अत्यंत पडे छे." ४१५.

ते उपर दृष्टान्त कहे छे—

जह दायम्मि वि पहे, तस्स विसेसे पहस्स याणंतो ।
पहिओ किलिस्सइ च्चिय, तह लिंगायार सुअमित्तो ॥ ४१६ ॥

अर्थ–" जेम कोइ पुरुषे कोइ पथिक (मुसाफर)ने मार्ग देखाड्ये सते पण ते मार्गना विशेषने एटले 'आ मार्ग दक्षिणे (जमणो) जाय छे के वाम (डावो) जाय छे? इत्यादिक विशेष स्वरूपने नहीं जाणतो एवो ते पथिक निश्चे क्लेश पामे छे, एटले मार्गमां भूलो पडीने अत्यंत दुःख पामे छे; तेम (आ दृष्टान्तवडे) लिंग (साधुवेष) अने आचार (क्रिया) तेने धारण करनार एटले पोतानी बुद्धिथी क्रिया करनार अने सूत्रना अक्षर मात्रनेज जाणनार एवो ते साधु पण ते पथिकनी जेम अत्यंत दुःख पामे छे." ४१६.

गाथा ४१४–किलस्सइ । दुकरंति तवं । वुद्धीए कयं । होइ ।

गाथा ४१५–निहिसस्स । वहुं पडइ ।

गाथा ४१६–दायंमिविपहे=दर्शितेपि पथे–मार्गे । किलस्सइ । सुयमित्तो ।

कप्पाकप्पं एसणमणेसणं चरणकरणसेहविहिं ।
पायच्छित्तविहिं पि य, दव्वाइगुणेसु अ समग्गं ॥ ४१७ ॥
पव्वावणविहिमुट्ठावणं च, अज्जाविहिं निरवसेसं ।
उस्सग्गववायविहिं, अयाणमाणो कहं जयओ ॥४१८॥युग्मम्

अर्थ–" कल्प्यने, अकल्प्यने, एषणा (आहारशुद्धि)ने, अनेषणा (आहारना दोष)ने, चरण सीत्तरीने, करण सीत्तरीने, नवदीक्षितनी शिक्षाविधिने, दश प्रकारना प्रायश्चित्त (आलोचनादि)नी विधिने, द्रव्यादिक एटले द्रव्य, क्षेत्र, काळ अने भावने विषे तथा गुणो (उत्तम अने मध्यम)ने विषे संपूर्णताने, प्रव्राजना विधि (नवाने दीक्षा आपवाना विधि)ने, उत्थापना एटले महाव्रतनो उच्चार करवो तेना विधिने, आर्या (साध्वी)ना विधिने तथा उत्सर्गमार्ग (शुद्ध आचारनुं पालन) अने अपवादमार्ग (कारणे आपत्ति वखते आदरवा लायक)ना विधिने संपूर्ण रीते नहीं जाणनार एवो अल्पश्रुत लिंगधारी शी रीते मोक्षमार्गने विषे यतना (उद्यम) करी शके ? नज करी शके. ४१८.

सीसायरियकमेण य, जणेण गहियाइं सिप्पसत्थाइं ।
नज्जंति बहुविहाइं, न चक्खुमित्ताणुसरियाइं ॥ ४१९ ॥

अर्थ–" वळी (लौकिकमां) मनुष्योए शिष्य अने आचार्यना क्रमे करीने विद्या ग्रहण करायछे, एटले शिष्य विनय पूर्वक कळाचार्यादिकने प्रसन्न करीने तेनी पासेथी विद्या ग्रहण करे छे एवा विनयना क्रमे करीने बहु प्रकारनां शिल्पशास्त्रो एटले चित्रादिकनां अने व्याकरण विगेरेनां शास्त्रो ग्रहण करेलां (सारी रीते शीखेलां) जणाय छे–जोवामां आवे छे; परंतु चक्षुमात्रे करीने (नेत्रथी जोवा मात्रे करीने) अनुसरेलां एटले पोतेज पोतानी मेळे (गुरुनो विनय कर्या विना) शीखेलां जोवामां आवतां नथी. अर्थात् पोतानी मेळे शीखेलां ते लौकिक शास्त्रो पण शोभा पामतां नथी, तो पछी लोकोत्तर शास्त्रोने माटे तो शुं कहेवुं ! ॥ ४१९ ॥

जह उज्जमिउं जाणइ, नाणी तव संजमे उवायविऊ ।
तह चक्खुमित्तदरिसण, सामायारी न याणंति ॥ ४२० ॥

गाथा ४१७–विहंपिय । दव्वायगुणेसु य । गाथा ४१८–अजाणमाणो ।
गाथा ४१९–गहिआइं । शिल्पशास्त्राणि । नज्जंति=जायन्ते ।
गाथा ४२०–उज्जमिउ=उद्यमं कर्तुं । उपायवित् । अवायविऊ ।

अर्थ–" जेवी रीते उपायने जाणनार ज्ञानी तप अने संयमने विषे उद्यम करवानुं जाणे छे; एटले ज्ञानी पुरुष सिद्धान्तना ज्ञाने करीने जेवी रीते उद्यम करे छे, तेवी रीते चक्षुमात्रना दर्शनवडे करीने एटले क्रियानुष्ठानादिक करनारा एवा बीजानी समीपे रहीने मात्र जोवाथी (सामाचारी) शुद्ध आचार जणातो नथी. अर्थात् पोताना ज्ञानथी जेवुं जणाय छे तेवुं बीजाने करतां जोवामात्रथी जणातुं नथी. " ४२०.

सिप्पाणि य सत्थाणि य, जाणंतो वि न य जुंजइ जो उ।
तेसिं फलं न भुंजइ, इअ अजयंतो जई नाणी ॥ ४२१ ॥

अर्थ–" शिल्पो (चित्रकर्म विगेरे) अने व्याकरणादिक शास्त्रोने जाणतो छतो पण जे पुरुष तेनी योजना नथी करतो एटले ते ते क्रियाओनी प्रवृत्ति नथी करतो, ते पुरुष ते शिल्पादिकथी थनारा धनलाभादिक फळने भोगवतो–पामतो नथी. तेज प्रमाणे संयममां यतना (उद्यम) नहीं करनारो ज्ञानवान एवो यति (साधु) पण मोक्षरूप फळने पामतो नथी. " ४२१.

गारवतियपडिबद्धा, संजमकरणुज्जमंमि सीअंता ।
निग्गंतूण गणाओ, हिंडंति पमायरन्नंमि ॥ ४२२ ॥

अर्थ–" रस, ऋद्धि अने सातारूपी त्रण गारवने विषे प्रतिबद्ध थयेला (आसक्त थयेला) अने संयम करणना (छ जीव निकायनी रक्षा करवाना) उद्यमने विषे शिथिल थयेला साधुओ गण (गच्छ)थी बहार नीकळीने प्रमादरूपी अरण्यमां स्वेच्छाए विहार करे छे–भ्रमण करे छे. " ४२२.

नाणाहिओ वरतरं, हीणो वि हु पवयणं पभावंतो ।
न य दुक्करं करंतो, सुट्ठु वि अप्पागमो पुरिसो ॥ ४२३ ॥

अर्थ–" चारित्रक्रियाए हीन छतो पण निश्चे जिनशासननी प्रभावना करनार एवो ज्ञानाधिक (ज्ञानवडे पूर्ण ज्ञानी) पुरुष श्रेष्ठ छे; पण सारी रीते मासक्षपणादिक दुष्कर तपस्या करतो छतो पण अल्पश्रुत पुरुष श्रेष्ठ नथी, अर्थात् क्रियावान छतां पण ज्ञानहीन पुरुष श्रेष्ठ नथी. " ४२३.

नाणाहियस्स नाणं, पुज्जई नाणा पवत्तए चरणं ।
जस्स पुण दुण्हइक्कं पि, नत्थि तस्स पुज्जए काइं ॥ ४२४ ॥

गाथा ४२१–वि य न जुंजई । योजयति । इय यजयंतो ।
गाथा ४२२–सीयंता । घराओ । रण्णंमि ।
गाथा ४२४–पुयज्जई । पवत्तई । दुण्हएक्कं । तस पुज्जए काउं । पुज्जइ काइ ।

अर्थ—" ज्ञानाधिक (ज्ञानथी पूर्ण) पुरुषनुं ज्ञान पूजाय छे, केमके ज्ञानथी चरण (चारित्र) प्रवर्ते छे; परंतु जे पुरुषने ज्ञान अने चारित्र ए बेमांथी एक पण नथी ते पुरुषनुं शुं पूजाय ? शुं पूजवा योग्य होय ? कांइ पण पूजवा योग्य न होय. "

नाणं चरित्तहीणं, लिंगग्गहणं च दंसणविहीणं ।
संजमहीणं च तवं, जो चरइ निरत्थयं तस्स ॥ ४२५ ॥

अर्थ—" जे पुरुष चारित्र (क्रिया) रहित ज्ञाननुं आचरण करे छे, जे पुरुष दर्शन (सम्यक्त्व) रहित लिंग (मुनिवेष)नुं ग्रहण (धारण) करे छे, अने जे पुरुष संयम (छ जीव निकायनी रक्षा रूप चारित्र) रहित तपनुं आचरण करे छे—ते पुरुषोना ए सर्वे मोक्षनां साधनो निरर्थक छे—निष्फळ छे. " ४२५.

जहा खरो चंदणभारवाही, भारस्स भागी न हु चंदणस्स ।
एवं खु नाणी चरणेण हीणो, नाणस्स भागी न हु सुग्गईए॥

अर्थ—" जेम चंदनना भारने वहन करनार खर (गधेडो) केवळ भारनोज भागी थाय छे, पण चंदनना सुगंधनो भागी थतो नथी, तेज रीते निश्चे चारित्रे करीने हीन एवो ज्ञानी पण केवळ ज्ञाननोज भागी थाय छे, पण मोक्षरूप सुगतिनो एटले ज्ञानना परिमलनो भागी थतो नथी. माटे क्रिया सहित ज्ञान होय तोज ते श्रेष्ठ छे." ४२६.

संपागडपडिसेवी, काएसु वएसु जो न उज्जमई ।
पवयणपाडणपरमो, सम्मत्तं कोमलं तस्स ॥ ४२७ ॥

अर्थ—" प्रगटपणे (लोक समक्ष) प्रतिकूल (निषिद्ध) आचरणने आचरनार एवो जे पुरुष छ जीवनिकायना पालनने विषे अने पांच महाव्रतना रक्षणने विषे उद्यम करतो नथी—प्रमादनुंज सेवन करे छे, तथा जे प्रवचन (जिनशासन)नुं पातन (लघुता) करवामां तत्पर छे, तेनुं सम्यक्त्व कोमळ एटले असार जाणवुं; अर्थात् तेने मिथ्यात्वज वर्त्तेछे एम जाणवुं. " ४२७.

चरणकरणपरिहीणो, जइ वि तवं चरइ सुट्ठु अइगुरुअं ।
सो तिल्लं व किणंतो, कंसिय बुद्धो मुणेयव्वो ॥ ४२८ ॥

अर्थ—" चरण एटले महाव्रतादिकनुं आचरण अने करण एटले आहारशुद्धि

गाथा ४२५—संजमविहीणं ।
गाथा ४२७=जो उ न उज्जमइ । संपागड=संप्रकट ।
गाथा ४२८—जयइ वि । गरूयं । बुद्दो ।

वगेरे तेणे करीने हीन एवो कोइ पुरुष जोके सारी रीते घणुं मोटुं तप करे छे, परंतु तेने आदर्शे करीने (आरीसाए करीने) तेलना बदलामां तल आपनार बोद्र गामना निवासी मूर्खनी जेवो जाणवो, एटले थोडाना बदलामां घणुं आपी देनारो जाणवो. तल आपीने तेल लेनारो ते मूर्ख घणा तलने हारी जाय छे; ते एवी रीते के आदर्शना पाछला भागे भरीने तल आपे अने काचनी बाजुथी तेल ग्रहण करे तेथी तेल घणुं थोडुं आवे अने तल घणा जाय. एवी रीते करार करनार बोद्रगामवासी मूर्खनुं दृष्टान्त अहीं जाणवुं; एटले ते जेम थोडा तेलना बदलामां घणां तल हारी गयो, तेम प्रमादी मुनि चारित्रनी थोडी शिथिलताना बदलामां घणुं तप हारी जाय छे. आ बोद्र गामवासीनुं दृष्टान्त नानुं होवाथी अत्रे लख्युं नथी. " ४२८.

छज्जीवनिकायमहव्वयाण, परिपालणाइ जइधम्मो ।
जइ पुण ताइ न रक्खइ, भणाहि को नाम सो धम्मो ॥४२९॥

अर्थ–" पृथ्वीकाय, अप्काय, तेउकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय ए छ जीवनिकायनुं अने प्राणातिपातविरमणादिक पांच महाव्रतोनुं परिपालन (सारी रीते रक्षण) करवाथी यतिधर्म थाय छे–कहेवाय छे. पण जो ते छ जीवनिकाय अने पांच महाव्रतोनुं रक्षण न करे, तो हे शिष्य ! तुं कहे के तेने कयो धर्म कहेवो ? अर्थात् तेना रक्षण विना धर्म कहेवायज नहीं. " ४२९

छज्जीवनिकायदयाविवज्जिओ नेव दिक्खिओ न गिही ।
जइधम्माओ चुक्को, चुक्कइ गिहीदाणधम्माओ ॥ ४३० ॥

अर्थ–" छ जीवनिकायनी दयाथी रहित एवो वेषधारी दीक्षित (साधु) कहेवायज नहीं, तेमज (मस्तक मुंडेलुं होवाथी) गृहस्थी पण कहेवाय नहीं. ते यतिधर्मथी चुक्यो–भ्रष्ट थयो, अने गृहस्थना दानधर्मथी पण चूके छे–भ्रष्ट थायछे. केमके तेणे आपेलुं दान पण शुद्ध संयमीने कल्पतुं नथी. " ४३०

सव्वाओगे जह कोई, अमच्चो नरवइस्स घित्तूणं ।
आणाहरणे पावइ, वहबंधणदव्वहरणं च ॥ ४३१ ॥

अर्थ–" जेम कोइ अमात्य (प्रधान) नरपति (राजा)ना सर्व आयोगो (अधिकारो)ने ग्रहण करीने (पामीने) पछी जो राजानी आज्ञानो भंग करे, तो ते

गाथा ४२९–परिपालणाय । ताइं ।
गाथा ४३०–दिक्खिउ । गिहिदाणधम्माओ ।
गाथा ४३१–नरवयस्स । अमच्चो=अमात्यः ।

वध एटले लाकडी विगेरेना प्रहारने, सांकळ (बेडी) विगेरेना बंधनने तथा द्रव्य-हरण एटले सर्वस्वना नाशने अने चकारथी छेवट मरणने पण आज्ञानो भंग करवाथी पामे छे. " ४३१.

तह छकायमहव्वयसव्वनिवित्तीउ गिह्हिऊण जई ।
एगमवि विराहंतो, अमच्चरन्नो हणइ बोहिं ॥ ४३२ ॥

अर्थ–" तेवीज रीते छ जीवनिकाय तथा पांच महाव्रत संबंधी सर्व निवृत्ति (सर्वविरति) रूप प्रत्याख्यान (नियमो)ने ग्रहण करीने यति (साधु) एक पण जीवनिकायनी अथवा एक पण व्रतनी विराधना करतो सतो अमर्त्य राजा (देवोना राजा–तीर्थंकर)ए आपेली अथवा तेमणे प्ररुपेली बोधिने हणे छे–नाश पमाडे छे. अर्थात् जिनाज्ञानो भंग करवाथी बोधि (सम्यक्त्व)नो नाश थाय छे; अने तेथी ते अनन्त संसारी थाय छे. " ४३२.

तो हयबोहीय पच्छा, कयावराहाणुसरिसमियममियं ।
पुण वि भवोअहिपडिओ, भमइ जरामरणदुग्गंमि ॥ ४३३ ॥

अर्थ–" त्यार पछी हणी छे बोधि जेणे एवो ते मुनि करेला अपराध (जिनाज्ञा-भंगरूप)ने अनुसारे एटले अनुमाने करीने समान आ प्रत्यक्ष एवा अमित एटले मानरहित (अति मोटा) फळने पामे छे. ते फळ कयुं ? ते कहे छे–वृद्धावस्था तथा मरणे करीने अत्यंत दुर्ग एटले गहन एवा भवसागरने विषे पड्यो छतो वारंवार परि-भ्रमण करे छे–अनंतकाळ परिभ्रमण करवारूप फळने पामे छे. " ४३३.

जइयाणेणं चत्तं, अप्पणयं नाणदंसणचरित्तं ।
तइया तस्स परेसु, अणुकंपा नत्थि जीवेसु ॥ ४३४ ॥

अर्थ–" ज्यारे आ निर्भागी जीवे आत्माने हितकारक एवा ज्ञान, दर्शन, चारित्रनो त्याग कर्यो, त्यारे समजवुं के ते जीवने बीजा एटले पोता शिवाय बीजा जीवोने विषे अनुकंपा नथी. अर्थात् जे पोताना आत्मानो हितकारक नथी थतो ते बीजाओनुं हित शी रीते करे ? पोताना आत्मापर दया होय तोज बीजा जीवोपर दया थइ शके छे. (आत्मदया मूळकज परदया छे.) " ४३४.

गाथा ४३२–निवत्तिओ । गिह्हिऊण । रण्णो । अमचरन्नो=अमर्त्यराज्ञः तीर्थंकरदेवस्य ।

गाथा ४३३–हयबोहि पच्छा । हयबोही । कृतापराधानुसदृशामिदमामितम् । पुणो वि ।

गाथा ४३४–यदाऽनेन त्यक्तं । अप्पणयं=आत्मनीनं । परेसुं ।

छक्कायरिऊण अस्संजयाण लिंगावसेसमित्ताणं ।
बहुअस्संजमो पवहो, खारो मइलेइ सुट्ठुअरं ॥ ४३५ ॥

अर्थ—" छ जीवनिकायना शत्रु एटले छकायनी विराधना करनार, असंयत एटले जेणे मन, वचन कायाना योगने मोकळा (छुटा) मूकी दीधा छे एवा, तथा लिंगावशेषमात्र एटले केवळ रजोहरण विगेरे वेषनेज धारण करनारा एवा पुरुषोनो मोटो असंयम (अनाचार) रूप पापनो प्रवाह क्षार एटले बाळेला तलनी भस्मनी जेम सुष्ठुतर एटले गाढ अथवा सम्यक् प्रकारे पोताना अने बीजाना आत्माने पण मलिन करे छे. ४३५.

किं लिंगविड्डरीधारणेण, कज्जम्मि अट्ठिए ठाणे ।
राया न होइ सयमेव, धारयं चामराडोवे ॥ ४३६ ॥

अर्थ—" जेम स्थाने एटले श्रेष्ठ सिंहासने बेठेलो अने मात्र पोतेज एटले हाथी, घोडा विगेरेथी रहित एकलोज, चामरना आटोप (आडंबर)ने धारण करतो सतो पण राजा होतो नथी—थइ शकतो नथी, तेवीज रीते कार्यने विषे एटले संयमनी यतनाने विषे नहीं रहेलो—संयमथी रहित एवो साधु, लिंग एटले साधुवेष—तेनो आडंबर मात्र धारण करवावडे करीने शुं साधु कहेवाय ? नज कहेवाय. माटे गुण विनानो आडंबर करवो व्यर्थ छे. ए आ गाथानो तात्पर्य छे. " ४३६.

जो सुत्तत्थविणिच्छियकयागमो मूलउत्तरगुणोहं ।
उव्वहइ सयाऽखलिओ, सो लिक्खइ साहुलिक्खंमि ॥ ४३७ ॥

अर्थ—" सूत्र अने अर्थनो विनिश्चय एटले तथ्य (सत्य) ज्ञान तेणे करीने कर्यो छे आगम जेणे अर्थात् जाण्युं छे सिद्धान्ततुं रहस्य जेणे एवो (सिद्धांतज्ञाता) अने निरंतर अस्खलित एटले अतिचाररहित मूल अने उत्तर गुणना समूहने जे वहन करे छे—धारण करे छे एवो साधु साधुना लेखामां—साधुओनी गणतरीमां लखाय छे—गणाय छे. " ४३७.

बहुदोससंकिलिट्ठो नवरं मइलेइ चंचलसहावो ।
सुट्ठु वि वायामंतो, कायं न करेइ किंचि गुणं ॥ ४३८ ॥

गाथा ४३५—छक्कारिऊण । असंजयाण । षट्कायरिपूणाम् । लिंगावसेसुमित्ताणं । वहुअस्संजमपवहो । वहुअसंजमपवहो । सुट्ठुयरं । गाथा ४३६—लिंगाडंवरधारणेन । लिंगविड्डरि । धारिंतो ।

गाथा ४३७—सुतत्थ । गुणेहिं । सायाखलिओ । साहूलिक्खंमि ।

गाथा ४३८—मइलेइ, मेलेइ । वायामित्तो=परीषहादि दुःखं सहमानः ।

अर्थ—" रागद्वेषरूपी घणा दोषोवडे संक्लिष्ट (भरेलो) एटले दुष्ट चित्तवाळो अने जेनो स्वभाव (अभिप्राय) चंचळ एटले विषयादिकमां लुब्ध छे एवो पुरुष अत्यंत परीसहादिक कष्टने सहन करतो छतो पण मात्र कायाए करीने कांइ पण (थोडो पण) कर्मक्षयादि रूप गुणने करतो नथी—मेळवतो नथी; नवरं के० उलटो ते पोताना आत्माने मलिन करे छे. " ४३८.

केसिंचि वरं मरणं, जीवियमन्नेसिमुभयमन्नेसिं ।
दद्दुरदेविच्छाए, अहियं केसिं च उभयं पि ॥ ४३९ ॥

अर्थ—" दर्दुर देवनी इच्छामां केटलाएकनुं मरणज श्रेष्ठ छे, केटलाएक पुरुषोनुं जीववुंज श्रेष्ठ छे, केटलाएकनुं जीवित अने मरण बन्ने श्रेष्ठ छे, अने केटलाएकनुं जीवित अने मरण बन्ने अहितकारक छे. आ गाथानो सविस्तर भावार्थ दर्दुरांक देवनी कथाथी जाणवो' " ४३९. ते कथा नीचे प्रमाणे—

दर्दुरांक देवनी कथा.

प्रथम दर्दुरांक देवना पूर्वभवनुं स्वरूप कहे छे—कौशांबी महापुरीमां शतानीक नामे राजा राज्य करतो हतो, ते वखते ते गाममां एक सेडुक नामनो दरिद्री ब्राह्मण रहेतो हतो. तेनी स्त्री गर्भवती थइ. ज्यारे तेनो प्रसूतिसमय नजीक आव्यो त्यारे तेणे पोताना पतिने कह्युं के—'मारो प्रसूतिकाळ समीप आव्यो छे, माटे मने घी, गोळ विगेरे लावी आपो.' त्यारे सेडुक बोल्यो के—' मारी पासे एवी कोइ पण जातनी कळा नथी, तेथी द्रव्य विना घी गोळ विगेरे क्यांथी लावुं ? ' ते सांभळीने ते बोली के—' जो कांइ पण कळा न होय तोपण उद्यम करवाथी फळनी प्राप्ति थाय छे. कह्युं छे के—

प्राणिनामन्तरस्थायी, न ह्यालस्यसमो रिपुः ।
न ह्युद्यमसमं मित्रं, यं कृत्वा नावसीदति ॥

"प्राणीओनो पोताना अन्तःकरणमां रहेला आळस जेवो बीजो कोइ शत्रु नथी, अने उद्यम समान बीजो कोइ मित्र नथी, के जे (उद्यम) करवाथी प्राणी कदि पण सीदातो नथी—खेद पामतो नथी. "

आ प्रमाणे पोतानी स्त्रीनुं वाक्य सांभळीने ते सेडुके एक फळ लइ राजानी सभामां जइ राजाने ते भेट कर्युं. एवी रीते हमेशां ते राजसभामा फळ लइ जइने शतानीक राजानी सेवा करवा लाग्यो.

गाथा ४३९—केसिंचि ।

एकदा कोइ कारणथी चंपा नगरीना राजा दधिवाहने आवीने कौशांबी नगरीने घेरो घाल्यो. ते वखते शतानीक पासे अल्प सैन्य होवाथी ते किल्लानी अंदरज रह्यो. हमेशां युद्ध थतां अनुक्रमे वर्षाऋतु आवी. ते वखते दधिवाहन राजानुं केटलुंक सैन्य आम तेम जतुं रह्युं, तेवामां पेलो सेडुक ब्राह्मण पुष्प फळ विगेरे लेवा माटे गाम बहार वाडीए गयो हतो. तेणे दधिवाहननुं सैन्य थोडुं जोइने शतानीक राजा पासे आवीने कह्युं के–'हे राजा ! आजे युद्ध करशो तो आपनो जय थशे.' ते सांभळीने शतानीक राजा सैन्य सहित किल्ला बहार नीकळ्यो. युद्ध करतां दधिवाहननुं सैन्य भाग्युं; एटले तेना हाथी घोडा विगेरे लइ लइने शतानीक राजा पोतानी नगरीमां आव्यो. पछी सेडुकने घणुं मान आपीने तेणे कह्युं के–'हे सेडुक ! हुं तारा पर प्रसन्न थयो छुं, माटे इच्छानुसार माग.' सेडुके कह्युं के–'हे स्वामी ! हुं घेर जइ मारी स्त्रीने पुछीने पछी मागीश.' एम कही घेर जइने तेणे पोतानी स्त्रीने पूछयुं के "हे प्रिया ! आजे शतानीक राजा मारा पर तुष्टमान थइने इच्छित वरदान आपे छे, माटे हुं शुं मागुं ?" ते सांभळीने तेणे विचार्युं के–'जो आ घणा वैभवने पामशे तो मारुं अपमान करशे.' एम विचारीने ते स्त्रीए कह्युं के–"हे प्राणनाथ ! जो तमारा पर राजा प्रसन्न थया होय, तो हंमेशां इच्छा प्रमाणे भोजन अने एक दीनार (महोर) दक्षिणानी मागणी करो. केमके निद्रा वेचीने ग्रहण करेला उजागरा (जागरण)नी जेवा गाम के नगरना अधिपतिपणाए करीने शुं फळ छे ? (एटले गाम गरास मागवो ते तो निद्रा वेचीने उजागरो लीधा जेवुं छे, माटे ते न मागवुं.)" आ प्रमाणे स्त्रीनुं वाक्य सांभळीने ते निर्भागीए पण तेज माग्युं. तेथी राजाए पण हंमेशने माटे वाराफरती दरेक घेर तेने जमाडीने दक्षिणा आपवानो हुकम कर्यो, एटले लोको तेने उपराउपर निमंत्रण करवा लाग्या. तेथी सेडुक पण दक्षिणाना लोभथी एक घेर भोजन करीने घेर जइ मुखमां आंगळां नांखी प्रथम खाधेलानुं वमन करी बीजे घेर जमवा जवा लाग्यो. ए प्रमाणे अतृप्तिथी भोजन करता सेडुकने त्वचाविकार थवाथी गळत कोढनो व्याधि उत्पन्न थयो, एटले हाथ पग विगेरे अवयवो गळवा लाग्या; परंतु ते धन अने पुत्रादिकना परिवारथी घणो वृद्धि पाम्यो. पछी ते सेडुकना अंगमां रोगनी बहु वृद्धि थइ, एटले मंत्री प्रमुखे सेडुकने कह्युं के–'हवे तारे भोजनने माटे जवुं नहीं, तारे बदले तारा पुत्रने मोकलवो.' त्यार पछी तेनो पुत्र हंमेशां दरेक घेर जमवा जवा लाग्यो, अने दीनारनी दक्षिणा लेवा लाग्यो. सेडुक सर्व लोकोने अनिष्ट थइ पड्यो. तेना पुत्रे पण तेने एक जूदा घरमां राख्यो, अने तेने भोजन पण एक काष्ठना पात्रमां जूदुं आपवा लाग्यो. तेनी साथे कोइ बोलतुं पण नहीं, अने सर्व घरना लोको तेने 'मर, अदीठ था' एवां तिरस्कारनां वचनो

कहेता हता. पुत्रोनी वहुओना मुखथी पण तेवां तिरस्कारनां वचनो सांभळीने सेडुकने क्रोध चड्यो; तेथी तेणे विचार कर्यो के–' आ सर्वेने कोढीया करुं त्यारेज हुं खरो.' एम विचारीने तेणे पोताना पुत्रने बोलावीने कह्युं के –" हे पुत्र ! सांभळ, हुं वृद्ध थयो छुं, मारुं मृत्यु हवे नजीक आव्युं छे, तेथी मारे तीर्थयात्रा करवा जवुं छे. पण आपणा कुळनो एवो आचार छे के जे तीर्थयात्रा करवा जाय ते प्रथम जव तथा घासने मंत्रथी मंत्रीने एक बकरीना पुत्रने (बोकडाने) खवरावे, अने ते बकराने पुष्ट करी तेनुं मांस सर्व कुटुंबने खवरावीने पछी तीर्थयात्रा करवा जाय. माटे हे पुत्र ! मने पण एक बकरीनुं बच्चुं लावी आप. " ते सांभळीने ते पुत्रे ते प्रमाणे कर्युं; एटले ते बोकडाने सेडुके पोतानी पासे राख्यो. पछी पोताना कुष्ट संबंधी परु विगेरेथी मिश्रित करीने जव [illegible] घास तेने खवराववा लाग्यो. तेवी रीते करतां केटलेक काळे ते बोकडो कोढीयो थयो. एटले तेने मारीने तेना मांसवडे कुटुंबनुं पोषण करीने (सौने जमाडीने) तेमनी रजा लइ ते तीर्थयात्रा माटे नीकळ्यो.

मार्गमां जतां सेडुकने तृषा लागवाथी तेणे सूर्यना तापथी तपेलुं, अंदर पडेला घणां पांदडांओथी ढंकायेलुं क्काथ (उकाळा) जेवुं कोइक हृद (खाबोचीया)नुं जळपान कर्युं. तेथी तुरतज तेने विरेचन थयुं. एटले तेनो सर्व कुष्टकृमिनो व्याधि बहार नीकळ्यो. पछी तेणे घणा काळ सुधी ते जळनुं पान कर्या कर्युं. एटले दैवयोगे ते तद्दन नीरोगी थयो. परंतु अहीं कुष्टरोगवाळा बोकडानुं मांस खावाथी तेनुं आखुं कुटुंब कोढीयुं थयुं. पछी सेडुक पोताना शरीरनी नीरोगता देखाडवा माटे कौशांबी नगरीमां पाछो आव्यो. लोकोए तेने पूछ्युं के–'तारो रोग केवी रीते गयो?' त्यारे ते बोल्यो के–'देवना प्रभावथी मारो व्याधि नष्ट थयो छे.' पछी घेर आवीने सेडुके पोतानी कुटुंबने व्याधिग्रस्त जोइने कह्युं के–' जेवी तमे मारी अवज्ञा करी हती तेवुंज तमने सर्वेने फळ मळ्युं छे ? में केवुं कर्युं ? ' ते सांभळीने सर्वेए तेनो अत्यंत तिरस्कार कर्यो, अने ' तुं अदीठ था ' एम कही कुटुंबे अने नगरना लोकोए तेनी निर्भत्सना करी तेने नगर बहार काढी मूक्यो. त्यांथी भमतो भमतो ते राजगृही नगरीमां प्रतोलि (दरवाजे) आवीने रह्यो.

ते अवसरे श्रीमहावीरस्वामी राजगृही नगरीना उद्यानमां समवसर्या. ते सांभळी द्वारपाळोए सेडुकने कह्युं के–' जो तुं अहीं रहीने चोकी करे तो अमे वीरप्रभुने वंदन करी आवीए. ' ते सांभळीने सेडुक हा कहीने बोल्यो के–' हुं भूख्यो छुं.' त्यारे द्वारपाळोए कह्युं के–'अहीं द्वारदेवीनी पासे जे नैवेद्य आवे ते तुं यथेष्टपणे खाजे. परंतु ह